Danmarks frøtæger

Lars Skipper & Ole Fogh Nielsen

APOLLO BOOKSELLERS

Danmarks frøtæger

Lars Skipper
Ole Fogh Nielsen

Danmarks Dyreliv, Bind 15

APOLLO BOOKSELLERS
2018

© 2018 Lars Skipper, Ole Fogh Nielsen og Apollo Booksellers

Danmarks Dyreliv, Bind 15

Grafisk tilrettelæggelse: Lars Skipper

Teknisk redaktion: Peder Skou

Fotos: Ruth Ahlburg, Ingrid Altmann, Tristan Bantock, Ulf Bjerre, Macus Bräu, Joe Botting, Jens Søgaard Hansen, Thomas Holm, Sten Lennart Jakobsen, Thomas Kehlet, Morten Kofoed-Hansen, Finn Krone, Ole Martin, Werner Meng, Jens Munk Nielsen, Klaus Bek Nielsen, Ole Fogh Nielsen, Wolfgang Rabitsch, Jesper Reibel, Line Sabroe, Elisabeth Siegel, Lars Skipper, Leif H. Sørensen, Poul Ulrik, Ekkehard Wachmann, "Pudding4brains".

Trykt af: Vinderup Bogtrykkeri ApS

Udgivet af:
Apollo Booksellers
Aamosen 1, Ollerup
DK-5762 Vester Skerninge
Tlf. 0045 6226 3737 - Fax 0045 6226 3780
E-mail: info@apollobooks.dk
Websted: www. apollobooks.com

ISBN 978-87-92832-06-1
ISSN 0109-7174

Bogen er udgivet med økonomisk støtte fra

AAGE V. JENSENS FOND

Omslagets forside: Birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*). Foto: L. Skipper
Modsatte side: *Peritrechus nubilus*. Foto: U. Bjerre
Omslagets bagside: *Graptopeltus lynceus*. Foto: L. Skipper

INDHOLD

Forord	7
Indledning	8
Historisk baggrund & udviklingshistorie	9
Systematik & navngivning	10
Udseende	12
Livscyklus	15
Føde	18
Fjender & forsvar	20
Levesteder	22
Status over Danmarks frøtæger	26
Udbredelse	28
Om at studere frøtæger	30
Bestemmelse af frøtæger	32
Artsbeskrivelser	46
Systematisk oversigt	202
Litteratur & referencer	204
Register	206

Forord

Den seneste - og eneste - samlede gennemgang af de danske frøtæger blev skrevet for over 100 år siden, og stort set intet er publiceret om denne gruppe siden. Dette faktum var en ikke uvæsentlig grund til, at vi i 2017 besluttede os for at tage hånd om denne insektgruppe.

Lars Skipper har i en årrække beskæftiget sig med tæger. Især er familien blomstertæger (Miridae) taget under kærlig behandling, hvilket bl.a. har udmøntet sig i bogen "Danmarks blomstertæger" fra 2013 - ligeledes i serien Danmarks Dyreliv - samt webstedet af samme navn (http://miridae.dk).

Ole Fogh Nielsen har i efterhånden flere årtier beskæftiget sig indgående med en række forskellige insektgrupper. Det gælder i særdeleshed guldsmede, græshopper og netvinger. Arbejdet med disse tre insektgrupper har ligeledes resulteret i bl.a. hver deres bind i serien Danmarks Dyreliv.

For tilblivelsen af denne bog vil vi først og fremmest gerne rette en tak til Peder Skou, der endnu engang har haft modet og viljen til at kaste sig ud i udgivelsen af et bind om tæger i Danmark - i forlængelse af bindet om blomstertæger samt et bind om bredtæger, randtæger og ildtæger. Og endnu engang tak for den store tillid og frihed vi har følt ifm. arbejdet med Danmarks Dyreliv.

En særlig tak skal gives til Werner Meng, både direkte i form af kommentarer til manuskriptet, men i høj grad også indirekte i form af Werners aktivitet på webstedet Danmarks Fugle og Natur (https://www.fugleognatur.dk), hvor han med stort engagement har sat navn på tusindvis af fotos af tæger - heriblandt utallige frøtæger - inkl. flere nye arter for Danmark.

En stor tak skal lyde til de mange fotografer, der har gjort det muligt at afbilde samtlige danske arter i en eller anden form, hvilket øger brugsværdien og "appetitligheden" af denne bog betragteligt. En komplet liste over fotografer kan ses i kolofonen.

Også en tak til de to store naturhistoriske museer i Danmark, hhv. Statens Naturhistoriske Museum i København (Henrik Enghoff) samt Naturhistorisk Museum i Aarhus (Thomas Simonsen) for adgang til samlingerne - og for udlån af dyr til fotografering.

Og sidst - men absolut ikke mindst - endnu en gang tak til Aage V. Jensens Fond for at bidrage økonomisk til serien Danmarks Dyreliv.

April 2018
Lars Skipper & Ole Fogh Nielsen

Tv: Soldatertæger (*Lygaeus equestris*) i parring. Foto: O.F. Nielsen.
Th: Smaltæge (*Ischnodemus sabuleti*). Foto: L. Skipper.

Indledning

Frøtæger hører med deres overvejende brune og sorte farver og deres typisk temmelig tilbagetrukne levevis ikke til de umiddelbart mest spektakulære insekter i Danmark. Og de er kun kendt af få - i modsætning til de ofte større og mere farvestrålende slægtninge - bredtægerne.

Kommer man tæt på frøtægerne, udviser de imidlertid ofte nogle smukke mønstre med pletter og punkteringer - fordybninger i hudskelettet.

Frøtægerne udgør den næststørste gruppe af tæger i Danmark - kun overgået af blomstertægerne (Miridae). I skrivende stund kendes 551 tægearter i Danmark. Dette antal ændres imidlertid konstant i disse år, ikke mindst i kraft af den vidensudveksling, der foregår på de sociale medier. 77 af de danske tægearter er frøtæger - et tal, der dog kan diskuteres - alt efter opfattelsen af, hvad der er en dansk art. Ni af disse arter er føjet til listen blot siden årtusindskiftet.

Frøtæger har traditionelt været regnet til én familie - Lygaeidae - men er nu splittet i en lang række familier.

De fleste arter overvintrer i voksenstadiet og gennemlever én generation om året, men overvintring kan foregå i alle stadier, og der er arter, som kan have to generationer om året - eller være to år om en generation. Frøtæger hører til de insekter, der har ufuldstændig udvikling. Ud af ægget kommer en lille nymfe, der typisk gennemlever fem stadier, inden den forvandler sig til et voksent insekt - også kaldet imago. For hver stadie bliver nymfen gradvis mere lig det voksne dyr.

Frøtæger er ligesom de øvrige næbmundede insekter (tæger, cikader, bladlus m.fl.) udstyret med sugende munddele. Navnet frøtæger er ganske rammende, idet hovedparten lever af at suge næring fra plantefrø. Enkelte arter er dog i større eller mindre grad rovlevende - eller supplerer plantekosten med andre fødeemner såsom ådsler eller svampehyfer. Hovedparten af frøtæger er såkaldt polyfage og kan leve af mange forskellige slags planter, men nogle arter er langt mere kræsne og findes overvejende eller udelukkende på plantearter fra en enkelt slægt (monofage).

En stor del af arterne træffes på heder og overdrev, hvor de typisk lever af planter som hedelyng (*Calluna vulgaris*) og timian (*Thymus*), men der er også en række arter, som holder til på mere skyggede og fugtige områder. Langt de fleste holder til på eller tæt ved jordoverfladen, men enkelte arter kan træffes højt til vejrs i såvel løv- som nåletræer.

Frøtæger kan være ret vanskelige at bestemme, og i mange tilfælde er det nødvendigt at tage dyrene i nærsyn - ved hjælp af en stereolup - for en sikker bestemmelse. I enkelte tilfælde kan især hunner slet ikke eller kun yderst vanskeligt bestemmes med sikkerhed.

Som en hjælp til bestemmelse er bogen forsynet med en nøgle til alle slægter med mindst to danske arter samt angivelse af 3-5 karakterer, der gælder for alle arter i pågældende slægt.

Vha. dyrenes generelle udseende (jizz) kombineret med artsbeskrivelser og angivelser af lignende arter vil det i det fleste tilfælde være muligt at bestemme et givent dyr til art. Vil man for alvor i dybden med gruppen, anbefales det dog at supplere med udenlandsk litteratur - se uddybning i det følgende afsnit.

Pterotmetus staphyliniformis. Foto: O.F. Nielsen.

Historisk baggrund & udviklingshistorie

Få har beskæftiget sig indgående med frøtæger i Danmark, og meget lidt er publiceret om disse dyr. Ikke siden et bind om tæger i serien Danmarks Fauna blev forfattet i starten af 1900-tallet, af Anders Chr. Jensen-Haarup, er der udgivet en gennemgang af de danske arter. Denne publikation blev fulgt op af en række artikler af Oluf Jacobsen i årene 1914-20.

I 1974 udkom en opdateret fortegnelse over Danmarks tæger i tidsskriftet Entomologiske Meddelelser (Andersen & Gaun). Endnu en opdateret oversigt over danske tæger indgår i et bind om blomstertæger i serien Danmarks Dyreliv (Skipper & Tolsgaard, 2013).

Skuer vi ud over Danmarks grænser, bliver udbuddet af litteratur naturligvis større - men udvalget er stadig ikke imponerende. Især ét værk skal dog fremhæves - et nyere meget omfattende og grundigt (fransk) tre-binds værk (Pericart, 1998), der dækker hele Europa og Middelhavsregionen.

I den tyske serie Die Tierwelt Deutschlands indgår fem nyere bind om tæger - med beskrivelser af levested, udbredelse og biologi m.v. (men ikke udseende) samt mange fine billeder. Bind 3 (Wachmann *et al.*, 2007) omfatter bl.a. frøtægerne. I samme serie foreligger et ældre bind med en nøgle til tyske tæger (Wagner, 1966).

I England findes en bearbejdelse af tæger fra 1959 (Southwood & Leston). Herudover skal nævnes webstedet British Bugs (https://www.britishbugs.org.uk) med fremragende billeder samt en kort beskrivelse af hovedparten af de britiske arter. Flere fotos fra dette websted samt fra Die Tierwelt Deutschlands er venligst stillet til rådighed for nærværende bog.

Sidst men ikke mindst skal nævnes en finsk tægebog (Rintala & Rinne, 2011) med usædvanligt fine billeder af præparerede dyr samt nøgler og beskrivelse af alle de finske arter. Desværre er den svært tilgængelig, da den kun er udkommet på finsk, og desuden er ca. en fjerdedel af de danske arter ikke fundet her - i modsætning til Tyskland, hvor samtlige danske arter uden undtagelse er kendt.

De to store offentlige samlinger i Danmark, hhv. Statens Naturhistoriske Museum i København og Naturhistorisk Museum i Aarhus, rummer tilsammen i størrelsesordenen 15.000 danske frøtæger, hvoraf hovedparten er navngivne og sorterede.

Blandt de vigtigste samlere fra midten af 1800-tallet og frem til midten af 1900-tallet skal følgende nævnes: O. Jacobsen, C.R. Larsen, K.O. Leth, A.C. Jensen-Haarup, H. Lohmander og J.C. Schiødte. I nyere tid har der ikke været helt den samme indsamlingsaktivitet, men følgende personer bør dog nævnes: Hans Thomsen Schmidt, Søren Tolsgaard og Henrik Enghoff.

Forskningsresultater fra de seneste år har vist, at insekter opstod længe før tidligere antaget - for små 500 mio. år siden. Først i slutningen af den geologiske periode kaldet Perm, for ca. 250 mio. år siden, dukkede de første tæger op. Hvornår frøtægerne dukkede op er mere uvist.

I Danmark kender vi fossile tæger fra hhv. moleret - der primært forekommer på Fur og Mors - samt fra baltisk rav, som kan findes ved kysterne i det meste af landet. Såvel moler som rav er dannet for omkring 50 mio. år siden - i den geologiske periode, der kaldes Eocæn. Fra moleret kendes bl.a. et usædvanligt velbevaret individ af en frøtæge, der meget tænkeligt tilhører en endnu ubeskrevet art (se billedet nedenfor).

Ubestemt frøtæge fra moleret på Mors. Danekræsamlingen, Statens Naturhistoriske Museum i København. Foto: Sten Lennart Jakobsen.

Systematik & navngivning

Familien frøtæger (Lygaeidae) er efter blomstertæger (Miridae) den artsrigeste familie i Danmark. Og så alligevel ikke. Sagen er den, at det efterhånden er vidt accepteret, at frøtæger ikke er én, men flere familier. Det har vist sig, at familien er parafyletisk, hvilket vil sige, at den indeholder nogle, men ikke alle efterkommere af en stamform. Det samme gælder f.eks. krybdyr, der traditionelt set ikke omfatter fuglene på trods af, at disse har udviklet sig fra krybdyr - nærmere betegnet dinosaurer. Inden for den såkaldte fylogenetiske systematik tilstræbes det at klassificere arter efter monofyletiske enheder, der omfatter alle efterkommere af en stamform og ingen andre. En tredje type af slægtskab er polyfyletiske grupper, der har flere stamformer, men ikke rummer alle efterkommere. F.eks. er begrebet "dyr" en polyfyletisk enhed, da det foruden alle arter i dyreriget også bruges om visse grupper i protozoriget, f.eks. svampedyr og tøffeldyr.

Frøtægerne samles i overfamilien Lygaeoidea, der foruden de arter, som traditionelt omfatter frøtægerne, rummer familierne styltetæger (Berytidae) samt Piesmatidae. Frøtægerne inddeles nu i 11 familier, hvoraf de 8 er repræsenteret i Danmark (se tabellen modsatte side). Familienavnet Lygaeidae benyttes i den nye klassifikation om de tre underfamilier Lygaeinae, Orsillinae og Ischnorhynchinae - og angives som Lygaeidae s. str. Dette betyder "i snæver forstand" - modsat Lygaeidae s. lat., der betyder "i bred forstand". Sidstnævnte dækker over den traditionelle opfattelse af familien. Bemærk, at endelsen -nae benyttes om underfamilier inden for zoologisk systematik, hvorimod endelsen -dae benyttes om familier. Bortset fra Rhyparochromidae med 27 danske slægter og Lygaeidae s. str. med fem slægter rummer de øvrige familier blot én eller to slægter.

Vi har i denne bog valgt at følge ovennævnte klassifikation, men den traditionelle inddeling i underfamilier kan ses i den systematiske oversigt s. 202. De videnskabelige navne i bogen følger Hoffmann (2017).

Taxonomisk forvirring ses også på artsniveau i tilfældet med *Stygnocoris pygmaeus*. Dette taxon (taxonomisk enhed som f.eks. en art, en familie eller en underart) optræder i mange kilder som en selvstændig art, men i andre kilder som et synonym af slægtningen brun frøtæge (*S. sabulosus*) - en art, der også har været angivet under synonymet *S. pedestris*. *S. pygmaeus* blev i øvrigt oprindeligt beskrevet under navnet *Rhyparochromus pygmaeus* (det såkaldte basionym). For at gøre forvirringen komplet har navnet *S. pygmaeus* også været fejlagtigt benyttet i forbindelse med angivelser af den nærtbeslægtede art *S. cimbricus* - under den komplekse betegnelse S*tygnoris pygmaeus* auct. nec (R.F. Sahlberg, 1848). *S. cimbricus* er bofast og udbredt i Sverige og vil meget tænkeligt kunne findes i her i landet (og indgår måske endda allerede i museumssamlingerne). Tre dyr bestemt til *S. pygmaeus* befinder sig i samlingerne på Statens Naturhistoriske Museum i København, men vi har valgt "den nemme løsning" - at betragte dette taxon som et synonym af *S. sabulosus*.

Udover tæger rummer insektordenen næbmunde cikader og plantelus. Sidstnævnte omfatter bladlus, bladlopper, skjoldlus og mellus. Tv: Kogleakscikade (*Paralimnus phragmitis*). Th: Ellebladloppe (*Psylla alni*). Fotos: L. Skipper (tv), O.F. Nielsen (th).

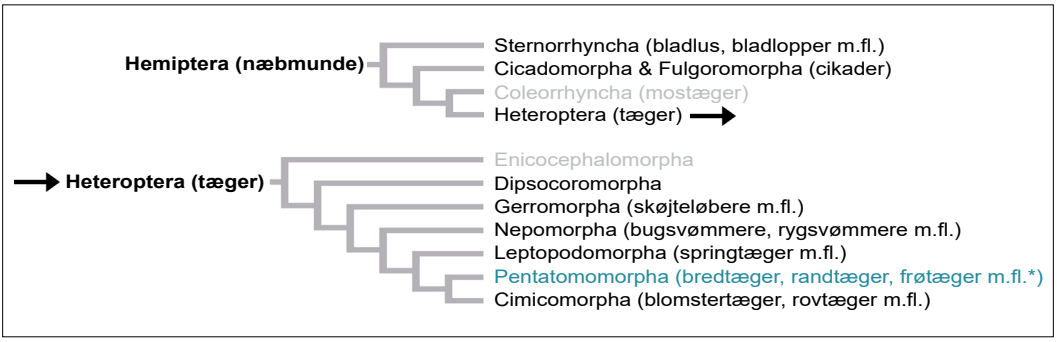

Oversigt over slægtskabet mellem arterne i denne bog og de øvrige tæger og andre næbmunde. *Pentatomomorpha rummer i Danmark foruden frøtæger følgende grupper: overfamilierne bredtæger, randtæger og ildtæger samt familierne barktæger, styltetæger og Piesmatidae - sidstnævnte uden dansk navn. Grupperne angivet med grå tekst er ikke repræsenteret i Danmark.

Af de i Danmark 77 forekommende frøtægearter er blot to beskrevet siden 1800-tallet - grankogletæge (*Gastrodes abietum*) i 1914 og senest *Trapezonotus desertus* - i 1951.

Som led i Projekt Danske Dyrenavne (http://www.dyrenavne.com) blev der i 1999 udgivet en publikation med anbefalede danske navne på en række tæger og andre næbmundede insekter (Jørgensen *et al.*). Heri er 20 arter af frøtæger forsynet med dansk navn. Disse navne følges her. Navnet jordbærfrøtæge er dog knyttet til to arter, hhv. *Scolopostethus affinis* og *S. thomsoni*, hvilket er uheldigt. I nærværende bog benyttes navnet kun om førstnævnte.

Der kan være ikke mindst formidlingsmæssige fordele ved at forsyne samtlige arter med dansk navn, men det kan være en vanskelig opgave at udføre tilfredsstillende. Det har desuden ikke den store værdi for grupper som frøtæger, der næppe når ud til den store offentlighed.

Familie	Antal slægter/arter i DK	
Artheneidae	1	1
Blissidae	2	2
Cryptorhamphidae	0	0
Cymidae	1	4
Geocoridae	1	2
Heterogastridae	1	1
Lygaeidae s.str.*	5	9
Ninidae	0	0
Oxycarenidae	1	1
Pachygronthidae	0	0
Rhyparochromidae	27	57

Oversigt over frøtægefamilier i følge nyere systematik. For de enkelte danske arters tilhørsforhold, se den systematiske oversigt s. 202.

*Den nye "indskrænkede" udgave af Lygaeidae angives som Lygaeidae s.str. (i snæver forstand). Den omfatter i Danmark underfamilierne Lygaeinae, Orsillinae og Ischnorhynchinae.

I samlingerne på Statens Naturhistoriske Museum i København står tre individer bestemt til *Stygnocoris pygmaeus*. Det er imidlertid omstridt, hvorvidt der er tale om en selvstændig art eller et synonym til brun frøtæge (*S. sabulosus*). Foto: L. Skipper.

Soldatertæge (*Lygaeus equestris*) er en af de arter, der stadig henføres til familien Lygaeidae efter den nye systematik. Foto: O.F. Nielsen.

Udseende

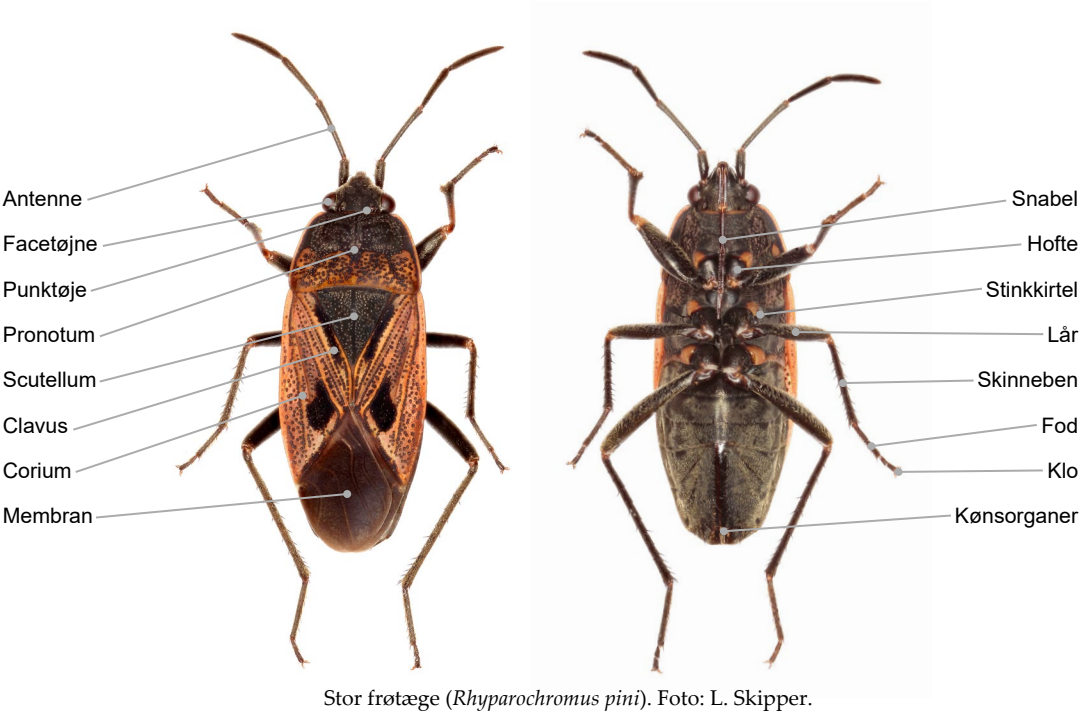

Stor frøtæge (*Rhyparochromus pini*). Foto: L. Skipper.

Det er svært med få ord at angive specifikke kendetegn for frøtæger, men gennemgående er de relativt flade og brede med et spraglet udseende domineret af brune og sorte farver.

Den mest artsrige og generelt mere farvestrålende gruppe, blomstertægerne (Miridae), kendes bl.a. på et trekantet felt bagest på forvingerne, kaldet cuneus, samt på, at membranen som oftest er forsynet med to lukkede celler. Desuden mangler blomstertæger punktøjne (også kaldet biøjne eller oceller) modsat de fleste andre tæger - heriblandt frøtæger.

Bredtægerne – de vel nok mest kendte tæger – har 5 antenneled, hvor frøtægerne har 4 led. De hører dog begge til Pentatomomorpha, der faktisk hentyder til 5 led. Det er i øvrigt ikke sjældent at støde ind i frøtæger, der - typisk på blot den ene antenne - kun har 3 led.

Vingerne hos frøtæger og andre tæger er typisk fladtliggende og ikke tagstillede som f.eks. hos cikader. Ligesom langt de fleste øvrige tæger er frøtægerne udstyret med to par vinger, der dog kan være noget reducerede. Flyvevingerne er hindeagtige overalt, hvorimod dækvingerne er læderagtige i den forreste del. Mellem hoved og vinger er der to "plader", der betegnes hhv. pronotum og scutellum. Udseende af førstnævnte er vigtig ved bestemmelsen af mange arter.

Undersiden af bagkroppen hos hhv. han (tv) og hun (th) af sandfrøtæge (*Trapezonotus arenarius*). Fotos: L. Skipper.

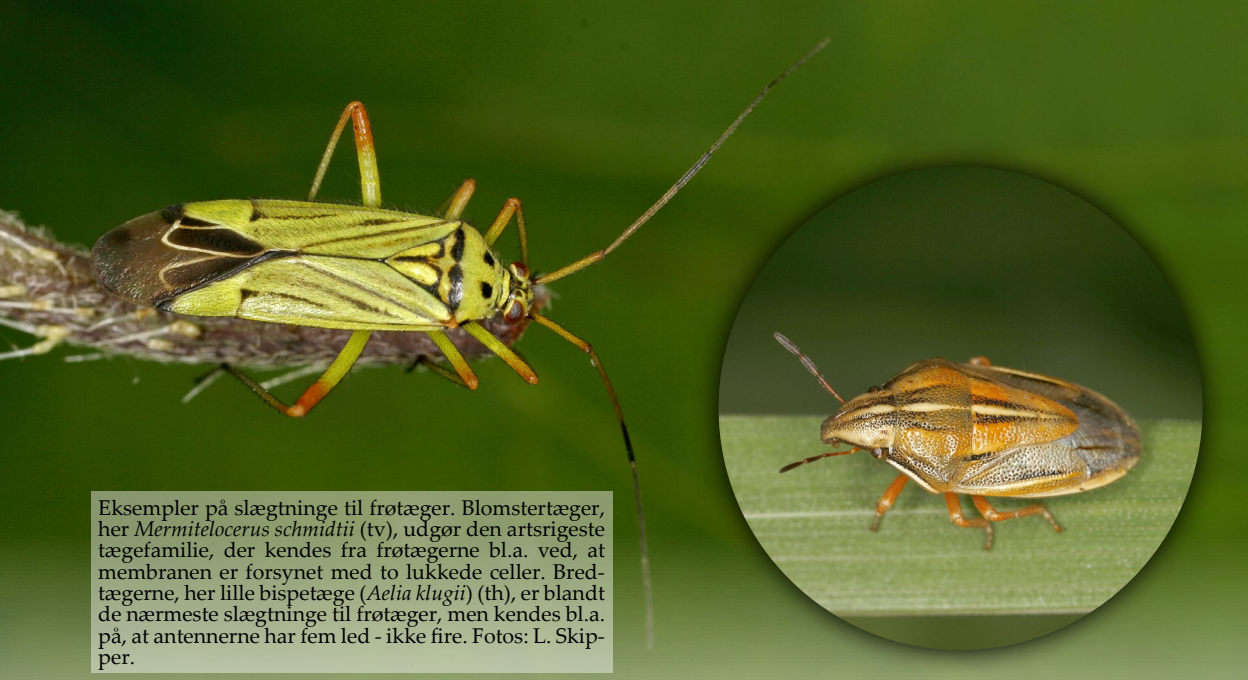

Eksempler på slægtninge til frøtæger. Blomstertæger, her *Mermitelocerus schmidtii* (tv), udgør den artsrigeste tægefamilie, der kendes fra frøtægerne bl.a. ved, at membranen er forsynet med to lukkede celler. Bredtægerne, her lille bispetæge (*Aelia klugii*) (th), er blandt de nærmeste slægtninge til frøtæger, men kendes bl.a. på, at antennerne har fem led - ikke fire. Fotos: L. Skipper.

Ligesom hos mange andre tæger - og visse andre insekter - forekommer mange arter i såvel lang- som kortvingede former - eller i mellemformer med mere eller mindre reduceret membran på dækvingerne (se eksempler s. 15 og 199).

Som hos mange andre tæger er oversiden af frøtæger ofte besat med mere eller mindre dybe gruber - punkteringer. Hos nogle arter er de særdeles tydelige, f.eks. arterne i slægten *Cymus*.

På globalt plan varierer frøtæger i størrelse fra blot lidt over en millimeter til omkring et par centimeter. Den mindste danske art, *Plinthisus pusillus* når blot en længde på 1,6-2,5 mm. Dens slægtning *P. brevipennis* er med 2,8-3,5 mm en smule større. Af andre små arter, der oftest er under 3 mm, kan nævnes *Ischnocoris angustulus*, brun frøtæge (*Stygnocoris sabulosus*) samt de to beslægtede arter - håret frøtæge (*Pionosomus varius*) og *P. opacellus*.

I den anden ende af skalaen er den suveræne vinder soldatertægen (*Lygaeus equestris*), der kan nå en længde af hele 14 mm, men som dog typisk er noget mindre. Der er imidlertid ikke megen konkurrence, da blot seks andre arter kan nå en størrelse på 8 mm: *Aphanus rolandri*, *Graptopeltus lynceus*, cypresfrøtæge (*Orsillus depressus*) samt de tre arter i slægten *Rhyparochromus* - stor frøtæge (*R. pini*), *R. phoeniceus* og *R. vulgaris*.

Sandfrøtæge (*Trapezonotus arenarius*) er ligesom stor frøtæge (*Rhyparochromus pini*) øverst på modsatte side noget af det nærmeste, man kommer en typisk frøtæge. Relativt flad og med et spraglet udseende domineret af brune og sorte nuancer kombineret med tydelige punkteringer på pronotum, dækvinger m.v. Foto: L. Skipper.

Eksempler på variationen blandt danske frøtæger. Fra venstre mod højre: *Drymus ryeii* (foto: U. Bjerre), smaltæge (*Ischnodemus sabuleti*) (foto: U. Bjerre), cypresfrøtæge (*Orsillus depressus*) (foto: J.S. Hansen) og grankogletæge (*Gastrodes abietum*) (foto: U. Bjerre).

Kun en enkelt art skiller sig for alvor ud mht. farver - soldatertægen, der er knaldrød med sorte tegninger. *Aphanus rolandri* er også rød og sort, men her er det røde begrænset til en plet på membranen.

Enkelte arter afviger fra normen ved at have en mere langstrakt form. Det gælder ikke mindst de to beslægtede arter smaltæge (*Ischnodemus sabuleti*) og *Dimorphopterus spinolae*. Også I*schnocoris angustulus* og *Pterotmetus staphyliniformis* - sidstnævnte med smukt kastanjefarvede vinger - hører til de mere slanke arter. Af brede arter kan fremhæves *Graptopeltus lynceus*, samt de to *Gastrodes*-arter.

Drymus brunneus - især hunnen - er karakteristisk med sin pæreformede krop. De to *Pachybrachius*-arter samt *Ligyrocoris sylvestris* kendes fra de øvrige arter på, at pronotum er markant indsnævret midtpå. Birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*) er unik i kraft af sine markant gennemsigtige vinger. Endnu mere karakteristiske er de to små kompakte *Geocoris*-arter med kæmpestore øjne og korte antenner. Øjnene kan også være små og fjerne som hos f.eks. *Megalonotus*-arterne, udstående som hos *Ortholomus punctipennis* eller delvist omsluttede af pronotum som hos *Gonianotus marginepunctatus*.

Kønsforskellen er generelt temmelig lille, og der er ingen danske eksempler på arter, hvor kønnene er markant forskellige, som det kendes blandt f.eks. arter af blomstertæger og ikke mindst hos kanttæge-arten lille stråtæge (*Myrmus miriformis*). Det er dog let at se forskel på hanner og hunner, hvis man ser nærmere på dyrenes underside (se nederst s. 12). Desuden er hunnerne generelt lidt bredere end hannerne.

Variation i farver og farvetegninger indenfor den enkelte art er ikke overvældende blandt frøtægerne - dog er nyforvandlede individer typisk meget blege og stærkt afvigende (se eksempler s. 17 og 200).

Fra venstre mod højre: Birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*) (foto: U. Bjerre), *Plinthisus brevipennis* (foto: J.S. Hansen), *Peritrechus geniculatus* (foto: U. Bjerre) og *Macroplax preyssleri* (foto: J.S. Hansen).

Livscyklus

Insekter kan inddeles i to hovedgrupper - dem med fuldstændig forvandling og dem med ufuldstændig forvandling. Hos de førstnævnte er larve- og voksenstadiet helt forskellige, og de gennemlever som hovedregel følgende stadier: æg, larve, puppe samt voksenstadiet - også kaldet imago. De omfatter bl.a. de fire artsrigeste insektordener i Danmark - årevinger, tovinger, biller samt sommerfugle. Insekter med ufuldstændig forvandling omfatter bl.a. de næbmundede insekter, hvortil tægerne og dermed frøtægerne hører. Efter ægstadiet følger en række nymfestadier inden forvandlingen til det voksne insekt.

Parringen tager ofte lang tid, og hannen og hunnen hægtes ofte effektivt sammen. Det fremgår bl.a. af, at samlingerne på de danske museer rummer flere eksempler på præparerede dyr, der er foreviget i parringsakten!

Der findes i hvert fald ét eksempel på partenogenese - jomfrufødsel - blandt frøtæger, hvor hunner kan formere sig uden tilstedeværelse af hanner og befrugtning af æggene. Det drejer sig om den nordeuropæiske frøtæge, *Nysius groenlandicus*. Partenogenese kan være en fordel for arter, som lever under ekstreme kår i arktiske egne, da der ikke skal bruges tid på at finde en mage i den korte sæson. Partenogenese kendes også fra en enkelt dansk blomstertæge, *Campyloneura virgula*, men er især udbredt hos en anden gruppe af næbmundede insekter - bladlus.

Æggene lægges typisk i klumper på mellem ti og hundrede. I nogle tilfælde dog færre - hos *Plinthisus pusillus* f.eks. kun to - og hos andre arter flere end hundrede. Hver hun kan have adskillige kuld, og nogle arter kan runde 1.000 æg i løbet af livet. Antallet af æg afhænger af mange forskellige faktorer, som f.eks. tilgængelighed af føde, temperatur, dagslængde samt alderen på den æglæggende hun.

Placeringen af æggene kan være f.eks. hulninger i jorden eller på værtsplanten - og varierer fra art til art.

Ud af ægget kommer en lille nymfe, der hurtigt vokser sig større. Insekter har et udvendigt skelet kaldet kutikula. Det kan ikke udvide sig

Baldrianfrøtæge (*Acompus rufipes*) i parring. Til venstre ses hunnen - og til højre den noget mindre og slankere han. Ofte er parringen hos frøtæger langvarig. Som så mange andre frøtægearter kan baldrianfrøtæge optræde i både en langvinget og en kortvinget form, som det fremgår af billedet. Foto: L. Skipper.

Nærbillede af parring hos nældefrøtæge (*Heterogaster urticae*) - hannen til venstre og hunnen til højre. Foto: L. Skipper.

i takt med, at insektet vokser, så i stedet skiftes huden, når den bliver for trang. På et tidspunkt revner huden, og en sart, blød og bleg nymfe kravler ud af sin "flyverdragt" - det såkaldte exuvie. I løbet af kort tid hærder det nu lidt større hudskelet.

Yngelpleje kendes hos flere tæger, i Danmark kan nævnes bl.a. almindelig birketæge (*Elasmucha grisea*, Acanthosomatidae), men er ikke kendt hos frøtæger.

Nymferne lever ofte mere eller mindre tæt sammen i den første tid. Nymfer med advarselsfarver - såsom birkefrætæge (*Kleidocerys resedae*) se billedet nedenfor - har en fordel i at samle sig i klumper, da det øger den aposomatiske effekt (se mere i afsnittet om fjender og forsvar s. 21).

Det er ikke ualmindeligt, at kannibalisme optræder mellem nymferne. Også endnu ikke klækkede æg bliver af og til fortæret af de små nymfer. Og undersøgelser har vist, at det i endnu højere grad gælder ubefrugtede æg, hvilket giver en klar overlevelsesmæssig fordel, da intet således går til spilde.

Antallet af nymfestadier er typisk fem, men kan variere fra tre til syv for visse arter. Ligesom hvad angår kuldenes størrelse, kan antallet - i hvert fald for visse arter - variere afhængig af faktorer såsom temperatur og dagslængde. For hvert stadie bliver nymferne stadig mere lig det voksne insekt. Vingeanlæg dannes typisk i tredje

Tv: Et kuld af næsten nyklækkede nymfer af birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*). Til at begynde med er de røde, men i de følgende stadier får de et mere brunligt og broget udseende. Th: Nymfe af *Scolopostethus thomsoni*. Fotos: R. Ahlburg, (tv), L. Skipper (th).

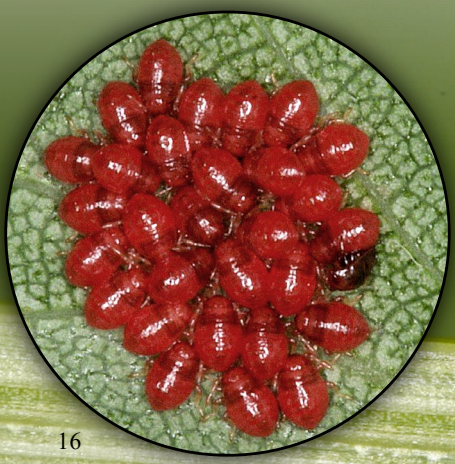

Ligesom f.eks. guldsmede skifter tæger hud - såvel mellem de enkelte nymfestadier som ved forvandlingen til det voksne insekt. Umiddelbart efter hudskiftet er dyrene bløde og blege og afviger meget fra de hærdede individer. På billederne ovenfor ses to nyforvandlede individer af hhv. *Megalonotus praetextus* (tv) og sandfrøtæge (*Trapezonotus arenarius*) (th). Se også brun frøtæge (*Stygnocoris sabulosus*) s. 201. Fotos: L. Skipper.

stadie, men først ved forvandlingen til det voksne insekt er vingerne fuldt udviklede og funktionsdygtige.

Modsat blomstertægerne, men ligesom bl.a. bredtæger og randtæger, overvintrer flertallet af frøtæger som voksne. Det er dog kun en hovedregel, og der er adskillige eksempler på arter, som også kan overvintre i nymfestadiet - alt efter temperaturforholdene. *Geocoris grylloides* angives til at overvintre i ægstadiet, og enkelte andre arter overvintrer typisk i ægstadiet, men kan også overvintre som nymfe og/eller voksne. Det gælder arter som timianfrøtæge (*Nysius thymi*), *Ortholomus punctipennis* og *Ligyrocoris sylvestris*.

Langt den overvejende del af de danske arter har blot en enkelt generation om året i Danmark. Enkelte har dog to generationer. Ligesom overvintringsstadiet ofte afhænger af vejr og klima, kan antallet af generationer svinge fra år til år - eller lokalt fra population til population. For flere arter lægges der an til en 2. generation i visse år, men det er ikke altid, at denne fuldføres, og overvintringen foregår i disse tilfælde som nymfe. Af arter som altid eller oftest har to generationer kan nævnes: *Nysius helveticus*, timianfrøtæge (*N. thymi*), *Emblethis denticollis* og *Sphragisticus nebulosus*. Modsat disse arter med to generationer om året - såkaldt bivoltine arter - er smaltæge (*Ischnodemus sabuleti*) to år om at gennemleve en generation (arten er semivoltin). Det samme gælder sandsynligvis den anden danske art i familien Blissidae - *Dimorphopterus spinolae*.

Det er vigtigt at understrege, at oplysningerne om livscyklus i denne bog langt hen ad vejen bygger på oplysninger fra udlandet - især Tyskland - da vores viden her i landet er meget sporadisk, og det er forventeligt, at nogle arters livscyklus i Danmark vil afvige fra tyske forhold.

Hovedparten af frøtæger overvintrer i voksenstadiet. Flere arter kan af og til ses på milde vinterdage - sågar kravlende rundt på sneen - som f.eks. birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*) (tv). Det samme gælder grankogletæge (*Gastrodes abietum*), der ofte kan findes overvintrende mellem skællene på grankogler. Fotos: O.F. Nielsen.

Føde

Frøtægerne lever op til deres navn, idet langt hovedparten af arterne lever af plantefrø. Der er dog flere arter, som i større eller mindre grad ernærer sig af plantesaft fra andre dele af planten, hvilket kan være nødvendigt på årstider, hvor modne eller umodne frø ikke er tilgængelige.

Arter i familien Blissidae, der i Danmark rummer de to arter smaltæge (*Ischodemus sabuleti*) og *Dimorphopterus spinolae*, lever overvejende af saft fra andre dele af værtsplanten end frø. Hos de to arter i slægten *Gastrodes*, der lever på nåletræer, kan især nymferne supplere deres sugen på koglefrø med sugen på træets nåle

Nogle få danske arter er mere eller mindre rovlevende. Det gælder i særdeleshed de to arter i slægten *Geocoris*, der kan kaste sig over et bredt udsnit af smådyr såsom bladlus, mider, sommerfuglelarver og andre tæger - foruden insektæg. I mangel på byttedyr kan de dog også leve af plantefrø.

Arter i slægten *Scolopostethus* kan ind imellem supplere plantekosten ved at stikke snablen i såvel levende som døde insekter - eller sågar i ådsler af hvirveldyr. Også *Aphanus rolandri* tager af og til for sig af dyrisk føde i form af døde insekter eller insektæg. *Eremocoris abietis* regnes som planteæder, men af og til træffes den i myretuer, og det er meget tænkeligt, at den i ny og næ præderer på myrerne. Det skal også nævnes, at S*colopostethus pictus* angives til at kunne supplere kosten med svampe i form af svampehyfer.

Ofte foretrækkes frø, der ligger på jorden under værtsplanterne - ikke mindst blandt nymferne - men især de voksne dyr kan af og til ses suge på de mere eller mindre modne frø på værtsplanten

Som de andre tæger - og alle de øvrige arter tilhørende insektordenen næbmunde - er frøtægerne forsynet med en sugesnabel i modsætning til bidende munddele, som det kendes fra f.eks. biller og årevinger. Sugesnablen består af en sammenvoksning af munddele, som kendes fra andre insektgrupper, kaldet mandibler og "maxillae". Snablen består af to kanaler. Med den ene kanal sprøjtes fordøjelsesvædske ind i frøet, alternativt byttedyret, og med den anden kanal suges det opløste væv op.

Mange frøtægearter kan leve af frø fra en lang række plantearter fra forskellige familier. De betegnes som polyfage. Oftest foretrækkes dog visse arter frem for andre. F.eks. findes *Megalonotus praetextus* typisk på hejrenæb (*Erodium cicutarium*) eller storkenæb (*Geranium*) og *Graptopeltus lynceus* foretrækker arter i rubladfamilien (Boraginaceae) såsom læge-oksetunge (*Anchusa officinalis*) og slangehoved (*Echium vulgare*), men de kan også findes på arter i andre familier.

Modsat de polyfage arter er der de monofage arter, som er begrænset til en enkelt plante-art eller slægt. Blandt disse kan bl.a. nævnes følgende arter: baldrianfrøtæge (*Acompus rufipes*), dunhammertæge (*Chilacis typhae*), nældefrøtæge (*Heterogaster urticae*) samt *Macroplax preyssleri*. De lever alle af arter i en bestemt planteslægt, hhv. baldrian (*Valeriana*), dunhammer (*Typha*), nælde (*Urtica*) samt soløje (*Helianthemum*). Arter

Birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*) lever primært på og af birk (*Betula*), og den kan ofte ses i stort antal på birketræernes rakler. Foto: J. Reibel.

Navnet jordbærfrøtæge benyttes her i bogen om arten *Scolopostethus affinis* (billedet). Navnet ses dog også af og til benyttet om slægtningen *S. thomsoni*. Begge arter kan træffes på jordbær (*Fragaria*), men er polyfage og kan ernære sig af frø fra mange forskellige planter. Foto: T. Kehlet.

der befinder sig mellem de polyfage og monofage arter betegnes oligofage.

Soldatertæge (*Lygaeus equestris*) er primært knyttet til svalerod (*Vincetoxicum hirundinaria*). Det gælder dog især nymferne. Med alderen mindskes kræsenheden, og andre planter kan komme i betragtning, f.eks. mælkebøtte (*Taraxacum*). I Nordtyskland findes en bestand, der udelukkende lever på vår-adonis (*Adonis vernalis*) - en plante, som ikke forekommer i Danmark.

De rovlevende *Geocoris*-arter er potentielle arter til biologisk bekæmpelse, da de kan sætte store mængder byttedyr til livs. Laboratorieforsøg har således vist, at op til 1.600 mider fortæres i løbet af nymfestadierne og hertil 80 mider om dagen i voksenstadiet.

Visse frøtægers forkærlighed for specifikke plantearter giver problemer i form af skadedyr. Det gælder f.eks. de såkaldte chinch bugs (*Blissus leucopterus*) - en nær slægtning til den danske smaltæge (*Ischnodemus sabuleti*) - der i USA optræder som skadedyr i forskellige græsafgrøder samt i plæner. Se også kommentaren om *Nysius huttoni* s. 27.

Stor frøtæge (*Rhyparochromus pini*) sugende på frø af mælkebøtte (*Taraxacum*). Foto: L. Sabroe.

Fjender & forsvar

Frøtægers fjender skal findes såvel i egne rækker - tæger og andre insekter - som blandt spindlere i form af edderkopper samt blandt større dyr som krybdyr, fugle og små pattedyr. Blandt tægerne skal ikke mindst nævnes rovtæger, der er forsynet med en stor og kraftig sugesnabel. Men som nævnt i forrige afsnit er der også potentielle fjender blandt frøtægerne - primært de to arter i slægten *Geocoris*, der dog i kraft af deres ringe størrelse kun udgør en trussel mod æg og små nymfer.

En anden trussel mod frøtæger - og måske endda en større trussel end prædatorer - er snyltere. Parasitiske arter findes i mange dyregrupper - såvel insekter som andre smådyr. Faktisk er de så udbredte, at måske i størrelsesordenen en tredjedel af de danske dyrearter har en parasitisk levevis! Det kan være hele livet eller være begrænset til dele af livet eller til det ene køn. En stor del af disse snyltere er såkaldte parasitoider. Mht. forskellen mellem en parasit og en parasitoid er det korte (men ikke udtømmende) svar, at en parasit normalt ikke dræber sit bytte, hvorimod parasitoiden gør.

Mange parasitter og parasitoider har specialiseret sig i forskellige værter. F.eks. bliver blomstertæger ofte parasitteret af arter i hvepsefamilien Braconidae. Tilsvarende bliver bredtæger ofte angrebet af snyltefluer (Tachinidae) i slægten *Phasia*. Og cikaderne, en anden gruppe af næbmundede insekter, er plaget af øjefluer (Pipunculidae) og hvepse i familien Diapridae - samt for visse arters vedkommende viftevinger (Strepsiptera).

Den tilgængelige viden om parasitter hos frøtæger er ret beskeden, men ligesom bredtægerne kan de parasiteres af arter af snyltefluer.

En potentiel snylter blandt danske insektarter er viftevingen *Malayaxenos trapezonoti*, der først blev beskrevet i 1996 - på grundlag af fund fra det nordlige Tyskland. Viftevinger er en bizar lille insektorden med blot seks kendte danske arter. Hannerne er fritflyvende og ligner overfladisk bredvingede møl. Hunnerne derimod ligner larverne og lever ligesom disse som snyltere i primært bier og cikader. Indtil videre er *M. trapezonoti* den eneste kendte viftevingeparasit på tæger i den nordlige og centrale del

En brun sandspringer (*Cicindela hybrida*) har overmandet et bytte - en stor frøtæge (*Rhyparochromus pini*). Foto: O.F. Nielsen.

Insekter og andre smådyr bliver ligesom vi mennesker ofte generet af blodsugende mider. Det er imidlertid ikke skovflåter (*Ixodes ricinus*) som for vores vedkommende, men nymfer af fløjlsmider.I modsætning til skovflåter er de voksne fløjlsmider fritlevende og lever af rov. Frøtægen på billedet er en nymfe af starfrøtæge (*Cymus glandicolor*). Foto: L. skipper.

af Europa. Som det fremgår af artsnavnet, lever viftevingen som parasit på frøtæger i slægten *Trapezonotus*.

Frøtæger er i besiddelse af stinkkirtler ligesom især visse bredtæger - der ofte populært kaldes stinktæger - men dette forsvar er dog generelt ikke så udviklet hos frøtægerne som hos bredtægerne.

Som en mere passiv form for forsvar benytter en stor del af frøtægerne sig af kamouflage, idet de ofte er domineret af brune og sorte farver - og hyppigt med mere eller mindre spraglede mønstre, som medvirker, at dyrene falder i ét med omgivelserne.

Enkelte arter er "gået den anden vej" og benytter advarselsfarver - såkaldt aposematisme - til at advare potentielle fjender. Det gælder først og fremmest arter i underfamilien Lygaeinae (Lygaeidae s. str.), bl.a. vores hjemlige soldatertæge (*Lygaeus equestris*), der er domineret af røde og sorte farver. Udover advarselsfarver kan såvel lugt- og smagsstoffer samt speciel adfærd benyttes til at advare potentielle fjender. Soldatertægen har noget at have sin advarsel i, da den (som regel) udnytter gift fra værtsplanten svalerod (*Vincetoxicum hirundinaria*) som forsvar mod egne fjender. Også den nyindvandrede *Aphanus rolandri* er iklædt advarselsfarver, idet den er sort med en rød plet på membranen. Endnu et eksempel på advarselsfarver ses hos de knaldrøde helt spæde nymfer af birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*) (se s. 16).

Nymfe af soldatertæge (*Lygaeus equestris*). Både nymfer og voksne dyr af denne art benytter sig af aposematisme - advarselsfarver. Foto: L. skipper.

Levesteder

En stor del af de danske frøtæger lever på eller tæt ved jorden - og de fanges derfor relativt sjældent med net og bankepind, som er de foretrukne fangstmetoder til f.eks. blomstertæger.

Blandt undtagelserne kan nævnes birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*), der som navnet indikerer, lever på birk (*Betula*). Ligeledes til vejrs i vedplanter - og ligeledes med den foretrukne værtsplante afsløret af det danske navn - kan man finde de to beslægtede arter grankogletæge (*Gastrodes abietum*) og fyrrekogletæge (*G. grossipes*). Også den nyindvandrede cypresfrøtæge (*Orsillus depressus*) træffes på nåletræer - primært ædelcypres (*Chamaecyparis lawsoniana*). Da denne planteart er indført og udplantet, ses cypresfrøtægen langt overvejende i haver, parker, kirkegårde og på lignende kulturprægede steder.

En stor del af de danske arter lever på heder og overdrev - og her er især planter som hedelyng (*Calluna vulgaris*) og timian (*Thymus*) yndede værtsplanter.

Ikke mindst lysåbne områder med sparsom vegetation af f.eks. mosser og laver er tilholdssted for mange frøtæger. Det gælder bl.a. en art som *Macrodema microptera*, der ofte kan ses pile af sted mellem lyngbuskene.

Blandt arter, som typisk træffes i urtelaget, gerne i skovkanter, langs med skovstier m.v., kan nævnes de to nærtbeslægtede og almindelige arter *Scolopostethus affinis* og *S. thomsoni* De findes begge især på bestande af stor nælde (*Urtica dioica*). Lignende steder - og på samme værtsplante - kan man træffe nældefrøtæge (*Heterogaster urticae*).

Andre arter foretrækker mere skyggede lokaliteter. Af disse kan nævnes *Drymus brunneus* og slægtningen *D. ryeii*. Den tredje art i slægten, skovfrøtæge (*D. sylvaticus*), foretrækker til gengæld mere tørre og solbeskinnede områder gerne med bevoksning af lyng.

Af arter, som især træffes på fugtige, men gerne lysåbne lokaliteter, kan nævnes *Pachybrachius fracticollis*, der bl.a. findes i fattigkær, hvor

Heder er blandt de foretrukne levesteder for adskillige arter af frøtæger. Foto: L. Skipper.

Timian (*Thymus*) er en meget populær værtsplante for mange arter af frøtæger. Foto: L. Skipper.

dyrene lever på arter som kæruld (*Eriophorum*) og star (*Carex*). De voksne træffes hyppigt oppe i vegetationen - nymferne mere typisk under planterne. Også slægtningen *P. luridus* findes ofte i lysåbne moser og kær.

Flere arter er knyttet specifikt til værtsplanter, der vokser på fugtige lokaliteter. Det gælder arter som baldrianfrøtæge (*Acompus rufipes*), der lever værtsspecifikt på baldrian (*Valeriana*), og dunhammertæge (*Chilacis typhae*), som lever på dunhammer (*Typha*).

Slægten *Cymus* rummer fire danske arter. Af disse er *C. aurescens* knyttet til fugtige steder, hvor den langt overvejende lever på skov-kogleaks (*Scirpus sylvaticus*). Den relativt nyopdagede art, *C. melanocephalus*, angives ligeledes at foretrække fugtige lokaliteter. De to øvrige arter, starfrøtæge (*C. glandicolor*) og *C. claviculus*, synes derimod ikke at være så kræsne mht. tørre eller fugtige steder - og førstnævnte ses især på enten tuer af top-star (*Carex paniculata*) i kær og enge eller i meget tørre områder, hvor den bl.a. lever på sand-star (*Carex arenaria*).

En lignende præference for enten meget våde eller meget tørre levesteder ses hos smaltæge (*Ischnodemus sabuleti*). På våde lokaliteter

En stor del af frøtægerne lever på jorden og kravler kun sjældent op i vegetationen. Det gælder f.eks. en art som *Macrodema microptera*. Foto: L. Skipper.

Cymus aurescens træffes på fugtige steder langs søer og vandløb, hvor den langt overvejende lever på skov-kogleaks (*Scirpus sylvaticus*). Foto: J. Reibel.

ses den især på sødgræs (*Glyceria*) langs søer og åer. På tørre levesteder findes den især i klitter, hvor værtsplanterne typisk udgøres af sand-hjælme (*Ammophila arenaria*) og marehalm (*Leymus arenarius*).

I vinterperioden indtræder frøtægerne i en dvaletilstand kaldet diapause. Såvel temperatur som dagslængde er afgørende for, hvornår denne indtræder. I mange tilfælde migrerer dyrene, når tiden nærmer sig - ikke mod varme egne mod syd, men mod mere velegnede biotoper. Typiske overvintringssteder omfatter hulrum under løs bark på træstammer, i sprækker på dødt ved, under mos, i tuer af græsser og halvgræsser eller i detritus - dødt organisk materiale.

Når det gælder mere specifikke overvintringssteder kan nævnes dunhammertæge (*Chilacis typhae*), der overvintrer i de velisolerede frøstande af dunhammer (*Typha*), hvor de er godt beskyttet mod fjender, og de to arter i slægten *Gastrodes*, der overvintrer i koglerne på deres respektive værtsplanter.

Enkelte arter træffes af og til i stort tal, men typisk ser man blot en enkelt eller nogle få individer af en art på levestederne. Til de første hører primært følgende arter: birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*), smaltæge (*Ischnodemus sabuleti*), de to slægtninge starfrøtæge (*C. glandicolor*) og *C. aurescens* samt dunhammertæge (*Chilacis typhae*). Op imod 1.000 individer af sidstnævnte er fundet i en enkelt frøstand!

Øverst tv: Smaltæge (*Ischnodemus sabuleti*) findes overvejende på to meget forskellige biotoper - hhv. langs søer og vandløb og i klitter. Foto: O. Martin.

I midten tv: De "polstrede" frøstande af dunhammer (*Typha*) udgør et fremragende overvintringssted for den værtsspecifikke dunhammertæge (*Chilacis typhae*). Foto: O.F. Nielsen.

Nederst tv: *Megalonotus dilatatus* lever på tørre og varme lokaliteter og synes at have en forkærlighed for gyvel (*Cytisus scoparius*). Skønt gyvel optræder invasivt mange steder i Danmark, er arten tilsyneladende sjælden. Foto: L. Skipper.

Th: Et eksempel på en potentielt god frøtægelokalitet med lysåbne sandede partier med spredt bevoksning af mosser og laver. Foto: L. Skipper.

Status over Danmarks frøtæger

Vores viden om danske frøtæger er temmelig begrænset, og der er ikke foretaget en rødlistevurdering, som det f.eks. gælder for de nært beslægtede bredtæger og randtæger.

Flere af de danske frøtægearter kendes kun fra nogle få gamle fund. Det gælder bl.a. *Lasiosomus enervis, Raglius alboacuminatus, Tropistethus holosericus* og *Xanthochilus quadratus*. Andre synes at have været mere udbredt tidligere, her i blandt *Ischnocoris angustulus*, *Pachybrachius luridus* og *Peritrechus lundii.* Om der er tale om en reel tilbagegang, eller det blot skyldes den ringe fokus på frøtæger, må tiden dog vise.

Omvendt er flere arter, der tidligere var sjældne nu blevet langt hyppigere. Det gælder f.eks. birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*), *Peritrechus geniculatus* og *Pterotmetus staphyliniformis*. Førstnævnte kandiderer nu til titlen som den mest almindelige og mest talrige frøtæge i Danmark.

Siden fortegnelsen over Danmarks tæger i 1974 (Andersen & Gaun) er der meldt hele 13 nye arter for landet, hvoraf de 9 er føjet til siden årtusindskiftet (se tabellen modsatte side). Blandt disse er den spektakulære og karakteristiske *Aphanus rolandri*, der er helt sort med en knaldrød plet på membranen. Den blev fundet som ny for landet i 2004 og er siden meldt flere gange fra både Jylland, Fyn og Sjælland. En anden karakteristisk art er den foreløbigt seneste tilføjelse til den danske liste - *Macroplax preysseleri* - der endnu kun er kendt fra en enkelt lokalitet, hvilket også gælder flere af de øvrige nye arter.

Afgrænsning af danske arter er ofte vanskelig. "Danskhed" kan defineres på forskellige måder, og det kan være svært at trække grænsen. I 2011 blev der fundet et eksemplar af *Eremocoris fenestratus* på et nedlagt baneterræn ved Padborg (Henrik Enghoff). Det er en sydlig art, der er sjælden i Tyskland og primært fundet mod syd - med sporadiske fund længere mod nord. Der er meget tænkeligt tale om et tilfældigt indslæbt individ kommet hertil via jernbanetrafikken.

Ligeledes i 2011 blev et enkelt individ af *Rhyparochromus vulgaris* fundet i en brændestak på Djursland. Indtil videre er kun dette individ kendt fra Danmark. Arten er hyppig i det sydlige Tyskland, sjældnere mod nord. Der kan meget vel være tale om en naturlig forekomst af arten, men arten er netop kendt for at blive spredt med brænde, så indslæbning kan ikke udelukkes.

Arten *Eremocoris podagricus* blev fundet første gang i 2014. Siden er den fundet adskillige gange - primært omkring København, men også på Lolland og Falster. Også denne art er udpræget sydlig, sjælden i Tyskland og - i hvert fald indtil for få år siden - kun kendt mod nord til omkring Harzen.

Vi har valgt at medtage alle tre arter som "danske" på lige fod med de øvrige arter, da de alle potentielt kan være kommet ved egen hjælp. I så fald dog sandsynligvis med en indirekte hjælp fra os mennesker - i kraft af klimaforandringer, der har ført til et stærkt øget influx af især sydlige arter i de senere år.

En anden art, *Remaudiereana annulipes*, er til gengæld ikke medtaget. Et eksemplar blev fundet i en ALDI-butik i Århus i 2009 - i en bakke spanske jordbær (Søren Tolsgaard). Arten er udbredt i Middelhavslandene og kendes ikke fra vore nabolande, og den er næsten med garanti indslæbt til Danmark. Heller ikke et eksemplar af *Oxycarenus lavaterae*, der blev fundet i et køkken i Nordøstsjælland i 2017 (Poul Ulrik)

En par eksempler på nye danske arter, hhv. cypresfrøtæge (*Orsillus depressus*) (tv) og *Aphanus rolandri* (th). Fotos: L. Skipper.

Art	Første fund
Aphanus rolandri	2004
Orsilllus depressus	2008
Cynus melanocephalus	2009
*Eremocoris fenestratus**	2011
*Rhyparochromus vulgaris**	2011
*Nysius graminicola**	2013
Eremocoris podagricus	2014
Scolopostethus pictus	2015
Macroplax preyssleri	2016

Den danske frøtægefauna er suppleret med 9 nye arter siden årtusindskiftet. *Indtil videre kun kendt fra et enkelt individ.

Tv: Danmarks indtil videre eneste eksemplar af *Eremocoris fenestratus* - meget tænkeligt indslæbt. Th: Et individ af arten *Remaudiereana annulipes* - så godt som sikkert indslæbt. Fotos: L. Skipper.

er medtaget, da det viste sig at stamme fra en bakke vindruer fra Sydafrika.

Modsat førnævnte tilføjelser er to arter på fortegnelsen fra 1974 pillet af listen over danske arter. Det drejer sig om hhv. *Peritrechus distinguendus* og *Stygnocoris pygmaeus*. Førstnævnte betragtes nu af de fleste som et synonym af *P. convivus*, der er kendt fra Danmark. Hvad angår *S. pygmaeus* er sagen noget mere speget, og der er stor uenighed om validiteten af dette taxon (se mere i afsnittet om systematik og navngivning s. 10).

Der er stadig potentiale for adskillige nye arter. Det gælder såvel spontane arter - fortrinsvis sydlige arter - som indslæbte arter. En håndfuld arter har "omringet" Danmark, idet de findes i både Tyskland, Sverige og Norge. En af disse, *Geocoris lapponicus*, er dog montan og ikke forventelig i Danmark. En anden, *Nithecus jacobaeae*, er kortvinget og skal have en hjælpende hånd, hvis den skal komme hertil i nær fremtid. Det kan dog ikke udelukkes, at den allerede findes her i landet, men at den blot er overset.

Noget mere sandsynligt er det, at arten *Taphropeltus contractus* dukker op - og måske også slægtningen *T. hamulatus*. Også *Oxycarenus modestus*, der lever på el (*Alnus*), vil meget tænkeligt kunne findes i Danmark.

Den måske mest oplagte kandidat til kategorien indslæbte arter er *Nysius huttoni*, der stammer fra New Zealand. Arten var oprindelig endemisk for New Zealand, men i 2002 dukkede den op på flere lokaliteter i Holland og Belgien - sandsynligvis bragt til Europa med skibsfart fra New Zealand til Belgien. Få år senere, i 2009, dukkede den op i England. På New Zealand optræder den af og til som skadedyr i visse afgrøder - især hvede og kål - og det er meget tænkeligt, at den fremadrettet vil udgøre et problem i dele af Europa. Skulle den - som det meget vel kan forventes - dukke op i Danmark, vil den sandsynligvis gøre sin entré som en såkaldt sekundært introduceret art. Med dette menes en art, der er introduceret til et af vore nabolande, hvorfra den ved egen hjælp er kommet til Danmark.

Nye arter kan også komme på anden vis - f.eks. på grundlag af oversete eller fejlbestemte dyr i samlinger. Det kan også ske ved, at arter splittes i to eller flere arter.

Et par eksempler på potentielle danske arter. *Nithecus jacobaeae* (tv) og *Taphropeltus contractus* (th). Fotos: J.M. Nielsen (tv), I. Altmann (th).

UDBREDELSE

I skemaet nedenfor ses de 77 danske arters kendte forekomst i de 11 faunistiske distrikter. Herudover angives forekomsten i vore nabolande: T=Tyskland, S=Sverige, N=Norge, F=Finland, E=England m.v. (De Britiske Øer), H=Holland og P=Polen. For uddybende information om distriktsangivelserne, se indledningen til artsbeskrivelserne s. 46.

Nr	Art	SJ	EJ	WJ	NWJ	NEJ	F	LFM	SZ	NWZ	NEZ	B	T	S	N	F	E	H	P
1	*Lygaeus equestris* (soldatertæge)											●	x	x		x		x	x
2	*Nysius ericae*		●	●		●			●		●	●	x	x	x	x	x	x	x
3	*Nysius graminicola*								●				x				x	x	x
4	*Nysius helveticus*	●	●	●	●	●				●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
5	*Nysius senecionis*	●						●					x				x	x	x
6	*Nysius thymi* (timianfrøtæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
7	*Orsillus depressus* (cypresfrøtæge)		●				●	●	●		●	●	x				x	x	
8	*Ortholomus punctipennis*	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
9	*Kleidocerys resedae* (birkefrøtæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
10	*Cymus aurescens*	●	●	●			●		●		●	●	x			x	x	x	x
11	*Cymus claviculus*	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
12	*Cymus glandicolor* (starfrøtæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
13	*Cymus melanocephalus*			●			●				●		x	x		x	x	x	x
14	*Dimorphopterus spinolae*	●		●									x	x					x
15	*Ischnodemus sabuleti* (smaltæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
16	*Geocoris ater* (storøjet frøtæge)		●			●	●	●				●	x	x		x		x	x
17	*Geocoris grylloides*	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	x	x		x		x	x
18	*Chilacis typhae* (dunhammertæge)	●	●		●	●	●	●	●		●	●	x	x	x	x	x	x	x
19	*Heterogaster urticae* (nældefrøtæge)	●	●	●	●	●	●	●	●		●	●	x	x	x	x	x	x	x
20	*Macroplax preyssleri*									●			x	x		x	x		x
21	*Tropistethus holosericus*					●							x	x	x	x	x	x	x
22	*Drymus brunneus*	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
23	*Drymus ryeii*	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
24	*Drymus sylvaticus* (skovfrøtæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
25	*Eremocoris abietis*	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
26	*Eremocoris fenestratus*	●											x				x	x	
27	*Eremocoris plebejus*		●	●	●	●		●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
28	*Eremocoris podagricus*							●			●		x				x	x	x
29	*Gastrodes abietum* (grankogletæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
30	*Gastrodes grossipes* (fyrrekogletæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
31	*Ischnocoris angustulus*		●		●	●	●			●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
32	*Lamproplax picea*	●	●	●	●			●			●		x	x	x	x	x	x	x
33	*Scolopostethus affinis* (jordbærfrøtæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
34	*Scolopostethus decoratus*	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
35	*Scolopostethus grandis*		●		●								x	x			x	x	

Nr	Art	SJ	EJ	WJ	NWJ	NEJ	F	LFM	SZ	NWZ	NEZ	B	T	S	N	F	E	H	P
36	*Scolopostethus pictus*										●		x	x	x	x	x	x	x
37	*Scolopostethus pilosus*										●		x	x	x	x		x	x
38	*Scolopostethus puberulus*	●	●		●		●	●			●	●	x	x			x	x	x
39	*Scolopostethus thomsoni*	●	●	●		●	●	●	●	●	●		x	x	x	x	x	x	x
40	*Aphanus rolandri*		●				●				●		x	x	x	x	x	x	x
41	*Emblethis denticollis*											●	x	x			x	x	
42	*Gonianotus marginepunctatus*	●	●			●	●			●	●	●	x	x		x		x	x
43	*Macrodema microptera*	●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
44	*Pionosomus opacellus*							●					x						x
45	*Pionosomus varius* (håret frøtæge)	●	●	●		●	●	●		●	●	●	x	x		x	x	x	x
46	*Pterotmetus staphyliniformis*	●	●	●						●	●		x	x	x	x	x	x	x
47	*Trapezonotus anorus*										●		x	x	x	x			x
48	*Trapezonotus arenarius* (sandfrøtæge)	●	●	●	●	●	●	●		●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
49	*Trapezonotus desertus*		●	●	●	●	●	●			●		x	x	x	x	x	x	x
50	*Trapezonotus dispar*	●	●		●	●	●	●	●	●	●		x	x			x		x
51	*Megalonotus antennatus*		●				●	●	●		●		x	x	x	x	x	x	x
52	*Megalonotus chiragra* (klitfrøtæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
53	*Megalonotus dilatatus*		●	●		●	●			●	●		x	x			x	x	x
54	*Megalonotus praetextatus*		●	●	●	●	●	●		●	●	●	x				x	x	x
55	*Megalonotus sabulicola*							●					x	x			x	x	x
56	*Sphragisticus nebulosus*	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
57	*Ligyrocoris sylvestris*		●		●	●					●		x	x	x	x			x
58	*Pachybrachius fracticollis*	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
59	*Pachybrachius luridus*		●		●				●	●	●	●	x	x		x	x	x	x
60	*Plinthisus brevipennis*		●			●	●				●	●	x	x	x	x	x	x	x
61	*Plinthisus pusillus*		●	●	●	●	●	●	●	●		●	x	x	x	x		x	x
62	*Graptopeltus lynceus*	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
63	*Peritrechus angusticollis*			●		●					●		x	x	x	x		x	
64	*Peritrechus convivus*	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x		x
65	*Peritrechus geniculatus*	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
66	*Peritrechus lundii*	●	●	●			●			●	●	●	x	x			x	x	x
67	*Peritrechus nubilus*		●					●	●	●	●	●	x	x		x	x	x	x
68	*Raglius alboacuminatus*										●		x	x			x	x	x
69	*Rhyparochromus phoeniceus*		●	●	●	●		●	●	●	●		x	x	x	x		x	x
70	*Rhyparochromus pini* (stor frøtæge)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
71	*Rhyparochromus vulgaris*		●										x	x			x	x	x
72	*Xanthochilus quadratus*							●					x	x				x	x
73	*Acompus rufipes* (baldrianfrøtæge)	●	●	●	●	●	●	●	●		●	●	x	x	x	x	x	x	x
74	*Lasiosomus enervis*								●			●	x	x			x	x	x
75	*Stygnocoris fuligineus*	●	●	●	●	●	●		●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
76	*Stygnocoris rusticus*	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x
77	*Stygnocoris sabulosus* (brun frøtæge)	●	●	●		●	●	●	●	●	●	●	x	x	x	x	x	x	x

Om at studere frøtæger

Som nævnt tidligere holder mange frøtæger til på jorden og kravler kun sjældent op i vegetationen. Ofte kan de ses krydse åbne sandede områder mellem lyngbuske, græstuer etc. Man øger imidlertid chancen for at finde dem gevaldigt ved at gå "ned på alle fire" og løfte op i lyngbuske, græstuer, mosser etc. Der er dog også arter, som lever oppe i urtevegetationen eller på træer, og som med fordel kan fanges med ketsjer og bankepind.

Nogle få arter er lette at finde, fordi de findes i stort antal. Det gælder ikke mindst birkefrøtæge (*Kleidocerys resedae*), der kan findes på birketræer, samt smaltæge (*Ischnodemus sabueti*), som ofte er talrig på græsser langs søer og åer eller i klitter

Andre arter kan være lette at finde, fordi de er mere eller mindre specifikt tilknyttet bestemte plantearter. Det gælder f.eks. dunhammertæge (*Chilacis typhae*), der lever på dunhammer (*Typha*), og starfrøtæge (*Cymus glandicolor*), som ofte ses på tuer af top-star (*Carex paniculata*) - en almindelig planteart i kær og på fugtige enge.

En hvid plastbakke, hvori man ryster friske plantedele, førne m.v., kan være en god hjælp til at få øje på de ofte ret små kræ.

Det er også muligt at benytte forskellige former for fælder til at indfange frøtæger. Eftersom de typisk er jordlevende, er en oplagt mulighed at benytte faldfælder. En faldfælde består typisk af en kop el.lign., der graves så langt ned i jorden, at overkanten flugter med jordoverfladen. Når dyrene piler hen over bundlaget, er der en stor chance for, at de opdager faren for sent og falder i uden mulighed for at kravle op igen. Faldfælder bør forsynes med værn mod sol og regn - f.eks. mos el.lign. - og de bør tilses og tømmes ofte, så der ikke går unødigt mange smådyr til spilde.

Også malaisefælder, der minder om telte, kan benyttes. Når insekterne kommer ind i teltet, søger de opad mod lyset og bliver ledt hen mod et hul, hvor de i stedet for friheden havner i en beholder indeholdende f.eks. finsprit. Det er også muligt at benytte lyslokning, som primært benyttes af sommerfuglefolk.

Det skal dog nævnes, at man ikke med nogen af de nævnte fældetyper skal forvente et stort udbytte, som det typisk er tilfældet med visse andre insektgrupper, f.eks. tovinger, sommerfugle og biller.

En interessant oplevelse kan være at hjemtage en eller flere store nymfer og så holde dem i fangenskab i nogle dage, indtil de forvandler sig. Som det fremgår af billederne i denne bog, afviger nymferne ofte markant fra de voksne dyr. For en del arters vedkommende kan man smide et par solsikkekerner ned til dem, men mange arter er mere eller mindre værtsspecifikke og vil kun spise frø fra bestemte plantearter. Dyrene kan dog let klare sig i adskillige dage uden føde.

Som man kunne forvente, er der stor forskel på de enkelte arters aktivitetsniveau. Nogle arter kravler af sted i et relativt adstadigt tempo, hvor imod andre konstant piler ihærdigt af sted. Til de sidste hører *Macrodema microptera*, der typisk findes på heder på vegetationsfattige områder mellem lyngbuske. Det er i øvrigt ganske sjovt at iagttage, hvorledes tægen ihærdigt forsøger at gemme sig, når den er blevet opmærksom på, at den er i fokus.

Til udforskning af frøtægefaunaen kan det anbefales at bruge en hvid plastbakke. Også forskellige fældetyper kan benyttes, f.eks. faldfælder. Foto: L. Skipper.

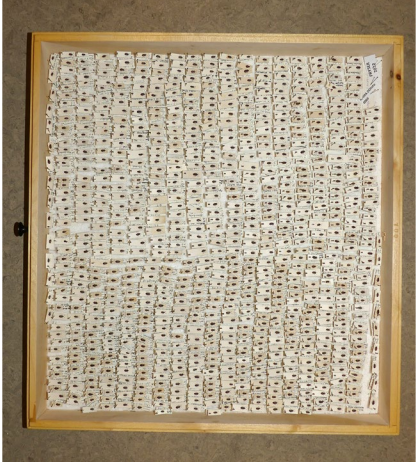

Billeder fra frøtægesamlingen på Naturhistorisk Museum i Aarhus. De såkaldte unitbokse, som ses på billedet til højre, benyttes i stigende grad. De gør det lettere og mere skånsomt at flytte rundt på dyrene og indplacere nye arter. Desuden kan man hurtigt og effektivt studere indholdet under stereolup. Fotos: L. Skipper.

De fleste frøtæger er ret små insekter - kun få når en størrelse på mere end 5-6 mm. For at kunne fotografere såvel små som store arter er det derfor nødvendigt med en god makrolinse. Det optimale er et spejlreflekskamera samt en decideret makrooptik. Mange af de udbredte superzoomkameraer o.lign. har imidlertid en makrofunktion, hvormed man kan gå helt ind til omkring én centimeters afstand. Dette kombineret med dagens billedstandard med opløsninger på 10-20 megapixel betyder, at man kan være heldig at få rimelige billeder af de største arter.

Selv mobiltelefoner kan i dag ofte levere ganske hæderlige resultater af i hvert fald de større arter, og de kan ofte forsynes med forskellige former for linser, der kan klipses på for bedre makrooptagelser.

Ønsker man at indsamle frøtæger, anbefales det at fremskaffe en insektsuger - typisk en sugeanordning, hvor insekter suges ned i et glas via en plastslange. Dyrene tages med hjem og anbringes i fryseren Der kan også benyttes forskellige væsker til at dræbe dyrene, men de kan have en tendens til, at dyrene bliver lidt fedtede og evt. fejlfarvede. Frøtæger præpareres bedst som tørpræparater - enten ved at man stikker en insektnål gennem dyret - typisk midt på scutellum - eller ved at lime dyret på en papplade eller en trekant af pap eller plastik, der placeres på en nål. For nærmere instrukser henvises til speciallitteratur.

Dyrene forsynes med en etiket, der som minimum indeholder informationer om lokalitet, dato samt finder. Hertil kan med fordel angives distrikt og UTM-koordinater. Også værtsplante og andre specielle fundomstændigheder kan angives på en anden etiket, hvor det findes relevant.

Frøtæger er generelt temmelig vanskelige at bestemme. En god håndlup er i mange tilfælde en nødvendighed i felten, og det samme gælder adgang til en stereolup ved hjembringelse af dyr. For at øge sandsynligheden for korrekt bestemmelse anbefales det at supplere billeder, tekst samt nøgler i denne bog med såvel speciallitteratur som diverse relevante websteder. Se litteraturlisten for uddybende litteratur og informative links.

Opsætning af frøtæger kan foretages på flere måder. De kan f.eks. klæbes op på papplader (tv), klæbes på papeller plast-trekanter (mf) eller monteres med en insektnål gennem dyret - typisk midt på scutellum (th). Hver metode har sine fordele og ulemper. Fotos: L. Skipper.

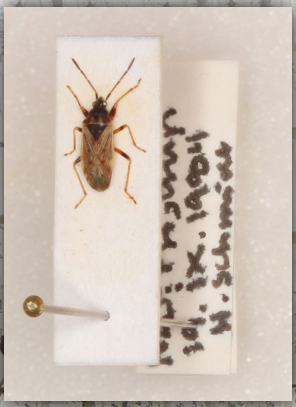

Bestemmelse af frøtæger

Farve, form, punktering og behåring på pronotum er vigtige kendetegn for mange frøtæger. Tv: *Ligyrocoris sylvestris*. Th: *Gonianotus marginepunctatus*. Fotos: L. Skipper.

Punkteringen kan være dyb og grov som hos starfrøtæge (*Cymus glandicolor*) (tv) eller mere fin og overfladisk som hos *Aphanus rolandri* (th). Fotos: L. Skipper.

I dette afsnit findes nøgler til samtlige arter i slægter med mindst to danske arter - i alt 15 slægter, der tilsammen rummer 53 af de i alt 77 arter. Disse arter er alle repræsenteret af et foto. For nogle arter er der suppleret med detaljefotos/-tegninger, der eventuelt kan lette bestemmelsen. For hver slægt angives 3-5 karakterer, der gælder for alle arter i slægten. De øvrige 24 slægter - hver med blot en enkelt art - er repræsenteret med hver ét foto bagest i afsnittet.

Nogle frøtæger er forholdsvis lette at kende, men de fleste arter er mere eller mindre vanskelige at artsbestemme. Ved hjælp af fotos, nøgler og slægtskarakterer i dette afsnit - kombineret med fotos samt tekstafsnit om kendetegn og lignende arter under de enkelte artsbeskrivelser - burde det dog være muligt at bestemme langt hovedparten af danske frøtæger.

I forbindelse med bestemmelse af frøtæger er en god stereolup med en forstørrelse på 20-30 gange - evt. mere - i mange tilfælde nødvendig.

Det skal også nævnes, at det for adskillige arters vedkommende kan være en god hjælp, hvis man kender værtsplanten.

Mange frøtæger kan bestemmes ud fra et godt og skarpt foto, men for en del arter gælder det, at man må undersøge selve dyret. Selv hos arter, som normalt kan bestemmes ved hjælp af fotos, kan der af og til opstå "farveproblemer". Det gælder f.eks. antennerne hos arter i slægten *Scolopostethus*.

I nogle få tilfælde er det nødvendigt at frempræparere genitalierne hos hannerne, hvis man vil være helt sikker på bestemmelsen. Det gælder således hos visse arter i slægterne *Nysius* og *Trapezonotus*, se nærmere beskrivelse hhv. s. 34 og 40. Hunnerne i disse slægter kan ikke altid bestemmes. Ved meget vanskelige arter kan det anbefales at supplere med udenlandsk litteratur - ikke mindst Pericart (1998). Dette trebindsværk over Europas og Middelhavsregionens frøtæger kan i skrivende stund downloades fra Internettet (se litteraturlisten bagest i bogen).

Det skal også nævnes, at flere arter kan variere en del - ikke mindst hvad angår vingelængde. Således kan arter, der oftest er langvingede af og til optræde i kortvingede former - og omvendt. Hertil kommer, at nyforvandlede individer typisk afviger markant fra udhærdede individer (se eksempler s. 17 og 201).

Desuden kan der være lidt forskel på de to køns ydre. Bortset fra forskelle på undersiden af bagkroppen, relateret til kønsorganerne, begrænser det sig dog mest til, at hunnen typisk er lidt større og bredere end hannen (se eksempler s. 15 og 199). Dette bør man bl.a. have i baghovedet, når man bestemmer arter i slægten *Nysius*, hvor kropsformen kan være en hjælp ved bestemmelsen.

Ud over størrelse, form og farvetegninger er der en række kendetegn, som ofte er vigtige for bestemmelsen af frøtæger. De vigtigste af disse ses på modsatte side.

Vi har valgt at undlade nøgler til familier og slægter, da disse i mange tilfælde bygger på kendetegn, der kan være meget vanskelige at se - eller forholde sig til. Og flere af disse karakterer benyttes ofte til at udskille én eller nogle få arter, der er karakteristiske og lette at bestemme uden en nøgle - evt. med hjælp fra de relevante afsnit i artsbeskrivelserne.

Behåringen varierer meget blandt frøtæger. Tv: Den næsten glatte *Megalonotus praetextus*. Th: *Lasiosomus enervis* med lange, spredte hår. Fotos: L. Skipper.

Mange frøtæger er udstyret med én eller flere torne på forlårene. Tv: *Scolopostethus grandis*. Th: *Megalonotus praetextus*. Fotos: L. Skipper.

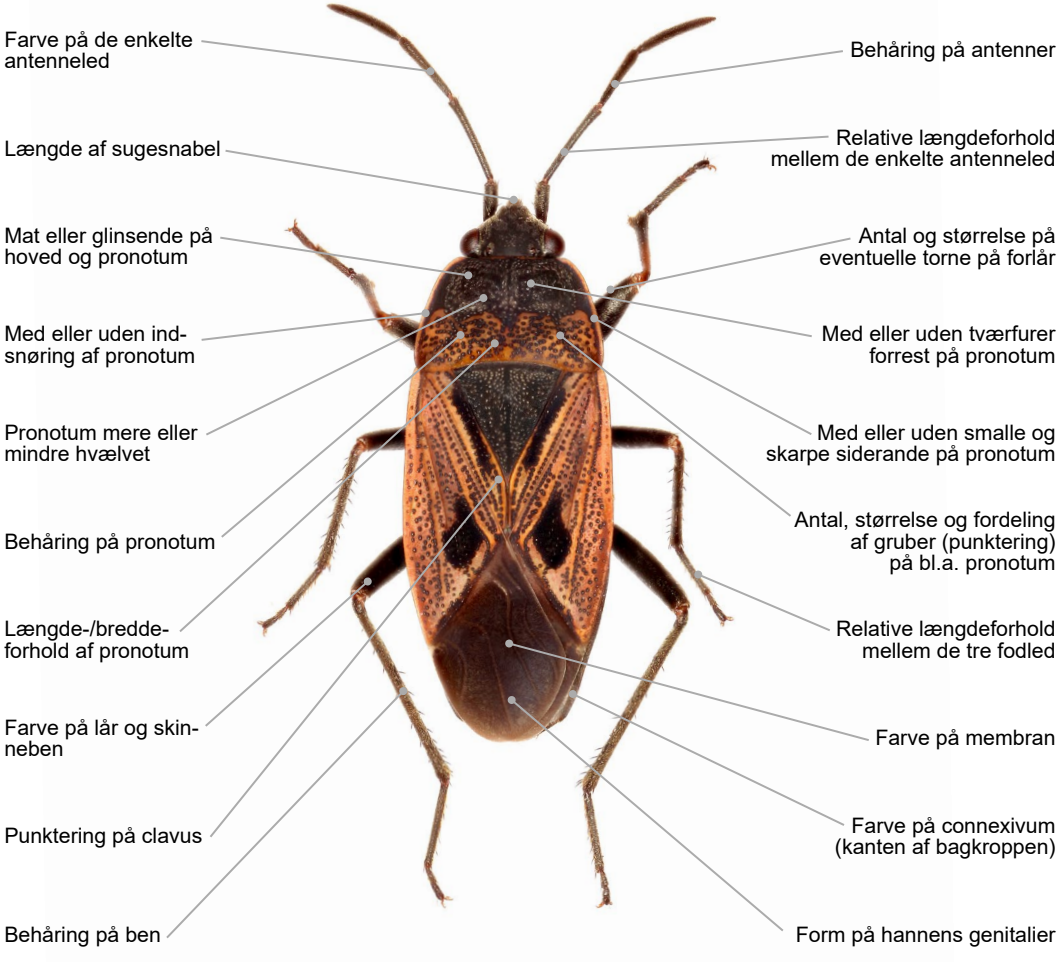

Vigtige karakterer ved bestemmelse af frøtæger. Stor frøtæge (*Rhyparochromus pini*). Foto: L. Skipper.

Slægt *Nysius*

Nysius senecionis

Nysius thymi

Nysius ericae

Nysius graminicola

Nysius helveticus

Nysius thymi

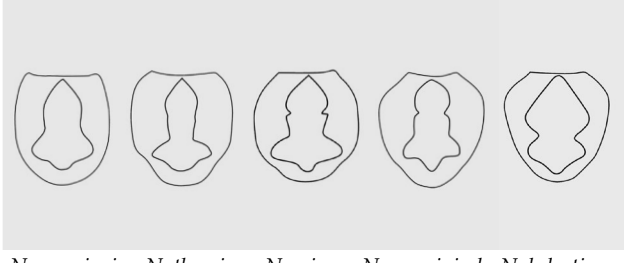
N. senecionis *N. thymi* *N. ericae* *N. graminicola* *N. helveticus*

- Forrest på pronotum to sorte tværfurer
- Dækvingernes yderkanter forrest svagt buede
- Længde: 3,5-6,0 mm

1a. Bagfodens 1. led højst så langt som 2. og 3. led tilsammen .....*Nysius senecionis* (s. 56)
1b. Bagfodens 1. led tydeligt længere end 2. og 3. led tilsammen 2
2a. Kort og bred form. Dækvingernes ribber med brune pletter 3
2b. Slankere form. Dækvingernes ribber som regel uden pletter 4
3a. Pronotum normalt 1,5-1,65 gange så bred som lang. Bestemmes med sikkerhed ved hjælp af formen på hannens genitalie-åbning (se tegning ovenfor). Hunner kan ikke altid bestemmes med sikkerhed .....*Nysius thymi* (s. 58)
3b. Pronotum normalt 1,8-2,0 gange så bred som lang. Bestemmes med sikkerhed ved hjælp af formen på hannens genitalie-åbning (se tegning ovenfor). Hunner kan ikke altid bestemmes med sikkerhed .....*Nysius ericae* (s. 50)
4a. Scutellum uden lys midterkøl. Bagfodens 1. led ca. dobbelt så langt som 2. og 3. tilsammen. Hannens genitalie-åbning som på tegningen ovenfor .....*Nysius graminicola* (s. 52)
4b. Scutellum med markant lys midterkøl. Bagfodens 1. led ca. 1,5 gange så langt som 2. og 3. tilsammen. Hannens genitalie-åbning som på tegningen ovenfor .....*Nysius helveticus* (s. 54)

Hos *Nysius*-arterne bestemmes dyrene ved at undersøge formen på genitalie-kapslens åbning (se tegningerne ovenfor - efter Wagner, 1966). Genitalie-kapslen findes yderst på bagkroppen, og åbningen ses oven på kapslen. Når man skal undersøge dyret, trykker man forsigtigt med en nål eller en pincet bagest på bagkroppen og presser på den måde genitalie-kapslen frem. Åbningen er nu synlig og kan undersøges ved hjælp af en stereolup.

Det anbefales at lade dyret ligge i ethanol (sprit) et stykke tid inden processen igangsættes - for at blødgøre det lidt. Det er også en fordel at presse kapslen frem, mens dyret ligger i sprit. På den måde er der mere styr på tægen. Hvis man foretager processen på et tørret individ, risikerer man let, at bagkroppen eller noget af den knækker af og springer væk. Hvis man er forsigtig, sidder kapslen stadig fast på bagkroppen efter operationen, og dyret kan nu tørres og sættes på nål - eller man kan opbevare det i 70% ethanol.

Slægt *Cymus*

Cymus glandicolor

Cymus aurescens

Cymus melanocephalus

Cymus claviculus

Cymus glandicolor

Cymus aurescens

Cymus melanocephalus

Cymus claviculus

- Pronotum og dækvinger gulbrune eller lysegule
- Hoved, pronotum, scutellum og dækvinger med fine farveløse, men tydelige punkteringer
- Clavussømmen ("samlingen" nedenfor scutellum) tydeligt længere end scutellum
- Længde: 2,8-5,1 mm

1a. 2. antenneled længere end 3. antenneled 2
1b. 2. antenneled kortere end 3. antenneled 3
2a. Dækvingen med en mørk, langstrakt plet, som er parallel med vingekanten .....
.....*Cymus glandicolor* (s. 70)
2b. Dækvingen med en mørk, langstrakt plet, som er skrå i forhold til vingekanten .....
.....*Cymus aurescens* (s. 66)
3a. Scutellum mørk uden midterkøl .....*Cymus melanocephalus* (s. 72)
3b. Scutellum lys med lys midterkøl.....*Cymus claviculus* (s. 68)

Starfrøtæge (*Cymus glandicolor*). Foto: O.F. Nielsen.

Slægt *Geocoris*

Geocoris ater

Geocoris grylloides

Geocoris ater

Geocoris grylloides

- Hovedet med usædvanligt store øjne
- Oversiden overvejende sort og skinnende
- Længde: 3,1-4,8 mm

1a. Dækvinger helt sorte. Pronotum med hvid midterstribe .....*Geocoris ater* (s. 78)
1b. Dækvinger sorte med lyse kanter. Pronotum med lyse kanter .....*Geocoris grylloides* (s. 80)

Slægt *Drymus*

Drymus brunneus

Drymus ryeii

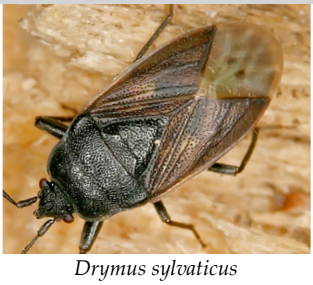
Drymus sylvaticus

Drymus sylvaticus

- Hovedet mat og forreste del af pronotum med tydelig punktering
- Pronotum med smalle, skarpe siderande og indsnøring lige bag midten
- Længde: 3,5-5,4 mm

1a. Kroppen bredoval, næsten pæreformet. Pronotum sort forrest - ofte mere brunlig på den bageste del .....*Drymus brunneus* (s. 90)
1b. Kroppen ikke bredoval. Pronotum altid ensfarvet sort 2
2a. Dækvingerne mørkebrune, næsten sorte. Membranen samme farve som dækvingerne. "Sideflapperne" på genitalie-åbningen tilspidsede (se tegning nedenfor - og teknisk anvisning nederst s. 34) .....*Drymus ryeii* (s. 92)
2b. Dækvingerne lysere brune. Membranen lys med hvidlige årer. "Sideflapperne" på genitalie-åbningen næsten cirkelrunde (se tegning nedenfor) .....*Drymus sylvaticus* (s. 94)

D. ryeii

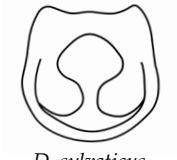
D. sylvaticus

Tv: Skovfrøtæge (*Drymus sylvaticus*). Foto: U. Bjerre.

Slægt *Eremocoris*

Eremocoris plebejus

Eremocoris podagricus

Eremocoris fenestratus

Eremocoris abietis

Eremocoris plebejus

Eremocoris abietis

E. plebejus

E. abietis

E. plebejus

E. abietis

- Første antenneled lige så langt eller længere end hovedets bredde
- Pronotum med indsnøring lige bag midten
- Pronotums siderande brede ved indsnøringen
- Længde: 5,7-7,8 mm

1a. Forlårets underside med 2 større torne og flere mindre 2
1b. Forlårets underside med 1 stor torn og flere mindre 3
2a. Skinneben med meget lange hår - ca. dobbelt så lange som bredden på skinneben .....
.....*Eremocoris plebejus* (s. 100)
2b. Behåring på skinneben ca. samme længde som bredden på skinneben .....
.....*Eremocoris podagricus* (s. 102)
3a. Lår sorte. Behåring på bageste skinneben ca. samme længde som bredden på skinneben .....
.....*Eremocoris fenestratus* (s. 98)
3b. Lår rødbrune. Behåring på bageste skinneben kortere end bredden på skinneben .....
.....*Eremocoris abietis* (s. 96)

Eremocoris plebejus. Foto: U. Bjerre.

Slægt *Gastrodes*

Gastrodes abietum

Gastrodes grossipes

Gastrodes abietum

Gastrodes grossipes

- Kroppen bredoval og meget tynd og flad
- Forlår meget brede og tykke med én eller to store torne
- Længde: 5,5-7,3 mm

1a. Inderste antenneled strækker sig kun en anelse forbi hovedet .....*Gastrodes abietum* (s. 104)
1b. Inderste antenneled strækker sig tydeligt forbi hovedet .....*Gastrodes grossipes* (s. 106)

Slægt *Scolopostethus*

Scolopostethus pilosus

Scolopostethus pictus

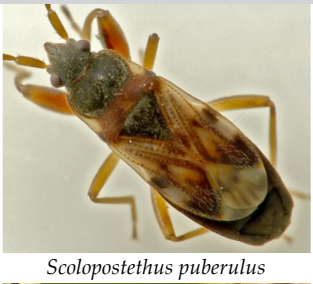
Scolopostethus puberulus

Scolopostethus affinis

Scolopostethus grandis

Scolopostethus thomsoni

Scolopostethus decoratus

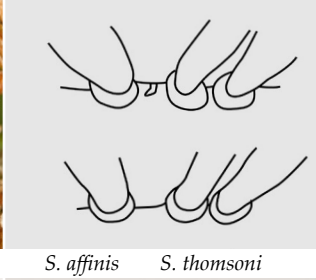
S. affinis *S. thomsoni*

Scolopostethus affinis

Scolopostethus grandis

Scolopostethus thomsoni

Scolopostethus decoratus

- Dækvingerne spraglede - oftest tre-farvede
- Første antenneled kortere end hovedets bredde
- Pronotum med indsnøring lige bag midten
- Pronotums siderande brede ved indsnøringen (se foto th.)
- Længde: 3,1-5,0 mm

Foto th: *Scolopostethus decoratus*

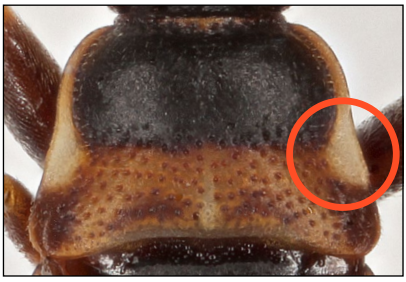

1a. Overside med lange, oprette hår .....*Scolopostethus pilosus* (s. 120)
1b. Overside uden hår eller kun med meget korte, skråstillede hår 2
2a. De tre første antenneled lysegule .....*Scolopostethus pictus* (s. 118)
2b. Mindst det 3. antenneled sort eller delvist sort 3
3a. Sugesnablen når frem til baghofterne. 1. og 2. antenneled lyse - de øvrige ensfarvede mørke ....*Scolopostethus puberulus* (s. 122)
3b. Sugesnablen når kun frem til midthofterne. Antenner anderledes farvet 4
4a. På undersiden foran midthofterne to små tænder eller spidse tuberkler 5
4b. På undersiden foran midthofterne ingen tænder eller spidse tuberkler 6
5a. 2. antenneled ensfarvet lyst .....*Scolopostethus affinis* (s. 112)
5b. 2. antenneled sort eller delvist sort eller brunt .....*Scolopostethus grandis* (s. 116)
6a. 2. antenneled lyst, kun ved spidsen et lille mørkt område .....*Scolopostethus thomsoni* (s. 124)
6b. Alle antenneled mørke, kun med små lyse områder .....*Scolopostethus decoratus* (s. 114)

Som det fremgår ovenfor er farverne på de forskellige antenneled vigtige i forbindelse med bestemmelsen af *Scolopostethus*-arter. Man kan imidlertid komme ud for, at farverne på antenneleddene ser "forkerte" ud på fotos. Det kan således være nødvendigt at undersøge selve dyrene for at kunne foretage en sikker artsbestemmelse.

Slægt *Pionosomus*

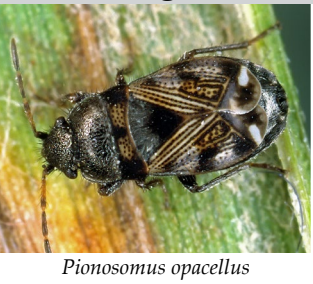

Pionosomus opacellus

Pionosomus varius

Pionosomus opacellus

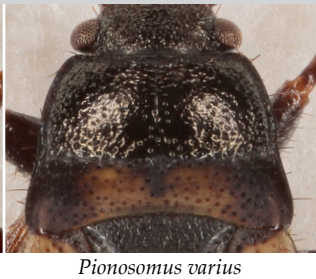

Pionosomus varius

- Oversiden med lange, oprette hår.
- Forlår uden torne på undersiden
- Længde: 2,4-3,2 mm

1a. Pronotum regelmæssigt punkteret og den forreste del mat .....*Pionosomus opacellus* (s. 134)
1b. Pronotum på midten ikke eller kun sparsomt punkteret og den forreste del skinnende ....*Pionosomus varius* (s. 136)

Slægt *Trapezonotus*

Trapezonotus anorus

Trapezonotus dispar

Trapezonotus arenarius

Trapezonotus desertus

Trapezonotus anorus

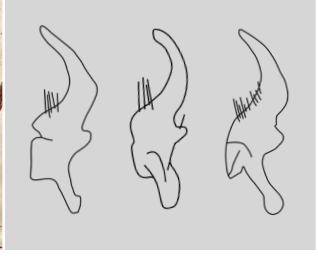
T. dispar /arenarius /desertus

Trapezonotus dispar

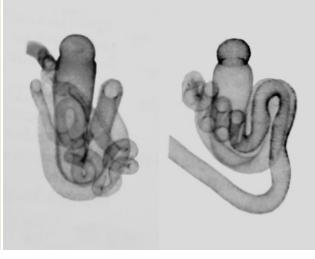
T. arenarius / desertus

- Andet og tredje antenneled med lange, oprette hår
- Pronotums siderande uden lange hår
- Længde: 3,7-5,4 mm

1a. Undersiden af forlår uden torne .....*Trapezonotus anorus* (s. 140)
1b. Undersiden af forlår med torne 2
2a. Bageste skinneben rødgule - i det mindste ved spidsen. Hannens paramerer formet som vist på tegning og foto ovenfor .....*Trapezonotus dispar* (s. 146)
2b. Bageste skinneben sorte 3
3a. "Bladet" på hannens paramerer regelmæssigt buet og spidsen stump ("bladet" = den øvre halvdel på tegningen ovenfor) .....*Trapezonotus arenarius* (s. 142)
3b. "Bladet" på hannens paramerer mere pludseligt buet/vinklet på ydersiden og spidsen mindre afrundet (se tegning ovenfor) .....*Trapezonotus desertus* (s. 144)

Hos sandfrøtæge (*Trapezonotus arenarius*) og *T. desertus* er det typisk nødvendigt at frempræparere paramererne hos hannerne, hvis man vil være sikker på bestemmelsen. Formen på disse fremgår af tegningerne ovenfor (efter Pericart, 1998). Frempræpareringen kan gøres på følgende måde:

Den bageste del af bagkroppen skæres af og anbringes i et saltkar med afløbsrens. Her skal den ligge i 10-12 timer og "bløde op". Med et par nåle dissekerer man herefter præparatet og finder de to paramerer frem, der hos frøtægerne er symmetriske i modsætning til hos f.eks. blomstertægerne (PS: de måler kun ca. 0,3-0,4 mm). Paramererne lægges nu i demineraliseret vand i ca. 1/2 time, hvorefter de kan flyttes over i et kar med ethanol. Opbevaringen kan ske i et glas med 70% ethanol - eller man kan placere emnerne i glycerin eller lave et traditionelt præparat. Husk altid etiket med data hos både selve frøtægen og præparatet.

Hunnerne af de to arter er endnu mere vanskelige at adskille, men kendes ligeledes på formen af genitalierne (se tegninger ovenfor (efter Rintala & Rinne, 2011).

Slægt *Megalonotus*

Megalonotus antennatus

Megalonotus praetextatus

Megalonotus dilatatus

Megalonotus chiragra

Megalonotus sabulicola

Megalonotus antennatus

Megalonotus praetextatus

Megalonotus dilatatus

- Forreste del af pronotum stærkt hvælvet
- Scutellum ikke med to lyse pletter
- Længde: 3,9-7,1 mm

1a. Forlår gule til gulbrune .....*Megalonotus antennatus* (s. 148)
1b. Forlår sorte eller mørkebrune (dog evt. gulbrune ved spidsen) 2
2a. Pronotum og dækvinger skinnende. Næsten hårløs .....*Megalonotus praetextatus* (s. 154)
2b. Pronotum og dækvinger matte og tæt hårede 3
3a. Pronotum kun med fine, korte hår .....*Megalonotus dilatatus* (s. 152)
3b. Pronotum med både korte hår og lange, oprette hår 4
4a.. Mellemste og bageste skinneben mørke - i det mindste yderst. 5,2-6,7 mm .....
.....*Megalonotus chiragra* (s. 150)
4b. Mellemste og bageste skinneben gulbrune. 4,0-5,0 mm .....*Megalonotus sabulicola* (s. 156)

Klitfrøtæge (*Megalonotus chiragra*). Foto: O.F. Nielsen.

Slægt *Pachybrachius*

Pachybrachius fracticollis

Pachybrachius luridus

Pachybrachius fracticollis

Pachybrachius luridus

- Pronotum med meget kraftig indsnøring bag midten
- Bagfodens 1. led knap dobbelt så langt som 2. og 3. tilsammen
- Længde: 4,5-5,8 mm

1a. Oversiden med korte halvt oprette hår. Forlårets underside har 1 enkelt række af torne ....*Pachybrachius fracticollis* (s. 162)
1b. Oversiden med lange opretstående hår. Forlårets underside har 2 rækker af torne ....*Pachybrachius luridus* (s. 164)

Slægt *Plinthisus*

Plinthisus brevipennis

Plinthisus pusillus

Plinthisus brevipennis

Plinthisus pusillus

- Pronotum sort, skinnende og næsten regelmæssigt firkantet
- Forlår med én eller to kraftige torne
- Længde: 1,6-3,5 mm

1a. Kun bageste del af pronotum kraftigt punkteret. Forlårets underside med 2 store torne. Længde mere end 2,7 mm ..... *Plinthisus brevipennis* (s. 166)
1b. Hele pronotum kraftigt punkteret. Forlårets underside med 1 stor torn. Længde mindre end 2,5 mm .....*Plinthisus pusillus* (s. 168)

Plinthisus brevipennis. Foto: J.S. Hansen.

Slægt *Peritrechus*

Peritrechus angusticollis

Peritrechus lundii

Peritrechus convivus

Peritrechus nubilus

Peritrechus geniculatus

Peritrechus geniculatus

Peritrechus convivus

Peritrechus nubilus

- Forreste del af pronotum ikke hvælvet.
- Scutellum med to lyse pletter eller striber, som af og til danner et V
- Længde: 3,8-5,9 mm

1a. Antenner meget kraftige og tykke .....*Peritrechus angusticollis* (s. 172)
1b. Antenner "normale" 2
2a. Pronotums sidekant gul - set fra siden 3
2b. Pronotums sidekant overvejende sort 4
3a. Antenner kun med korte, tilliggende hår. Forlårets underside med 1 tydelig torn .....
.....*Peritrechus lundii* (s. 178)
3b. Antenner med både korte, tilliggende hår og lange, udstående hår. Forlårets underside med 2 eller flere tydelige torne .....*Peritrechus convivus* (s. 174)
4a. Pronotums forkant med brune partier .....*Peritrechus nubilus* (s. 180)
4b. Pronotums forkant ensfarvet mørk .....*Peritrechus geniculatus* (s. 176)

Peritrechus angusticollis. Foto: T. Holm.

Slægt *Rhyparochromus*

Rhyparochromus phoeniceus

Rhyparochromus pini

Rhyparochromus vulgaris

Rhyparochromus pini

- Pronotums siderande smalle
- Dækvinger flerfarvede
- Den midterste punktrække på clavus buet og ikke parallel med den yderste punktrække (se fotos th.)
- Længde: 6,8-8,2 mm

Fotos th: *Rhyparochromus pini*

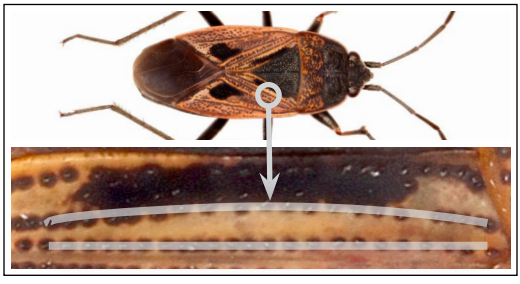

1a. Membranen mørk med smalle, hvide kanter. Pronotums yderste, smalle siderande mørke ....*Rhyparochromus phoeniceus* (s. 184)
1b. Membranen uden smalle, hvide kanter 2
2a. Pronotum uden hvidlige partier. Pronotums yderste, smalle siderande ensfarvet gullige ....*Rhyparochromus pini* (s. 186)
2b. Pronotum med tydelige hvidlige partier. Pronotums siderande både lyse og mørke ....*Rhyparochromus vulgaris* (s. 188)

Slægt *Stygnocoris*

Stygnocoris rusticus

Stygnocoris fuligineus

Stygnocoris sabulosus

Stygnocoris fuligineus

- Pronotum tæt punkteret overalt
- Forlår uden torne
- Første antenneled længere end øjets bredde
- Længde: 2,4-4,4 mm

1a. Bagfodens 1. led ca. dobbelt så langt som 2. og 3. led tilsammen .....*Stygnocoris rusticus* (s. 198)
1b. Bagfodens 1. led ca. lige så langt eller kun en anelse længere end 2. og 3. led tilsammen 2
2a. Overside med korte og tilliggende hår. Lår mørke .....*Stygnocoris fuligineus* (s. 196)
2b. Overside med lange, halvt oprette hår. Lår gulbrune .....*Stygnocoris sabulosus* (s. 200)

Slægter med kun én dansk art (tallet angiver sidetal for artsbeskrivelsen)

Lygaeus equestris (48)

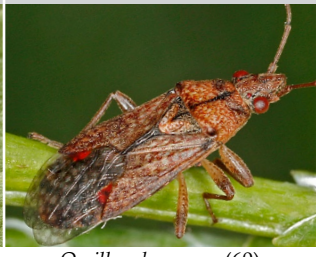
Orsillus depressus (60)

Ortholomus punctipennis (62)

Kleidocerys resedae (64)

Dimorphopterus spinolae (74)

Ischnodemus sabuleti (76)

Chilacis typhae (82)

Heterogaster urticae (84)

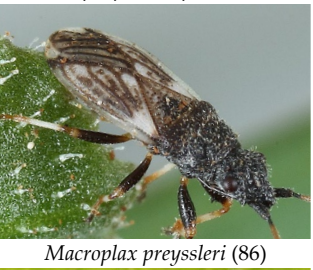
Macroplax preyssleri (86)

Tropistethus holosericus (88)

Ischnocoris angustulus (108)

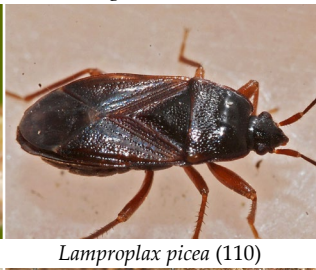
Lamproplax picea (110)

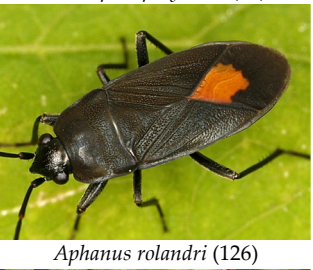
Aphanus rolandri (126)

Emblethis denticollis (128)

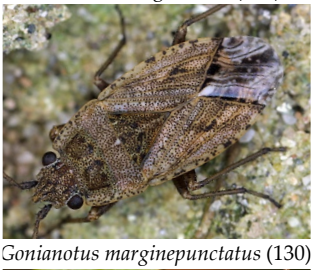
Gonianotus marginepunctatus (130)

Macrodema microptera (132)

Pterotmetus staphyliniformis (138)

Sphragisticus nebulosus (158)

Ligyrocoris sylvestris (160)

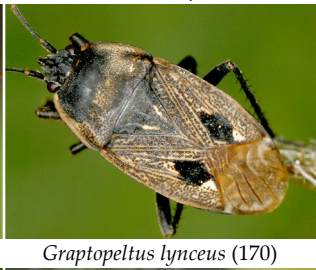
Graptopeltus lynceus (170)

Raglius alboacuminatus (182)

Xanthochilus quadratus (190)

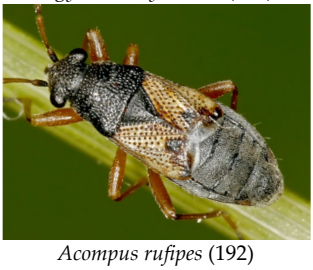
Acompus rufipes (192)

Lasiosomus enervis (194)

Artsbeskrivelser

På de næste cirka 150 sider beskrives samtlige 77 danske arter af frøtæger. Alle arter er repræsenteret af minimum ét billede af et voksent individ (imago). Det suppleres typisk med et eller flere billeder af voksne dyr, nymfer, typiske levesteder eller værtsplanter. Hertil kommer et foto af et præpareret individ - i de fleste tilfælde et nærbillede af hoved og pronotum.

Teksten er inddelt i seks afsnit: udseende, lignende arter, levested, livscyklus, udbredelse i Danmark og udbredelse globalt. For at lette bestemmelsen anbefales det at supplere tekstafsnittene med forrige kapitel, der rummer nøgler samt angivelse af slægtskendetegn for slægter med to eller flere danske arter.

Grundet ringe kendskab til frøtægernes biotopskrav og levevis i Danmark bygger informationerne i denne bog langt hen ad vejen på udenlandsk litteratur - især tysk - og der vil kunne forventes afvigelser fra disse angivelser.

De videnskabelige navne følger Hoffmann (2017). Blot 20 arter er forsynet med dansk navn - jf. Projekt Danske Dyrenavne (Jørgensen *et al.*, 1999), som følges her. Plantenavne følger Dansk Flora 2. udgave (Frederiksen *et al.*, 2012).

For hver art findes et udbredelseskort, der angiver artens forekomst i de 11 faunistiske distrikter, som typisk benyttes i entomologiske sammenhænge (se kortet nedenfor).

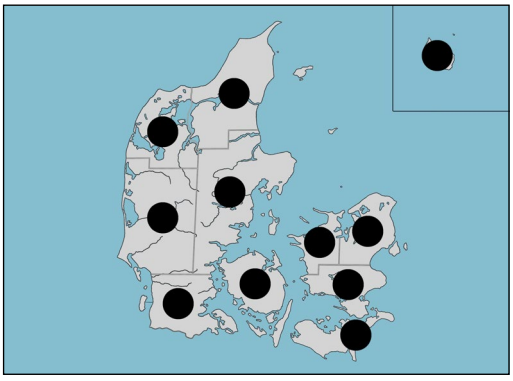

Kortet viser i hvilke af de 11 faunistiske distrikter, en art er kendt fra.

Kortene er udarbejdet med udgangspunkt i hhv. forfatternes egne fund, fund angivet på websiden Danmarks Fugle og Natur (https://www.fugleognatur.dk) og indsamlinger foretaget af Hans Thomsen Schmidt. Herefter er samlingerne på Naturhistorisk Museum i Aarhus samt Statens Naturhistoriske Museum i København summarisk gennemgået med henblik på at "fylde huller ud".

Der ligger med andre ord ikke en komplet gennemgang af dansk materiale til grund for bogens distriktsangivelser, idet en sådan ville være meget tidskrævende og ligger uden for rammerne af denne bog. Det er således meget tænkeligt, at der gemmer sig adskillige interessante fund - og måske endda nye arter for landet - på museerne eller i private samlinger.

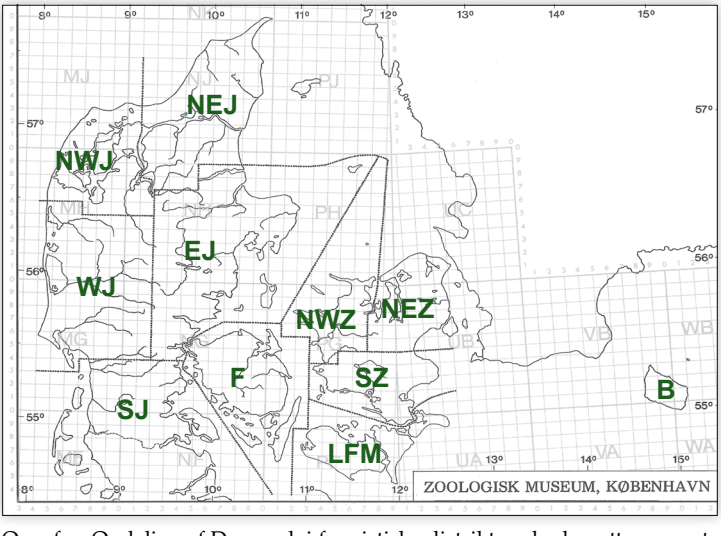

	Distrikt
SJ	Sønderjylland
EJ	Østjylland
WJ	Vestjylland
NWJ	Nordvestjylland
NEJ	Nordøstjylland
F	Fyn
LFM	Lolland-Falster-Møn
SZ	Sydsjælland
NWZ	Nordvestsjælland
NEZ	Nordøstsjælland
B	Bornholm

Ovenfor: Opdeling af Danmark i faunistiske distrikter, der benyttes som standard ved entomologiske undersøgelser. Kilde: Enghoff & Nielsen (1977). Modsatte side: *Graptopeltus lynceus*. Foto: L. Skipper.

1. *Lygaeus equestris* (Linnaeus, 1758)
Soldatertæge

Soldatertægen er den største danske frøtæge. Den er blodrød og sort med en tydelig og karakteristisk hvid plet midt på membranen samt et par andre mindre, hvide pletter, som dog oftest er delvist skjult af dækvingerne. Den er altid langvinget. Længde: 11-14 mm.

Arten kendes uden problemer fra alle andre danske frøtæger. Den kan dog umiddelbart forveksles med et par tæger fra andre familier - bl.a. rød kanttæge (*Corizus hyoscyami*, Rhopalidae), som dog let kendes på, at den mangler den hvide plet på membranen. Den sjældne ildtæge (*Pyrrhocoris apterus*, Pyrrhocoridae), der ligesom soldatertægen kendes fra Bornholm, er også en forvekslingsmulighed. Ildtægen er dog normalt kortvinget, og den kan ellers kendes på den anderledes kropsform.

Soldatertægen holder til på tørre og varme lokaliteter. Arten, som her i landet kun findes på Bornholm, træffes i frodige og blomsterrige partier i klippeområder tæt ved kysten. Den er knyttet til den sjældne plante svalerod (*Vincetoxicum hirundinaria*). De små nymfer suger så godt som udelukkende på denne plante, mens de store nymfer og de voksne individer også kan ses suge næring på mange andre plantearter. Dyrene sidder normalt frit fremme, og man finder let arten, hvis man er på den rigtige lokalitet i flyvetiden.

De voksne soldatertæger overvintrer som voksne. De gemmer de sig ofte i sprækker i klipper eller under sten. Tægerne kommer frem igen til foråret, og parringen finder sted i maj-juni. Hunnen lægger sine æg på værtsplanten, og æggene klækkes efter kort tid. Nymferne er fremme fra starten af sommeren, og i begyndelsen af august ser man de første nye voksne soldatertæger. De opholder sig på svalerod og andre urter eller på solvarme sten og klipper. De voksne soldatertæger kan findes, indtil det bliver efterår. Herefter samler tægerne sig i større eller mindre selskaber på beskyttede steder, hvor de kan overvintre. Der er én årlig generation.

Her i landet findes soldatertægen kun på Bornholm, hvor den kan træffes langs de nordlige og østlige klippekyster. Arten er for mange år siden meldt fra Vejle-egnen, men her drejer det sig sandsynligvis om forveksling med rød kanttæge.

Arten forekommer i øvrigt i store dele af Europa, hvor den kun mangler mod nord og nordvest. Den kendes også fra Nordafrika, og udbredelsen strækker sig videre østpå til Sibirien, Kina og Japan.

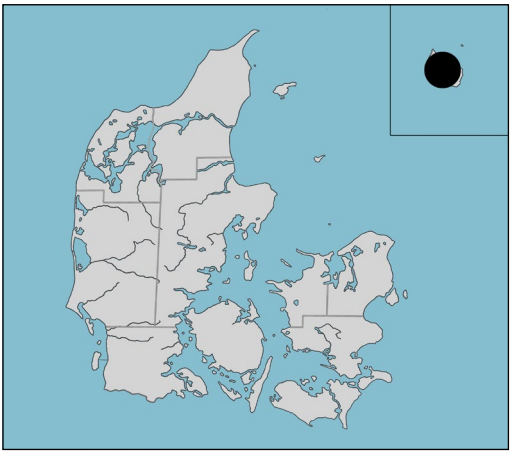

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Svalerod (*Vincetoxicum hirundinaria*) (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 6,11,21

2. *Nysius ericae* (Schilling, 1829)

N. ericae er en lille frøtæge med en kort og forholdsvis bred kropsform. Hoved og pronotum er grålige eller gråbrune med kraftige mørke punkteringer, og forrest på pronotum findes et par mørke tværfurer. Scutellum er mørkebrun eller sort. Dækvingerne er grågule med tre små, sorte pletter bagest, og på ribberne er der ligeledes normalt små, sorte pletter. Dækvingernes yderkanter er behårede. Membranen er gennemsigtig med blege ribber - af og til også med svage mørke pletter. Bagfodens 1. led er tydeligt længere end 2. og 3. led tilsammen. Arten er altid langvinget. Længde: 3,5-4,5 mm.

N. ericae er meget vanskelig at kende fra timianfrøtægen, *Nysius thymi* (s. 58). En sikker bestemmelse vil normalt kræve, at man undersøger formen på hannens genitalie-åbning. På kanten af denne ses på hver side et distinkt hak hos *N. ericae* - et sådant mangler hos timianfrøtægen (se s. 34). Desuden er 7. bagkropsled (det bageste synlige led uden dissektion) hos hannen af *N. ericae* oftest ensfarvet brun, hvor det altid er med lyse partier hos timianfrøtægen. Hunnerne er ofte umulige at bestemme. De tre øvrige *Nysius*-arter kan kendes fra *N. ericae* på, at de har en mere langstrakt og næsten parallel kropsform. Her skal man dog være opmærksom på, at hunnerne hos de fleste frøtæger typisk er en anelse bredere end hannerne.

Levestederne er varme, sandede lokaliteter med sparsom bevoksning. De voksne tæger og nymferne lever af frøene fra mange forskellige arter i kurvblomstfamilien (Asteraceae).

Arten overvintrer i ægstadiet, og der er to årlige generationer. Nymfer ses især i maj-juni og i september, og de voksne kan findes i en lang periode fra juni til oktober. Parring og æglægning finder sted i juni-juli og i september-oktober, og hunnen lægger sine æg i små grupper på værtsplanterne.

N. ericae er tilsyneladende sjælden i Danmark, og der kendes kun få fund. Der er et gammelt fund fra Rønne, Bornholm (Løvendal, 1870), og i perioden 2013-2015 er arten fundet flere steder på Nordsjælland. Der er også enkelte fund fra Nordøstjylland, Østjylland, Vestjylland og Sydsjælland. Arten kan dog let vise sig at være mere almindelig end som så grundet forveksling med timianfrøtæge.

Kendt fra et meget stort område. Den findes i store dele af Europa - også på Island, i det meste af Afrika, og udbredelsen strækker sig videre østover gennem Asien til Mongoliet og Kina. Den kendes desuden fra Nordamerika og Grønland.

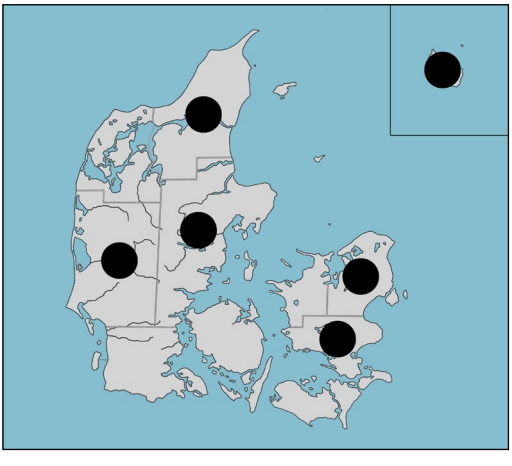

1
2

1. Imago (Foto: T. Bantock)

2. Imago (Foto: O.F. Nielsen)

Suppl. fotos: s. 34

3. *Nysius graminicola* (Kolenati, 1845)

N. graminicola er en slank, langstrakt frøtæge. Den er som regel lysebrun, men kan i sjældne tilfælde også være næsten sort. Hovedet er normalt brunligt, og antennerne er overvejende gulbrune med mere eller mindre udbredte mørke partier. Pronotum er gulbrun med tydelige lyse eller brune punkteringer, og forrest på pronotum findes et par mørke tværfurer. Scutellum har ikke - eller højst en svag midterkøl bagtil. Dækvingerne er gulbrune med mørke pletter bagest - men oftest uden pletter på ribberne - og dækvingernes yderkanter er forrest besat med korte hår. Membranen er gennemsigtig uden tegninger. Benene er gulbrune, og bagfodens 1. led er tydeligt længere end 2. og 3. led tilsammen. Arten er altid langvinget, og den er en god flyver. Længde: 3,5-5,0 mm.

N. graminicola kan meget let forveksles med de øvrige *Nysius*-arter. Fra *Nysius senecionis* (s. 56) kendes den på, at bagfodens 1. led hos denne højst er lige så langt som 2. og 3. led tilsammen. Hos *N. graminicola* og de tre øvrige *Nysius*-arter er bagfodens 1. led tydeligt længere end 2. og 3. led tilsammen. *N. graminicola* ligner især *Nysius helveticus* (s. 54), som også har en slank og smal kropsform. *N. helveticus* kan dog kendes på scutellums tydelige lyse midterkøl og de mørkere antenner. *Nysius ericae* (s. 50) og timianfrøtæge, *Nysius thymi* (s. 58) kendes fra *N. graminicola* på, at deres kropsform er bredere og kortere. For en mere sikker bestemmelse anbefales det at undersøge formen på hannens genitalie-åbning (se s. 34). Hunner kan ikke altid bestemmes sikkert. Se også *Ortholomus punctipennis* (s. 62), hos hvilken dækvingerne dog er lige - ikke buede som hos *N. graminicola* - og de mørke pletter bagest på dækvingerne er "smeltet sammen" til en streg.

Arten er varmekrævende og findes derfor på tørre og solrige lokaliteter. Både voksne tæger og nymfer lever af frøene fra planter som bynke (*Artemisia*), kamille (*Matricaria* & *Tripleurospermum*) og knopurt (*Centaurea*). Dyrene opholder sig oftest oppe på værtsplanterne, og man ser dem ikke særlig tit på jorden. Arten kan ketsjes.

De voksne tæger overvintrer, men ellers kender man ikke meget til artens livscyklus. I Mellemeuropa har man fundet voksne tæger i perioden fra april og frem til oktober, og man regner med, at der her er to generationer.

N. graminicola er kun kendt i et enkelt eksemplar, som Finn Krone fandt i 2013 i Sydsjælland. Vi bør eftersøge arten i de sydlige landsdele.

Kendt fra Mellem- og Sydeuropa. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Kina, og arten findes også i Nordafrika.

1 2

1. Imago (Foto: F. Krone)

2. Grå-bynke (*Artemisia vulgaris*) (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 34

4. *Nysius helveticus* (Herrich-Schaeffer, 1850)

N. helveticus er en slank frøtæge med næsten parallelle sider. Hovedet er brunligt med markant udstående øjne, og antennerne er mørke. Pronotum er gulbrun med tydelige mørke punkteringer, og forrest på pronotum findes et par mørke tværfurer. Scutellum er brunlig med en markant lys midterkøl. Dækvingerne er gulbrune med mørke pletter bagest - men oftest uden pletter på ribberne - og dækvingernes yderkanter er forrest besat med forholdsvis lange hår. Membranen er gennemsigtig uden tegninger. Benene er gulbrune eller rødbrune med sorte pletter, og bagfodens 1. led er tydeligt længere end 2. og 3. led tilsammen. Arten er altid langvinget. *N. helveticus* er den største af *Nysius*-arterne. Længde: 4,3-6,0 mm.

N. helveticus er nok den *Nysius*-art, som er lettest at kende. Den adskilles fra de øvrige arter i slægten ved hjælp af kombinationen af følgende karakterer: Karakteristisk lys midterkøl på scutellum, markant udstående øjne, mørke antenner, slank og langstrakt kropsform med næsten parallelle sider samt på bagfoden et relativt langt 1. led, der er tydeligt længere end 2. og 3. led tilsammen. Hannerne kan også bestemmes på udseendet af genitalie-åbningen (se s. 34). *N. helveticus* kan også forveksles med *Ortholomus punctipennis* (s. 62), der ligeledes er langstrakt og har udstående øjne, men denne har ikke lys midterkøl på scutellum, og de mørke pletter bagest på dækvingerne er "smeltet sammen" til en streg.

Værtsplanten er først og fremmest hedelyng (*Calluna vulgaris*), og levestederne er både tørre, sandede heder og fugtige hedemoser. Både de voksne tæger og nymferne lever det meste af tiden af frø, som de finder nede på jorden, men i august og september kan dyrene også træffes oppe på værtsplanterne, hvor de suger på de modnende frø. Arten flyver udmærket, og det sker af og til, at den kommer til lys om natten.

Arten overvintrer i ægstadiet, og de voksne tæger kan findes i to overlappende generationer i en lang periode fra juni til oktober. Parring og æglægning er konstateret både i juni og i august-september, og hunnen lægger sine æg på værtsplanterne eller i detritus under planterne.

Fundet spredt i store dele af landet, men er ikke registreret i distrikterne Fyn, Sydsjælland og Lolland-Falster-Møn. Der kendes både nye og gamle fund.

N. helveticus kendes fra store dele af Europa, men den er ret sjælden mod syd, hvor den især er kendt fra bjerglokaliteter. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien og Kina.

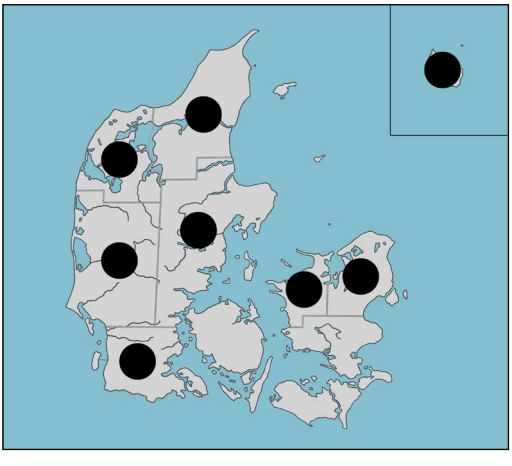

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imagines i parring (Foto: T. Bantock)

Suppl. fotos: s. 34

5. *Nysius senecionis* (Schilling, 1829)

N. senecionis er en smal og langstrakt frøtæge med gulbrune farver. Hovedet er brunligt, og antennerne er gulbrune - det yderste led dog noget mørkere. Pronotum er gulbrun og tydeligt punkteret, og forrest på pronotum findes et par mørke tværfurer. Dækvingerne er glasklare og gennemsigtige - hver med tre små, sorte pletter bagest, og dækvingernes yderkanter er uden hår. Membranen er gennemsigtig uden tegninger. Benene er gulbrune, og bagfodens 1. led er højst lige så langt som 2. og 3. led tilsammen. Arten er altid langvinget, og den flyver udmærket. Længde: 3,9-4,8 mm.

N. senecionis kan let forveksles med vore øvrige fire *Nysius*-arter. Den kan imidlertid kendes på, at bagfodens 1. led højst er lige så langt som 2. og 3. led tilsammen. Hos alle de andre arter er bagfodens 1. led tydeligt længere end 2. og 3. led tilsammen. *Nysius*-arterne kan også adskilles på formen på hannens genitalie-åbning (se s. 34). Se også *Ortholomus punctipennis* (s. 62), der dog har markant udstående øjne og en mørk streg bagest på dækvingerne, hvor *N. senecionis* og de andre *Nysius*-arter i stedet har pletter.

Levestederne er tørre, varme og ofte sandede lokaliteter. Voksne og nymfer lever af frøene fra mange forskellige arter i kurvblomstfamilien (Asteraceae) - især arter af brandbæger (*Senecio*), bynke (*Artemisia*) og kamille (*Matricaria* & *Tripleurospermum*). Dyrene opholder sig oftest oppe på værtsplanterne, hvor man kan ketsje dem.

De voksne tæger overvintrer - af og til også æggene. Parring og æglægning foregår i en lang periode fra maj til september, og hunnen lægger sine æg på værtsplanterne. Man kan finde både voksne tæger og nymfer gennem hele sommeren til langt hen på efteråret, og arten har sandsynligvis to overlappende generationer.

I Danmark kendes *N. senecionis* kun fra to fund med hver ét eksemplar, hhv. Bøtø Strand på Falster (Niels Møller Andersen, 1967) og Årtoft Plantage i Sønderjylland (Hans Thomsen Schmidt, 1977). Man bør eftersøge arten i de sydlige landsdele, da denne mellemeuropæiske frøtæge tilsyneladende har bredt sig mod nord de seneste årtier. Den blev således fundet for første gang i England i 1992, og her har den hurtigt spredt sig og er nu udbredt og almindelig mange steder i de sydlige egne.

Kendes fra store dele af Mellem- og Sydeuropa, og udbredelsen strækker sig østpå gennem Mellemøsten og ind i det centrale Asien. Arten findes desuden i Nordafrika og i de tropiske egne i Afrika.

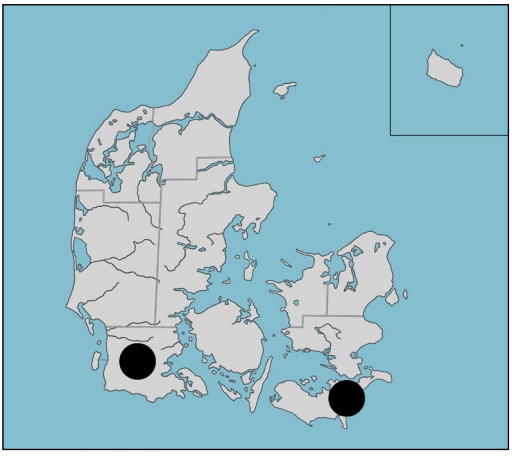

1
2

1. Imago (Foto: E. Wachmann)

2. Imago (Foto: T. Bantock)

Suppl. fotos: s. 34

6. *Nysius thymi* (Wolff, 1804)
Timianfrøtæge

Timianfrøtægen er en lille frøtæge med en kort og forholdsvis bred kropsform. Hovedet er gråbrunt, og de lange antenner er mørke, ofte sorte. Pronotum er gulbrun, og forrest på pronotum findes et par mørke tværfurer. Scutellum er mørkebrun eller sort. Hoved, pronotum og scutellum med kraftige mørke punkteringer. Dækvingerne er grågule med sorte pletter bagest, og ribberne er normalt ligeledes forsynet med små sorte pletter. Dækvingernes yderkanter med korte hår. Membranen er gennemsigtig - af og til med små sorte pletter. Benene er gulbrune, og bagfodens 1. led er tydeligt længere end 2. og 3. led tilsammen. Arten er altid langvinget. Længde: 3,5-4,5 mm.

Timianfrøtægen er meget vanskelig at kende fra *Nysius ericae* (s. 50). En sikker bestemmelse vil normalt kræve, at man undersøger formen på hannens genitalie-åbning. På kanten af denne ses på hver side et distinkt hak hos *Nysius ericae* - et sådant mangler hos timianfrøtægen (se s. 34). Desuden er 7. bagkropsled (det bageste synlige led uden dissektion) hos hannen af timianfrøtægen altid med lyse partier, hvor det hos *N. ericae* oftest er ensfarvet brun. Hunnerne kan være umulige at bestemme. De tre øvrige *Nysius*-arter kan kendes fra timianfrøtægen på, at de har en mere langstrakt og næsten parallel kropsform. (NB: Hunnerne er typisk noget bredere end hannerne). Flere forskelle mellem timianfrøtægen og *N. ericae* er angivet i andre europæiske nøgler, men Pericart (1998) angiver, at hovedparten af disse kun gælder for en vis procentdel af dyrene eller kun gælder for visse geografiske områder.

Levestederne er varme, sandede og solrige lokaliteter med tynd og sparsom bevoksning. Dyrene lever af frøene fra mange forskellige arter i kurvblomstfamilien (Asteraceae) - arter som brandbæger (*Senecio*), bynke (*Artemisia*) og røllike (*Achillea*), og de kan desuden findes på timian (*Thymus*) og karse (*Lepidium*). Nymferne finder mest deres føde på jorden, mens de voksne ofte suger på frøene oppe på værtsplanterne.

Æggene overvintrer, og arten har to årlige generationer. Hovedparten af nymferne ses især i maj-juni og i september, og de voksne tæger kan findes i en lang periode fra juni til november. Parring og æglægning foregår henholdsvis i juni-juli og i september-oktober.

Timianfrøtægen er kendt fra alle distrikter. Arten er uden tvivl den mest almindelige af vore *Nysius*-arter, og på mange lokaliteter er den fundet i pænt antal.

Kendes i store dele af Europa, og udbredelsen fortsætter mod øst gennem Asien til Sibirien og Kina. Arten findes desuden i Nordamerika.

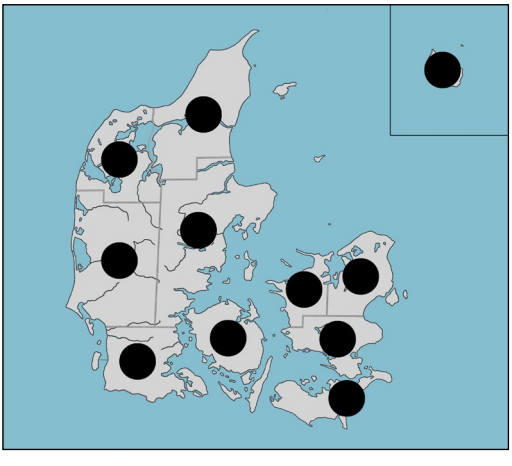

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Smalbladet Timian (*Thymus serpyllum*) (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 34

7. *Orsillus depressus* (Mulsant & Rey, 1852)
Cypresfrøtæge

Cypresfrøtægen er en stor mørkebrun eller rødbrun frøtæge. Det mørkebrune hoved er smalt og langstrakt og ca. lige så langt som pronotum. Forrest på pronotum findes et par mørke tværfurer, der dog ofte kun er svagt markerede, og på pronotums midte er der en smal, sort længdestribe. Dækvingerne er brunlige med lysere spættede områder, og det samme gælder den halvgennemsigtige membran, der er forsynet med 4-5 ribber. Connexivum er mørk med lyse pletter. Arten er altid langvinget, og vingerne når et stykke ud over bagkroppen. Antenner og ben er brune eller rødbrune. Længde: 6,7-8,2 mm.

Arten er ret let at kende, og den kan næppe forveksles med andre frøtæger. Mest minder den måske om mosekanttæge (*Rhopalus maculatus*, Rhopalidae), som imidlertid let kendes på, at membranen hos denne har ca. 10 ribber. Hos cypresfrøtægen har membranen som nævnt kun 4-5 ribber.

Typiske levesteder er parker, haver, kirkegårde og lignende steder, hvor der vokser ædelcypres (*Chamaecyparis lawsoniana*) og andre buske og træer af cypresfamilien (Cupressaceae), bl.a. thuja (*Thuja*) og enebær (*Juniperus*). Både nymfer og voksne holder til på grene og kviste på værtsplanterne, hvor de lever af frugter og frø. Arten kan bankes ned, og den kan også kigges ud. Den skal først og fremmest eftersøges på solrige og sydvendte lokaliteter.

Den voksne tæge overvintrer. Den kommer tidligt frem, og hvis vejret er lunt og solrigt, kan man finde den allerede sidst i februar eller i begyndelsen af marts. Parring og æglægning foregår fra maj, og de nye voksne tæger kan findes fra slutningen af juli. Dyrene kan være fremme til hen i oktober-november, og det er således muligt at finde cypresfrøtægen det meste af året. Der er én årlig generation.

Arten blev første gang fundet her i landet i 2008, hvor Søren Tolsgaard fandt den i Botanisk Have i Aarhus. Her er den også fundet de senere år. Der er desuden en del registreringer fra det nordøstlige Sjælland, ligesom der er enkeltfund fra Fyn, Sydsjælland, Møn og Bornholm. Arten er nyindvandret fra syd, og det er meget sandsynligt, at den vil brede sig til nye lokaliteter de kommende år.

Cypresfrøtægen hører oprindeligt hjemme i områder ved Middelhavet, men den har bredt sig kraftigt mod nord de seneste årtier. I 1971 blev den således konstateret i det sydlige Tyskland, i 1988 i Holland, i 1989 i England, og i 1998 blev den fundet i Schleswig-Holstein. Udbredelsen strækker sig videre østover til Det Kaspiske Hav, og arten findes også i Nordafrika.

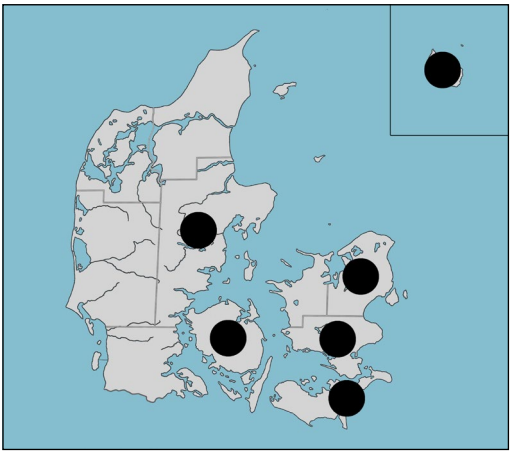

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Ædelcypres (*Chamaecyparis lawsoniana*) (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 14,26

8. *Ortholomus punctipennis* (Herrich-Schaeffer, 1838)

O. punctipennis er en ret lille til mellemstor frøtæge med et langstrakt udseende. Hovedet, pronotum og scutellum har kraftige mørke punkteringer og er tæt behårede. Øjnene er store og udstående. Forrest på pronotum findes et par s-formerede, sorte tværfurer. Scutellum er mørk med et par lyse pletter forrest og en lys plet på spidsen. Dækvingerne er lyse med små sorte pletter, der ved bagkanten typisk danner en sort stribe, og yderkanterne er helt lige og ikke buede. Membranen har lyse ribber og evt. mere udbredte hvide - eller mørke områder. Connexivum er mørk med lysere pletter. Antenner og ben varierer tilsyneladende noget i farve, men ofte er lårene forsynet med en mørk længdestribe. Hos hannen når membranen ud over bagkroppen, hos hunnen når den ikke helt ud til bagkropsspidsen. Længde: 4,5-6,5 mm.

O. punctipennis kan især forveksles med arterne i slægten *Nysius* (s. 50-59), som er nogle af de andre få arter, der også har to s-formerede, sorte tværfurer forrest på pronotum. Hos *O. punctipennis* er dækvingernes yderkanter imidlertid lige, hos *Nysius*-arterne er de buede. Desuden er der på bagkanten af dækvingerne hos *O. punctipennis* typisk en ubrudt mørk streg og ikke en række pletter som hos *Nysius*-arterne. *O. punctipennis* er ligesom *Nysius helveticus* (s. 54) langstrakt og har markant udstående øjne. *N. helveticus* har dog en markant lys midterkøl på scutellum.

Levestederne er især tørre, sandede områder med sparsom vegetation. Arten opholder sig mest nede på jorden, hvor den lever af nedfaldne frø fra forskellige slags planter. Man finder den dog også oppe på lave urter som hare-kløver (*Trifolium arvense*), almindelig kællingetand (L*otus corniculatus*), vejbred (*Plantago*) og potentil (*Potentilla*). Arten skal nok især kigges ud, men kan også ketsjes på lave urter.

Overvintringen sker som æg eller larve, og de nye voksne tæger viser sig fra begyndelsen af juni. Efter parringen lægger hunnen sine æg på forskellige lave urter - først og fremmest potentil (*Potentilla*), som bl.a. i Tyskland er den vigtigste værtsplante. Voksne tæger kan findes fra juni og frem til slutningen af oktober, hvorefter de dør. Det er uvist, om arten har én eller to generationer her i landet. Længere sydpå i Europa er der normalt to generationer.

Fundet hist og her i Jylland, på Fyn, Sjælland, Møn og Bornholm. Den er tilsyneladende ikke helt almindelig, men arten er muligvis noget overset.

O. punctipennis findes i store dele af Europa fra det mellemste Skandinavien og sydpå til Middelhavet. Udbredelsen fortsætter videre østpå gennem Rusland og Asien til Sibirien, Kina og Korea. Arten er tidligere fejlagtigt meldt fra Nordafrika.

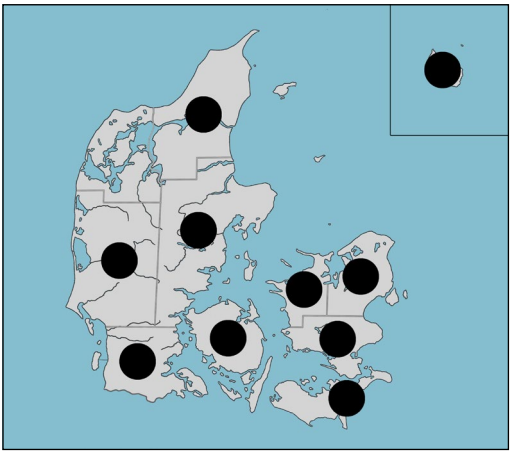

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L.H. Petersen)

9. *Kleidocerys resedae* (Panzer, 1797)
Birkefrøtæge

Birkefrøtægen er en mellemstor frøtæge med rødbrune eller gulbrune farver. Hovedet, pronotum og scutellum har kraftige mørke punkteringer, og forrest på pronotum findes et par s-formerede, sorte tværfurer. Dækvingerne er farveløse og mere eller mindre gennemsigtige med små sorte pletter på ribberne. Membranen er glasklar og strækker sig ud over bagkroppen. På membranen ses 4-5 ribber, men der er ingen lukket celle forrest på membranen. Arten er altid langvinget, og den flyver udmærket. Længde: 4,5-6,0 mm.

Birkefrøtægen er forholdsvis let at kende. Kombinationen af de sorte s-formede tværfurer på pronotum, de næsten glasklare dækvinger og membranen uden en lukket celle er sikre kendetegn. Flere andre frøtæger - bl.a. arterne i slægten *Nysius* (s. 50-59) - har også har et par mørke tværfurer forrest på pronotum, men hos disse arter er der altid en lukket celle forrest på membranen.

Arten lever langt overvejende på birk (*Betula*), og levestederne er alle typer af lokaliteter, hvor der vokser birk. Den træffes dog også hyppigt på *Rhododendron* og kan også findes på el (*Alnus*). Både nymfer og voksne holder til på grene og kviste, hvor de suger føde på værtstræernes rakler. Hvis man vil finde birkefrøtægen, kan man som regel let banke den ned. Arten udsender en tydelig og karakteristisk, stram lugt, som man ikke kan undgå at lægge mærke til, hvis man får den i nettet.

De voksne tæger overvintrer i sprækker i træstammer, under løs bark eller i gamle rakler. De kommer tidligt frem efter overvintringen - ofte allerede i marts. Parringen finder sted gennem hele foråret, og i forbindelse med parringen frembringer både han og hun tydeligt hørbare lyde. Lydene dannes ved, at en ribbe med små "tænder" på undersiden af bagvingen gnides mod en kant på oversiden af det andet forkropsled. Hunnen lægger sine æg i maj-juni i små grupper på nye, umodne rakler, og nymferne kan ses gennem hele sommeren. De nye voksne tæger er fremme fra august, og de kan findes til langt hen på efteråret, hvorefter de opsøger overvintringsstederne. Der er én årlig generation.

Birkefrøtægen er en af de mest almindelige og mest udbredte frøtæger her i landet, og den er fundet i alle distrikter. Arten kan sandsynligvis findes så godt som alle steder, hvor der er egnede lokaliteter med birk. Både nymfer og voksne tæger optræder ofte i stort eller meget stort antal.

Forekommer i øvrigt i det meste af Nord- og Mellemeuropa, og udbredelsen strækker sig østpå gennem Asien til Sibirien og Kina. Arten kendes også fra Nordamerika og Canada.

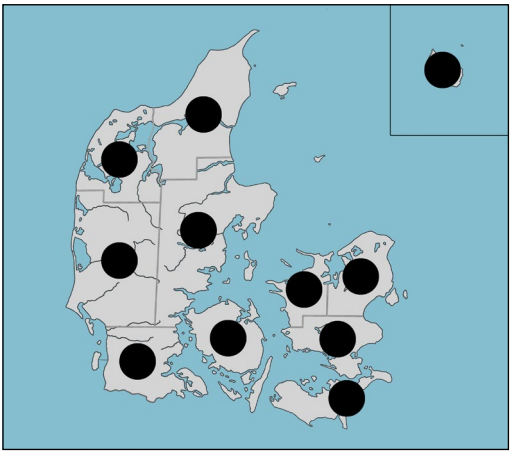

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Nymfe (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 14,16,17,18 samt forside

10. *Cymus aurescens* Distant, 1883

Syn. *Cymus obliquus* Horváth, 1888

C. aurescens er en lille til mellemstor, brunlig frøtæge. Hovedet er brunt og tydeligt punkteret. De tre første antenneled er lyse, mens det fjerde fortykkede led er mørkt. Det 2. antenneled er lidt længere end det 3. led. Pronotum og scutellum er brune eller gulbrune og groft punkterede - hver med en lys midterstribe. Dækvingerne er bleggule eller brungule med et par mørke pletter, som er skrå i forhold til dækvingernes yderkanter. Membranen er glasklar, og arten er altid langvinget. Længde: 3,7-4,3 mm.

C. aurescens forveksles let med vore tre andre *Cymus*-arter: *Cymus claviculus* (s. 68), starfrøtæge, *Cymus glandicolor* (s. 70) og *Cymus melanocephalus* (s. 72). Både *C. claviculus* og *C. melanocephalus* adskiller sig ved, at 3. antenneled er længere end det 2. led, hos *C. aurescens* er 2. antenneled længere end det 3. Hos starfrøtægen er 2. antenneled også længere end det 3. led. Her adskilles de to arter ved hjælp af placeringen af de to mørke pletter på dækvingerne. Hos *C. aurescens* er de mørke pletter skrå i forhold til dækvingernes yderkanter, hos starfrøtægen er de mørke pletter parallelle med dækvingernes yderkanter.

Artens levesteder er fugtige lokaliteter som våde enge, moser og bredder langs søer og åer. De voksne tæger og nymferne lever på kogleaks (*Scirpus* m.fl.) - især skov-kogleaks (*Scirpus sylvaticus*). Både nymfer og voksne opholder sig mest oppe på værtsplanterne, hvor de suger på de modnende frø og let kan ketsjes.

De voksne tæger overvintrer - ofte på tørre og beskyttede lokaliteter langt fra de normale levesteder. Dyrene kommer frem i marts-april, og parring og æglægning finder sted i maj-juni. Hunnen lægger sine æg i værtsplanternes blomsterstande, og de første nymfer viser sig i juni. Nymfer kan findes i en meget lang periode frem til efteråret, og de overlapper således med de nye voksne tæger, som viser sig fra juli. Der er én årlig generation.

Arten blev fundet som ny for Danmark i Sønderjylland i 1977 af Hans Thomsen Schmidt. Siden da har den bredt sig meget og er nu registreret i store dele af landet - først og fremmest i den sydlige halvdel. Den må dog stadig betragtes som lokal og ikke almindelig.

C. aurescens findes i et forholdsvis begrænset område i Europa, hvor den mangler mod nord og mod syd og sydvest. Den er kendt fra det sydlige Finland, men ellers er de danske fund de nordligste. Udbredelsen strækker sig østpå gennem Asien til Sibirien, Kina og Japan.

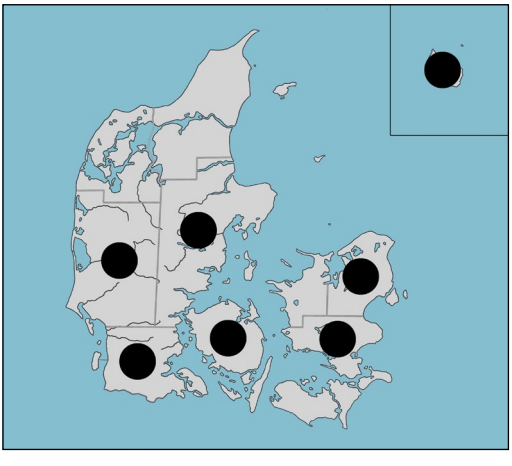

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 23

11. *Cymus claviculus* (Fallén, 1807)

C. claviculus er en lille frøtæge og den mindste af arterne i slægten *Cymus*. Hovedet er brunligt, og antennerne er lyse - dog ikke det 4. led, som er mørkt og karakteristisk fortykket. Det 3. antenneled er længere end det 2. led. Pronotum og scutellum er brune eller gulbrune - begge med en lys midterstribe eller midterkøl. Dækvingerne er bleggule eller brungule uden pletter, og membranen er glasklar. På hoved, pronotum, scutellum og dækvinger ses en tydelig og grov punktering. Arten er altid langvinget, og den flyver udmærket. Længde: 2,8-3,7 mm.

C. claviculus forveksles let med vore tre andre *Cymus*-arter: *Cymus aurescens* (s. 66), starfrøtæge, *Cymus glandicolor* (s. 70) og *Cymus melanocephalus* (s. 72). *C. claviculus* kendes fra *C. aurescens* og starfrøtægen på, at det 3. antenneled er længere end det 2. led. Hos begge de nævnte arter er det 2. antenneled længere end det 3. led. Hos *C. melanocephalus* er det 3. antenneled også længere end det 2. led. Her adskilles de to arter ved hjælp af scutellums udseende. Hos *C. claviculus* er scutellum lysebrun med en lys midterkøl, hos *C. melanocephalus* er scutellum ensfarvet mørkebrun uden en lys midterkøl.

Levestederne er både fugtige og tørre lokaliteter, og værtsplanterne er forskellige arter af siv (*Juncus*), sjældnere star (*Carex*). De voksne tæger og nymferne lever af frø fra værtsplanterne, og nymferne kan desuden suge næring fra planternes stængler. Dyrene opholder sig mest oppe på værtsplanterne, hvor de er godt kamuflerede. Ligesom de øvrige *Cymus*-arter kan man let ketsje dem.

De voksne tæger overvintrer - ofte i vissent plantemateriale, under mos eller på træstammer under løs bark. Overvintringen foregår ofte på lokaliteter langt fra de traditionelle levesteder. Dyrene kommer frem om foråret, og parring og æglægning finder sted i maj-juni. Hunnen lægger sine æg på værtsplanterne, og de første nymfer viser sig i juni. De nye voksne tæger er fremme fra juli. Der er én årlig generation.

C. claviculus er registreret i alle de danske distrikter. Arten må betegnes som forholdsvis almindelig, selvom der tilsyneladende er områder, hvor der langt mellem fundene.

Arten findes i store dele af Europa fra det mellemste Skandinavien til Middelhavsområdet. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Lilleasien til Kaukasus, og *C. claviculus* kendes også fra Nordafrika og De Kanariske Øer.

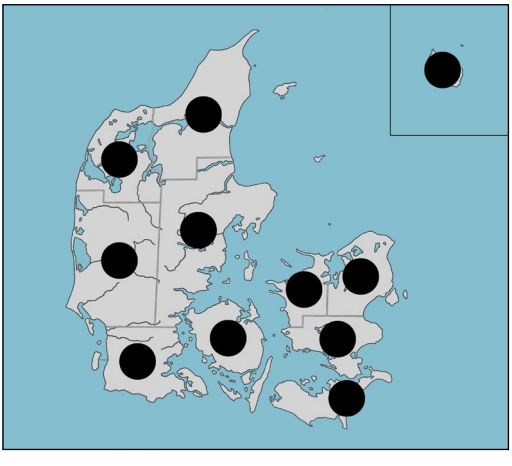

1 2

1. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

12. *Cymus glandicolor* Hahn, 1832
Starfrøtæge

Starfrøtægen er en smal og langstrakt frøtæge. Det lysebrune eller brune hoved er trekantet med en spids "næse", og antennerne er lyse - bortset fra det yderste fortykkede led, som er mørkt. Det 2. antenneled er tydeligt længere end det 3. led. Pronotum er brunlig med en lys midterstribe forrest, scutellum er meget lille - også med en lys midterstribe. Dækvingerne er bleggule med et par mørke pletter, som er parallelle med dækvingernes yderkanter. På hoved, pronotum, scutellum og dækvinger ses en tydelig og grov punktering. Membranen er gennemsigtig. Arten er altid langvinget. Længde: 3,7-5,1 mm.

Starfrøtægen kan let forveksles med vore tre andre *Cymus*-arter: *Cymus aurescens* (s. 66), *Cymus claviculus* (s. 68) og *Cymus melanocephalus* (s. 72). Både *C. claviculus* og *C. melanocephalus* adskiller sig ved, at 3. antenneled er længere end det 2. led. Hos *C. aurescens* er 2. antenneled længere end det 3. led - ligesom det er tilfældet hos starfrøtægen. Her adskilles de to arter ved hjælp af placeringen af de to mørke pletter på dækvingerne. Hos starfrøtægen er de mørke pletter parallelle med dækvingernes yderkanter, hos *C. aurescens* er de mørke pletter skrå i forhold til dækvingernes yderkanter.

Værtsplanterne er især forskellige starer (*Carex*), men også af og til siv-arter (*Juncus*). Arten træffes både på meget fugtige og på meget tørre lokaliteter. På fugtige enge og i sumpskove er værtsplanten typisk top-star (*Carex paniculata*), i klitområder og i andre tørre områder lever arten især på sand-star (*Carex arenaria*). Både nymfer og voksne suger på de modnende frø, og dyrene træffes således oppe på værtsplanterne, hvor de er godt kamuflerede. De er vanskelige at kigge ud, men kan let ketsjes.

De voksne tæger overvintrer - ofte i vissent plantemateriale på lokaliteter langt fra de normale levesteder. Dyrene kommer frem om foråret, og i maj kan man se dem flyve rundt inden parring og æglægning, som finder sted i maj-juni. Hunnen lægger sine æg i værtsplanternes blomsterstande, og de første nymfer viser sig i juni. De nye voksne tæger er fremme fra juli. Der er én årlig generation.

Starfrøtægen er fundet i alle danske distrikter. Arten må betegnes som udbredt og er den almindeligste *Cymus*-art. Den kan jævnligt træffes i stort tal på de rigtige lokaliteter.

Kendes fra store dele af Europa - fra Skandinavien til Middelhavsområdet, og udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien, Kina, Korea og Japan.

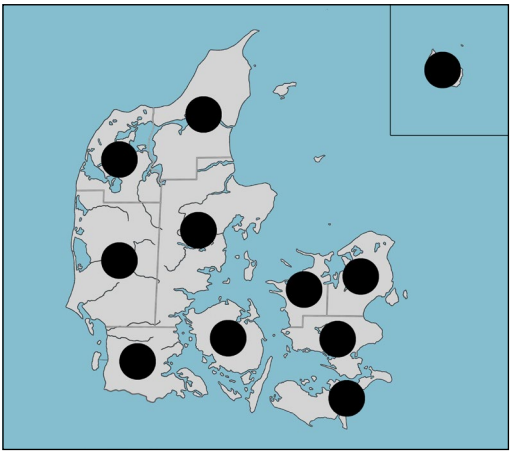

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Top-star (*Carex paniculata*) (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 21,35

13. *Cymus melanocephalus* Fieber, 1861

C. melanocephalus er en ret lille frøtæge. Hovedet er mørkebrunt eller sort, og de tre første antenneled er lyse, mens det 4. led er mørkt og fortykket. Det 3. antenneled er lidt længere end det 2. led. Pronotum er brun, dog hvidlig fortil, scutellum mørk - af og til sort - men ligeledes hvidlig på især den forreste del. Dækvingerne er brune eller brungule uden pletter, og membranen er glasklar. På hoved, pronotum, scutellum og dækvinger ses en tydelig og grov punktering. Arten er altid langvinget, og den flyver ganske udmærket. Længde: 3,1-3,9 mm.

C. melanocephalus ligner vore tre andre *Cymus*-arter: *Cymus aurescens* (s. 66), *Cymus claviculus* (s. 68) og starfrøtæge, *Cymus glandicolor* (s. 70). *C. melanocephalus* kendes fra *C. aurescens* og starfrøtægen på, at det 3. antenneled er længere end det 2. led. Hos begge de nævnte arter er det 2. antenneled længere end det 3. led. Hos *C. claviculus* er det 3. antenneled også længere end det 2. led. Her artsbestemmes de to arter ved hjælp af scutellums udseende. Hos *C. melanocephalus* er scutellum ensfarvet mørk uden midterkøl, hos *C. claviculus* er scutellum lysebrun med en lys midterkøl.

Arten findes næsten udelukkende på våde og fugtige lokaliteter som enge, moser og områder tæt ved søer og åer. Man kan således af og til finde dyrene på planter, som vokser i vandkanten eller ude i vandet. Værtsplanterne er især siv-arter (*Juncus*) - sjældnere kogleaks (*Scirpus* m.fl.), og tægerne findes som regel oppe på planterne, hvor de suger på de modnende frø. Hvis man vil eftersøge arten, bør man ketsje efter den på værtsplanterne.

De voksne tæger overvintrer under mos eller i vissent plantemateriale, og dyrene kommer ret sent frem om foråret. Parring og æglægning finder sted i juni, og hunnerne lægger æggene enkeltvis mellem visne plantedele eller i detritus på værtsplanternes voksesteder. Nymferne kan findes fra sidst i juni og frem til september eller oktober. De nye voksne tæger er fremme fra august. Der er én årlig generation.

C. melanocephalus er her fra landet kun kendt i ganske få eksemplarer: 1 stk. fra Fanø (Lars Skipper, 2009), nogle eksemplarer fra Langeland (flere findere, 2016) og senest en håndfuld individer fra Nordøstsjælland (Ole Bidstrup, 2017). Arten er sandsynligvis i gang med at sprede sig mod nord, og det er en frøtæge, vi bør være opmærksom på - især i de sydlige landsdele.

Findes i store dele af Europa fra det sydlige Skandinavien til Middelhavsområdet. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Lilleasien, og arten kendes også fra Nordafrika.

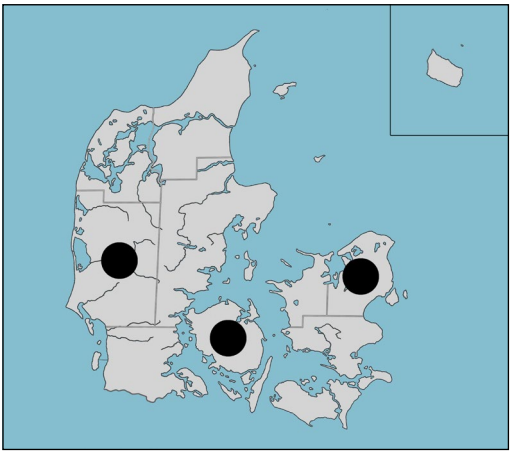

1 2

1. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

14. *Dimorphopterus spinolae* (Signoret, 1857)

D. spinolae er en meget smal og langstrakt frøtæge med mørke farver. Det lille hoved er ca. lige så langt som bredt, og antennerne er ganske korte - ikke længere end hoved og pronotum tilsammen. Dækvingerne er uden eller med kun ganske utydelig punktering. De er normalt ganske korte, og som regel når de kun til det andet bagkropsled. Langvingede eksemplarer, hvor dækvingerne når tilbage til bagkroppens spids, er sjældne. Mellemformer findes også. Længde: 3,5-4,6 mm.

D. spinolae er en meget karakteristisk og let bestemmelig frøtæge. Den kan overfladisk forveksles med smaltægen, *Ischnodemus sabuleti* (s. 76), men smaltægen har lange antenner, som er tydeligt længere end hoved og pronotum tilsammen. *D. spinolae* har kortere antenner, som ikke er længere end hoved og pronotum tilsammen.

Her i landet er *D. spinolae* en kystart, som er fundet i sandede klitter, på strandoverdrev og i åbne områder i klitplantager. Både de voksne tæger og nymferne lever på græsser som sandhjælme (*Ammophila arenaria*), marehalm (*Leymus arenarius*) og bjerg-rørhvene (*Calamagrostis epigejos*). Uden for Danmark, hvor arten kan findes inde i landet, er værtsplanterne også bl.a. tagrør (*Phragmites australis*), flitteraks (*Melica*) og rørgræs (*Phalaris arundinacea*). Både voksne tæger og nymfer opholder sig som regel i bladskederne lavt på værtsplanterne, men hvis det er varmt og solrigt, kan de voksne tæger af og til findes højt oppe på græsserne. Hvis man vil eftersøge arten, kan man slagketsje - eventuelt kigge dyrene ud på værtsplanterne.

Normalt overvintrer de voksne tæger, men af og til også de store nymfer. Både voksne og nymfer kan findes en stor del af året, og det er usikkert, om arten har en én- eller toårig livscyklus. Æglægning sker dog normalt i maj-juni, hvor hunnen lægger sine æg på værtsgræssernes nedre stængler.

D. spinolae er meget sjælden her i landet, hvor den kun er kendt fra Rømø og Fanø. Den kan dog sagtens være overset, og man bør kigge efter den på egnede lokaliteter. Oplagte steder er klitområder længere nordpå langs den jyske vestkyst.

Uden for Danmark findes arten i et forholdsvis smalt bånd gennem Mellemeuropa fra Frankrig til Rusland. Nord for dette bånd kendes arten kun fra Danmark og Sydsverige. Den betragtes alle steder som sjælden. Udbredelsen fortsætter østpå gennem det centrale Asien til Mongoliet, Kina og Japan.

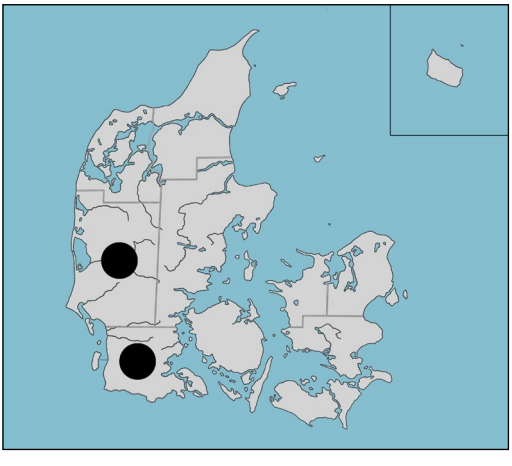

1
2

1. Imago - kortvinget (Foto: E. Wachmann)

2. Imago - langvinget (Foto: E. Wachmann)

15. *Ischnodemus sabuleti* (Fallén, 1826)
Smaltæge

Smaltægen er en mellemstor og langstrakt frøtæge. Hovedet er sort, og antennerne er lange - tydeligt længere end hoved og pronotum tilsammen. Pronotum er sort med trekantede, gullige baghjørner, og bagkroppen er sort. Dækvingerne er gule med sorte tegninger, og membranen er mørk med et par lyse pletter og sorte ribber. Arten er dog oftest kortvinget med dækvinger, som kun når tilbage til det tredje bagkropsled. Hos de langvingede former strækker dækvingerne sig næsten til bagkropsspidsen. Ofte er bagvingerne dog mere eller mindre deforme, og langvingede former er normalt ikke flyvedygtige. Forskellige typer af mellemformer findes også. Længde: 4,1-5,9 mm.

Smaltægen er en let genkendelig frøtæge. Den kan dog forveksles med *Dimorphopterus spinolae* (s. 74), men *D. spinolae* kendes på de korte antenner, som ikke er længere end hoved og pronotum tilsammen. Smaltægen har lange antenner, som er tydeligt længere end hoved og pronotum tilsammen.

Levestederne er tørre klitområder og strandenge samt mange forskellige typer af især fugtige lokaliteter inde i landet. Ved kysterne er værtsplanterne græsser som sand-hjælme (*Ammophila arenaria*) og marehalm (*Leymus arenarius*), ved søer og åer inde i landet er værtsplanterne især sødgræs (*Glyceria*), men også star (*Carex*), rørgræs (*Phalaris arundinacea*), tagrør (*Phragmites australis*) og dunhammer (*Typha*). På mere tørre og solrige indlandslokaliteter træffes arten tit på rørhvene (*Calamagrostis*). Både nymfer og voksne tæger opholder sig især i græssernes bladskeder, men kan også findes udvendig på bladene, og det er nemt at ketsje arten. Ofte får man både nymfer og voksne i nettet.

Arten har en to-årig livscyklus, og det betyder, at man stort set kan finde nymfer og voksne tæger det meste af året. Parring og æglægning finder sted i løbet af sommeren, og nymfer i 3.-5. stadie overvintrer. Det følgende år forvandler nymferne sig til voksne tæger i løbet af sommeren, og den anden overvintring foregår således i voksenstadiet.

Smaltægen er udbredt og almindelig til meget almindelig i hele landet. Den optræder ofte i stort eller meget stort tal, og det er ikke ualmindeligt at finde nymfer og voksne i selskaber med flere hundrede individer.

Uden for Danmark kendes arten i det meste af Europa, og den mangler kun i de nordligste og nordvestligste egne. Den kendes også fra det vestlige Nordafrika, og udbredelsen fortsætter østpå til Kaukasus, Sibirien og Kina.

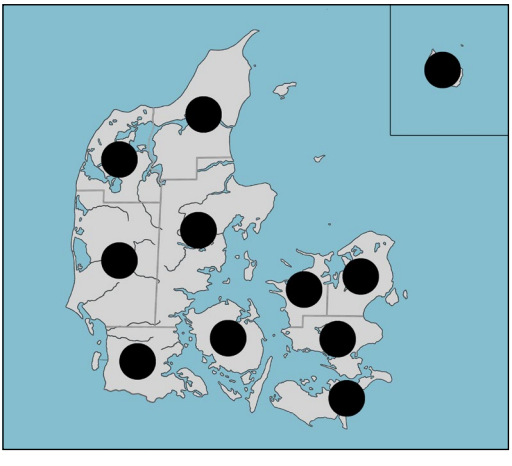

1	
2	3

1. Imago - kortvinget (Foto: E. Siegel)
2. Imago - langvinget og næsten nyforvandlet (Foto: L. Skipper)
3. Nymfe (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 7,14,24

16. *Geocoris ater* (Fabricius, 1787)
Storøjet frøtæge

Storøjet frøtæge en lille frøtæge, som kan minde om en bille eller en fårekylling. Det sorte hoved med de meget store øjne er tydeligt bredere end pronotum, og antennerne er sorte eller brune. Pronotum er sort med en smal, lys midterstribe, og scutellum er ensfarvet sort. Dækvingerne er sorte. Arten er næsten altid kortvinget, og langvingede eksemplarer er meget sjældne. Mellemformer forekommer også. Hele dyret er stærkt skinnende med tydelig punktering. Arten varierer en smule - af og til finder man eksemplarer med mere brunlige dækvinger. Længde: 3,1-3,6 mm.

Storøjet frøtæge kan som nævnt ret let forveksles med en lille bille eller en fårekylling, og den minder også om forskellige arter af springtæger (Saldidae). Springtægerne kendes dog sikkert på, at sugesnablen er 3-leddet. Frøtæger har en 4-leddet sugesnabel. Den eneste anden frøtæge, som storøjet frøtæge kan forveksles med, er *Geocoris grylloides* (s. 80). Denne art kendes dog let på, at den har gule rande på pronotum og gule sidekanter på dækvingerne. Storøjet frøtæge er normalt ensfarvet sort - bortset fra pronotums lyse midterstribe.

Levestederne er tørre, sandede og solvarme lokaliteter som klitter, heder og brakmarker med tynd og sparsom bevoksning som f. eks. timian (*Thymus*) og andre lave urter. Arten er - modsat næsten alle andre frøtæger - overvejende et rovdyr, som opholder sig nede på jorden, hvor den jager forskellige slags insekter og spindlere. Hvis der er mangel på byttedyr, kan arten også æde plantefrø. Selvom det sker, at dyrene findes siddende på lave urter, opholder både nymfer og voksne tæger sig dog det meste af tiden nede på jorden. Man finder derfor først og fremmest arten ved at kigge den ud.

De voksne tæger overvintrer, og parring og æglægning foregår om foråret. Nymferne, som minder meget om de voksne tæger, er fremme fra juni-juli, og senere på sommeren finder man de voksne tæger. Der er én årlig generation.

Arten er fundet meget spredt i Jylland, på Fyn, Lolland-Falster-Møn og Bornholm, men der er ingen registreringer fra Sjælland. Der kendes kun gamle fund, næsten alle fra 1800-tallet.

Uden for Danmark findes arten i store dele af Europa, men den mangler mod nord og i de vestlige egne. Udbredelsen fortsætter mod øst gennem Rusland og Asien til Sibirien og Kina. Storøjet frøtæge er tidligere meldt fra Nordamerika, men her drejer det sig om en forveksling med en anden *Geocoris*-art.

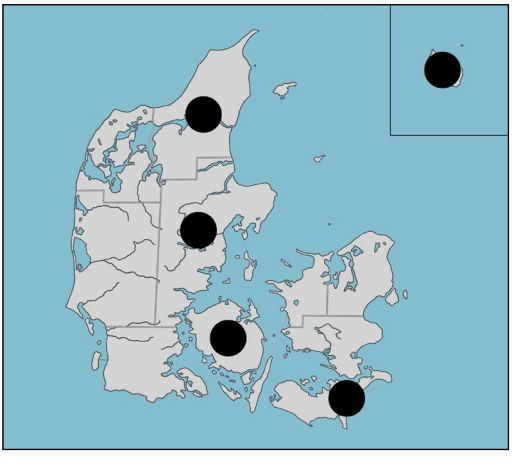

1
2

1. Imago (Foto: E. Wachmann)

2. Del af samlingerne på Zoologisk Museum, København (Foto: L. Skipper)

17. *Geocoris grylloides* (Linnaeus, 1761)

G. grylloides er en lille frøtæge med et billeligende udseende. Som artsnavnet antyder (grylloides betyder "lignende en fårekylling") kan den også minde om en lille sort fårekylling. Det sorte hoved med de meget store øjne er tydeligt bredere end pronotum, og antennerne er sorte. Pronotum er sort med gullig for- og bagkant, og scutellum er sort med en ganske lille, lys spids. Dækvingerne er sorte med gule siderande. Arten er som regel kortvinget - langvingede eksemplarer er sjældne. Hele dyret er tydeligt skinnende med ujævn, men tydelig punktering. Længde: 3,8-4,8 mm.

G. grylloides kan som nævnt ovenfor overfladisk forveksles med en bille eller en fårekylling, og den minder også om flere arter af springtæger (Saldidae). Springtægerne kendes imidlertid på, at sugesnablen er 3-leddet. Frøtæger har en 4-leddet sugesnabel. Den eneste anden frøtæge, som *G. grylloides* kan forveksles med, er storøjet frøtæge, *Geocoris ater* (s. 78). Denne art kendes dog let på, at den er næsten ensfarvet sort - her er ingen gule rande på pronotum eller gule kanter på dækvingerne - kun en smal lys midterstribe på pronotum.

Arten findes på tørre, sandede lokaliteter som klitter, heder, strandenge, brakmarker og ruderater med tynd og sparsom bevoksning. *G. grylloides* er ligesom sin slægtning storøjet frøtæge - men modsat de fleste andre frøtæger - overvejende et rovdyr, som det meste af tiden løber rundt på jorden efter bytte, og man finder den kun sjældent oppe på lave urter. Byttedyrene er mange forskellige slags insekter og spindlere, men det sker også af og til, at arten ernærer sig af plantefrø. Da både nymfer og voksne holder til nede på jorden, bør man eftersøge den ved at kigge den ud.

Overvintringen foregår i ægstadiet. Nymferne kommer frem fra begyndelsen af maj, og de første voksne tæger ses i fra midten af juni. Parring finder sted i perioden august-september, og æglægning kan iagttages frem til oktober. Herefter dør de voksne. Der er én årlig generation.

Arten har en noget spredt udbredelse i Danmark. Den er dog kendt fra alle distrikter på nær Nordvestjylland. Den lille frøtæge kan imidlertid let være overset, og man bør lede efter den i sensommeren på egnede lokaliteter.

G. grylloides kendes fra store dele af Mellemeuropa og dele af Nordeuropa - mod nord til Sverige og det sydlige Finland - men er ikke fundet i England. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Sibirien og Kina.

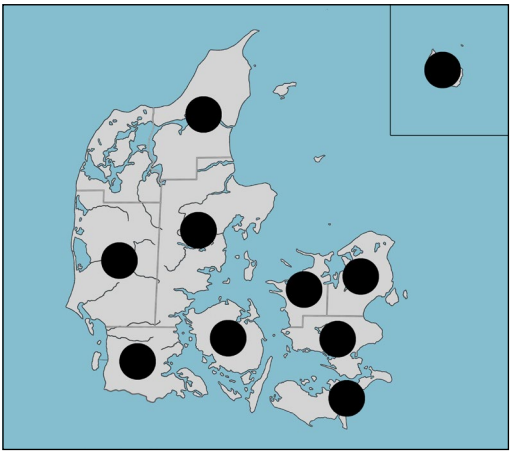

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

18. *Chilacis typhae* (Perris, 1857)
Dunhammertæge

Dunhammertægen er en lille til mellemstor frøtæge med gullige eller gulbrune farver. Det lille og tilspidsede hoved er gulligt med sorte længdestriber. Antennerne er meget korte, de tre første led er gulbrune, det yderste mørkere og lidt bredere og kraftigere end de øvrige. Pronotum har ujævnt, spredte og mørke punkteringer, og på scutellum findes to hvide eller gulhvide forhøjninger, som danner et tydeligt V. Dækvingerne er gullige eller gulbrune med spredte mørke punkteringer, og på den bageste del ses ofte en mørkebrun eller sort plet. Membranen er glasklar, og connexivum er gulbrun med mørkere pletter. Længde: 3,8-5,0 mm.

Dunhammertægen kan minde om flere andre frøtæger, men kendes på scutellums karakteristiske lyse, ophøjede V.

Levestederne er søer, vandhuller, kanaler og grøfter, hvor der vokser smalbladet dunhammer (*Typha angustifolia*) eller bredbladet dunhammer (*Typha latifolia*), som er artens værtsplanter. Tægerne findes såvel på planter ude i vandet og på planter, der vokser langs bredden, og både nymfer og voksne suger næring af frø fra både friske og gamle kolber. Nymferne lever næsten udelukkende inde i kolberne, og også de voksne tæger tilbringer det meste af tiden inde i kolberne. Man finder dem dog også af og til siddende uden på kolberne, hvor er ret lette at få øje på. Arten kan være meget talrig på lokaliteterne, og hvis man åbner en beboet kolbe, kan man somme tider finde rigtig mange individer siddende tæt sammen.

Nymfer i forskellige stadier og voksne tæger kan ses i vekslende antal det meste af året, og det er derfor vanskeligt at fastslå en bestemt årlig livscyklus. Normalt observerer man dog især parring og æglægning i løbet af foråret. Hunnen lægger sine æg enkeltvis i kolberne, hvor også de små nymfer holder til. De nye voksne tæger træffes især i juli og august, og mange af dem overvintrer inde i eller uden på kolberne. Som nævnt kan man også finde overvintrende nymfer gennem hele vinteren. De opholder sig mest inde i kolberne, men kan også findes siddende uden på kolberne - selv i perioder med sne og frost.

Arten blev i "Danmarks Fauna" fra 1912 angivet som "yderst sjælden". Dunhammertægen synes dog at være blevet langt mere almindelig siden - især i den sydlige og østlige del af landet, hvor den især er meldt fra Nordøstsjælland, Sydsjælland, Fyn og Østjylland.

Kendes i øvrigt fra store dele af Mellemeuropa og den sydlige del af Skandinavien. Udbredelsen fortsætter videre østpå til Asien, og arten er desuden indslæbt til Nordamerika.

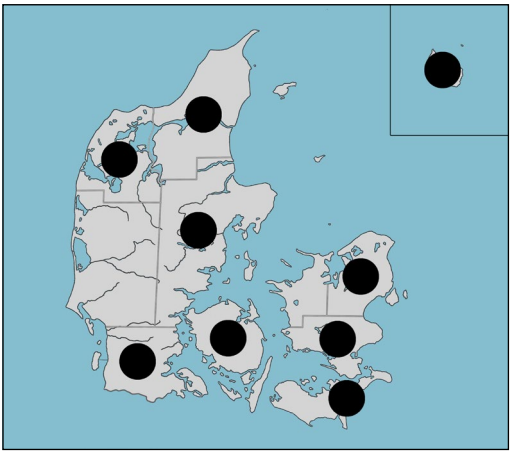

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Typisk levested (Foto: L. Skipper)
3. Nymfe (Foto: L. Skipper)

19. *Heterogaster urticae* (Fabricius, 1775)
Nældefrøtæge

Nældefrøtægen er en forholdsvis stor og langstrakt frøtæge med karakteristiske "zebrastribede" skinneben. Hovedet er mørkt med store, udstående øjne, og antennerne er mørke. Pronotum er mørkebrun med lyse tegninger på den bageste del, og siderne er indbuede i midten. Scutellum er mørk med en lille lys spids, og dækvingerne er gulbrune med mørke tegninger og tydeligt punkterede. Membranen er gullig med et par små, mørke pletter, og connexivum er sort med store, hvidgule pletter. Lårene er overvejende sorte, og skinnebenene hvidgule med tre sorte ringe. På hoved, pronotum og ben ses lange, lyse hår. Arten er altid langvinget. Længde: 6,0-7,5 mm.

Nældefrøtægen kendes let på de meget karakteristiske stribede, hvidgule og sorte skinneben.

Levestederne er mest soleksponerede, men også somme tider delvis skyggede lokaliteter som skovlysninger, skovbryn og haver, hvor der vokser stor nælde (*Urtica dioica*) og liden nælde (*Urtica urens*), som er artens værtsplanter. Både nymfer og voksne lever af planternes frø, og på værtsplanterne optræder dyrene af og til i store selskaber. De voksne tæger er imidlertid meget aktive og flyvedygtige, og især efter overvintringen - inden yngletiden - kan de også findes på mange andre slags urter og buske.

De voksne tæger overvintrer i den tørre vegetation, i mos eller inde i hule plantestængler. Af og til kan man også finde større grupper af overvintrende individer under løs bark. Parringen finder sted om foråret, og hunnen lægger derefter sine æg i grupper på op til 20-30 stykker på værtsplanterne. Æggene hæftes fast på planterne ved hjælp af et klæbrigt sekret, som udskilles af hunnen. Nymferne kan findes gennem hele sommeren og frem til starten af efteråret, og de nye voksne tæger ses fra sidst på sommeren. Arten går sent til overvintring, og den kan ofte findes langt hen i november. Der er én årlig generation.

Nældefrøtægen har en spredt forekomst her i landet. Den er dog kendt fra alle distrikter, bortset fra Nordvestsjælland. Arten må betragtes som lokal og ret sjælden.

Uden for Danmark kendes nældefrøtægen fra det meste af Europa, hvor den kun mangler mod nord. Den regnes for meget almindelig i det vestlige Europa. Udbredelsen dækker endvidere store dele af Asien og Japan, og arten er desuden registreret fra Nordafrika, De Kanariske Øer og Azorerne.

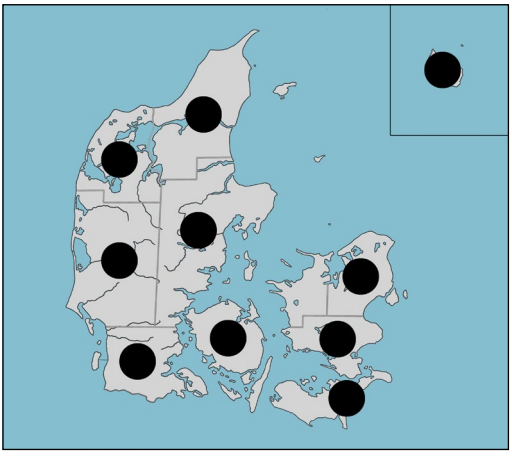

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imagines i parring (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 16

20. *Macroplax preyssleri* (Fieber, 1837)

M. preyssleri er en lille, ovalformet frøtæge. Hoved, pronotum og scutellum er sorte med kraftige, lyse hår og grove punkteringer. 2. antenneled er sort med lysebrun midte, ellers er antennerne sorte. Dækvingerne, som er glatte og uden punkteringer, er hvidlige med mørke ribber og uregelmæssige mørke tegninger. Membranen er ligeledes lys med mørke ribber og udflydende mørke tegninger. Lårene er sorte med gulbrune spidser, skinnebenene hvide med gulbrune spidser. Arten har normalt let forkortede vinger, langvingede former er sjældne. Længde: 3,0-4,0 mm.

M. preyssleri er en frøtæge med et ret særpræget udseende. Dækvingerne er meget karakteristiske, og arten bør være forholdsvis let at kende.

Arten er varmekrævende, og den findes mest på åbne, sandede og solbeskinnede lokaliteter. Værtsplanterne udgøres af arter i slægten soløje (*Helianthemum*), der i Danmark er repræsenteret af en enkelt art - soløje (*Helianthemum nummularium*). Både nymfer og voksne tæger opholder sig mest på jorden, hvor de lever af værtsplanternes frø. Det sker også, at dyrene findes oppe på planterne, men det er sjældent. Hvis man vil finde arten, må man nok kigge den ud på varme og solrige lokaliteter, hvor der vokser soløje.

M. preyssleri har en et-årig livscyklus. De voksne tæger overvintrer - ofte på jorden under visne blade og andre plantedele. Parringen finder sted om foråret, hvorefter hunnen lægger sine æg i grupper på 2-3 stykker på værtsplanten. Æglægningen kan foregå over en ret lang periode, og det betyder, at der kan iagttages nymfer fra slutningen af maj og frem til august. De voksne tæger lever længe, og en del af dem er normalt stadig i live, når de nye voksne tæger viser sig fra slutningen af juli og i begyndelsen af august.

Arten er ny for Danmark. Den blev fundet første gang i april 2016, hvor Jens Søgaard Hansen og Poul Ulrik fandt et par eksemplarer på Røsnæs. Senere på foråret blev der igen fundet flere eksemplarer, og der er uden tvivl en fast bestand på lokaliteten. Måske er *M. preyssleri* indvandret her til landet fra syd, som det er tilfældet med mange andre insekter i disse år, men det er også muligt, at det drejer sig om en hidtil overset reliktbestand. Vi bør lede efter arten på egnede biotoper med gode bevoksninger af soløje.

M. preyssleri findes i store dele af Mellemeuropa, og udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Kaukasus. Uden for det normale udbredelsesområde kendes der isolerede forekomster i Sverige (mange fund fra Øland og Gotland) og det sydlige Finland - og altså også i Danmark.

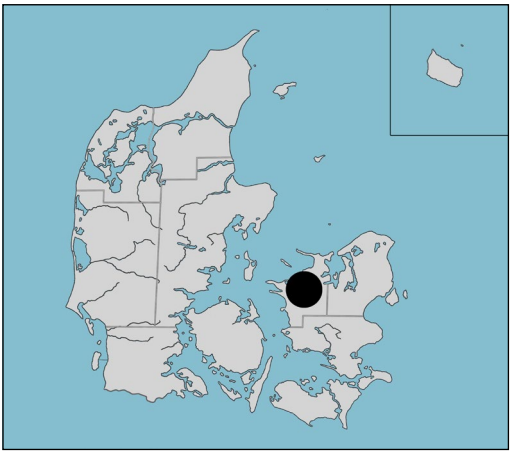

1. Imago (Foto: O. Martin)
2. Almindelig soløje (*Helianthemum nummularium* (Foto: L. Skipper)
3. Imago (Foto: J.S. Hansen)

Suppl. fotos: s. 14

21. *Tropistethus holosericus* (Scholtz, 1846)

T. holosericus er en meget lille, langstrakt frøtæge. Hovedet er sort med tydelig punktering, og antennerne er lange og mørke. Pronotum og scutellum er sorte, og dækvingerne er gulbrune eller brune med mørke felter bagest. Pronotum, scutellum og dækvinger er udstyret med lange, lyse tilliggende hår, og pronotums sider er afrundede uden blad- eller listeformede kanter. Membranen er mørk med smalle, lyse ribber. Lårene er sorte eller mørkebrune, skinneben og fødder gulbrune eller gullige. Arten er ofte langvinget, men eksemplarer med mere eller mindre forkortede vinger forekommer også jævnligt. Længde: 2,3-2,8 mm.

T. holosericus minder med sine farvetegninger om flere andre sorte og brune frøtæger, men kendes først og fremmest på, at den er meget lille. Ingen af de arter, som den kan forveksles med, har en længde på mindre end 3,0 mm, bortset fra *Stygnocoris sabulosus* (s. 200), som kendes på den mere brede og ovale kropsform og på, at de tre inderste antenneled er rødbrune eller gulbrune. *T. holosericus* har en helt anderledes smal og langstrakt kropsform, og alle antenneled er mørke.

Levestederne er tørre og varme lokaliteter som heder, overdrev eller åbne områder med spredt bevoksning. Det sker kun sjældent, at man finder dyrene på lave urter. Som regel opholder de sig nede på jorden - gerne i mos eller detritus eller på åbne sandede flader. Man har også fundet arten gemt under sten. *T. holosericus* er af og til fundet i forbindelse med timian (*Thymus*), men så vidt man ved, er arten ikke knyttet til bestemte planter. Både voksne tæger og nymfer lever sandsynligvis af frø fra mange forskellige slags planter.

De voksne tæger overvintrer gemt i vegetationen, og dyrene kommer ret sent frem om foråret. Parring og æglægning sker først i juni og juli, og nymferne kan findes fra midt på sommeren til hen på efteråret. De nye voksne tæger kan træffes fra sidst i august eller i starten af september. Der er én årlig generation.

Der kendes kun ét meget gammelt eksemplar fra Danmark - fundet i Hammer Bakker (O. Jacobsen, 1900). Arten er muligvis uddød her i landet, men denne meget lille frøtæge kan måske også være overset. Hvis man vil eftersøge arten, bør man nok lede på heder og overdrev med lav og meget sparsom bevoksning.

Arten kendes i store dele af Europa, hvor den kun mangler mod nord og nordvest. Udbredelsen forsætter østpå gennem Lilleasien og Kaukasus, og der er desuden fund fra Nordafrika.

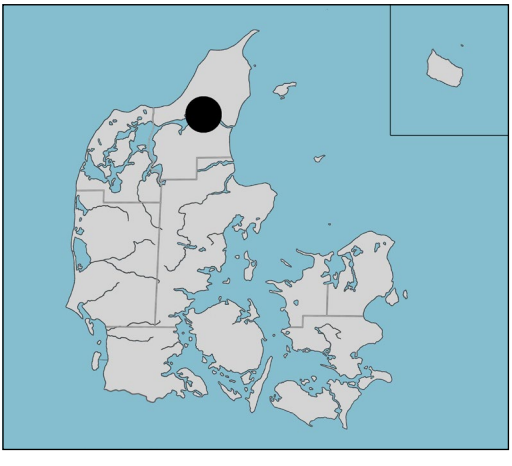

1
2

1. Imago (Foto: E. Wachmann)

2. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

22. *Drymus brunneus* (R.F. Sahlberg, 1848)

D. brunneus er en lille til mellemstor frøtæge med en bred, oval krop. Hovedet er sort med fin punktering, og antennerne er sorte - 4. led dog ofte med en rødbrun eller brun spids. Pronotum, som er tydeligt indsnøret på midten, er sort på den forreste del og typisk mere brunlig på den bageste del. Scutellum er sort, og dækvingerne er brede med kraftigt buede sidekanter - især hos hunnen. Farven på dækvingerne varierer fra brun til næsten sort. Membranen er mørk med lyse ribber. Arten har reducerede eller lange vinger. Længde: 3,6-5,4 mm.

D. brunneus kan især forveksles med sine nære slægtninge *Drymus ryeii* (s. 92) og skovfrøtæge, *Drymus sylvaticus* (s. 94), men kendes på sin brede, ovale og pæreformede kropsform med kraftigt buede dækvingekanter - især tydeligt hos hunnen. De to andre arter er mere langstrakte med svagt buede dækvingekanter. Hos *D. brunneus* er pronotum typisk sort forrest og brunlig bagest, hos de to andre arter er pronotum altid ensfarvet sort.

Modsat de fleste af vore frøtæger, som findes på varme og tørre lokaliteter, træffes *D. brunneus* først og fremmest på fugtige og mere eller mindre skyggede lokaliteter. Typiske levesteder er fugtige løv- eller nåleskove, bredder ved søer og åer, våde enge og delvis tilgroede moseområder. Arten er ikke knyttet til bestemte planter, men lever af frø fra mange forskellige slags urter og træer - bl.a. birk (*Betula*) og el (*Alnus*). Flere steder i litteraturen kan man læse, at tægerne også lever af mosser og svampe, men det er ikke påvist med sikkerhed. Dyrene er ikke nemme at finde, da de normalt opholder sig dybt nede i vegetationen mellem græs, mos og vissent løv.

Der er nogen usikkerhed angående artens livscyklus, men normalt overvintrer de voksne tæger. Parringen finder sted i maj, og æglægningen sker i løbet af sommeren. Hvis æglægningen foregår meget sent på sommeren, kan det også forekomme, at æg eller nymfer overvintrer. Længere sydpå i Europa er der muligvis flere generationer, men hos os er der én årlig generation.

D. brunneus regnes for "ikke meget almindelig" i Danmarks Fauna, 1912. I dag er den udbredt og almindelig i hele landet og kendt fra alle distrikter. Flest fund er der fra Østjylland og Sjælland.

Uden for Danmark kendes arten fra det meste af Europa - også højt mod nord. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Sibirien, og den er også fundet i Nordafrika.

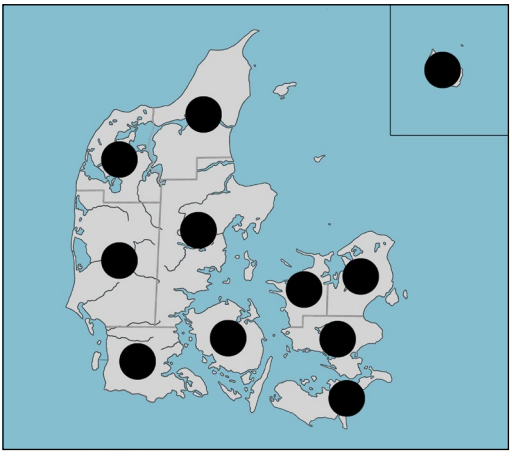

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

23. *Drymus ryeii* Douglas & Scott, 1865

D. ryeii er en lille til mellemstor frøtæge med meget mørke, næsten sorte farver. Hoved, pronotum og scutellum er ensfarvet sorte med kraftig punktering. På pronotum er punkteringen ensartet på forreste og bageste del. Dækvingerne er mørkebrune eller næsten sorte uden pletter. De er tydeligt punkterede og svagt buede. Arten har oftest let reducerede vinger, der som regel ikke når bagkroppens spids, hvilket medfører, at den ofte er ude af stand til at flyve. Membranen er mørk og har omtrent samme farve som dækvingerne. Antenner og ben er sorte. Længde: 3,6-4,7 mm.

D. ryeii kan forveksles med den mere ovale *Drymus brunneus* (s. 90), se denne. *D. ryeii* er langt mere vanskelig at adskille fra skovfrøtæge, *Drymus sylvaticus* (s. 94), men kendes umiddelbart på, at både dækvinger og membran er meget mørke - af og til næsten sorte. Dækvingerne er desuden en anelse mere buede. Hertil kommer at breddelængdeforholdet på pronotum er 1,5-1,6 hos *D. ryeii* mod 1,6-1,8 hos skovfrøtægen. Der er også forskel på genitalie-åbningen hos de to arter. Hos *D. ryeii* er "sideflapperne" mere tilspidsede end hos skovfrøtægen, der har næsten cirkelrunde "sideflapper" (se s. 36). Se også *Lamproplax picea* (s. 110) og *Megalonotus*-arterne (s. 148-157).

Arten lever i fugtig skovbund under mos og lignende. Den findes især i skyggefulde løvskove, sjældnere i mere åbne omgivelser som moser og våde enge. Dyrene opholder sig det meste af tiden nede i den tætte vegetation, og man ser dem kun sjældent kravle op på lave urter. Arten kan normalt ikke ketsjes, og hvis man vil finde den, må man kigge den ud i mosset eller i den lave bevoksning. Man kender ikke meget til artens fødekrav, men *D. ryeii* lever sandsynligvis af frø fra flere forskellige planter.

Den voksne tæge overvintrer godt gemt i den lave vegetation, og parring og æglægning finder sted i maj og juni. Hunnen lægger sine æg nede på jorden i vissent plantemateriale, og nymfer kan findes gennem hele sommeren og til langt hen på efteråret. De nye voksne tæger er fremme fra august. Der er én årlig generation.

D. ryeii er fundet i alle distrikter. Den er forholdsvis almindelig, men nok lidt mindre udbredt end vore to øvrige *Drymus*-arter. Der er således ikke mange fund fra den vestlige halvdel af Jylland.

Arten findes i det meste af Europa, hvor den kun mangler højt mod nord og i store dele af Middelhavsområdet. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Sibirien. Den er desuden kendt fra Japan.

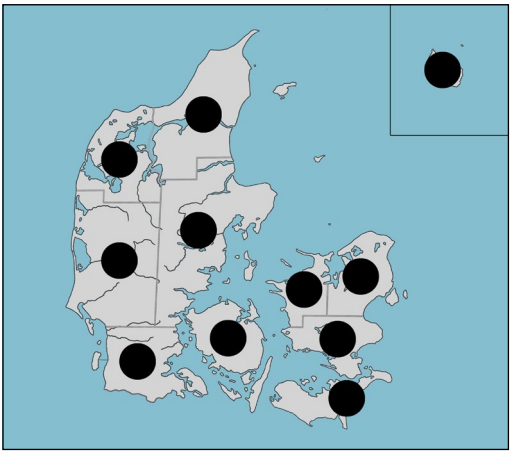

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: U. Bjerre)

Suppl. fotos: s. 14

24. *Drymus sylvaticus* (Fabricius, 1775)
Skovfrøtæge

Skovfrøtægen er en lille til mellemstor frøtæge. Hoved, pronotum og scutellum er ensfarvet sorte med tydelig punktering - pronotums punktering kraftig på den bageste del, lidt finere på den forreste del. Dækvingerne er brune med en mere eller mindre tydelig sort plet bagest. De er tydeligt sortpunkterede med svagt buede sidekanter. Arten er altid langvinget, og dækvingerne når som regel ud over bagkroppens spids. Membranen er lysere end dækvingerne og har lyse årer. Antenner og ben er sorte. Længde: 3,5-4,7 mm.

Skovfrøtægen kan især forveksles med sine to nære slægtninge *Drymus brunneus* (s. 90) og *Drymus ryeii* (s. 92). Den er dog ret let at kende fra *D. brunneus*, der har en bred, oval krop. Den kan derimod være vanskelig at adskille fra *D. ryeii*, men denne art er normalt meget mørk med næsten sorte dækvinger og mørk membran. Dækvingernes sidekanter er desuden en smule mere buede. Herudover er bredde-længdeforholdet på pronotum 1,6-1,8 hos skovfrøtægen mod 1,5-1,6 hos *D. ryeii*. Arterne kan også adskilles på udseendet af genitalie-åbningen. Hos skovfrøtægen er "sideflapperne" næsten cirkelrunde, hvor de hos *D. ryeii* er mere tilspidsede (se tegning s. 36). Se evt. også *Lamproplax picea* (s. 110) og *Megalonotus*-arterne (s. 148-157).

Arten holder til på mere tørre og varme lokaliteter end vore to andre *Drymus*-arter, som træffes i fugtige og skyggede områder. Typiske levesteder er åbne og solvarme overdrev og lyngheder, men også skovbryn og egekrat på sandbund. Både voksne og nymfer opholder sig som regel nede i vegetationen, hvor de lever af frøene fra mange forskellige slags planter.

Den voksne tæge overvintrer, men med lidt held kan arten træffes gennem hele vinteren, hvis vejret er godt. Ellers ser man den normalt fra marts måned. Parring og æglægning finder sted i maj og juni, og hunnen lægger sine æg i mos eller vissent løv. Nymferne kan findes gennem hele sommeren og til langt hen på efteråret, og de nye voksne tæger er fremme fra august. I bl.a. England og længere sydpå i Europa er der af og til konstateret to generationer, men hos os er der kun én årlig generation.

Skovfrøtægen er kendt fra hele Danmark. Den må betragtes som almindelig hos os, men kan være vanskelig at finde, da den oftest lever temmelig skjult mellem visne blade og anden vegetation.

Findes i det meste af Europa, hvor den kun mangler højt mod nord og i de sydligste egne. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Sibirien, og arten er også kendt fra Japan.

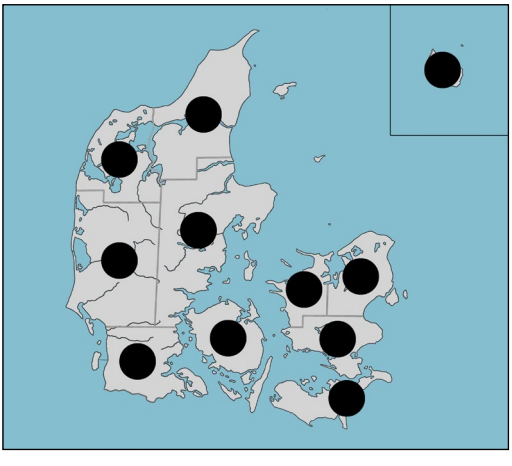

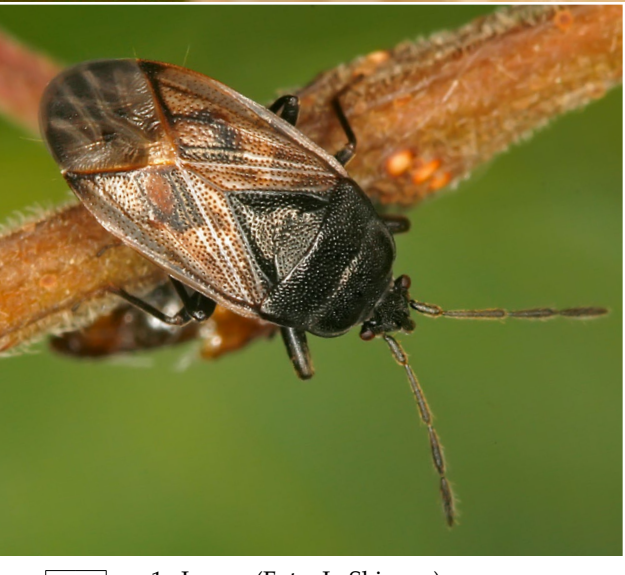

1	
2	3

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Imago (Foto: L. Skipper)
3. Imago (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 36

25. *Eremocoris abietis* (Linnaeus, 1758)

E. abietis er en ret stor, langstrakt og farverig frøtæge. Det sorte hoved er lille og tilspidset, og de lange antenner er mørke. Pronotum er sort forrest, mens den bageste del er rødbrun med små mørke pletter ved bagkanten. Scutellum er sort, og dækvingerne er gullige forrest, rødlige eller rødbrune bagest. Membranen er mørk med lyse ribber og hvide pletter. De lange ben er rødlige, og på hvert af de meget fortykkede forlår findes på undersiden én stor torn og flere mindre. Arten har normalt let reducerede vinger, men langvingede og flyvedygtige eksemplarer forekommer også. Længde: 6,5-7,5 mm.

E. abietis er normalt ret let at kende. Den kan dog i visse tilfælde forveksles med andre arter i slægten *Eremocoris*. Hos *Eremocoris plebejus* (s. 100) og *Eremocoris podagricus* (s. 102) er der to større torne på undersiden af forlåret - hos *E. abietis* kun én (se s. 37). *Eremocoris fenestratus* (s. 98) har også kun én større torn på undersiden af forlåret. Hos denne har hårene på skinnebenene samme længde som bredden af skinnebenene, hos *E. abietis* er hårene kortere end bredden af skinnebenene (se s. 37). Se evt. også de noget mindre *Scolopostethus*-arter (s. 112-125).

Typiske levesteder er åbne områder i tørre, sandede nåleskove eller på heder, som er mere eller mindre tilgroede med ene (*Juniperus*) og fyr (*Pinus*). Her kan arten findes under hedelyng (*Calluna vulgaris*), blåbær (*Vaccinium myrtillus*) og andre lave vækster. *E. abietis* træffes ofte på de samme lokaliteter som sprøjtemyrer (*Formica,* Formicidae), og man finder jævnligt både voksne tæger og nymfer inde i myretuerne. Her lever de af myrernes byttedyr og af myreyngel, uden at myrerne angriber dem. Uden for tuerne suger dyrene ofte på frøerne i nedfaldne kogler.

Artens livscyklus er forskellig alt efter, om udviklingen foregår inde i myretuerne, eller om den finder sted uden myrer. I myretuerne er udviklingen ikke afhængig af årstiden, og her er der muligvis flere årlige generationer. Hvis udviklingen finder sted udenfor myretuerne, overvintrer den voksne tæge under tørre nåle eller i anden vissen vegetation. Parring og æglægning finder sted om foråret, og den nye generation er fremme fra august. Her er der kun én årlig generation.

E. abietis er registreret i hele landet. Der er dog generelt langt mellem fundstederne, og arten må betragtes som lokal og ikke almindelig.

Arten er fundet i det meste af Europa, hvor den kun mangler i de sydlige egne. Den er især almindelig i Skandinavien, hvor den går højt mod nord. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Mongoliet, og den er også kendt fra Nordafrika.

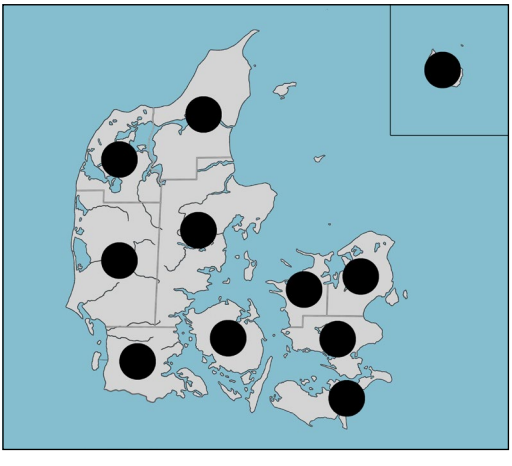

1 2

1. Imago (Foto: O. Martin)

2. Nymfe (Foto: J. Botting)

Suppl. fotos: s. 37

26. *Eremocoris fenestratus* (Herrich-Schaeffer, 1839)

E. fenestratus er en stor, langstrakt frøtæge med en temmelig skinnende overside. Hovedet er sort, lille og tilspidset, og de lange antenner er mørke - kun lidt lysere yderst. Pronotum er sort på den forreste del - til dels lidt lysere bagtil og med gullige kanter. Scutellum er ensfarvet sort. Dækvingerne er mørkt rødbrune til gråbrune med sorte pletter, og membranen er mørk med hvide pletter og lyse ribber. Lårene er sorte, og på undersiden af de fortykkede forlår findes én større torn og flere mindre. Skinneben og fødder er rødbrune, og hårene på de bageste skinneben har ca. samme længde som bredden af skinnebenene. Arten er altid langvinget, og den flyver ganske udmærket. Længde: 6,0-7,8.mm.

E. fenestratus kan forveksles med sine nære slægninge *Eremocoris abietis* (s. 96), *Eremocoris plebejus* (s. 100) og *Eremocoris podagricus* (s. 102). Den kendes fra de to sidstnævnte på, at der kun er én større torn på undersiden af forlåret. Hos *E. plebejus* og *E. podagricus* er der to større torne. *E. abietis* har også kun én større torn, og her adskilles de to arter ved hjælp af behåringen på de bageste skinneben. Hos *E. fenestratus* har hårene ca. samme længde som bredden af skinnebenene. Hos *E. abietis* er hårene kortere end bredden af skinnebenene.

Levestederne er tørre og varme lokaliteter, hvor dyrene kan findes i vissen vegetation under forskellige løv- og nåletræer. Arten er især knyttet til ene (*Juniperus*), thuja (*Thuja*) og andre planter i cypresfamilien (Cupressaceae), men er også fundet på f.eks. tjørn (*Crataegus*). Både voksne og nymfer lever af frø fra de forskellige værtsplanter. *E. fenestratus* er en udmærket flyver, og i perioder - især lige efter overvintringen - kan man finde dyrene på mange andre vækster. Det sker også, at den kommer til lys om natten.

Arten overvintrer som voksen tæge. Den kommer frem om foråret, hvor parring og æglægning finder sted. Nymferne kan findes gennem hele sommeren, og de nye voksne tæger er fremme fra august. Længere sydpå i Europa er der muligvis i varme somre to generationer, men hos os vil der kun være én årlig generation.

Her fra landet kendes kun et enkelt eksemplar fra Padborg - indsamlet i 2011 af Henrik Enghoff. Det er uvist, om arten er tilfældigt indslæbt, eller om den er kommet hertil ved egen hjælp. *E. fenestratus* flyver udmærket, og vi bør holde øje med den - især i de sydlige landsdele.

Findes især i Sydeuropa langs Middelhavet, men også et godt stykke op i Mellem- og Vesteuropa. Arten er for nylig (2010) genfundet i England, hvor den ellers blev regnet for uddød. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Mongoliet.

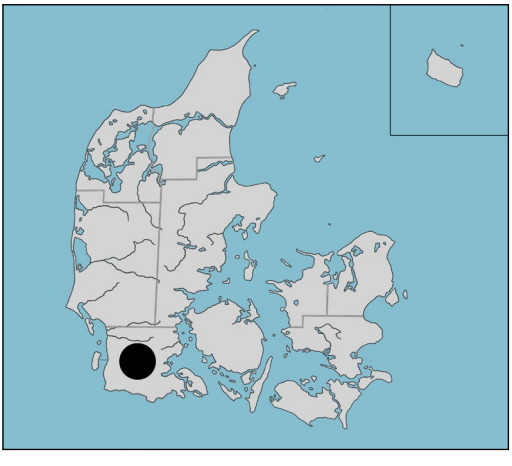

1
2

1. Imago (Foto: T. Bantock)

2. Imago (Foto: T. Bantock)

Suppl. fotos: s. 27

27. *Eremocoris plebejus* (Fallén, 1807)

E. plebejus er en temmelig stor, langstrakt og ret mørk frøtæge. Hovedet er sort, lille og tilspidset, og de lange antenner er mørke. Pronotum og scutellum er sorte, og dækvingerne er mørkt rødbrune med sorte pletter - af og til næsten helt sorte. Membranen er mørk med lyse ribber og små, runde hvide pletter ved dækvingernes afslutning. De lange ben er mørkebrune eller sorte, og på undersiden af de fortykkede forlår findes to større torne samt flere mindre. Hårene på de bageste skinneben er meget lange - ca. dobbelt så lange som bredden af skinnebenene. Både individer med reducerede vinger og langvingede individer forekommer. Længde: 5,5-7,2 mm.

E. plebejus kan forveksles med sine nære slægtninge *Eremocoris abietis* (s. 96), *Eremocoris fenestratus* (s. 98) og *Eremocoris podagricus* (s. 102). Den er dog typisk mørkere, mere ensfarvet og mere håret. Fra de to førstnævnte kendes den desuden på, at den har to større torne på undersiden af forlåret (se s. 37). Hos disse arter er der kun én større torn. *E. podagricus* har ligesom *E. plebejus* to torne, men hårene på de bageste skinneben er kun ca. lige så lange som bredden af skinnebenene, hvor de hos *E. plebejus* er ca. dobbelt så lange som bredden af skinnebenene (se s. 37).

Arten findes først og fremmest i tørre og lyse nåleskove og på heder med spredt bevoksning af ene (*Juniperus*) og fyr (*Pinus*). Dyrene findes normalt nede på jorden under hedelyng (*Calluna vulgaris*), blåbær (*Vaccinium myrtillus*) eller i vissent løv eller mos. Både de voksne tæger og nymferne lever af frø fra forskellige planter - man ser dem bl.a. suge på frøerne i nedfaldne fyrrekogler.

Den voksne tæge overvintrer. Den kommer frem tidligt om foråret, og parring og æglægning finder sted i maj. Nymferne kan findes gennem hele sommeren, og de nye voksne tæger er fremme fra august. Længere sydpå i Europa kan arten i gunstige år forekomme med to generationer, men hos os er der - i hvert fald under normale omstændigheder - kun én årlig generation.

E. plebejus har en spredt forekomst i Danmark, og det ser ud til, at den er mest almindelig i Østjylland og i Nordøstsjælland. Dette kan dog skyldes, at disse områder er de mest besøgte af folk, som kigger på tæger og andre insekter. Arten er noget lokal, men må nok alligevel betragtes som forholdsvis almindelig.

Kendes fra store dele af Europa. Den findes højt mod nord, men mangler mange steder i de vestlige egne. Udbredelsen fortsætter mod øst gennem Asien til Sibirien, Kina og Japan.

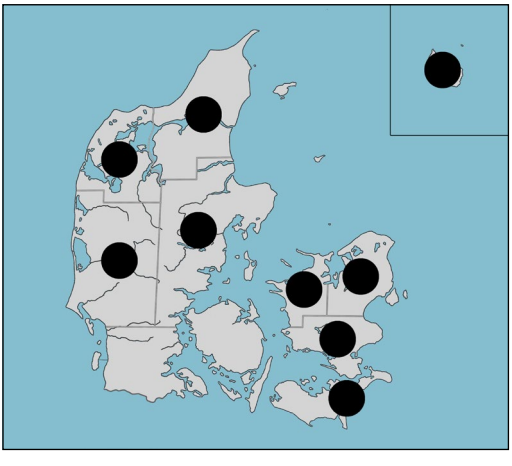

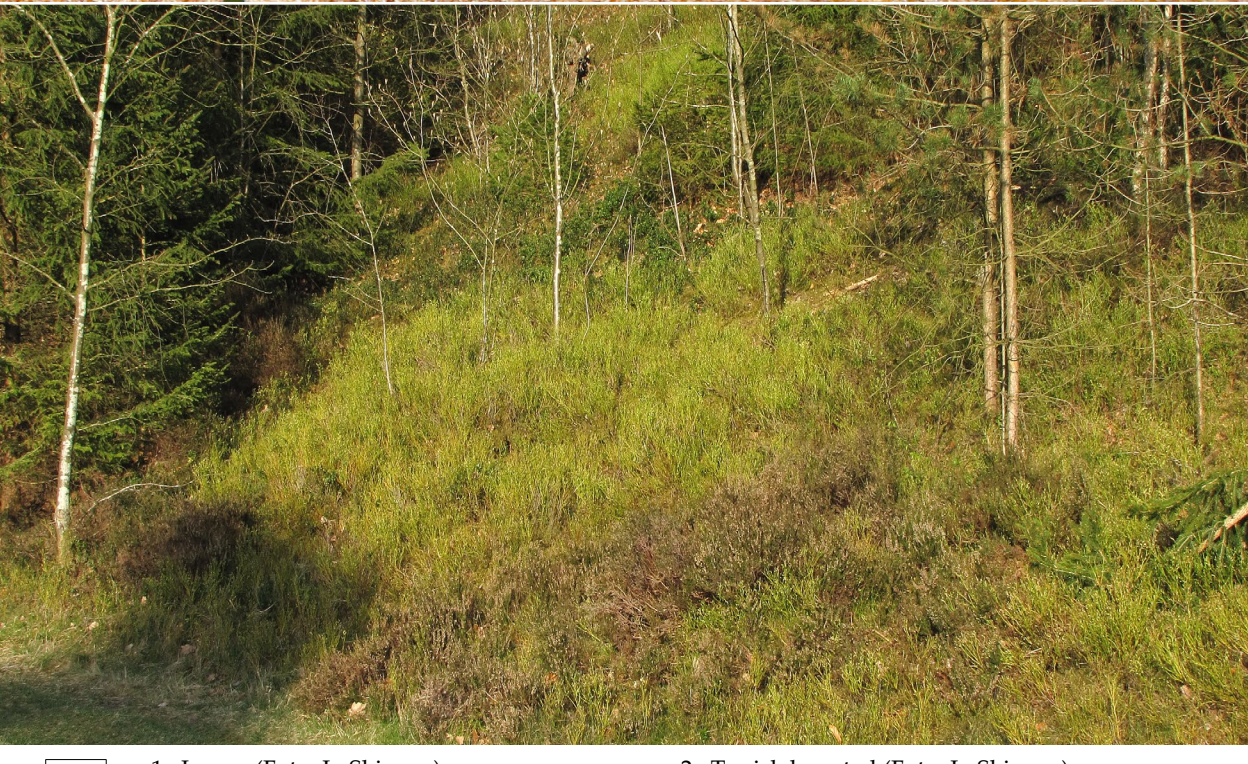

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 37

28. *Eremocoris podagricus* (Fabricius, 1775)

E. podagricus er en langstrakt og forholdsvis mørk frøtæge. Hovedet er sort og tilspidset, og de lange antenner er mørke. Pronotum er sort med lyse sidekanter og utydelige, rødbrune felter bagest. Scutellum er sort, og dækvingerne er rødbrune eller mørkebrune med lyse, trekantede pletter forrest. Membranen er mørk med lyse ribber og et par hvide pletter ved dækvingernes afslutning. På undersiden af de fortykkede forlår findes to større torne samt flere mindre, og hårene på de bageste skinneben er ca. lige så lange som bredden af skinnebenene. Både individer med reducerede vinger og langvingede individer forekommer. Længde: 5,7-7,0 mm.

E. podagricus kan forveksles med sine nære slægninge *Eremocoris abietis* (s. 96), *Eremocoris fenestratus* (s. 98) og *Eremocoris plebejus* (s. 100). Fra *E. abietis* og *E. fenestratus* kendes den på, at den har to større torne på undersiden af forlåret. Hos disse arter er der kun én større torn på undersiden af forlåret. *E. podagricus* kan være mere vanskelig at adskille fra *E. plebejus,* som også har to større torne på undersiden af forlåret. *E. plebejus* er dog typisk mørkere og mere ensfarvet. De to arter adskilles sikkert ved hjælp af behåringen på de bageste skinneben. Hos *E. podagricus* er hårene på de bageste skinneben ca. lige så lange som bredden af skinnebenene. Hos *E. plebejus* er hårene på de bageste skinneben ca. dobbelt så lange som bredden af skinnebenene.

Arten er varmekrævende, men træffes på både åbne eller delvis skyggede lokaliteter på heder med enebærbuske (*Juniperus*), i skovbryn og i kratskove. Den opholder sig mest på jorden i vissent løv, under sten eller i mos, og man ser den kun sjældent oppe i vegetationen. Den lever af frøene fra mange forskellige slags planter.

Den voksne tæge overvintrer mellem vissent plantemateriale eller i mos. Den kommer frem om foråret, og parring og æglægning finder sted i maj. Nymfer kan findes i løbet af sommeren, og den nye generation viser sig fra august. Der er én årlig generation.

E. podagricus er ny i Danmark. Det første fund blev gjort af Poul Ulrik, som i 2014 fandt arten i Lille Hareskov nær Furesø. Siden er den registreret en del andre steder i Nordøstsjælland, og der er også et par fund fra Lolland og Falster. Arten breder sig mod nord i disse år, og den vil nok fremover blive fundet flere andre steder her i landet.

Kendes fra store dele af Mellemeuropa, men mangler mod syd og nord. De danske fund er indtil videre de mest nordlige. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Lilleasien til Kaukasus, og arten er desuden kendt fra Nordafrika.

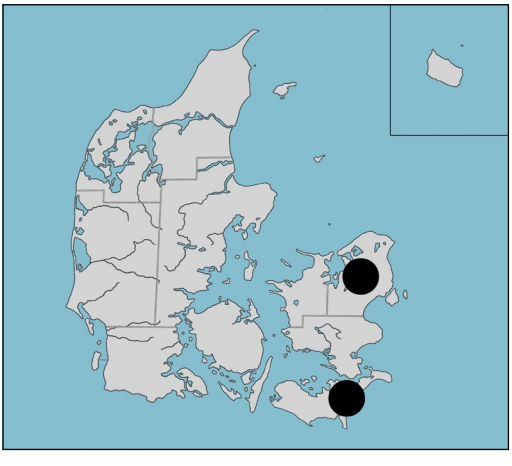

1
2

1. Imago (Foto: T. Bantock)

2. Imago (Foto: T. Bantock)

29. *Gastrodes abietum* Bergroth, 1914
Grankogletæge

Grankogletægen er en ret stor, bred og meget flad frøtæge. Hovedet, forreste del af pronotum og scutellum er sorte, dækvingerne er gulbrune eller lyst rødbrune med smalle, mørke striber tæt foran den lyst farvede membran. Antennerne er rødbrune eller mørkebrune, og det inderste antenneled strækker sig kun et lille stykke frem foran hovedet. På undersiden af de brede og kraftige forlår findes en stor og tydelig torn, og de forreste skinneben er krumme. Benene er rødbrune. Arten er altid langvinget, og den flyver udmærket. Længde: 5,9-7.2 mm.

Grankogletægen kan let forveksles med sin nære slægtning fyrrekogletægen, *Gastrodes grossipes* (s. 106), men denne art kendes på, at det inderste antenneled når et godt stykke frem foran hovedet. Hos grankogletægen strækker det inderste antenneled sig kun en anelse frem foran hovedet. Grankogletægen er normalt også noget lysere end fyrrekogletægen.

Artens levesteder er skove og plantager med gran (*Picea*), sjældnere fyr (*Pinus*). Både nymfer og voksne opholder sig normalt højt oppe i træerne, hvor de lever af frøene i koglerne. Nymferne kan dog også suge saft fra grannåle - det sker især om natten. Ellers gemmer dyrene sig det meste af tiden inde i koglerne, og de overvintrer også her. Hvis man vil finde arten, kan man om vinteren indsamle nedfaldne grankogler og tage dem med ind i et varmt rum. Hvis der er grankogletæger inde i grankoglerne, kan dyrene som regel lokkes frem, når de kommer ind i varmen. Det sker også, at man finder grankogletæger nede på jorden. Det skyldes, at de er blæst ned fra træerne.

De voksne tæger overvintrer især dybt inde i koglerne, men kan også gemme sig under løs bark eller i sprækker i barken. De kommer frem fra vinterskjulet og er aktive tidligt om foråret, og parring og æglægning finder sted fra april til juni. Hunnen lægger æggene inde i gamle kogler, og nymferne kan findes i perioden maj-juli. De nye voksne tæger er fremme fra august. Der er én årlig generation.

Grankogletægen er fundet i alle distrikter, dog lidt mere spredt end sin nære slægtning fyrrekogletægen. Den er for eksempel tilsyneladende fraværende i store del af det nordlige og vestlige Jylland.

Uden for Danmark er grankogletægen kendt i store dele af Europa. Den mangler dog højt mod nord, mange steder i de vestlige områder nær Atlanterhavet og i Middelhavsområdet. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien.

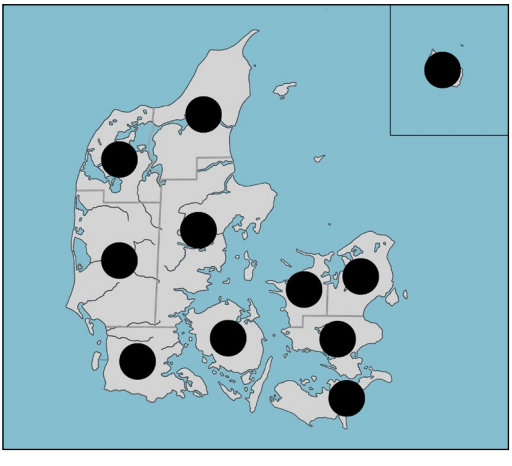

1
2

1. Imago (Foto: O.F. Nielsen)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 14,17

30. *Gastrodes grossipes* (De Geer, 1773)
Fyrrekogletæge

Fyrrekogletægen er en bred og meget flad frøtæge. Hovedet, forreste del af pronotum og scutellum er sorte, dækvingerne er rødbrune eller mørkebrune - af og til med utydelige smalle, mørke striber tæt foran membranen. Antennerne er rødbrune eller mørkebrune, og det inderste antenneled strækker sig et godt stykke frem foran hovedet. På undersiden af de brede og kraftige forlår findes en stor og tydelig torn, og de forreste skinneben er tydeligt krumme. Benene er rødbrune - forlårene ofte noget mørkere. Arten er altid langvinget. Længde: 5,5-7,3 mm.

Fyrrekogletægen kan let forveksles med sin nære slægtning grankogletægen, *Gastrodes abietum* (s. 104), men fyrrekogletægen kendes på, at det inderste antenneled når et godt stykke frem foran hovedet. Hos grankogletægen strækker det inderste antenneled sig kun en anelse frem foran hovedet. Fyrrekogletægen er normalt også noget mørkere end grankogletægen.

Arten lever især på skov-fyr (*Pinus sylvestris)*, men også på andre nåletræer - bl.a. lærk (*Larix*). Levestederne er skove og plantager, men også heder og andre åbne områder med spredt bevoksning af skovfyr. Nymfer og voksne lever af frøene i fyrrekoglerne, og arten opholder sig derfor oppe i træerne. Dyrene opholder sig dels inde i koglerne, dels på grene og kviste. Hvis man vil eftersøge arten, kan man banke efter den. Det vil ofte give resultat.

De voksne tæger overvintrer især dybt inde i koglerne, og ligesom det er tilfældet med grankogletægen, kan man om vinteren indsamle nedfaldne kogler og tage dem med ind i et varmt rum. Her vil varmen som regel lokke tægerne frem. Når det bliver forår, bliver tægerne aktive og kan af og til iagttages, når de flyver rundt omkring fyrretræerne eller kravler rundt på jorden ved nedfaldne kogler. Hvis vejret er godt, kan dyrene være fremme allerede fra starten af marts. Parring og æglægning sker i løbet af foråret, og hunnen lægger sine æg i rækker på fyrrenåle. Nymferne ses fra begyndelsen af sommeren og frem til juli, og de nye voksne tæger ses fra slutningen af juli. Der er én årlig generation.

Fyrrekogletægen er udbredt og almindelig i hele Danmark. Det ser umiddelbart ud til, at den er mere almindelig end sin nære slægtning grankogletægen.

Arten er kendt fra næsten hele Europa - inkl. højt mod nord. Mangler dog i de mest sydlige egne nær Middelhavet. Udbredelsen fortsætter østpå til den sydlige del af Sibirien, Kina og Japan.

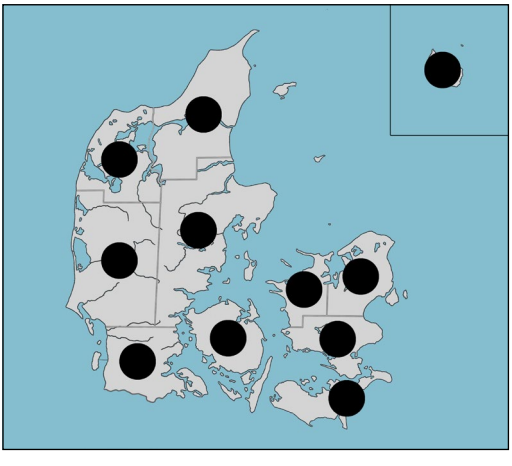

1. Imago (Foto: O.F. Nielsen)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Nymfe (Foto: L. Skipper)

31. *Ischnocoris angustulus* (Boheman, 1852)

I. angustulus en lille, langstrakt og smal frøtæge. Hovedet er sort, og øjnene er store og næsten kuglerunde. Antennerne er sorte, bortset fra spidsen af 1. led og en større eller mindre del af 2. led, som er mere eller mindre gullige, og skinnebenene er lyse. Pronotum er sort forrest, den bageste del gulbrun med sorte pletter og punkteringer, og bagranden er lige. Scutellum er sort med en brun spids, og de korte dækvinger er gråbrune eller rødbrune med små, mørke punkteringer. Membranen er normalt lys og meget kort - langvingede former er meget sjældne. Bagkroppen er sort. Længde: 2,4-3,0 mm.

I. angustulus er en lille art, som nok kun for alvor kan forveksles med *Macrodema microptera* (s. 132), som også er en lille, kortvinget frøtæge. *M. microptera* kan imidlertid kendes på, at alle antenneled er mørke, og at pronotums bagrand er buet. Desuden er øjnene markant mindre og sidder længere fra hinanden hos *M. microptera. Pterotmetus staphyliniformis* (s. 138) minder også lidt om *I. angustulus*, men denne art er mere langstrakt, meget skinnende og noget større, og vingerne er mere ensfarvet kastanjebrune.

Typiske levesteder er tørre, sandede og solvarme lokaliteter som lyngheder, brakmarker og ruderater. Både voksne og nymfer holder til på jorden mellem mosser og laver, og de kan også træffes i vissent plantemateriale under hedelyng (*Calluna vulgaris*), ene (*Juniperus*) og gyvel (*Cytisus scoparius*). Så vidt man ved, er artens fødeemner frø fra mange forskellige slags planter. Den lader sig kun sjældent ketsje, da den holder til ved jorden, så hvis man vil eftersøge arten, må man kigge den ud mellem lave vækster, mosser og laver.

Den voksne tæge overvintrer, og arten kommer ret sent frem om foråret. Parring og æglægning finder som regel først sted fra maj, og nymferne kan træffes fra midten af juni og frem til august-september. Den nye generation er fremme fra slutningen af juli eller i begyndelsen af august. Der er én årlig generation.

Fundet hist og her i Jylland, på Fyn, i det nordlige Sjælland og på Bornholm. Der er nogle enkelte nyere fund, men ellers drejer det sig udelukkende om gamle fund. Arten er meget lille, og man finder den nok lettest ved målrettet eftersøgning.

I. angustulus er fundet i det meste af Europa, hvor den kun mangler mod nordvest. Udbredelsen fortsætter østpå til den sydøstlige del af Kaukasus, og arten træffes desuden i Nordafrika.

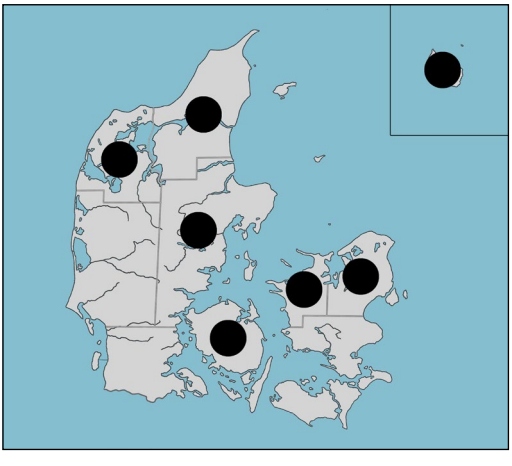

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

32. *Lamproplax picea* (Flor, 1860)

L. picea er en mellemstor frøtæge med en forholdsvis slank krop. Det spidse hoved er sort og glinsende, og 1. og 4. antenneled er rødbrune, 2. og 3. mørkebrune. Forreste del af pronotum er sort, skinnende og stort set uden punkteringer, bageste del mere brunlig med kraftig og tydelig punktering. Dækvingerne er mørkebrune eller næsten sorte, og membranen er mørk eller grålig. Benene er lange og rødbrune, og på forlårene findes to fine torne. Både langvingede former og former med forkortede dækvinger forekommer. Længde: 4,0-5,1 mm.

L. picea kan især forveksles med et par af arterne i *Drymus*-slægten: *D. sylvestris* (s. 94) og *D. ryeii* (s. 92). *L. picae* kendes dog sikkert på, at forreste del af pronotum er skinnende og næsten uden punkteringer. Hos *Drymus*-arterne er hele pronotum tydeligt og kraftigt punkteret. Endvidere har *L. picea* rødbrune ben, mens *Drymus*-arterne har mørkebrune eller sorte ben.

Levestederne er fugtige heder på sur bund, højmoser og mere eller mindre tilgroede, våde enge og moser. Arten kan træffes både på helt åbne og på mere eller mindre skyggede lokaliteter. Tægerne opholder sig normalt mellem tørvemos (*Sphagnum*) og jomfruhår (*Polytrichum*) eller under vækster som hedelyng (*Calluna vulgaris*), klokkelyng (*Erica tetralix*) og blåbær (*Vaccinium myrtillus*), og det sker kun sjældent, at de klatrer op på planterne. Arten lever meget skjult, og de nøjagtige værtsplanter kendes ikke.

De voksne tæger overvintrer i mos eller under vissen vegetation. De kommer frem om foråret, hvor parring og æglægning finder sted. Nymferne er normalt fremme i juni og juli, og den nye generation er på vingerne fra august. Den går sent til overvintring, og den voksne tæge kan findes det meste af året. Der er én årlig generation.

L. picea kendes kun fra forholdsvis få lokaliteter her i landet, og den må sandsynligvis betragtes som sjælden og lokal. Arten kan dog også være noget overset. Den er vanskelig at finde, og hvis man vil registrere den, er man nok nødt til at lede målrettet efter den. Den kan næppe ketsjes, men må kigges ud.

Arten kendes fra store dele af Nordeuropa og det sydlige Mellemeuropa. Den findes især i et område fra England og østpå gennem Danmark, det sydlige Skandinavien, Baltikum og Rusland - samt i et område nord Alperne. I det mellemliggende område er arten kun fundet meget sporadisk og enkeltvist. Arten har således noget, der minder om en boreo-montan udbredelse. Den findes desuden i et stort område i Sibirien.

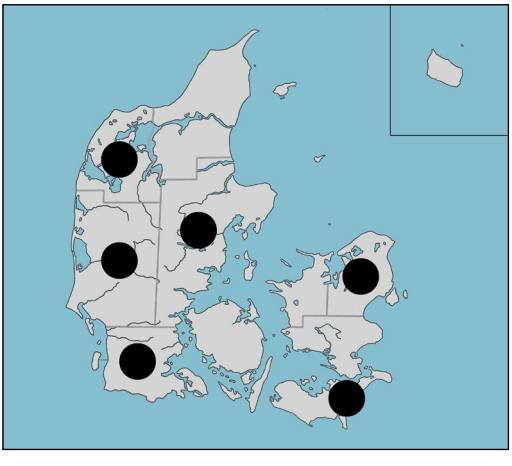

1
2

1. Imago (Foto: J. Botting)

2. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

33. *Scolopostethus affinis* (Schilling, 1829)
Jordbærfrøtæge

Jordbærfrøtægen er en forholdsvis lille frøtæge med et ret spraglet og farverigt udseende. Overside er hårløs eller højst med ganske korte hår. Hovedet er sort - 1. og 2. antenneled samt den inderste del af 3. led er lyse, den øvrige del af 3. led samt 4. led er mørke. Sugesnablen når kun frem til midthofterne. Forreste del af pronotum er sort, bageste del brunlig med et par sorte tegninger ved bagkanten og tydelige gulhvide pletter ved indsnøringen. På undersiden af forkroppen foran midthofterne findes et par små tænder eller "tuberkler" (se tegning s. 38). Scutellum er sort, og dækvingerne er lysebrune med sorte punkteringer og hvide og sorte pletter bagest. Membranen er lys med mørkere ribber. De fleste individer er kortvingede, men langvingede eksemplarer ses også. Længde: 3,1-4,0 mm.

Jordbærfrøtægen ligner vore andre *Scolopostethus*-arter, men kendes på kombinationen af følgende karakterer: Hårløs eller med ganske korte hår; det 2. antenneled ensfarvet lyst og det 3. mere eller mindre sort; sugesnablen når kun frem til midthofterne; på undersiden af forkroppen findes et par små tænder eller "tuberkler". Ingen af de andre arter har kombinationen af disse kendetegn.

Findes på mange forskellige slags lokaliteter - også i haver. Den træffes især på frodige og delvist skyggede biotoper, men også på mere tørre og solåbne lokaliteter. Både nymfer og voksne lever først og fremmest af frø fra nælde (*Urtica*), men også af frø fra andre slags planter. Her i landet er arten således også fundet på jordbær (*Fragaria*), hindbær (*Rubus idaeus*), kamille (*Matricaria* & *Tripleurospermum*) og krumhals (*Anchusa arvensis*). De voksne tæger ses ofte oppe på værtsplanterne og kan let ketsjes.

Normalt overvintrer den voksne tæge - af og til også store nymfer. Parring og æglægning foregår i maj-juni, og nymfer kan ses en stor del af året. De nye voksne tæger er fremme fra juli, og voksne tæger er her i landet fundet i alle årets måneder. Sydpå i Europa optræder arten muligvis i flere generationer, men hos er der sandsynligvis kun én årlig generation.

Arten er udbredt og tilsyneladende ganske almindelig her i landet. Den er fundet i alle distrikter, og der kendes både gamle og nyere registreringer. Fundene ligger især tæt på Øerne og i Østjylland, i den resterende del af Jylland er der noget længere mellem fundene.

Kendes fra store dele af Europa fra det mellemste Skandinavien og sydpå til alle landene ved Middelhavet. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og Lilleasien til den vestlige del af Sibirien.

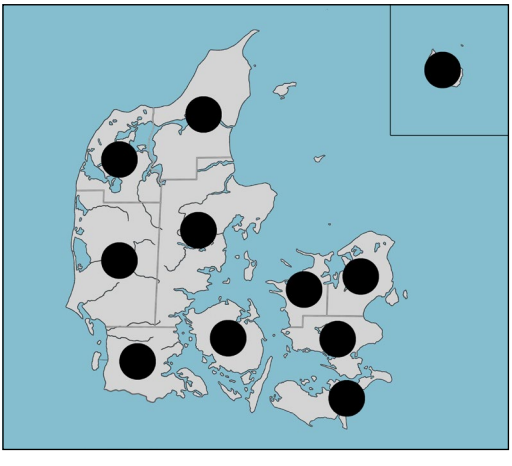

1 2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 19,38

34. *Scolopostethus decoratus* (Hahn, 1833)

S. decoratus er en ret lille frøtæge. Oversiden er hårløs eller højst med ganske korte hår, og hovedet er sort. Alle antenneled er mørke - højst med små lyse områder. Sugesnablen når kun frem til midthofterne. Forreste del af pronotum er sort, bageste del brun med små sorte tegninger ved bagkanten og små gulhvide pletter ved indsnøringen. På undersiden af forkroppen foran midthofterne findes ingen små tænder eller "tuberkler". Scutellum er sort, og dækvingerne er lysebrune med sorte punkteringer og hvide og sorte pletter bagest. Membranen er lys med sorte ribber. Arten er altid langvinget. Længde: 3,5-4,2 mm.

S. decoratus ligner vore andre *Scolopostethus*-arter, men kendes på kombinationen af følgende karakterer: Hårløs eller med ganske korte hår; alle antenneled mørke; sugesnablen når kun frem til midthofterne; ingen små tænder eller "tuberkler" på undersiden af forkroppen. Ingen af de andre arter har kombinationen af disse kendetegn.

Arten findes først og fremmest på tørre og sandede områder som heder, overdrev og klitter, men træffes også i fugtige hedemoser og i højmoser. Nymferne opholder sig nede på jorden, men de voksne tæger kan også ses oppe i vegetationen. Dyrene lever bl.a. af frø fra hedelyng (*Calluna vulgaris*), revling (*Empetrum nigrum*), sand-hjælme (*Ammophila arenaria*) og blåtop (*Molinia caerulea*). Ligesom flere af dens slægtninge er den også fundet på jordbær (*Fragaria*). Man har desuden set arten udsuge døde og levende insekter.

De voksne tæger overvintrer under visne plantedele. De kommer frem ret tidligt - ofte allerede i marts. Parring og æglægning finder sted fra slutningen af april og frem til juni, og nymfer kan ses fra juni og frem til august. De nye voksne tæger ses fra august, og de holder længe ud, inden de går til overvintring. Der er således flere registreringer fra december, og den voksne tæge er fundet i alle årets måneder, bortset fra januar og februar. Der er én årlig generation.

S. decoratus er kendt fra de fleste distrikter, og den mangler kun fra Lolland-Falster-Møn. Der er forholdsvis få nyere fund fra Øerne, men i Jylland - især i Midtjylland - er der mange nye registreringer. Arten må nok betragtes som stedvis ret almindelig, men noget lokal.

Fundet i det meste af Europa, hvor den kun mangler i de nordligste områder. Arten kendes også fra Nordafrika, og udbredelsen strækker sig videre østpå gennem Rusland til Lilleasien og det centrale Asien.

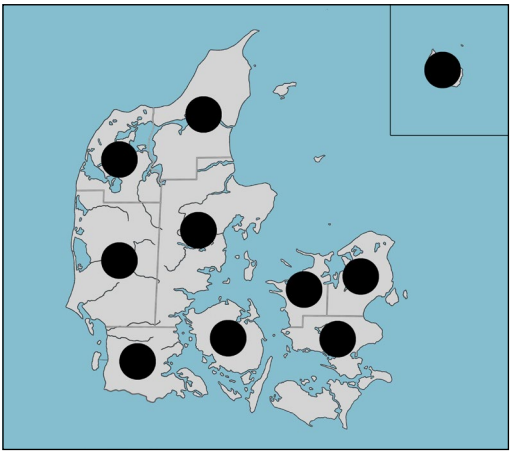

1
2

1. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 38

35. *Scolopostethus grandis* Horváth, 1880

Syn. *Scolopostethus pseudograndis* Wagner, 1949

S. grandis er en mellemstor frøtæge med et ret farverigt udseende. Oversiden er hårløs eller højst med ganske korte hår. Hovedet er sort, og antennerne overvejende mørke - 1. og 2. led dog delvist lysere. Sugesnablen når kun frem til midthofterne. Forreste del af pronotum er sort, bageste del brunlig med et par sorte tegninger ved bagkanten og tydelige gulhvide pletter ved indsnøringen. På undersiden af forkroppen foran midthofterne findes et par små tænder eller "tuberkler". Scutellum er sort, og dækvingerne er lysebrune med sorte punkteringer og sorte pletter på midten og den bageste del. Membranen er lys med mørkere ribber. De fleste individer har reducerede vinger, langvingede ses kun sjældent. Længde: 3,7-5,0 mm.

S. grandis ligner vore andre *Scolopostethus*-arter, men kendes på kombinationen af følgende karakterer: Hårløs eller med ganske korte hår; det 2. antenneled delvist mørkt; sugesnablen når kun frem til midthofterne; på undersiden af forkroppen findes et par små tænder eller "tuberkler". Ingen af de andre arter har kombinationen af disse kendetegn.

Arten findes især i skove, skovbryn og hegn. Her træffes dyrene bl.a. under tørt græs og visne blade. De lever af frø fra forskellige slags planter, men de nøjagtige værtsplanter kendes ikke. Nymfer og voksne opholder sig mest på jorden, men de voksne tæger ses også oppe i vegetationen og er her i landet set på stor nælde (*Urtica dioica*). *S. grandis* er af og til fundet sammen med orangemyren (*Lasius fuliginosus*), men om der er tale om et specielt "samarbejde" mellem de to arter er uklart.

De voksne tæger overvintrer. De kommer frem om foråret, hvor parring og æglægning finder sted. Nymferne kan normalt findes gennem det meste af sommeren, og den nye generation er på vingerne fra august. Der er én årlig generation.

Her i landet blev *S. grandis* første gang registreret i oktober 1985 ved Kielstrup Sø i Østjylland, hvor Hans Thomsen Schmidt indsamlede ca. et dusin eksemplarer. Der blev desuden fundet et par eksemplarer i Sevel i Nordvestjylland i henholdsvis 1986 og 1987. Bortset fra disse fund kendes arten kun fra et nyt fund fra Århus (Thomas Holm, 2017).

Arten har en ret særpræget udbredelse. Den er fundet fra det sydlige England, Danmark og Skåne i et bånd gennem den centrale del af Europa og sydøst på til Italien og Grækenland. Den er desuden kendt fra Cypern, og der er enkeltfund fra Rusland.

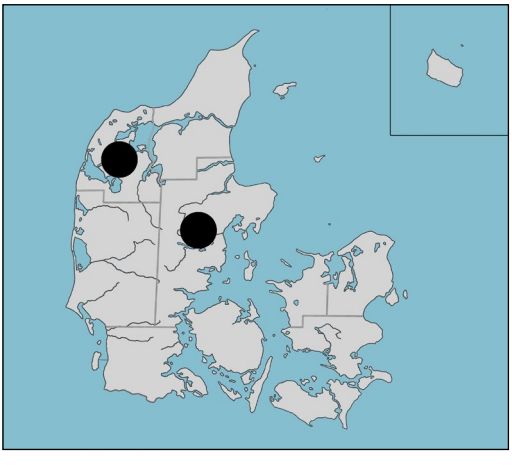

1
2

1. Imago (Foto: "Pudding4brains" Wikimedia Commons)

2. Imago (Foto: T. Holm)

Suppl. fotos: s. 38

36. *Scolopostethus pictus* (Schilling, 1829)

S. pictus er en mellemstor frøtæge. Oversiden er hårløs eller højst med ganske korte hår. Hovedet er sort, og alle antenneled lysegule - dog kan især det 4. led være lidt mørkere yderst. Forreste del af pronotum er sort, bageste del brunlig med et par sorte tegninger ved bagkanten og tydelige gulhvide pletter ved indsnøringen. Scutellum er sort, og dækvingerne er lysebrune forrest, hvide midtpå og sorte på den bageste del. Membranen er lys med sorte ribber. Arten er altid langvinget. Længde: 3,9-4,8 mm.

S. pictus ligner vore andre *Scolopostethus*-arter, men kendes på de helt eller næsten helt gule antenner.

Arten findes især på fugtige lokaliteter som frodige enge, åbne skovlysninger og i kanten af sumpskove - ofte tæt ved søer eller åer. Her træffes den i mos eller nedfaldent løv under forskellige løvtræer såsom el (*Alnus*), pil (*Salix*) eller eg (*Quercus*). Man har desuden af og til fundet døde individer i opskyl langs vandløb eller søer. Det sker især, når vandstanden er høj om foråret. Dyrene lever af frø fra mange forskellige slags planter, men man kender ikke de nøjagtige værtsplanter. Flere kilder nævner desuden, at dyrene også suger på visse svampe. De voksne tæger ses jævnligt oppe i urter eller buske, og det er somme tider muligt at nedbanke arten.

De voksne tæger overvintrer under vissent plantemateriale, og det sker desuden, at de kravler op på buske og træer og gemmer sig under løs bark. Parring og æglægning finder sted i løbet af foråret, og nymferne er fremme fra slutningen af maj eller i starten af sommeren. De nye voksne tæger ses fra slutningen af juli eller hen i august. Dyrene går sent til overvintring og kan findes langt hen i november. Der er én årlig generation.

S. pictus blev første gang fundet her i landet i 2015, hvor Linda Kjær-Thomsen fandt et enkelt individ ved Esbønderup i Nordøstsjælland. Den er også fundet flere andre steder i distriktet i henholdsvis 2016 og 2017, så der nok ingen tvivl om, at arten har etableret sig hos os.

Arten kendes fra det meste af Europa, hvor den kun mangler fra det mellemste Skandinavien og nord på. Der er også et par lidt tvivlsomme fund fra Nordafrika, og udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og Lilleasien til det vestlige Sibirien.

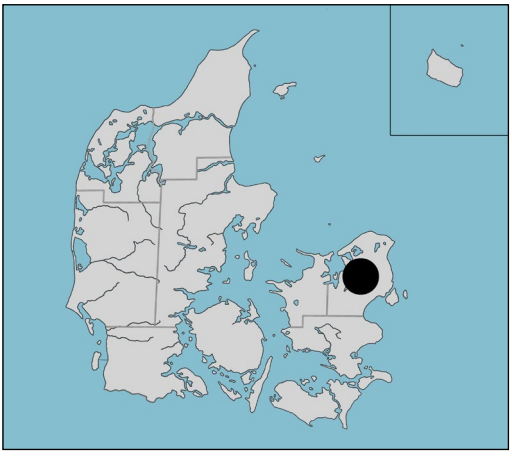

1
2

1. Imago (Foto: W. Rabitsch)

2. Imago (Foto: P. Ulrik)

37. *Scolopostethus pilosus* Reuter, 1875

S. pilosus er en lille spraglet frøtæge, som på oversiden er forsynet med karakteristiske lange, oprette hår. Hovedet er sort, og de to yderste antenneled er evt. lidt mere eller mindre mørke, resten af antennerne gulbrune. Forreste del af pronotum er sort, bageste del rødbrun med et par små sorte tegninger ved bagkanten og hvide tegninger langs sidekanterne. Scutellum er sort, og dækvingerne er brune med sorte punkteringer og sorte tegninger. Membranen er grålig med mørkere ribber. Arten har oftest reducerede vinger, men langvingede individer forekommer af og til. Længde: 3,6-4,4 mm.

S. pilosus ligner vore andre *Scolopostethus*-arter, men arten er den eneste i slægten, hvor oversiden er forsynet med lange, oprette hår. De lange hår kan især ses på pronotum, hvis man ser arten ovenfra. De øvrige seks *Scolopostethus*-arter er alle hårløse eller har kun ganske korte, skråtstillede hår.

Arten findes især på fugtige og våde, delvis skyggede lokaliteter som frodige enge, skovlysninger og moser, og den er desuden fundet i vegetationen langs grøfter, kanaler og vandløb. Både voksne og nymfer findes næsten altid nede på jorden mellem vissent plantemateriale og mosser, og det sker kun yderst sjældent, at man ser dem oppe på urter og buske. De nøjagtige værtsplanter kendes ikke, men dyrene lever sandsynligvis af frø fra en række forskellige plantearter.

De voksne tæger overvintrer på jorden under vissent plantemateriale. De kommer frem i løbet af foråret, hvor parring og æglægning finder sted. De første nymfer er fremme fra starten af forsommeren, og nymfer kan herefter registreres gennem det meste af sommeren. De nye voksne tæger træffes fra slutningen af juli eller i begyndelsen af august, og dyrene kan nu findes til hen på efteråret. Der er én årlig generation.

Der kendes kun ganske få, meget gamle fund fra midten eller slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet - mere præcist de fire eksemplarer, der ses på modsatte side. Arten er bl.a. indsamlet ved Bøllemosen i Nordøstsjælland af J.C. Schiødte og O. Jacobsen. Den er muligvis forsvundet her fra landet, men vil måske stadig kunne findes, hvis man leder efter den på egnede lokaliteter.

S. pilosus findes i det meste af Europa, men den mangler mod nordvest og er således ikke kendt fra England. Der er fund fra Nordafrika og De Kanariske Øer, og udbredelsen forsætter østover gennem Rusland og Asien til Sibirien.

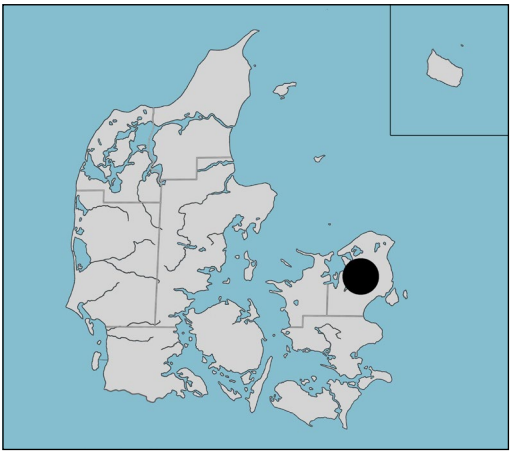

1 2

1. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

2. Kun fire individer af *S. pilosus* kendes fra Danmark (Foto: L. Skipper)

38. *Scolopostethus puberulus* Horváth, 1887

S. puberulus er en ret lille frøtæge. Oversiden er hårløs eller højst med ganske korte hår, og hovedet er sort. De to inderste antenneled er lyse - de yderste mørke. Sugesnablen er lang og strækker sig tilbage til baghofterne. Forreste del af pronotum er sort, bageste del rødbrun med et par sorte tegninger ved bagkanten og tydelige gulhvide pletter ved indsnøringen. Scutellum er sort, og dækvingerne er brune med sorte tegninger midtpå og på bagkanten. Membranen er grålig med mørkere ribber. Arten har typisk reducerede vinger, men langvingede individer forekommer også hyppigt. Længde: 3,2-4,3 mm.

S. puberulus ligner vore øvrige *Scolopostethus*-arter. Den kendes fra *Scolopostethus pilosus* (s. 120) på den hårløse eller meget korthårede overside - hos *S. pilosus* har oversiden karakteristiske lange oprette hår. *Scolopostethus pictus* (s. 118) kendes på, at antennerne er helt eller næsten helt lysegule. Hos *S. puberulus* er 1. og 2. led lyse - de øvrige mørke. Dette adskiller den også fra de øvrige *Scolopostethus*-arter, fra hvilke den også kan adskilles på den lange sugesnabel. Hos *S. puberulus* strækker sugesnablen sig tilbage til baghofterne - hos de øvrige arter når den kun til midthofterne.

Levestederne er især fugtige, delvist skyggede lokaliteter som enge og sphagnummoser, men også mere tørre lokaliteter i skovbryn og skovlysninger, hvor arten kan findes i mosser eller under nedfaldent løv. Både voksne og nymfer findes næsten altid nede på jorden, og det sker kun ganske sjældent, at de kravler op på planterne. Så vidt man ved, er dyrene ikke knyttet til bestemte værtsplanter, men lever af frø fra mange forskellige slags vækster.

De voksne tæger overvintrer på jorden mellem vissent plantemateriale. De kan være fremme allerede i februar eller marts, og parring og æglægning finder sted i løbet af foråret. Nymferne kan normalt findes gennem det meste af sommeren, og den nye generation er på vingerne fra sidst i juli eller i august. Der er én årlig generation.

Arten er forholdsvis sjælden og ret lokal. På vore museer findes der dog en del gamle fund - både fra Jylland og Øerne - ligesom der kendes enkelte nyere, spredte fund fra flere distrikter.

S. puberulus er først og fremmest kendt i Nord- og Mellemeuropa fra England og det sydlige Skandinavien og sydpå til Italien. Arten er især fundet mod vest, og der er kun få, sporadiske fund fra den østlige del af området, hvor udbredelsen strækker sig mod øst til Sortehavet.

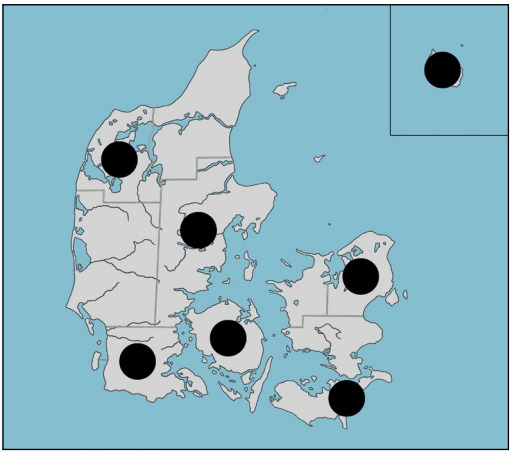

1
2

1. Imago (Foto: M. Kofoed-Hansen)

2. Del af samlingerne på Zoologisk Museum, København (Foto: L. Skipper)

39. *Scolopostethus thomsoni* Reuter, 1875

Oversiden er hårløs eller højst med ganske korte hår. Hovedet er sort, og 1. og 2. antenneled - på nær spidsen af 2. led - er lyse, 3. og 4. led er mørke. Sugesnablen når kun frem til midthofterne. Forreste del af pronotum er sort, bageste del brunlig med et par sorte tegninger og tydelige gulhvide pletter ved indsnøringen. På undersiden af forkroppen foran midthofterne findes ingen små tænder eller "tuberkler". Scutellum er sort, og dækvingerne er lysebrune med sorte pletter og lyse partier. Membranen er lys med mørkere ribber. De fleste individer er kortvingede, men langvingede ses også. Længde: 3,4-4,0 mm.

S. thomsoni ligner vore andre *Scolopostethus*-arter, men kendes på kombinationen af følgende karakterer: Hårløs eller med ganske korte hår; 2. antenneled lyst med et mørkt område ved spidsen, 3. og 4. led mørke; sugesnablen når kun frem til midthofterne; på undersiden af forkroppen findes ingen små tænder eller "tuberkler". Ingen af de andre arter har kombinationen af disse kendetegn.

Arten kan findes på et utal af mere eller mindre fugtige levesteder, blot der vokser stor nælde (*Urtica dioica*), som er den absolut vigtigste værtsplante. Dyrene kan dog også leve af frø fra andre slags vækster. Såvel voksne som nymfer ses både på jorden i mos eller under græsser og oppe på nælderne, hvor de suger på de modnende frø.

De voksne tæger overvintrer, og parring og æglægning foregår om foråret. Hunnerne lægger deres æg både mellem vissent plantemateriale på jorden og i værtsplanternes blomsterstande. Nymferne kan normalt findes gennem det meste af sommeren, og den nye generation er på vingerne fra sidst i juli eller i august. Der er én årlig generation.

Arten er almindelig eller meget almindelig og kendes fra de fleste danske distrikter. Den mangler dog at blive registreret fra Nordvestjylland og Bornholm. Der er mange gamle fund og endnu flere registreringer fra nyere tid. Der er især rigtig mange nye fund fra Øerne og Østjylland.

S. thomsoni er fundet i stort set hele Europa. Den går meget højt mod nord, og i det nordlige Skandinavien er den registreret helt oppe ved Ishavet på den 70. breddegrad. Udbredelsen fortsætter mod øst gennem Asien til Sibirien, og arten kendes desuden fra Japan, Nordamerika og Canada.

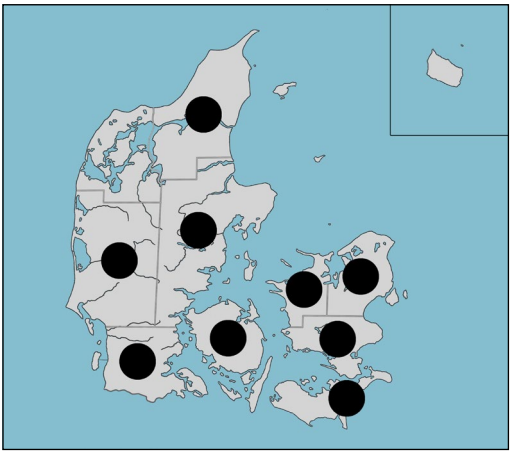

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Stor nælde (*Urtica dioica*) (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 16,38

40. *Aphanus rolandri* (Linnaeus, 1758)

A. rolandri er en forholdsvis stor og meget karakteristisk frøtæge. Den er ensfarvet sort eller mørkebrun med en stor rød eller orange plet forrest på membranen. Arten varierer stor set ikke - dog kan pletten på membranen hos visse individer være meget lys eller næsten hvid. På hoved, pronotum, scutellum og dækvinger ses små, fine og tætte punkteringer. Hovedet er lille og spidst, og antennerne er sorte og meget lange. Arten er altid langvinget. Længde: 6-8 mm.

A. rolandri er meget let at kende. Den kan ikke forveksles med andre danske frøtæger - heller ikke med tæger fra andre familier.

Arten findes især på tørre og varme lokaliteter, men kan i sjældne tilfælde også træffes på steder, der er mere fugtige og delvist skyggede. Typiske levesteder er overdrev, brakmarker og andre områder med lav vegetation. Den er ikke bundet til bestemte planter, men lever af plantefrø fra mange forskellige urter, og det sker desuden, at den suger på døde insekter og insektæg. *A. rolandri* er en udmærket flyver, som især ses på vingerne i det tidlige forår efter overvintringen. Den flyver også om natten, hvor den af og til kan findes på lys. Sommerfuglesamlere, som lyser efter natsommerfugle, kan være heldige at tiltrække den flotte og let genkendelige art.

De voksne tæger overvintrer. I forbindelse med overvintringen samler dyrene sig ofte i større eller mindre grupper - ofte under løs bark på løvtræer eller nåletræer. De kommer frem, når det bliver varmt om foråret, og parring og æglægning finder sted fra maj. Hannerne dør normalt ret kort tid efter parringen - hunnerne overlever som regel noget længere. Nymferne kan ses gennem hele sommeren, og de nye voksne tæger er på vingerne fra august. Der er én årlig generation.

A. rolandri blev første gang registreret i Danmark i 2004, hvor Erik Ehmsen fandt arten i Svanninge Bakker på Fyn. Senere er den fundet flere steder på Fyn, i Østjylland samt i Nordsjælland. Det er sandsynligt, at arten er nyindvandret hos os - en så karakteristisk og let genkendelig art kan næppe have været overset. Det er sandsynligvis en frøtæge, som vi vil se mere til de kommende år.

Uden for Danmark kendes *A. rolandri* fra store dele af Europa, hvor den kun mangler mod nord. Den findes også i England, Sverige, Norge og Finland. Udbredelsen fortsætter mod øst til den vestlige del af Sibirien, og arten findes desuden i Nordafrika.

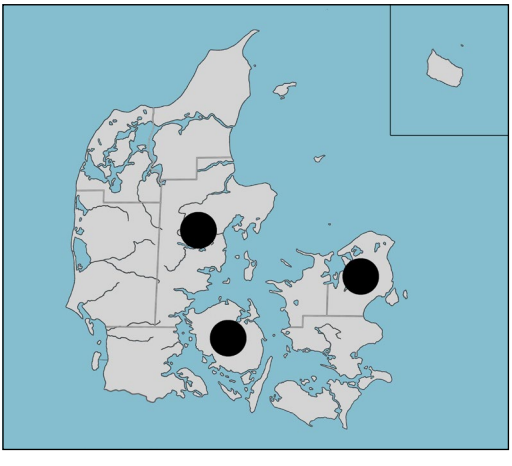

1
2

1. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 26

41. *Emblethis denticollis* Horváth, 1878

E. denticollis er en ret stor frøtæge med en oval og forholdsvis bred krop. Hoved, pronotum og dækvinger er grålige eller brungule med sorte pletter og mørk punktering. Antennerne har lange og stive opretstående hår, og også spidsen af hovedet bærer lange hår. Membranen er glasagtig og gennemsigtig, og connexivum er lys med små, mørke pletter. Bagfodens 1. led er højst 1,5 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen. Normalt langvinget. Længde: 5,5-7,0 mm.

E. denticollis er ret let at kende. Den kan dog forveksles med *Gonianotus marginepunctatus* (s. 130), som også har en oval og ret bred krop. Hos *E. denticollis* er antennerne forsynet med lange, opretstående hår, og bagfodens 1. led er højst 1,5 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen. Hos *G. marginepunctatus* er behåringen på antennerne kortere, og bagfodens 1. led er mindst 2 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen.

Arten findes først og fremmest på solvarme, sandede lokaliteter med sparsom vegetation. Typiske lokaliteter er overdrev, brakmarker og ruderater. Både voksne og nymfer opholder sig mest nede på jorden mellem vissent plantemateriale, hvor de lever af frø fra mange forskellige slags planter. I Tyskland er arten især fundet på steder med planter fra følgende familier: korsblomstfamilien (Brassicaceae), salturtfamilien (Chenopodiaceae), skedeknæfamilien (Polygonaceae) og kurvblomstfamilien (Asteraceae). I England er den muligvis mere eller mindre knyttet til hejrenæb (*Erodium cicutarium*). Med sin grålige og mørkt spættede krop er den godt kamufleret, når den løber rundt i sandet mellem visne plantedele.

Den voksne tæge overvintrer. I Syd- og Mellemeuropa er der mange steder to årlige generationer, men i Nordtyskland og hos os har arten sandsynligvis kun én årlig generation.

E. denticollis er her fra landet kun kendt i to eksemplarer, som Hans Thomsen Schmidt fandt ved Slusegård, Bornholm i 1984. Arten blev dog først erkendt som dansk i 2008, da Werner Meng gennemgik frøtægesamlingen på Naturhistorisk Museum i Aarhus. Selv om der indtil videre kun kendes dette ene fund, bør vi holde øje med arten, som de seneste årtier - i lighed med mange andre insekter - har bredt sig markant mod nord og nordvest. I 1991 blev den således fundet som ny i England, hvor den nu kendes fra en del lokaliteter.

Arten findes mange steder i Syd- og Mellemeuropa, og udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien, Mongoliet og Kina. Den er desuden registreret i Nordafrika og på De Kanariske Øer.

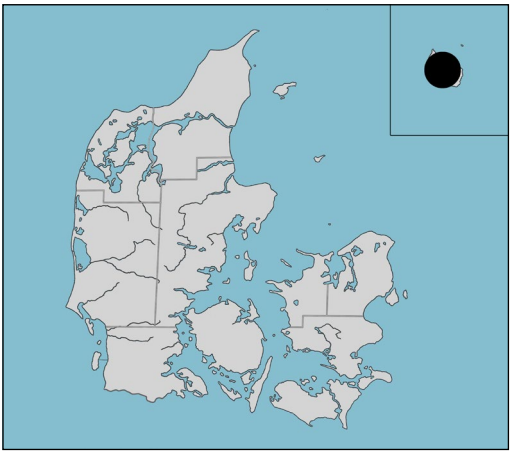

1
2

1. Imago (Foto: T. Bantock)

2. Imagines i parring (Foto: T. Bantock)

42. *Gonianotus marginepunctatus* (Wolff, 1804)

G. marginepunctatus er en mellemstor frøtæge med et forholdsvis langstrakt, let ovalt udseende. Hoved, pronotum og dækvinger er normalt grålige eller brungule med små sorte pletter og tydelig mørk punktering. Arten varierer dog noget, og meget mørke individer ses af og til - bl.a. i forbindelse med overvintringen. Antennerne er mørkebrune med halvt oprette, stive hår. Membranen er grålig med lyse ribber og et par mørke pletter, og connexivum er lys med sorte pletter. Bagfodens 1. led er mindst 2 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen. Arten er normalt langvinget. Længde: 4,5-5,4 mm.

G. marginepunctatus kan ret let forveksles med *Emblethis denticollis* (s. 128), som også har et ovalt udseende. Hos *G. marginepunctatus* er antennerne dog ret korthårede (kortere end eller af længde med bredden af antennerne) og bagfodens 1. led er mindst 2 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen. Hos *E. denticollis* er antennerne forsynet med lange, opretstående hår, der især på 2. led er tydeligt længere end bredden af antenneleddet, og bagfodens 1. led er højst 1,5 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen. *G. marginepunctatus* er desuden lidt mindre end *E. denticollis*.

Arten holder til på varme, tørre og sandede lokaliteter som heder, sandmarker, lysåbne fyrreskove og i klitter. Både voksne og nymfer lever af frø fra mange forskellige slags planter, men man kender ikke de nøjagtige værtsplanter. Dyrene træffes dog ofte under hedelyng (*Calluna vulgaris*), timian (*Thymus*) og slangehoved (*Echium vulgare*). Både voksne og nymfer opholder sig næsten altid nede på jorden, og det sker kun yderst sjældent, at de voksne tæger ses oppe i vegetationen. Hvis man vil finde arten, må den derfor kigges ud.

Den voksne tæge overvintrer - sandsynligvis i vissent plantemateriale under værtsplanterne. Parring og æglægning sker om foråret, og nymfer vil kunne findes det meste af sommeren. Den nye generation er fremme fra slutningen af juli eller i august. Der en én årlig generation.

G. marginepunctatus er fundet i store dele af landet, men mangler i den vestlige del af Jylland, og arten er heller ikke registreret fra Sydsjælland eller Lolland, Falster-Møn. Arten må regnes som forholdsvis sjælden, og langt de fleste fund er gamle.

Kendt fra det meste af Europa, men arten mangler i England og i det nordlige Skandinavien. Den betragtes de fleste steder som ret sjælden og lokal. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og Asien til Den Kaspiske Region og Sibirien.

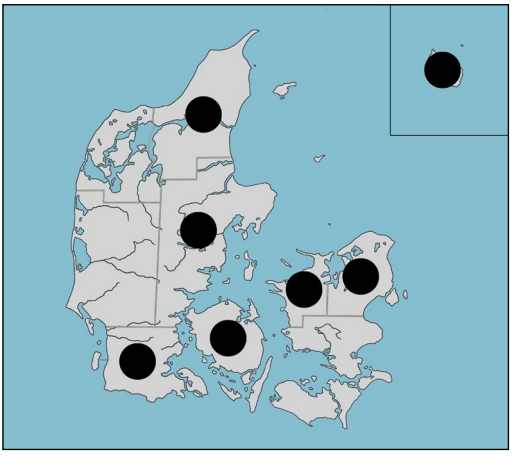

1
2

1. Imago (Foto: E. Wachmann)

2. Smalbladet timian (*Thymus serpyllum*) (Foto: O.F. Nielsen)

43. *Macrodema microptera* (Curtis, 1836)

M. microptera en lille, langstrakt og smal frøtæge, som minder om en lille rovbille. Hovedet er sort, og øjnene er forholdsvis små og yderligt siddende. Antennerne er ensfarvet sorte, og alle benene er ligeledes sorte. Pronotum er sort forrest, den bageste del gulbrun eller rødbrun med sort punktering, og bagranden er buet. Scutellum er sort med en lille, lys spids, og de korte dækvinger er gråbrune eller rødbrune med markante, mørke punkteringer. Membranen er normalt lys og meget kort. De fleste individer har korte dækvinger, som kun dækker ca. halvdelen af den sorte bagkrop. Langvingede former er mere sjældne. Længde: 3,1-3,9 mm.

M. microptera kan forveksles med *Ischnocoris angustulus* (s. 108), som også er en lille, kortvinget frøtæge. *M. microptera* kendes dog på, at alle antenneled er mørke, og at pronotums bagrand er buet. Hos *I. angustulus* er 1. og 2. antenneled delvist lyse, og pronotums bagrand er lige. *Pterotmetus staphyliniformis* (s. 138) kan også forveksles med *M. microptera*, men *P. staphyliniformis* er mere langstrakt, meget skinnende og noget større og har mere ensfarvede kastanjebrune dækvinger.

Levestederne er især varme og solrige heder med bevoksninger af hedelyng (*Calluna vulgaris*) og klokkelyng (*Erica tetralix*). Her kan man ofte iagttage dem pile afsted mellem lyngbuskene. Arten træffes dog også i lysninger i tørre og sandede, delvis skyggede fyrreskove samt i fugtige moseområder. De voksne tæger og nymferne opholder sig mest nede på jorden, hvor de lever af frøene fra lyng og andre planter. Det sker - dog kun sjældent - at de voksne tæger ses oppe i vegetationen. Arten ses ofte sammen med myrer, men synes ikke at være specielt tilknyttet disse dyr. *M. microptera* bevæger sig utrolig hurtigt rundt i vegetationen, og den er svær at få fat på.

De voksne tæger overvintrer under værtsplanterne. Parringen finder som regel sted i april og maj, og æglægning foregår over en lang periode fra maj til juli. Hunnen lægger sine æg på lyngplanter eller i vissen vegetation. Nymferne kan findes gennem hele sommeren, og den nye generation er fremme fra slutningen af juli. Der er én årlig generation.

Arten er udbredt i store dele af Danmark. Den er mest almindelig i Jylland, hvor der især er mange fund fra Østjylland. På Øerne er der længere mellem fundene, men arten mangler kun på Sydsjælland.

M. microptera findes kun i Europa, hvor den samtidig har en forholdsvis begrænset udbredelse. Arten findes især i den vestlige og nordvestlige del af Europa, og den er sjælden eller helt manglende i de østlige og sydøstlige egne.

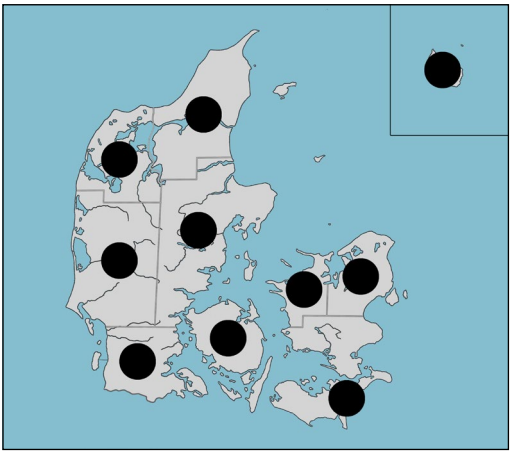

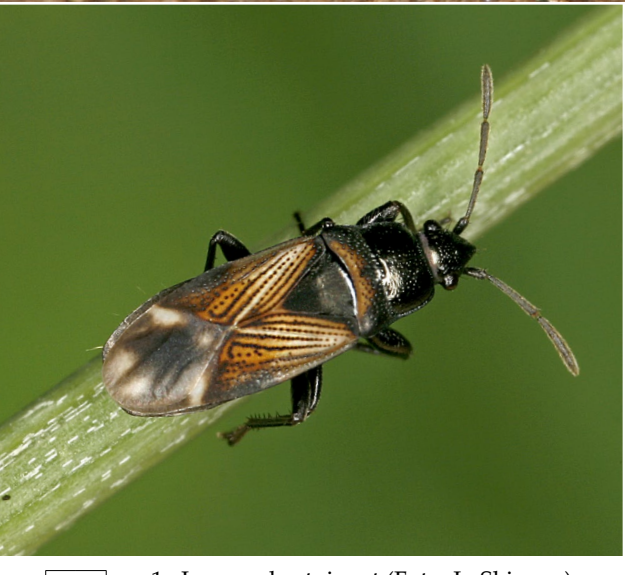

1	
2	3

1. Imago - kortvinget (Foto: L. Skipper)
2. Imago - langvinget (Foto: L. Skipper)
3. Nymfe (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 23

44. *Pionosomus opacellus* Horváth, 1895

P. opacellus er en af vore mindste frøtæger. Det brede hoved er sort, og antennerne er mørke, bortset fra 2. led, som er delvist gulligt. Pronotum er sort med et par gulbrune pletter bagest. Pronotum er desuden regelmæssigt og ensartet punkteret, og den forreste del er mat. Scutellum er sort med en lille, lys spids, og dækvingerne er lysebrune med sorte tegninger. Membranen er mørkebrun eller sort med et par tydelige, hvide pletter. Både langvingede og kortvingede former forekommer. På pronotums og dækvingernes kanter findes lange, sorte og udstående hår. Længde: 2,4-3,1 mm.

P. opacellus kan meget let forveksles med sin nære slægtning håret frøtæge, *Pionosomus varius* (s. 136). De to arter ligner hinanden rigtig meget, men hos *P. opacellus* er pronotum regelmæssigt og ensartet punkteret, og den forreste del er mat. Hos håret frøtæge er det midterste område af pronotum ikke eller kun sparsomt punkteret, og den forreste del af pronotum skinnende. *P. opacellus* kan også minde om flere af vore andre frøtæger, men disse arter er alle noget større.

Arten er varmekrævende og findes først og fremmest på sandede og solåbne lokaliteter som heder, overdrev og klitter med lav og sparsom vegetation. Både voksne og nymfer opholder sig på jorden, hvor de lever af frø fra mange forskellige slags planter. De er bl.a. fundet under hedelyng (*Calluna vulgaris*), timian (*Thymus*) samt forskellige arter i kurvblomstfamilien (Asteraceae).

De voksne tæger overvintrer i tør og vissen vegetation under værtsplanterne. Parringen sker normalt i maj og juni, hvorefter hunnen lægger sine æg i vissent plantemateriale på jorden. Nymferne kan findes gennem hele sommeren og i begyndelsen af efteråret, og de nye voksne tæger viser sig fra slutningen af juli eller i august. Der er én årlig generation.

Der kendes kun tre meget gamle eksemplarer af *P. opacellus* her fra landet. To stk. fra Bøtø Strand, Falster (1914) i O. Jacobsens samling og et enkelt - også fra Bøtø - fundet i sidste halvdel af 1800-tallet af J.C. Schiødte. Arten har en østlig udbredelse, og hvis man vil forsøge at genfinde den, bør man sikkert lede i landets østlige og sydøstlige egne.

Arten kendes fra den østlige del af Europa, hvor den er fundet fra Danmark og sydpå til Grækenland. Der er desuden isolerede fund fra Alperne. Udbredelsen fortsætter østpå gennem det sydlige Rusland og Lilleasien til Mongoliet og Sibirien.

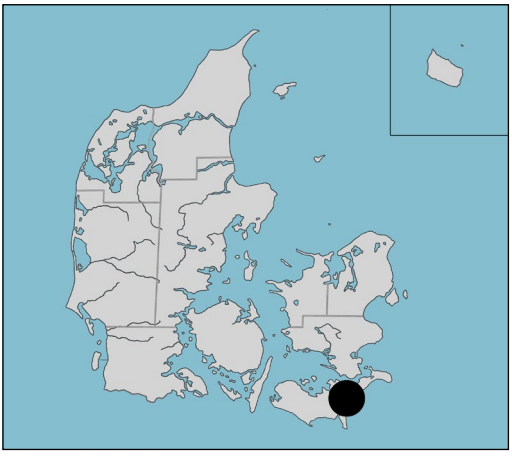

1
2

1. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: E. Wachmann)

45. *Pionosomus varius* (Wolff, 1804)
Håret frøtæge

Håret frøtæge hører ligesom forrige art til vore mindste frøtæger. Hovedet er bredt og sort, og antennerne er mørke, dog er 2. led til dels noget lysere. Pronotum er sort med et par gulbrune pletter bagest, forreste del er skinnende, og på det midterste område er der ingen eller kun sparsom punktering. Scutellum er sort med en lille, lysebrun spids, og dækvingerne er lysebrune og hvidgule med markante, sorte tegninger. Membranen er mørkebrun eller sort med tydelige, hvide pletter. Både langvingede individer og individer med reducerede vinger forekommer. På pronotums og dækvingernes kanter findes lange, sorte og tydeligt udstående hår. Længde: 2,4-3,2 mm.

Håret frøtæge ligner sin nære slægtning *Pionosomus opacellus* (s. 134) rigtig meget, men de to arter adskilles ved hjælp af pronotums udseende. Hos håret frøtæge er det midterste område af pronotum ikke eller kun sparsomt punkteret, og den forreste del af pronotum skinnende. Hos *P. opacellus* er pronotum regelmæssigt og ensartet punkteret, og den forreste del er mat. Ligesom det er tilfældet med *P. opacellus,* kan håret frøtæge også minde om flere af vore andre frøtæger, men disse arter er alle noget større.

Arten er varmekrævende, og typiske levesteder er lokaliteter som heder, tørre og sandede overdrev og klitter med lav og sparsom vegetation.

Både voksne og nymfer lever af frø fra mange forskellige slags planter. De er bl.a. fundet under hedelyng (*Calluna vulgaris*), timian (*Thymus*), græsser som sandskæg (C*orynephorus canescens*) og sand-hjælme (*Ammophila arenaria*) samt forskellige arter i kurvblomstfamilien (Asteraceae). Dyrene opholder sig altid nede på jorden.

De voksne tæger overvintrer. Parring og æglægning sker forholdsvis sent - som regel først i maj og juni - hvorefter hunnen lægger sine æg på jorden. Nymferne kan findes gennem hele sommeren og i starten af efteråret, og de nye voksne tæger kan findes fra slutningen af juli eller i august. Der er én årlig generation.

Arten er fundet mange steder i Danmark og bør nok betragtes som temmelig almindelig. Den mangler dog endnu at blive registreret i Nordvestjylland og Sydsjælland, hvilket selvfølgelig kan skyldes, at denne ganske lille tæge meget let kan overses.

Håret frøtæge findes i den vestlige del af Europa, hvor den er kendt fra det sydlige Skandinavien og Sydengland sydpå til Spanien. Der er desuden enkelte fund fra Nordafrika. Det er interessant, at håret frøtæge og *P. opacellus* således "deler" Europa imellem sig. De to arter overlapper stort set kun i den nordlige del af Europa.

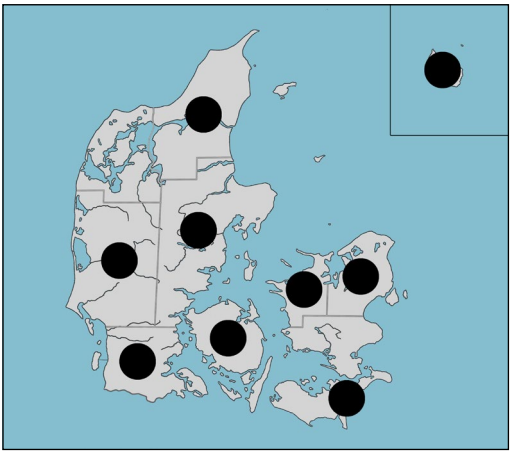

1
2

1. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 205

46. *Pterotmetus staphyliniformis* (Schilling, 1829)

P. staphyliniformis er en mellemstor, meget slank frøtæge, som ligner en rovbille - hvad artsnavnet også antyder (*staphyliniformis* er udledt af Staphylinidae, som er rovbille-familiens videnskabelige navn). Hovedet er sort med små øjne, og antennerne er lange og mørke. Benene er sorte, og på forlårene findes én eller flere små torne. Pronotum og scutellum er ensfarvet sorte, og dækvingerne er ensfarvet rødbrune eller kastanjebrune med små, fine punkteringer. Arten er oftest mere eller mindre kortvinget, men langvingede former findes også - oftere hos hunner end hos hanner. Hos kortvingede former er den meget korte membran hvidlig med mørke kanter, hos langvingede individer er membranen hvid forrest og mørk bagest. Længde: 4,7-5,8 mm.

P. staphyliniformis kan forveksles med *Ischnocoris angustulus* (s. 108) og *Macrodema microptera* (s. 132). Arten kendes dog sikkert på, at pronotum er ensfarvet sort, mens pronotum hos de to andre frøtæger er sort forrest og brunlig med sorte punkteringer bagest. *P. staphyliniformis* er desuden mere langstrakt, meget skinnende og noget større - og har ensfarvede dækvinger.

Arten findes på tørre, sandede og varme lokaliteter som heder, brakmarker og andre åbne biotoper. Den kan også findes i lysåbne fyrreskove og i lysninger og skovbryn i egekrat. Både voksne tæger og nymfer lever af frø fra mange forskellige slags planter. De finder især deres føde på jorden, men hvis det er varmt og solrigt, kan man også finde tægerne - både voksne og nymfer - oppe på værtsplanterne, hvor de suger på de modnende frø. Arten bevæger sig meget hurtigt, og den kan være svær at fange, når den løber rundt i den visne vegetation.

De voksne tæger overvintrer, og parring sker i april og i begyndelsen af maj. Herefter lægger hunnen sine æg på jorden under vissen vegetation. Æglægningen foregår frem til juli, og nymfer kan ses i en lang periode frem til september - af og til oktober. De nye voksne tæger er fremme fra midten af juli. Der er én årlig generation.

Arten er kendt fra det meste af Jylland, hvor den dog mangler i de nordlige egne. Der er temmelig mange fund fra Østjylland, men arten må nok betragtes som lokal og ikke almindelig. På Øerne er der udelukkende fund fra Nordsjælland. I "Danmarks Fauna" fra 1912 betegnes den som "yderst sjælden". I dag er den mere almindelig.

P. staphyliniformis er kendt fra det meste af Europa, men mangler bl.a. i det meste af Spanien og det nordlige Skandinavien. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien, Mongoliet og Kina.

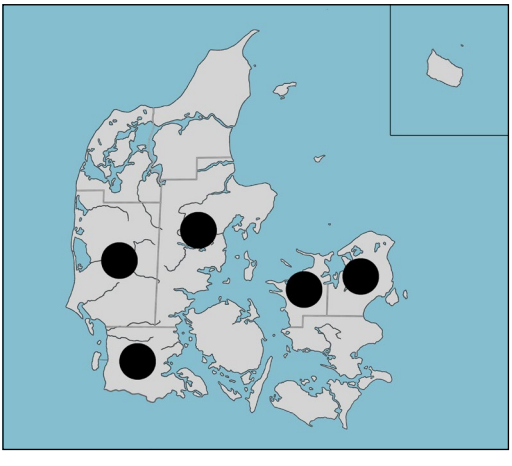

1. Nymfe (Foto: L. Skipper)
2. Imago (Foto: L. Skipper)
3. Typisk levested (Foto: O.F. Nielsen)

Suppl. fotos: s. 8

47. *Trapezonotus anorus* (Flor, 1860)

T. anorus er en mellemstor frøtæge med et ret langstrakt udseende. Hoved og antenner er sorte, og pronotum er sort med en bred brungul, sortpunkteret bagkant og smalle, gulbrune kanter. Scutellum er sort med en lys spids, og dækvingerne er gulbrune med markant sort punktering og sorte, langstrakte partier. Membranen er mørk med tydelige lyse ribber, og den er normalt stærkt forkortet, så den kun strækker sig ud til 5. bagkropsled. Langvingede former er yderst sjældne. Benene er sorte, skinnebenene kraftigt hårede, og der er ingen torne på undersiden af forlårene. Længde: 4,7-5,4 mm.

T. anorus kan forveksles med vore tre andre *Trapezonotus*-arter, men kendes sikkert på, at forlårene på undersiden er uden torne. *T. anorus* har desuden en mere slank og langstrakt kropsform end de øvrige arter, og pronotum er mere kvadratisk. Den vil også kunne kendes på den forkortede membran, som kun strækker sig frem til 5. bagkropsled. Hos de tre andre arter findes også individer med forkortet membran, men her strækker membranen sig normalt frem til mindst 6. bagkropsled.

Arten lever under planter og mellem græsser på både tørre og fugtige lokaliteter. Dyrene træffes dels på heder og i lysåbne, sandede biotoper, dels i delvis skyggede skovmoser, fyrreskove eller skovbryn. Nymferne og de voksne tæger opholder sig stort set altid nede på jorden. De er ikke knyttet til bestemte værtsplanter, men lever af frø fra mange forskellige slags vækster.

De voksne tæger overvintrer under vissent løv eller andet plantemateriale, og parring og æglægning finder sted om foråret. Nymfer kan ses fra starten af sommeren og kan herefter findes til langt hen i september. De nye voksne tæger er fremme fra slutningen af juli eller begyndelsen af august. Der er én årlig generation.

Der kendes kun to eksemplarer her fra landet - begge fra O. Jacobsens samling. Det ene individ er fra Hornbæk i Nordøstsjælland - fanget i 1889; det andet er uden data, men sandsynligvis også fra slutningen af 1800-tallet og fra samme distrikt. Det er usikkert, om arten stadig kan findes i Danmark.

T. anorus findes først og fremmest i den østlige del af Nord- og Mellemeuropa - desuden flere steder langt ned i Sydøsteuropa. I den vestlige del af Europa kendes kun sporadiske enkeltfund, og arten er således ikke kendt fra England og kun fra ganske få lokaliteter i Norge. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og det centrale Asien til Sibirien.

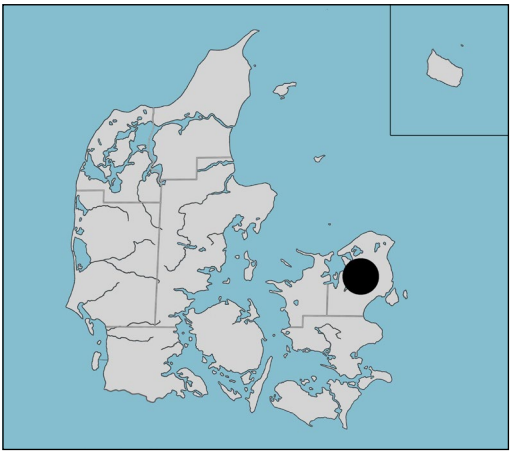

Imago (Foto: W. Rabitsch)

48. *Trapezonotus arenarius* (Linnaeus, 1758)
Sandfrøtæge

Sandfrøtægen er en mellemstor frøtæge med kontrasterende sorte og brune farver. Hovedet er sort, og alle antenneled er sorte hos hunnen - hos hannen er det første led rødgult. Pronotum er sort med en bred gulbrun og mørkt punkteret bagkant og gulbrune siderande. Scutellum er sort, og dækvingerne er gulbrune med tydelig sort punktering og en (normalt tydelig) sort plet bagest. Membranen er mørk med lyse ribber. Hos typiske individer er alle skinneben sorte hos hunnen, hos hannen er de forreste skinneben mere eller mindre rødgule, de bageste sorte. Forlår med 2-3 torne på undersiden. Typisk langvinget, men af og til med lettere forkortede vinger. Længde: 4,1-5,0 mm.

Sandfrøtægen kan meget let forveksles med de to nært beslægtede arter *Trapezonotus desertus* (s. 144) og *Trapezonotus dispar* (s. 146). Den kan dog kendes fra *T. dispar* ved hjælp af farven på de bageste skinneben, som er sorte hos sandfrøtægen, men helt eller delvist rødgule hos *T. dispar*. Det er mere vanskeligt at adskille sandfrøtægen fra *T. desertus*, og for en sikker artsbestemmelse vil det ofte være nødvendigt at udpræparere og undersøge hannernes paramerer (se s. 40). Hos sandfrøtægen er "bladet" mere regelmæssigt buet end hos *T. desertus*, og spidsen er mere stump. Hunnerne kan være meget vanskelige eller umulige at bestemme. Se evt. også *Trapezonotus anorus* (s. 140) samt *Rhyparochromus*-arterne (s. 184-189).

Arten findes især på tørre og sandede lokaliteter. Typiske levesteder er åbne områder som heder, overdrev, brakmarker, ruderater og klitter, og den træffes desuden i lysninger og skovbryn i plantager og egekrat. Både de voksne tæger og nymferne opholder sig mest nede på jorden under lyngplanter eller mellem vissent plantemateriale, men hvis det er varmt og solrigt, kan de voksne også findes oppe på urter og buske. Dyrene lever af frø fra mange forskellige slags planter.

De voksne tæger overvintrer. Arten kan være tidligt fremme - ofte allerede i marts, og det sker også, at den er aktiv på lune dage i januar eller februar. Parring og æglægning finder dog normalt først sted fra april og frem til juni. Nymferne er fremme gennem hele sommeren, og de første voksne viser sig i slutningen af juli. Der er én årlig generation.

Arten er fundet i det meste af landet, og den mangler kun at blive registreret fra Sydsjælland. Den må betragtes som den mest udbredte og mest almindelige af *Trapezonotus*-arterne.

Sandfrøtægen kendes fra det meste af Europa, og udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien, Mongoliet og Kina.

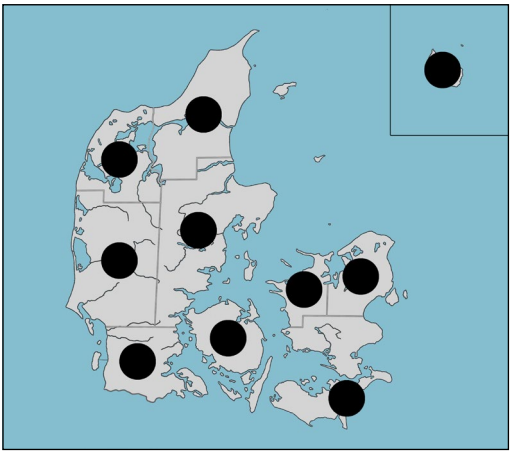

1	
2	3

1. Imago (Foto: O.F. Nielsen)
2. Imago (Foto: O.F. Nielsen)
3. Nymfe (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 12,13,17,40

49. *Trapezonotus desertus* Seidenstücker, 1951

T. desertus er en lille til mellemstor frøtæge med en oval kropsform. Hovedet er sort, og hunnen har helt sorte antenner - hos hannen er det første led rødgult. Pronotum er sort forrest, den bageste del er brunlig med sorte punkteringer. Pronotums siderande er gulbrune. Scutellum er sort, og dækvingerne gulbrune med sort punktering og bagest med en svag eller utydelig plet, der dog ofte helt kan mangle. Membranen er mørk med tydelige lyse ribber. Benene er mere eller mindre sorte - i øvrigt rødgule. De bageste skinneben er dog altid sorte. Forlår med torne på undersiden. Langt overvejende kortvinget. Længde: 3,7-4,7 mm.

T. desertus kan meget let forveksles med de to nært beslægtede arter sandfrøtæge, *Trapezonotus arenarius* (s. 142) og *Trapezonotus dispar* (s. 146). *T. desertus* kendes fra *T. dispar* på farven af de bageste skinneben, som er sorte hos *T. desertus*, men rødgule hos *T. dispar*. Det er mere vanskeligt at adskille *T. desertus* fra sandfrøtægen. Dækvingerne hos sandfrøtægen har normalt en tydelig sort plet, mens der hos *T. desertus* højst er en utydelig mørk plet. For en sikker artsbestemmelse er man ofte nødt til at udpræparere og undersøge hannernes paramerer (se s. 40). Hos *T. desertus* er "bladet" mere pludseligt buet/vinklet på ydersiden og mindre afrundet ved spidsen end hos sandfrøtægen. Hunnerne kan være yderst vanskelige eller umulige at bestemme.

Arten findes især på lyngheder og i andre åbne, sandede områder, og den træffes desuden i lysninger i tørre og lyse nåleskove. Dyrene opholder sig mest på jorden under vissen vegetation, hvor de lever af frø fra mange forskellige slags planter. Ved tyske undersøgelser med faldfælder på Lüneburger Heide i 1993 fandt man flere eksemplarer af *T. desertus* (og den nærtbeslægtede sandfrøtæge), som var inficerede med en hidtil ukendt viftevinge (Strepsiptera) - nu navngivet som *Malayaxenos trapezonoti*. Det er første gang, man i Mellemeuropa har fundet snyltende viftevinger på tæger.

Den voksne tæge overvintrer, og parring og æglægning finder sted fra april. Nymferne er fremme fra juni til august, og den nye generation viser sig i juli. Der er én årlig generation.

Arten er udbredt her i landet, men den kan nok ikke kaldes almindelig. Dens reelle udbredelse er dog noget usikker pga. forveksling med sandfrøtæge. Umiddelbart ser det ud til, at der er flest registreringer fra Jylland. På Øerne er der længere mellem fundene.

T. desertus findes i store dele af Nord- og Mellemeuropa, men mangler i de sydlige egne. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien, Mongoliet og Korea, og arten kendes desuden fra Canada og Nordamerika.

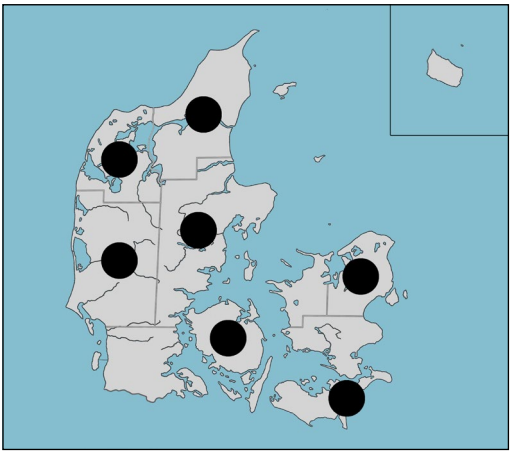

1
2

1. Imago (Foto: T. Bantock)

2. Imago (Foto: T. Bantock)

Suppl. fotos: s. 40

50. *Trapezonotus dispar* Stål, 1872

T. dispar er en mellemstor frøtæge. Hovedet er sort, og hunnen har helt sorte antenner - hos hannen er det første led lysebrunt. Pronotum er sort på den forreste halvdel, den bageste del er brunlig med sorte punkteringer, og pronotums siderande er gulbrune. Scutellum er sort, og dækvingerne gulbrune med kraftig sort punktering og en tydelig sort plet bagest. Membranen er mørk med lyse ribber. Skinnebenene er mere eller mindre rødgule - især hos hannen - og i øvrigt overvejende sorte. Bageste skinneben er dog altid i hvert fald delvist rødgule hos begge køn. Forlår med torne på undersiden. Både langvingede og kortvingede former findes, og især blandt hunnerne ses ofte langvingede individer. Længde: 4,7-5,3 mm.

T. dispar kan især forveksles med de to nært beslægtede arter sandfrøtæge, *Trapezonotus arenarius* (s. 142) og *Trapezonotus desertus* (s. 144). Hos *T. dispar* er de bageste skinneben imidlertid altid helt eller delvist rødgule - hos de to andre arter er de helt sorte. Den kan desuden adskilles på formen af paramererne. Hos *T. dispar* bøjer "bladet" (den øvre del på tegningen s. 40) pludseligt og markant. Det kan dog være svært at skelne den fra *T. desertus,* men især hos sandfrøtægen er "bladet" mere regelmæssigt buet. Se evt. også den noget mere langstrakte *Trapezonotus anorus* (s. 140) samt *Rhyparochromus*-arterne (s. 184-189).

Arten træffes både på tørre og mere fugtige lokaliteter. Typiske levesteder er åbne og solbeskinnede steder som heder og overdrev, men arten findes også i skovbryn og lysninger i skove. Den ses især i løvskove med eg (*Quercus*), bøg (*Fagus*) og birk (*Betula*), sjældnere i nåleskov. Arten opholder sig mest på jorden og er tit fundet under gammelt svampeinficeret, dødt træ. Man har derfor en formodning om, at den - udover plantefrø - også lever af svampehyfer.

Den voksne tæge overvintrer under vissent løv eller muligvis under dødt træ. Parring og æglægning finder sted fra slutningen af marts og begyndelsen af april. Nymferne er fremme gennem hele sommeren fra juni til august, og de nye voksne tæger ses fra slutningen af juli. Der er én årlig generation.

T. dispar har en spredt udbredelse i Danmark, hvor den især er fundet i Østjylland og på Øerne (dog endnu ikke registreret fra Bornholm). Den må betragtes som lokal og forholdsvis sjælden.

Arten findes i store dele af Mellemeuropa og Sydeuropa, men mangler mod nord. Den er registreret fra Sverige (bl.a. Gotland), men ikke fra Norge eller Finland. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Lilleasien til Kaukasus, og den er desuden fundet i Nordafrika.

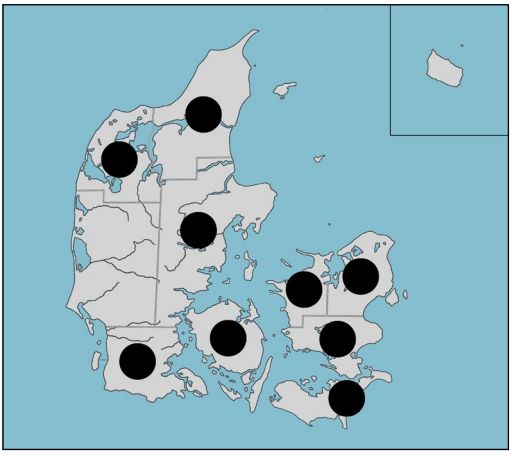

1. Imago (Foto: K.B. Nielsen)

Suppl. fotos: s. 40

51. *Megalonotus antennatus* (Schilling, 1829)

M. antennatus er en mellemstor, mørk og langstrakt frøtæge. Hovedet er sort, og de lange antenner er overvejende lyse inderst og sorte yderst. Pronotum er sort med en forholdsvis svag, men alligevel tydelig indsnøring lidt bag midten, og forreste del af pronotum er karakteristisk hvælvet eller "opsvulmet". Scutellum er sort, og dækvingerne er mørkebrune eller sorte. Membranen er mørk med utydelige ribber. Benene er gulbrune eller lyst rødgule, og forlåret er kraftigt fortykket. Både langvingede og kortvingede individer findes, men de kortvingede er normalt i klart overtal. Hele dyret er skinnende overalt og med kraftig punktering. Længde: 4,0-5,2 mm.

M. antennatus ligner de andre *Megalonotus*-arter, men kendes på de gulbrune eller lyst rødgule forlår og på antennerne, der er gule på yderste halvdel af 1. led samt hele 2. led - og i øvrigt sorte. Hos de fire øvrige *Megalonotus*-arter er forlårene helt eller overvejende sorte eller mørkebrune, og antennerne er anderledes farvede. Arten kan måske også overfladisk forveksles med flere andre af vore frøtæger, men kendes på pronotums karakteristiske udseende.

Findes især på tørre og varme lokaliteter med sparsom bevoksning - ofte på sandbund eller kalkbund. I England er arten således fundet i kalkgrave. Den kan dog også træffes på mere fugtige og delvis skyggede biotoper som skovlysninger, skovbryn, frodige enge og lettere tilgroede moser. Man har ikke kendskab til de nøjagtige værtsplanter, men både nymferne og de voksne tæger lever sandsynligvis af frø fra mange forskellige slags planter. Dyrene opholder sig stort set altid på jorden og ses kun yderst sjældent oppe i vegetationen.

Den voksne tæge overvintrer under vissent løv og andet plantemateriale eller i mos. Dyrene kommer forholdsvis sent frem, og parring og æglægning foregår normalt først i maj eller juni. Nymfer kan findes gennem det meste af sommeren, og de nye voksne tæger er fremme fra slutningen af juli eller hen i august. Der er én årlig generation.

M. antennatus er sjælden, og der er kun indsamlet få eksemplarer her fra landet. Der er gamle fund fra Østjylland, Fyn, Sydsjælland og Nordøstsjælland og enkelte nyere fra Lolland og Møn. Arten findes altså stadig hos os, og man bør nok især lede efter den i de sydøstlige landsdele.

Kendt fra store dele af Europa, hvor den dog mangler i de sydligste områder. Den går højt mod nord og er i Finland fundet nord for Polarcirklen. I de sydlige egne af Europa findes den næsten udelukkende på lokaliteter i bjergene. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og Asien til Sibirien og Korea.

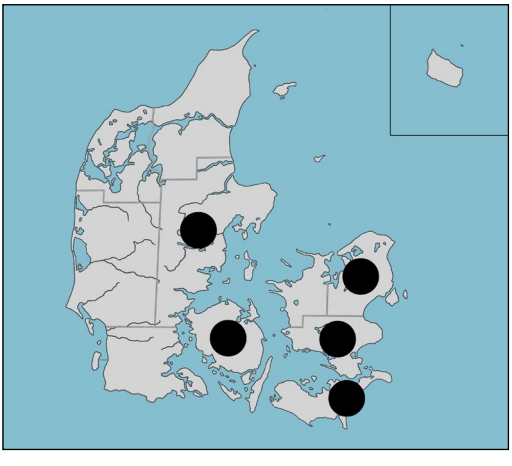

1
2

1. Imago (Foto: T. Bantock)

2. Imago (Foto: T. Bantock)

52. *Megalonotus chiragra* (Fabricius, 1794)
Klitfrøtæge

Klitfrøtægen er en middelstor frøtæge. Hovedet er sort, og antennerne sorte - 2. led dog som regel gulbrunt på nær spidsen. Pronotum er ensfarvet sort med korte og lange hår, som især er tydelige på sidekanterne. Pronotum har en svag, men tydelig indsnøring lidt bag midten, og forreste del af pronotum er karakteristisk hvælvet. Scutellum er sort, og dækvingerne er gulbrune, mørkebrune eller sorte. Membranen er grålig eller mørkebrun med lysere ribber og af og til en lys plet forrest. De kraftigt fortykkede forlår er sorte - skinneben og fødder brune eller rødbrune. Langvingede individer forekommer, men dyr med reducerede vinger ses mere hyppigt. Især bageste del af pronotum samt scutellum og dækvinger er matte med kraftig punktering. Længde: 5,2-6,7 mm.

Klitfrøtægen ligner de andre *Megalonotus*-arter. De sorte forlår gør dog , at den let kan skelnes fra *Megalonotus antennatus (*s. 148), som har gulbrune eller lyst rødgule forlår. *Megalonotus praetextatus* (s. 154) kendes på, at pronotum og dækvinger er skinnende og stort set hårløse, hos klitfrøtægen er pronotum og dækvinger matte og tæt hårede. Hos *Megalonotus dilatatus* (s. 152) bærer pronotum kun fine, korte hår, hos klitfrøtægen er pronotum udstyret med både korte og lange hår. Mest ligner den *Megalonotus sabulicola* (s. 156), som den tidligere har været sammenblandet med. De to arter adskilles ved hjælp af farven på de mellemste og bageste skinneben og fødder. Hos klitfrøtægen er benene brune eller mørkt rødbrune - i det mindste mod spidsen, hos *M. sabulicola* er benene samt 1. fodled gulbrune. *M. sabulicola* er desuden lidt mindre end klitfrøtægen.

Typiske levesteder er åbne, solvarme lokaliteter som heder, overdrev, klitter og grusgrave. Arten lever af frø fra mange slags planter, og hos os er den bl.a. fundet under sand-star (*Carex arenaria*), hedelyng (*Calluna vulgaris*), høgeurt (*Hieracium*), kløver (*Trifolium*) og mellem mosser og laver.

De voksne tæger overvintrer. Parring og æglægning foregår i maj eller juni, og hunnerne lægger æggene enkeltvis på plantestængler eller på græsstrå. Nymfer kan findes gennem det meste af sommeren, og de nye voksne tæger er fremme fra august. Der er én årlig generation.

Klitfrøtægen er fundet i alle de danske distrikter, og den må betragtes som udbredt og almindelig. Der er både gamle og nye fund, og arten vil nok kunne findes mange steder, hvis man leder på de rigtige lokaliteter.

Kendt fra det meste af Europa fra det sydlige Skandinavien og sydpå til Middelhavslandene. Den er også registreret i Nordafrika, og udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien og Kina. Arten er desuden fundet i Nordamerika.

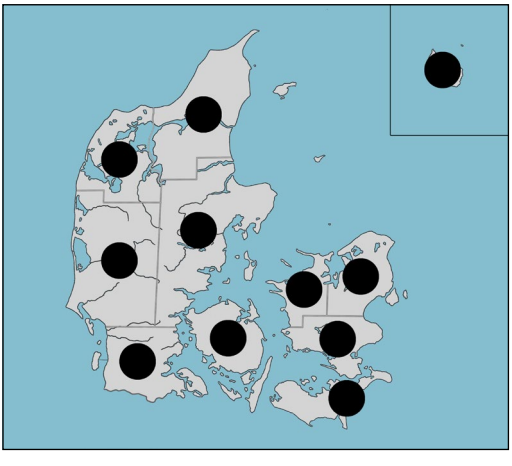

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Typisk levested (Foto: O.F. Nielsen)

Suppl. fotos: s. 41

53. *Megalonotus dilatatus* (Herrich-Schaeffer, 1840)

M. dilatatus er en den største af *Megalonotus*-arterne. Hoved og antenner er sorte, og pronotum er ensfarvet sort og mat med fine, korte hår. Pronotum har en svag, men dog tydelig indsnøring lidt bag midten, og den forreste del af pronotum er karakteristisk hvælvet. Scutellum er sort, og dækvingerne er sorte eller mørkebrune. Membranen er sort med mørke ribber, og forrest ses en mere eller mindre lys plet. De kraftigt fortykkede forlår er sorte - skinneben og fødder sorte eller mørkebrune. Såvel langvingede individer som individer med reducerede vinger forekommer. Længde: 5,4-7,1 mm.

M. dilatatus ligner de øvrige fire *Megalonotus*-arter. De sorte forlår er imidlertid et kendetegn, som gør, at den let kan skelnes fra *Megalonotus antennatus* (s. 148), der har gulbrune eller lyst rødgule forlår. *Megalonotus praetextatus* (s. 154) kendes på, at pronotum og dækvinger er skinnende og stort set hårløse, hos *M. dilatatus* og de to resterende *Megalonotus*-arter er pronotum og dækvinger matte og tæt hårede. Hos *M. dilatatus* er der på pronotum kun fine, korte hår, hos klitfrøtæge, *Megalonotus chiragra* (s. 150) og *Megalonotus sabulicola* (s. 156) er pronotum udstyret med både korte og lange hår.

Arten findes på tørre og varme lokaliteter som heder, lyngbakker og overdrev. Både nymfer og voksne tæger er især knyttet til planter i ærteblomstfamilien (Fabaceae), og dyrene er ofte fundet under gyvel (*Cytisus scoparius*) og visse (*Genista*), hvor de lever af de nedfaldne frø. Tægerne opholder sig næsten altid nede på jorden under værtsplanterne, og man finder dem kun sjældent oppe i vegetationen.

Den voksne tæge overvintrer under vissent plantemateriale. Dyrene kommer frem om foråret, og parring og æglægning sker i maj eller juni. Nymfer kan findes gennem det meste af sommeren, og de nye voksne tæger er fremme fra august. Der er én årlig generation.

M. dilatatus er sjælden her i landet. Der findes en del gamle fund fra Fyn, Sjælland og Østjylland, men fra nyere tid kendes kun et par enkelte fund. Det drejer sig om hhv. et eksemplar fra Tversted i Nordjylland (Lars Skipper, 2010) samt et individ fra Esbjerg-egnen, fundet af Ken Alminde ligeledes i 2010. I "Danmarks Fauna" fra 1912 kaldes arten for "meget sjælden", og det gælder muligvis stadig.

Arten er udbredt i det meste af Mellemeuropa, og de nordligst kendte fund er fra Danmark. Den mangler således i Skandinavien, og i Sydeuropa findes kun forholdsvis få og spredte registreringer. Udbredelsen fortsætter mod øst gennem Rusland til Kaukasus.

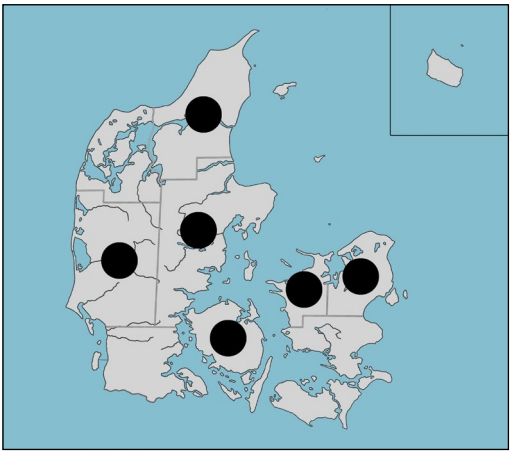

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Gyvel (*Cytisus scoparius*) (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 24

54. *Megalonotus praetextatus* (Herrich-Schaeffer, 1835)

M. praetextatus er en mellemstor frøtæge med et stærkt skinnende udseende. Hoved, pronotum og scutellum er skinnende sorte og stort set uden hår. Yderste halvdel af 1. og 2. antenneled gulbrune - antenner i øvrigt sorte. Pronotum har en ganske tydelig indsnøring lidt bag midten, og forreste del af pronotum er karakteristisk hvælvet. Dækvingerne er gulbrune forrest med store udflydende sorte pletter bagest. Membranen er lys forrest og sort bagest. De kraftigt fortykkede forlår er sorte - dog kan de være gulbrune yderst - ellers er benene brunlige eller gullige. Arten er altid langvinget - evt. med svagt reducerede vinger. Hele dyret med tydelig punktering. Længde: 3,9-5,1 mm.

M. praetextatus kan forveksles med vore fire øvrige *Megalonotus*-arter. De sorte forlår (dog evt. gulbrune yderst) gør den let at adskille fra *Megalonotus antennatus* (s. 148), som har gulbrune eller lyst rødgule forlår. *M. praetextatus* kendes fra de øvrige *Megalonotus*-arter på, at pronotum og dækvinger er skinnende og stort set hårløse, hos de tre resterende *Megalonotus*-arter er pronotum og dækvinger matte og tæt hårede. De store udflydende sorte pletter på dækvingerne er også karakteristisk for *M. praetextatus.*

Typiske levesteder er tørre, sandede og varme lokaliteter som overdrev, strandenge, ruderater, brakmarker og klitområder - ofte på sandbund eller kalkbund. Nymfer og voksne er ofte fundet under storkenæb (*Geranium*), hejrenæb (*Erodium cicutarium*), læge-oksetunge (*Anchusa officinalis*) og krumhals (*Anchusa arvensis*), men lever også af frø fra andre slags planter. Tægerne opholder sig mest på jorden under værtsplanterne, og de ses kun sjældent oppe i vegetationen. Dyrene findes af og til samlet i større selskaber i den tørre og visne vegetation under værtsplanterne.

De voksne tæger overvintrer under vissent løv eller i mos. Dyrene kommer frem, når det bliver forår, og parring og æglægning finder sted i maj eller juni. Nymfer kan findes fra juni og gennem det meste af sommeren frem til august, og de nye voksne tæger er fremme fra slutningen af juli eller i august. Der er én årlig generation.

Arten er fundet i de fleste distrikter, men må nok alligevel betragtes som noget lokal og ikke almindelig. Der er især en del gamle fund, men også adskillige nye - både fra Jylland og Øerne. Bl.a. har Hans Thomsen Schmidt en del nyere registreringer fra Vest- og Nordvestjylland.

M. praetextatus findes i det meste af Europa, hvor den kun mangler i de nordligste egne. Arten findes desuden i Nordafrika og på De kanariske Øer. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og Lilleasien til Kaukasus.

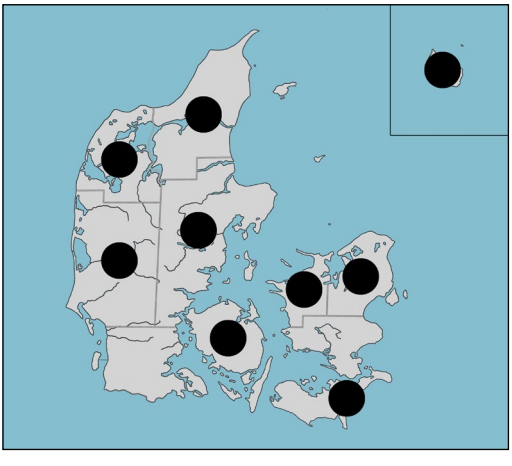

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Hejrenæb (*Erodium cicutarium*) (Foto: L. Skipper)
3. Nymfe (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 17

55. *Megalonotus sabulicola* (Thomson, 1870)

M. sabulicola er den mindste af *Megalonotus*-arterne. Hovedet samt størstedelen af antennerne er sorte. Pronotum er ensfarvet sort med både korte og lange hår, som er lettest at se på sidekanterne. Pronotum har en svag indsnøring lidt bag midten, og forreste del af pronotum er karakteristisk hvælvet. Scutellum er sort, og dækvingerne er gulbrune eller mørkebrune med sorte tegninger bagest. Membranen er mørkebrun med lysere ribber og en lys plet forrest. De kraftigt fortykkede forlår er sorte - mellemste og bageste skinneben gullige eller gulbrune. Arten er oftest langvinget, men individer med reducerede vinger findes også. Pronotum, scutellum og dækvinger er matte. Længde: 4,0-5,0 mm.

M. sabulicola kan let forveksles med vore fire andre *Megalonotus*-arter, især klitfrøtægen *Megalonotus chiragra* (s. 150). De to arter adskiller sig fra de tre øvrige *Megalonotus*-arter ved kombinationen af følgende kendetegn: Forlår sorte, pronotum og dækvinger matte med både korte og lange hår. *M. sabulicola* og klitfrøtægen adskilles ved hjælp af farven på mellemste og bageste skinneben og fødder. Hos *M. sabulicola* er skinneben samt 1. fodled gulbrune, hos klitfrøtægen er skinnebenene helt mørkebrune - eller i det mindste på den yderste del. *M. sabulicola* er desuden lidt mindre end klitfrøtægen.

Arten træffes især på åbne, tørre og varme lokaliteter på sandbund eller kalkbund. Typiske levesteder er overdrev, strandenge og klitområder. Nymfer og voksne lever af frø fra mange slags planter.

De voksne tæger overvintrer, parring og æglægning foregår i maj eller juni. Nymfer kan findes fra juni og gennem det meste af sommeren, og de nye voksne tæger er fremme fra sidst i juli eller i begyndelsen af august. Der er én årlig generation.

Der kendes kun et enkelt dansk eksemplar af arten, indsamlet på Møn af J.C. Schiødte (etiket uden dato!). Schiødte levede i perioden 1815-1884, så det drejer sig således om et meget gammelt fund - sandsynligvis fra engang i midten af 1800-tallet. Dyret stod "gemt" i tægesamlingen på Zoologisk Museum i København, men blev i 1978 fundet og artsbestemt af den svenske tægespecialist C.C. Coulianos.

Arten er registreret i store dele af Europa, men mangler i det meste af Skandinavien. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og det centrale Asien til Sibirien og Japan. Den er desuden fundet i Nordamerika, hvor den dog regnes for tilfældigt indslæbt.

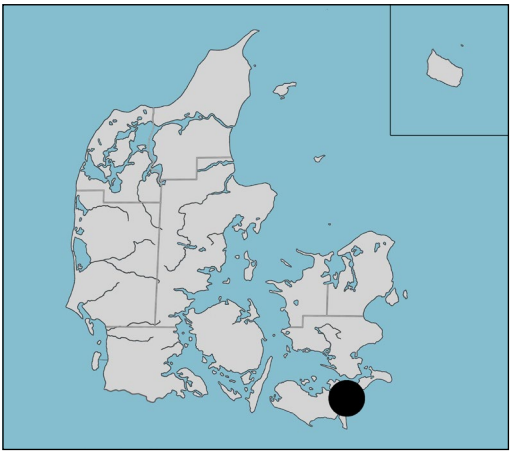

1
2

1. Imago (Foto: T. Bantock)

2. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

56. *Sphragisticus nebulosus* (Fallén, 1807)

S. nebulosus er en mellemstor frøtæge med et ret spraglet udseende. Hovedet er sort med mørke antenner - dog kan 2. og 3. led af og til være lidt lysere. Forreste del af pronotum er sort, bageste del gulbrun med mørke punkteringer og pletter. Pronotums rande er gullige med sorte porer, hvorfra der udgår lange, karakteristiske hår. Dækvingerne er gulbrune eller mørkebrune med kraftig sort punktering og sorte tegninger, og membranen er gråliggul med mørkere partier og smalle, lyse ribber. Arten er altid langvinget. Lårene er mørke, skinnebenene lysere. Længde: 4,2-5,5 mm.

S. nebulosus kan især forveksles med *Peritrechus*-arterne (s. 172-181) og *Trapezonotus*-arterne (s. 140-147). Den kendes dog sikkert på pronotums gullige rande med sorte porer, hvorfra der udgår lange, karakteristiske hår. *S. nebulosus* har desuden et mere "uroligt" og mere spraglet udseende end arterne fra disse to slægter. Normalt bør bestemmelsen ikke volde problemer.

Arten findes først og fremmest på sandede, tørre og solvarme lokaliteter som heder, klitter, sandede brakmarker og ruderater. Dyrene ses kun sjældent oppe i vegetationen, men holder sig normalt nede på jorden, hvor de lever af frø fra mange forskellige slags planter. Her i landet er *S. nebulosus* bl.a. fundet under hejrenæb (*Erodium cicutarium*), rødknæ (*Rumex acetosella*), forglemmigej (*Myosotis*) og andre laver urter. På de rigtige lokaliteter kan arten af og til optræde i store selskaber, der tæller både nymfer og voksne tæger.

Modsat de fleste andre af vore frøtæger har arten to årlige generationer. Normalt overvintrer de voksne tæger, og i april ses parring og æglægning. Fra maj viser de første nymfer sig, og allerede fra slutningen af juni er de voksne fra første generation fremme. Disse parrer sig og lægger æg i juli-august, og i august er nymferne fra den anden generation fremme. De voksne tæger fra anden generation er fremme fra oktober og kan ofte ses til langt hen i november, inden de går til overvintring.

S. nebulosus er fundet i alle de danske distrikter, men de fleste fund er ret gamle. Den er især kendt fra Jylland, på Øerne er der længere mellem fundene. Arten må betragtes som ret lokal og ikke særlig almindelig.

Kendes fra store dele af Nord- og Mellemeuropa og kan findes mod nord helt til den svenske lapmark. Den mangler derimod i de vestlige og sydlige områder. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og Asien til Sibirien og Kina, og arten findes også i Nordamerika og Canada.

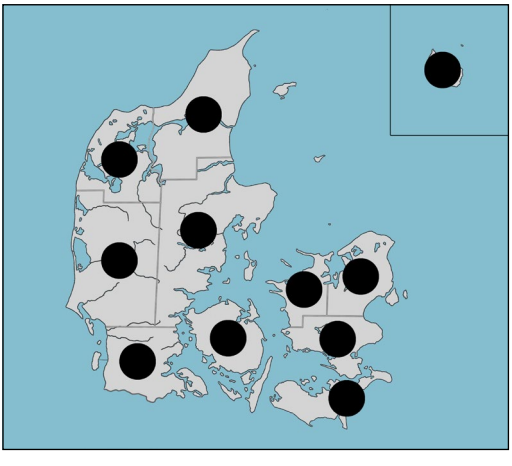

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Imago (Foto: L. Skipper)
3. Nymfe (Foto: L. Skipper)

57. *Ligyrocoris sylvestris* (Linnaeus, 1758)

L. sylvestris er en mellemstor, smal og langstrakt frøtæge. Det mørke hoved er tilspidset forrest, og pronotum er tydeligt og markant indsnøret lige bag midten. De lange antenner er mørke og rødbrune, og 2. og 3. antenneled er ca. lige lange. Dækvingerne er brune med mørkere og lysere partier, og de er normalt lidt kortere end bagkroppen, der således stikker frem yderst. Membranen er mørk med lyse ribber og et par lyse pletter. De lange ben er sorte og rødgule, og bagfodens inderste led er ca. 3 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen. Længde: 4,7-6,1 mm.

L. sylvestris kan forveksles med *Pachybrachius fracticollis* (s. 162) og *Pachybrachius luridus* (s. 164), hvor pronotum også er tydeligt og karakteristisk indsnøret bag midten. *L. sylvestris* kendes dog sikkert på, at bagfodens inderste led er ca. 3 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen. Hos de to *Pachybrachius*-arter er bagfodens inderste led højst 2 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen. Hos *Pachybrachius*-arterne strækker dækvingerne sig normalt ud over bagkroppen og skjuler denne. Hos *L. sylvestris* er dækvingerne som regel kortere og dækker ikke det yderste af bagkroppen. Desuden er dækvingerne mere ensfarvet gulbrune hos *Pachybrachius*-arterne.

Levestederne er højmoser, fugtige enge og lignende lokaliteter. Sydpå, hvor arten lever i bjergområder, kan den også findes i fugtige nåleskove og på mere tørre biotoper. Både voksne og nymfer lever sandsynligvis af frø, men de nøjagtige værtsplanter kendes ikke. Dyrene er dog ofte fundet i tørvemos (*Sphagnum*), mellem halvgræsser (Cyperaceae), under hedelyng (*Calluna vulgaris*) eller mellem visne fyrrenåle.

Artens livscyklus er ikke helt afklaret, men i Finland og i bjergene i Mellemeuropa ser det ud til, at *L. sylvestris* overvintrer i ægstadiet. Nymferne kan findes i maj og juni, og de voksne tæger er fremme fra juli. Parring og æglægning finder sted i august-september. Det er uklart, om artens livscyklus er den samme her i landet.

Registreret fra det nordlige og østlige Jylland samt fra Nordøstsjælland. Arten er fundet på Læsø i 1969 samt ved Viborg samme år, men ellers kendes kun gamle fund. Arten må betragtes som meget sjælden - og måske forsvundet.

L. sylvestris findes i store dele af Nordeuropa, hvor den kan træffes langt mod nord i Skandinavien. Derimod mangler dem mod vest og er ikke kendt fra bl.a. England og Holland. Længere sydpå i Europa træffes den udelukkende i bjergområder - bl.a. i Pyrenæerne og Alperne. Arten har således en boreo-montan udbredelse. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Sibirien og Kina, og arten kendes desuden fra Japan, Nordamerika og Canada.

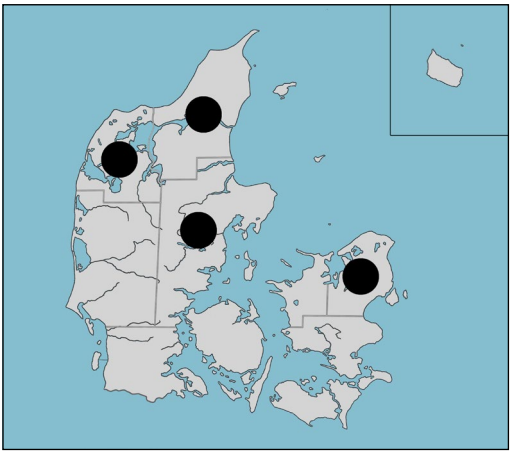

1
2

1. Imago (Foto: M. Bräu)

2. Imago (Foto: M. Bräu)

58. *Pachybrachius fracticollis* (Schilling, 1829)

P. fracticollis er en mellemstor og ret langstrakt frøtæge. Hovedet er mørkt og tilspidset, og de lange antenner er rødbrune og mørke. Pronotum er tydeligt indsnøret på midten og forsynet med ganske korte og næsten usynlige hår. Forreste del er sort med en smal, lys forkant, bageste del mørk med et par brune partier samt rødbrune bag- og siderande. Scutellum er sort med en rødbrun spids. Dækvingerne er gulbrune med sorte punkteringer - af og til et par mørke pletter bagest, og membranen er mørk med lyse ribber. De lange ben er overvejende rødgule med en mørk ring yderst på låret. Arten er altid langvinget. Længde: 4,6-5,8 mm.

P. fracticollis ligner sin nære slægtning *Pachybrachius luridus* (s. 164), men de to arter adskilles ved følgende karakterer. Hos *P. fracticollis* er pronotums behåring ganske kort og næsten usynlig, og den bageste del af pronotum er sort med lysere længdestriber. På forlårets underside findes der kun en enkelt række af torne. Hos *P. luridus* er pronotum forsynet med lange, udstående hår, og den bageste del er mere eller mindre rødbrun uden tydelige længdestriber. Desuden har denne på forlårets underside to rækker af torne. *P. fracticollis* vil også kunne forveksles med *Ligyrocoris sylvestris* (s. 160). Hos *P. fracticollis* strækker dækvingerne sig dog normalt ud over bagkroppen og skjuler denne, hos *L. sylvestris* når de ikke det yderste af bagkroppen. Desuden er bagfodens inderste led højst 2 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen hos *P. fracticollis* mod ca. 3 gange så langt hos *L. sylvestris.*

Typiske levesteder er fugtige lokaliteter som moser, våde enge og områder nær søer og åer. Værtsplanterne er star (*Carex*), kæruld (*Eriophorum*) og andre sumpplanter, og tægerne suger både på modnende frø og på plantestængler. I meget våde områder kan de voksne tæger af og til findes oppe på planterne, men normalt opholder de sig nede på jorden sammen med nymferne. De voksne tæger, som altid er langvingede, kan ses på vingerne i parringsperioden. De flyver også jævnligt til lys om natten.

Arten overvintrer som voksen, og parring og æglægning finder sted i maj-juni. Nymferne kan ses gennem hele sommeren, og den nye generation er fremme fra august. Der er én årlig generation.

P. fracticollis er kendt fra det meste af landet, og den mangler kun i Nordvestjylland. Det ser ud til, at den er mest almindelig i Østjylland og på Sjælland.

Findes i store dele af Europa, men mangler højt mod nord og mod syd. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Sibirien. Der er enkelte fund fra Nordafrika, og arten kendes også i Nordamerika, hvor den dog er indslæbt.

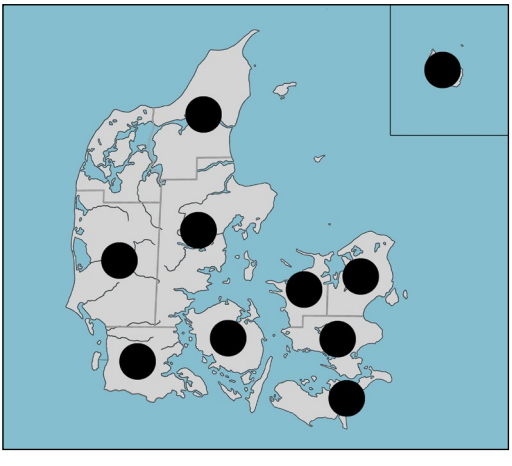

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imagines i parring (Foto: L. Skipper)

59. *Pachybrachius luridus* Hahn, 1826

P. luridus er en mellemstor og langstrakt frøtæge. Hovedet er mørkt og tilspidset, og de lange antenner er mørke. Pronotum er tydeligt indsnøret på midten og forsynet med lange og tydelige hår. Forreste del af pronotum er sort, bageste del mere eller mindre rødbrun. Scutellum er ensfarvet sort. Dækvingerne er gulbrune med sorte punkteringer og et par mørke pletter bagest, og membranen er mørk med lyse ribber. De lange ben er overvejende mørke. Arten er altid langvinget, og dækvingerne strækker sig altid ud over bagkroppen. Længde: 4,5-5,3 mm.

P. luridus minder meget om *Pachybrachius fracticollis* (s. 162), men de to arter adskilles ved hjælp af følgende karakterer. Hos *P. luridus* er pronotum forsynet med lange, udstående hår, og den bageste del er mere eller mindre rødbrun uden tydelige længdestriber. På forlårets underside ses to rækker af torne. Hos *P. fracticollis* er pronotums behåring ganske kort og næsten usynlig, og den bageste del af pronotum er sort med lysere længdestriber. På forlårets underside findes kun en enkelt række af torne. *P. luridus* vil også kunne forveksles med *Ligyrocoris sylvestris* (s. 160). Hos *P. luridus* strækker dækvingerne sig dog normalt ud over bagkroppen og skjuler denne, og bagfodens inderste led er højst 2 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen. Hos *L. sylvestris* er dækvingerne kortere og dækker ikke det yderste af bagkroppen, og bagfodens inderste led er ca. 3 gange så langt som 2. og 3. led tilsammen.

Findes især i våde moseområder, hvor den af og til kan findes sammen med *P. fracticollis*. Arten træffes på star (*Carex*) og kæruld (*Eriophorum*) - og i hvert fald i Tyskland synes den at have en forkærlighed for næbfrø (*Rhynchospora*). Både voksne og nymfer lever af planternes frø, og de opholder sig normalt nede på jorden under planterne. *P. luridus* er altid langvinget, og den kan især ses flyvende lige efter overvintringen.

Overvintrer som voksen - ofte i vissent plantemateriale på mere tørre lokaliteter. Parring og æglægning finder sted i maj-juni, og nymfer kan især træffes i juli og august. Den nye generation er fremme fra slutningen af juli eller i august. Der er én årlig generation.

Arten er fundet hist og her i Jylland, på Sjælland og Bornholm, men de fleste fund er fra Nordøstsjælland. Langt hovedparten af fundene er meget gamle.

P. luridus er kendt fra to vidt adskilte områder - den har således en såkaldt disjunkt udbredelse. Det ene område dækker Mellem- og Østeuropa og strækker sig ind i Ukraine og Rusland. Det andet område omfatter Sibirien, Kina, Korea og Japan. Arten er desuden indslæbt til Canada.

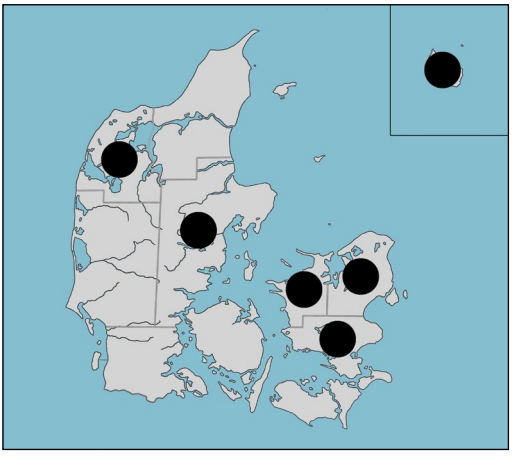

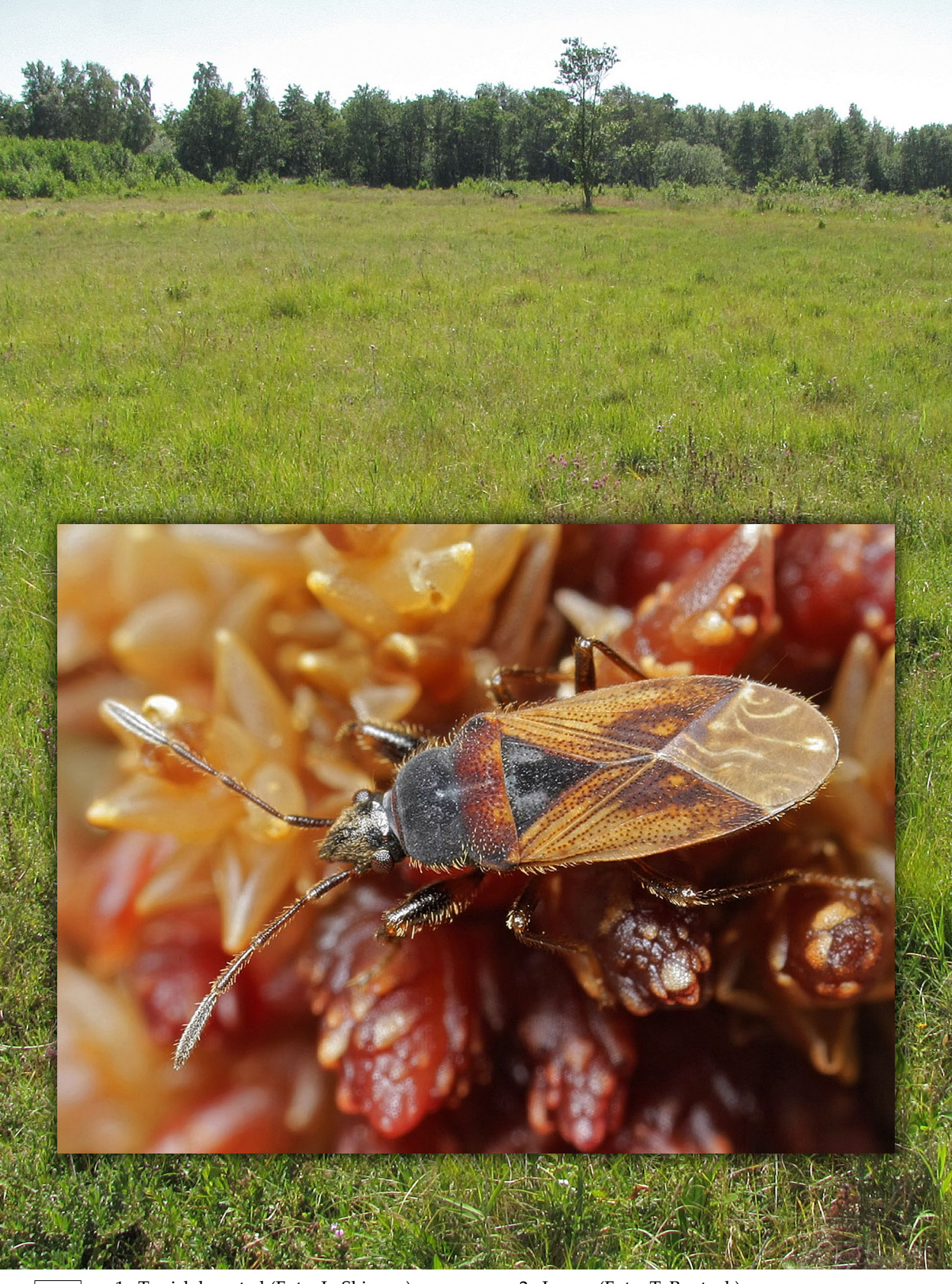

1
2

1. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: T. Bantock)

60. *Plinthisus brevipennis* (Latreille, 1807)

P. brevipennis er en meget lille frøtæge. Hovedet er sort med øjne, der sidder tæt ind under pronotum, og antennerne er mørkt rødbrune. Pronotum er sort og skinnende og næsten regelmæssigt firkantet. Den forreste del er blank uden tydelige punkteringer, bageste del tydeligt punkteret. Scutellum er sort, og dækvingerne sorte eller sorte med mørkebrune partier. Membranen er som regel rudimentær og meget kort, men langvingede individer forekommer også (se hhv. fotos s. 42 og modsatte side). Forlårene er sorte og meget kraftige, skinneben og fødder er normalt mørkebrune. Længde: 2,8-3,5 mm.

Den eneste anden frøtæge, som *P. brevipennis* for alvor kan forveksles med, er *Plinthisus pusillus* (s. 168). De to arter adskilles dog let ud fra punkteringen på pronotum. Hos *P. brevipennis* er kun bageste del af pronotum punkteret, mens forreste del er skinnende og glat. Hos *P. pusillus* er hele pronotum tydeligt punkteret, og *P. pusillus* er desuden endnu mindre end *P. brevipennis*. På forlårets underside har *P. brevipennis* to store torne, hvor *P. pusillus* har én. Se evt. også den noget større *Lamproplax picea* (s. 110). Arten vil måske også kunne forveksles med visse små, sorte biller, men kendes på sugesnablen. Biller har bidende munddele.

Arten findes på mange forskellige typer af levesteder. Den træffes især på tørre, sandede og lysåbne biotoper, men også på mere fugtige og delvis skyggede lokaliteter. Både voksne og nymfer lever af frø fra mange forskellige slags planter. De opholder sig normalt nede på jorden, hvor de skjuler sig i vegetationen. I forbindelse med parringen sker det, at dyrene bevæger sig op på planterne. Kortvingede individer er i modsætning til de sjældnere langvingede individer ikke flyvedygtige.

De voksne tæger overvintrer mellem vissen vegetation, i mos eller under løs bark. De kommer frem om foråret, og parring finder som regel sted i maj-juni. Hunnen lægger sine æg i plantemateriale på jorden, og nymferne viser sig i løbet af sommeren. Den nye generation er fremme fra slutningen af juli eller i august. Én årlig generation.

P. brevipennis er fundet hist og her hos os. Der er flest registreringer fra Øerne, og i Jylland er arten kun kendt fra Østjylland og Nordøstjylland. De fleste fund er gamle, men der er dog også adskillige nyere. Den meget lille tæge kan imidlertid sagtens være overset, og arten er muligvis mere almindelig, end det umiddelbart ser ud til.

Kendt fra store dele af Europa, hvor den primært mangler i det nordlige Skandinavien. Udbredelsen fortsætter østpå gennem det sydlige Rusland til Den Kaspiske Region, og arten er desuden kendt fra den vestlige del af Nordafrika.

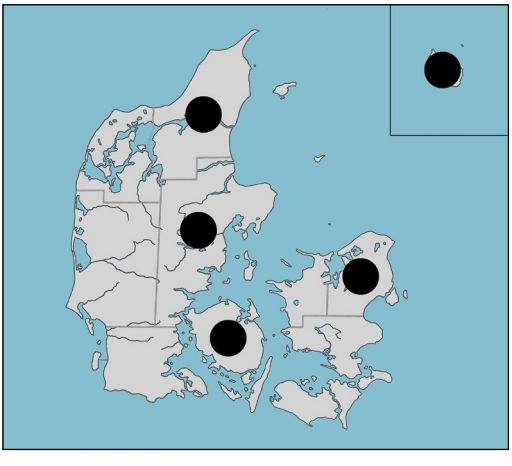

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 14,42

61. *Plinthisus pusillus* (Scholtz, 1847)

P. pusillus er den mindste af vore frøtæger. Hovedet er sort med små øjne, og de inderste antenneled er rødbrune, de yderste lidt mørkere. Pronotum er sort og overalt med tydelig punktering, og scutellum og dækvinger er sorte eller mørkebrune med dyb og markant punktering. Membranen er næsten altid rudimentær og meget kort, og langvingede former er meget sjældne. Forlårene er sorte og forholdsvis kraftige, og skinneben og fødder er normalt gulbrune. Længde: 1,6-2,5 mm.

P. pusillus kan næppe forveksles med andre frøtæger end sin nære slægtning *Plinthisus brevipennis* (s. 166). *P. pusillus* kendes dog sikkert på, at pronotum overalt er tydeligt punkteret, hos *P. brevipennis* er kun bageste del af pronotum punkteret, mens forreste del er skinnende og glat. *P. pusillus* er desuden mindre end *P. brevipennis*, og forlårets underside har én stor torn, hvor *P. brevipennis* har to. *P. pusillus* vil måske også overfladisk kunne forveksles med visse små, sorte biller, men kendes på, at den har sugesnabel. Biller har bidende munddele.

Arten er forholdsvis varmekrævende, og den findes derfor overvejende på tørre og solvarme lokaliteter som bl.a. heder og sandede brakmarker med sparsom vegetation. Den er desuden kendt fra steder med kalkbund. Dyrene opholder sig nede på jorden, hvor de skjuler sig i vegetationen. Både voksne og nymfer lever af frø fra mange forskellige slags planter. Arten er næsten altid kortvinget, men langvingede individer ses også af og til.

Normalt overvintrer de voksne tæger, og dyrene bliver ofte aktive allerede tidligt om foråret. Parring finder sted fra slutningen af april eller i maj, og æglægningen foregår over en meget lang periode fra maj til langt hen i august. Det betyder, at man stadig kan finde nymfer i begyndelsen af vinteren, og at ældre nymfer i visse tilfælde overvintrer. De nye voksne tæger kommer frem fra august og fortløbende gennem hele efteråret. Der er én årlig generation.

P. pusillus har en spredt forekomst her i landet, men er dog kendt fra en del lokaliteter i Jylland og på Øerne. Som det også er tilfældet med den nære slægtning *P. brevipennis* er langt de fleste fund gamle eller meget gamle. Den lille tæge kan dog meget let overses, og en målrettet eftersøgning vil muligvis afsløre, at arten er mere almindelig, end fundene antyder.

Findes i store dele af Europa, men mangler mod vest (ikke kendt fra England) og i det meste af det sydlige Europa. Arten er mest almindelig i den nordlige del af udbredelsesområdet. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og Lilleasien til Sibirien.

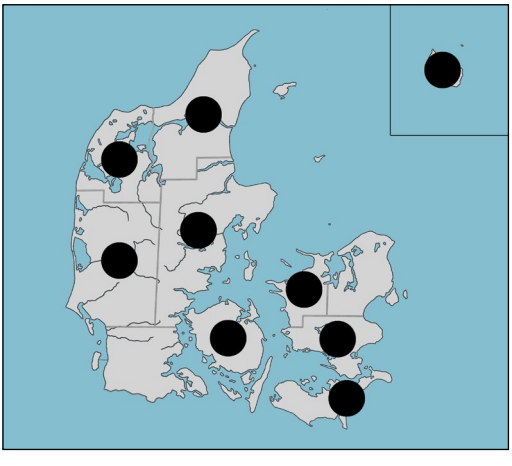

1
2

1. Imago (Foto: E. Wachmann)

2. Imago (Foto: M. Kofoed-Hansen)

62. *Graptopeltus lynceus* (Fabricius, 1775)

G. lynceus er en stor, bred og oval frøtæge. Hovedet er sort med udstående øjne, og antennerne er mest mørkebrune eller sorte. Pronotum har brede, gullige siderande. Bortset fra de gullige siderande er forreste del af pronotum sort, bageste del brun med tæt sort punktering. Scutellum er sort med to ophøjede, lyse linjer, som danner et V. Den midterste punktrække på clavus er parallel med den yderste punktrække, og dækvingerne er brune med sort punktering, en stor sort og en mindre hvid plet bagest. Membranen er mørk med delvist lyse ribber og små, hvidlige pletter bagest, og arten er altid langvinget. Længde: 6,7-8,0 mm.

G. lynceus kan forveksles med vore tre *Rhyparochromus*-arter (s. 184-189). Hos alle disse arter er pronotums siderande imidlertid meget smalle - *G. lynceus* har brede, gullige siderande. Et andet sikkert kendetegn findes på clavus. Hos *G. lynceus* er den midterste punktrække parallel med den yderste punktrække. Hos de tre *Rhyparochromus*-arter er den midterste punktrække tydeligt buet indad og ikke parallel med den yderste punktrække (se s. 44). Se evt. også *Xanthochilus quadratus* (s. 190).

Arten findes især på tørre, sandede og solvarme lokaliteter som heder, klitter, overdrev og brakmarker med sparsom vegetation. Både voksne og nymfer opholder sig dels på jorden, dels oppe i blomsterstandene på værtsplanterne, hvor de lever af frøene. De kan leve på mange forskellige slags planter og er her i landet bl.a. fundet under stedmoderblomster (*Viola*), forglemmigej (*Myosotis*), slangehoved (*Echium vulgare*), blåmunke (*Jasione montana*) og forskellige slags græsser (Poaceae). Nymferne er desuden fundet sugende på frø fra andre plantefamilier som læbeblomstfamilien (Lamiaceae) og storkenæbfamilien (Geraniaceae).

De voksne tæger overvintrer - normalt under tørre, visne blade og planterosetter. Dyrene kommer frem, når det bliver forår, og parring og æglægning finder sted fra maj. Nymfer kan findes det meste af sommeren, og den nye generation er fremme fra slutningen af juli eller i begyndelsen af august. Der er én årlig generation.

G. lynceus er fundet i alle distrikter. Registreringerne ligger dog temmelig spredt, og arten må nok betragtes som ikke almindelig og noget lokal. Der kendes både gamle og nyere fund - især er der en del nye fund fra den sydøstlige del af landet.

Arten er kendt fra det meste af Europa, hvor den kun mangler i det nordlige Skandinavien og i Nordengland. Den er også fundet i Nordafrika. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Kaukasus og Kasakhstan.

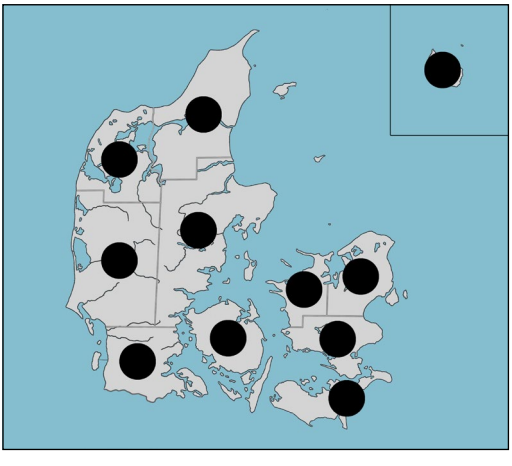

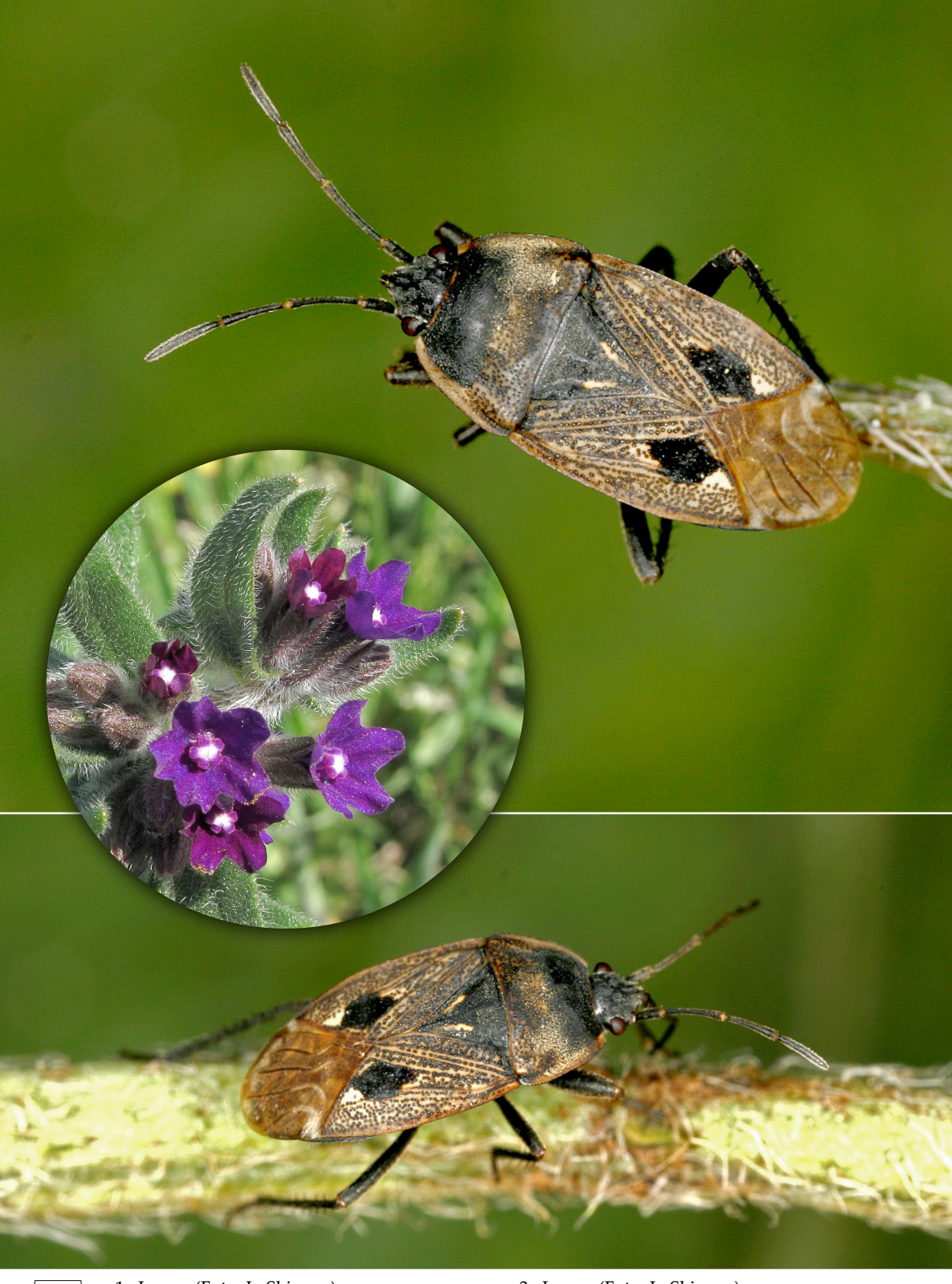

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Læge-oksetunge (*Anchusa officinalis*) (Foto: L. Skipper)
3. Imago (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 47, bagside

63. *Peritrechus angusticollis* (R.F. Sahlberg, 1848)

P. angusticollis er en mellemstor frøtæge med meget karakteristiske kraftige og tykke antenner. Benene er sorte eller sorte og rødbrune. På undersiden af forlårene findes to eller flere tydelige torne. Hovedet er sort med store, udstående øjne. Pronotum er sort forrest og brunlig bagest, og siderandene er overvejende sorte. Scutellum er sort med to lyse pletter eller striber, som af og til danner et V yderst på spidsen. Dækvingerne er mørkebrune eller rødbrune med sorte pletter og punkteringer, og membranen er gråbrun med lyse ribber. Arten er langvinget eller med svagt reduceret membran. Længde: 3,8-4,7 mm.

P. angusticollis kan især forveksles med vore øvrige fire *Peritrechus*-arter, men kendes på de kraftige og tykke antenner. De andre arter har alle tynde og "normale" antenner. Hovedet inklusive de store og udstående øjne er desuden påfaldende bredt ift. bredden af pronotum. Se evt. også *Drymus*-arterne (s. 90-95) og *Sphragisticus nebulosus* (s. 158).

Levestederne er især lokaliteter med mager og sur jordbund som heder og hedemoser. Nymfer og voksne tæger lever af frø fra mange forskellige slags urter og græsser, og her i landet er arten bl.a. fundet under hedelyng (*Calluna vulgaris*), revling (*Empetrum nigrum*) og blåtop (*Molinia caerulea)*. Dyrene opholder sig mest på jorden mellem vissen vegetation eller i mos, men de voksne tæger kan dog også findes oppe på lave planter, hvis det er varmt og solrigt. Arten er flyvedygtig, men ses dog forholdsvis sjældent på vingerne.

De voksne tæger overvintrer - ofte under tør og vissen vegetation. Dyrene kommer frem, når det bliver forår, og parring og æglægning sker fra slutningen af april og frem til begyndelsen af juni. De første nymfer ses i maj, og nymfer kan fremover findes i en meget lang periode helt frem til oktober. De nye voksne tæger er fremme fra slutningen af juli eller i august. Der er én årlig generation.

Arten er forholdsvis sjælden. Der er en del gamle fund fra Nordøstsjælland, men også flere nyere fund fra kystnære lokaliteter i Nordjylland og Vestjylland - bl.a. fra Blåvand. Man bør måske især lede efter den langs den jyske vestkyst.

Kendes især fra Mellemeuropa og Nordeuropa, og der er desuden sporadiske fund fra den sydvestlige del af Europa. Arten går højt mod nord og er fundet helt op til Polarcirklen i Sverige og Finland. Den er også registreret i Sibirien.

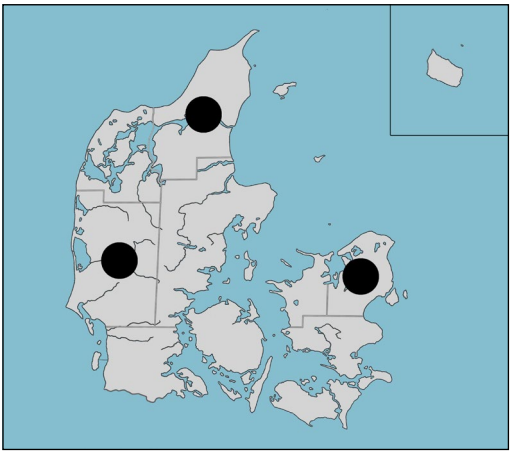

1. Imago (Foto: M. Bräu)
2. Imago (Foto: T. Holm)
3. Hedelyng (*Calluna vulgaris*) (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 43

64. *Peritrechus convivus* (Stål, 1858)

Syn. *Peritrechus distinguendus* (Flor, 1860)

P. convivus er en mellemstor, ret bred og flad frøtæge. Hovedet er trekantet og sort med store øjne. Antennerne er mørke - dog er 3. led ofte delvist lyst - og de er forsynet med såvel korte, tilliggende som lange, udstående hår. På undersiden af forlårene findes to eller flere tydelige torne. Pronotum er sort forrest - dog med brune partier ved forkanten - og brunlig bagest med mørke punkteringer. Pronotums siderande smalt gule langs kanten. Scutellum er sort med to lyse pletter eller striber, som yderst på spidsen af og til danner et V. Dækvingerne er brune eller sorte med lysegule eller hvidlige partier og tydelige sorte punkteringer. Membranen er brunlig med små lyse pletter, lyse ribber og en større lys plet forrest. Arten er altid langvinget. Længde: 4,0-4,9 mm.

P. convivus kan forveksles med vore øvrige fire *Peritrechus*-arter. *P. convivus* har ligesom *Peritrechus lundii* (s. 178) gullige siderande (omend ikke så tydeligt bagtil hos sidstnævnte). Hos de tre andre *Peritrechus*-arter er pronotums siderande overvejende sorte. *P. convivus* adskiller sig fra *P. lundii* således: Hos *P. convivus* har antennerne både korte, tilliggende og lange, udstående hår, og på undersiden af forlårene er der to eller flere tydelige torne. Hos *P. lundii* har antennerne kun korte, tilliggende hår, og på undersiden af forlårene er der kun én tydelig torn. Se evt. også den noget mere spraglede *Sphragisticus nebulosus* (s. 158) samt *Trapezonotus*-arterne (s. 140-147).

Typiske lokaliteter er sandede områder som klitter, heder og skovbryn. Arten er oftest fundet tæt ved kysterne, men kan også træffes længere inde i landet. Nymfer og voksne opholder sig mest nede på jorden, hvor de lever af frø fra mange slags planter. Den voksne tæge ses af og til på vingerne, men kun sjældent.

De voksne tæger overvintrer under visne blade eller tørt græs. Dyrene kommer frem, når det bliver forår, og parring og æglægning sker fra slutningen af april og frem til begyndelsen af juni. De første nymfer kan findes i maj, og de nye voksne tæger er fremme fra slutningen af juli eller i august. Der er én årlig generation.

Arten er kendt fra alle distrikter. Den ser ud til at være udbredt og ret almindelig i den østlige del af landet - mere sjælden i Jylland. Der er især en del nyere fund fra Sjælland, men også enkelte fra Syd- og Østjylland.

P. convivus regnes for sjælden i Europa. Den kendes fra Mellemeuropa og Nordeuropa, hvor rigtig mange fundsteder ligger tæt ved Nordsøen eller Østersøen. Arten findes også i Sibirien, Mongoliet og Kina, og den er desuden udbredt i Nordamerika.

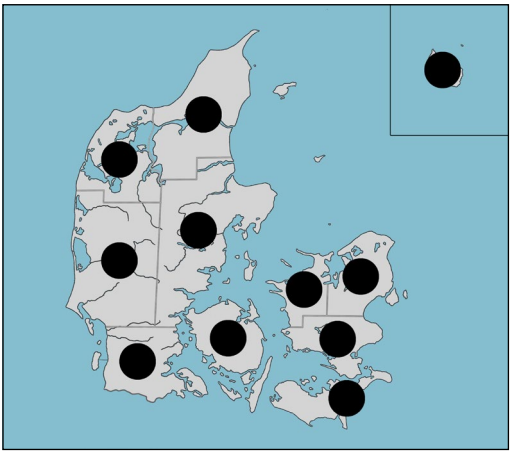

1
2

1. Imago (Foto: O. Martin)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

65. *Peritrechus geniculatus* (Hahn, 1832)

P. geniculatus er en mellemstor, ret mørk frøtæge. Hovedet er sort med store, udstående øjne og kraftig punktering. Antennerne er mørke, og lårene er sorte, af og til med en lys spids. Forlårenes underside med to eller flere tydelige torne. Forreste del af pronotum er ensfarvet sort uden brune pletter ved forkanten, og siderandene langt overvejende sorte. Bageste del af pronotum er lysebrun med tydelig sort punktering. Scutellum er sort med to lyse pletter eller striber, som kan danne et V yderst på spidsen. Dækvingerne er mørkebrune med sorte partier og punkteringer, og membranen er brun med lyse ribber. Arten er altid langvinget. Længde: 5,0-5,9 mm.

P. geniculatus ligner vore fire andre *Peritrechus*-arter, men kendes på følgende karakterer, som alle skal være til stede: Pronotums siderande overvejende sorte; pronotums forkant sort uden brune pletter; antenner "normale" - ikke kraftige og tykke. Denne kombination af kendetegn ses ikke hos de øvrige *Peritrechus*-arter. Se evt. også S*phragisticus nebulosus* (s. 158).

Arten, som er den mest almindelige af vore *Peritrechus*-arter, findes på mange forskellige typer af lokaliteter. Både åbne og skyggefulde - og tørre og mere fugtige. Dyrene lever af frø fra mange slags planter, men er måske især knyttet til forskellige græsser. Her i landet er arten således fundet under sandskæg (*Corynephorus canescens*), rapgræs (*Poa*) og fløjlsgræs (*Holcus lanatus*), men også under bl.a. hedelyng (*Calluna vulgaris*) og storkenæb (*Geranium*). Både voksne og nymfer opholder sig normalt på jorden, men de voksne tæger ses af og til flyvende.

De voksne tæger overvintrer. De kommer frem om foråret, og parring og æglægning finder sted i maj og juni. Nymferne kan findes om sommeren, og de nye voksne tæger er fremme fra slutningen af juli eller i august. Der er én årlig generation.

Udbredt og almindelig - klart den almindeligste art i *Peritrechus*-slægten. Arten er fundet i alle distrikter, og der er især mange fund fra Øerne og den østlige del af Jylland. *P. geniculatus* er tilsyneladende blevet mere almindelig i nyere tid - i "Danmarks Fauna" fra 1912 betegnes den således som sjælden.

Kendt fra det meste af Europa, hvor den kun mangler i de nordligste egne og den sydøstligste del af området. Arten kendes også fra Nordafrika, og udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien.

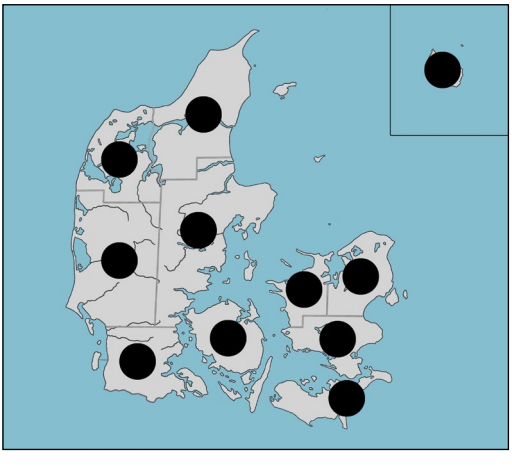

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Nymfe (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 14

66. *Peritrechus lundii* (Gmelin, 1790)

P. lundii er en slank, mellemstor frøtæge. Hovedet er sort med store øjne, og antennerne er mørke med korte, tilliggende hår - dog er den inderste halvdel af 2. led rødgult. På undersiden af hvert af de mørke forlår findes en enkelt tydelig torn. Pronotum er sort forrest - uden brune partier ved forkanten - og brunlig bagest. Pronotums siderande er gule langs kanten - dog kan den gule rand være meget smal bagtil og ses lettest fra siden. Scutellum er sort med en lys plet yderst på spidsen. Dækvingerne er gulbrune med lysere partier og et par sorte pletter bagest. Membranen er mørkebrun med lyse ribber og flere store hvide pletter - bl.a. en tydelig plet ved spidsen. Hoved, pronotum, scutellum og dækvinger med sorte punkteringer. Arten er altid langvinget. Længde: 4,2-4,9 mm.

P. lundii kan forveksles med vore øvrige fire *Peritrechus*-arter, men kan bl.a. kendes på, at 2. antenneled er rødgult på den inderste halvdel. Den kan desuden kendes på kombinationen af følgende karakterer: Forlårets underside med én tydelig torn; antenner "normale" og kun med korte, tilliggende hår; pronotums forkant uden brune partier. Se evt. også *Sphragisticus nebulosus* (s. 158) samt *Trapezonotus*-arterne (s. 140-147).

Arten træffes dels på åbne lokaliteter med sparsom vegetation som klitområder, heder, brakmarker og ruderater, dels på mere skyggede og højtbevoksede biotoper som skovbryn, hegn og skovlysninger. Både voksne og nymfer lever af frø fra en række forskellige planter som f.eks. stenurt (*Sedum*), kløver (*Trifolium*), hønsetarm (*Cerastium*), bynke (*Artemisia*) og nælde (*Urtica*). I varmt vejr kan de voksne tæger af og til kravle op på planterne eller ses flyvende, men normalt opholder dyrene sig nede på jorden.

Overvintringen foregår i voksenstadiet. Dyrene kommer frem om foråret, og parring og æglægning finder sted fra april til juni. De nye voksne tæger er fremme fra slutningen af august. Der er én årlig generation.

I "Danmarks Fauna" fra 1912 betegnes arten som "meget almindelig, særlig i skove", og der kendes mange gamle fund. I dag må arten betragtes som ikke almindelig, og der er kun forholdsvis få nyere fund fra henholdsvis Nordsjælland og Jylland.

Findes i det meste af Europa, men mangler mod nord. Arten kendes også fra Nordafrika, og udbredelsen strækker sig østpå til Sortehavet.

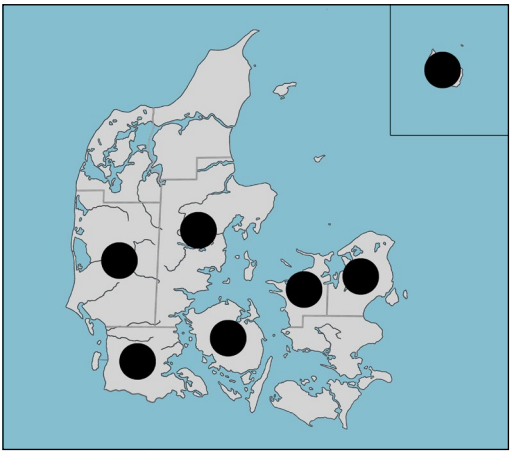

1
2

1. Imago (Foto: T. Bantock)

2. Imago (Foto: T. Bantock)

67. *Peritrechus nubilus* (Fallén, 1807)

P. nubilus er en mellemstor frøtæge. Hovedet er sort med store, udstående øjne og fin punktering. Antennerne er mørke, og lårene sorte, af og til med en lys spids. Forlårenes underside med to eller flere tydelige torne. Pronotum er sort forrest - dog med brune partier ved forkanten. Bageste del af pronotum er lysebrun med sort punktering. Scutellum er sort med to lyse pletter eller striber, som yderst på spidsen ofte danner et tydeligt V eller en hjerteformet tegning. Dækvingerne er lysebrune med mørkere partier og sorte punkteringer, og membranen er brun med lyse ribber og en lys plet forrest. Arten er altid langvinget. Længde: 4,8-5,7 mm.

P. nubilus ligner vore fire andre *Peritrechus*-arter, men kendes på følgende karakterer, som alle skal være til stede: Pronotums siderande mere eller mindre sorte; pronotums forkant med brune partier; antenner "normale - ikke kraftige og tykke. Denne kombination af kendetegn finder vi ikke hos de øvrige *Peritrechus*-arter. *Sphragisticus nebulosus* (s. 158) ligner også, men denne kendes på pronotums gullige rande med porer, hvorfra der udgår lange, karakteristiske hår. *S. nebulosus* har desuden et mere "uroligt" og mere spraglet udseende end *Peritrechus*-arterne. Se evt. også *Trapezonotus*-arterne (s. 140-147).

Levestederne er i følge litteraturen mest fugtige, halvskyggede lokaliteter som enge, skovbryn og kulturlandskaber. Her i landet er arten dog også fundet på tørre græsmarker, sandmarker og brakmarker. De nøjagtige værtsplanter kendes ikke, men dyrene lever sandsynligvis af frø fra mange forskellige værtsplanter - ligesom det er tilfældet hos de øvrige *Peritrechus*-arter. De opholder sig stort set kun på jorden, men de voksne tæger kan dog af og til ses flyvende eller kravlende oppe i vegetationen.

De voksne tæger overvintrer. Dyrene kommer frem, når det bliver forår, og parring og æglægning finder normalt sted i maj og juni. Nymferne er fremme om sommeren, og de nye voksne tæger kan træffes fra august. Der er én årlig generation.

P. nubilus er sjælden her i landet. Den er registreret i Østjylland, på Sjælland, Møn og Bornholm, men der kendes kun forholdsvis få eksemplarer. De fleste fund er meget gamle, men der er også enkelte nyere - både fra Jylland og Øerne.

Arten findes i det meste af Europa - den mangler kun i de nordligste egne. Den er også registreret fra Nordafrika, og udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland og Asien til Sibirien.

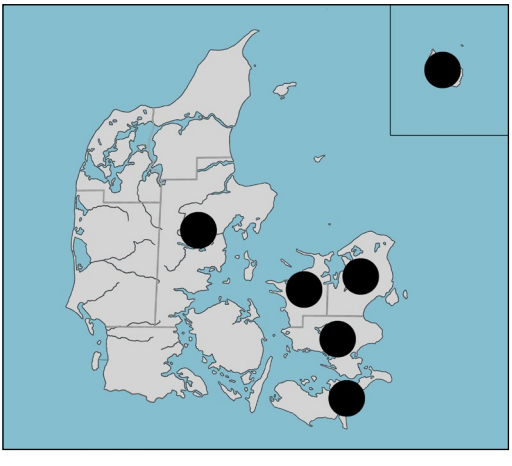

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 5

68. *Raglius alboacuminatus* (Goeze, 1778)

R. alboacuminatus er en mellemstor frøtæge med stærke rødbrune, hvide og sorte farver. Hovedet er sort, og det 2. antenneled er normalt rødbrunt, de øvrige sorte. Forreste del af pronotum er sort, midterste del til dels hvid og den bageste del rødbrun med sorte punkteringer og sorte pletter yderst på bagkanten. Scutellum er sort, og clavus er rødbrun med en hvidlig stribe. Dækvingerne er rødbrune med en sort og en hvid plet bagest, og membranen er sort med en tydelig hvid plet bagest. Både kortvingede og langvingede individer forekommer. Længde: 5,5-6.3 mm.

R. alboacuminatus er forholdsvis let at kende, men kan umiddelbart minde om *Eremocoris abietis* (s. 96), som også er en farvestrålende frøtæge med rødlige, sorte og hvide farver. *E. abietis* mangler imidlertid de sorte og hvide pletter bagest på dækvingerne. Membranen er også forskellig hos de to arter.

Arten findes både på varme og tørre og mere fugtige og delvis skyggefulde lokaliteter. Typiske levesteder er skovbryn, skovlysninger og levende hegn, og den kan desuden træffes på brakmarker, ruderater og langs vejkanter. Både de voksne tæger og nymferne opholder sig som regel nede på jorden, hvor de lever af frø fra mange forskellige slags urter. Arten er således ikke knyttet til bestemte plantesamfund, men er dog ofte fundet under planter fra læbeblomstfamilien (Lamiaceae).

De voksne tæger overvintrer - ofte under visne grene eller løs bark. I forbindelse med overvintringen kan det ske, at dyrene samler sig i store selskaber. Tægerne kommer tidligt frem om foråret, men parring og æglægning sker normalt først fra maj. Nymferne kan findes i juni-juli, og de nye voksne tæger er fremme fra juli-august. Der er én årlig generation.

Der kendes kun nogle få, gamle eksemplarer her fra landet - flere af dem fra Nordøstsjælland. Nogle af dyrene mangler desværre etiket og er således uden data. De har derfor ikke den store videnskabelige værdi, og det betyder også, at vi ikke kan være sikre på, at disse eksemplarer overhovedet er indsamlet i Danmark.

R. alboacuminatus findes i store dele af Europa, men mangler mod nord. De nordligste kendte fund er således fra Sydengland, Danmark, det sydlige Sverige og de baltiske lande. Arten er også kendt fra Nordafrika, og udbredelsen fortsætter østover gennem Rusland og Asien til den vestlige del af Sibirien. Den er desuden fundet i Nordamerika, hvor den dog er indslæbt med varer.

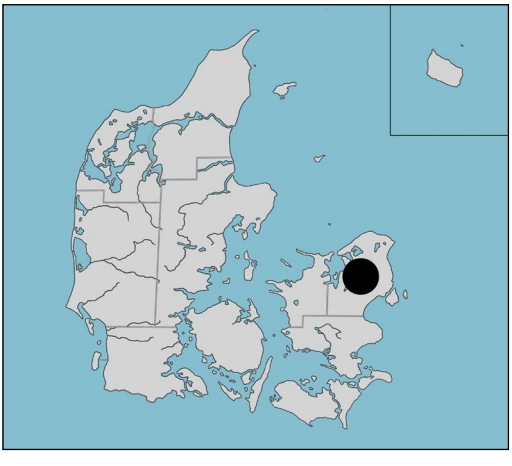

1
2

1. Imago (Foto: E. Wachmann)

2. Imago (Foto: T. Bantock)

69. *Rhyparochromus phoeniceus* (Rossi, 1794)

R. phoeniceus er en af vore største frøtæger. Hovedet er sort, og pronotum er sort forrest, mens den bageste del er mere eller mindre mørkebrun eller rødbrun med sorte punkteringer og pletter. De smalle sidekanter er mørke forrest og lyse bagest - dog hele vejen med en meget smal, mørk rand. Scutellum er sort med en lys spids. Dækvingerne er brune eller rødbrune med en sort plet og en lys plet bagest, og membranen er sort eller mørkebrun med en karakteristisk smal, hvid rand. Ben og antenner er lange og sorte, og arten er altid langvinget. Længde: 7,1-8,2 mm.

R. phoeniceus minder meget om stor frøtæge, *Rhyparochromus pini* (s. 186), men kendes på den smalle hvide rand på membranen. Hos stor frøtæge er randen mørk, dog ofte på nær enkelte lyse pletter. *R. phoeniceus* kan desuden let forveksles med *Rhyparochromus vulgaris* (s. 188), men også hos *R. vulgaris* mangler den hvide rand på membranen, og denne art kendes desuden på, at der er tydelige elfenbenshvide partier på pronotums sider. *Graptopeltus lynceus* (s. 170) ligner også, men denne art kendes på pronotums brede, gullige siderande - og det samme gælder *Xanthochilus quadratus* (s. 190). Se evt. også *Trapezonotus*-arterne (s. 140-147).

Levestederne er tørre og sandede lokaliteter som heder, overdrev, klitter og lysninger i plantager. Den træffes både på åbne og mere skyggede lokaliteter - ofte i forbindelse med nåleskove. Både de voksne tæger og nymferne opholder sig som regel nede på jorden i græsset, under lyngplanter eller mellem vissent plantemateriale. Dyrene lever af frø fra mange forskellige slags urter. Hvis det er varmt, kan de voksne tæger gå på vingerne, men som regel opholder de sig i den lave vegetation.

De voksne tæger overvintrer - normalt under tørre og visne blade. Dyrene kommer frem, når det bliver forår, og de kan træffes allerede i marts-april. Parring finder sted gennem hele foråret, og hunnen lægger sine æg enkeltvis nede i den lave vegetation eller på jorden. De første nymfer ses i maj, og nymfer kan herefter findes i en lang periode helt frem til august. Den nye generation er fremme fra august. Der er én årlig generation.

Kendt fra store dele af landet, men er endnu ikke registreret fra Sydjylland, Fyn eller Bornholm. Der kendes både nye og gamle fund. Arten må betragtes som lokal og forholdsvis sjælden.

Uden for Danmark kendes *R. phoeniceus* fra det meste af Europa, men den mangler i de vestlige egne nær Atlanterhavet. Udbredelsen fortsætter østpå til Lilleasien, og arten findes desuden i det nordlige Afrika.

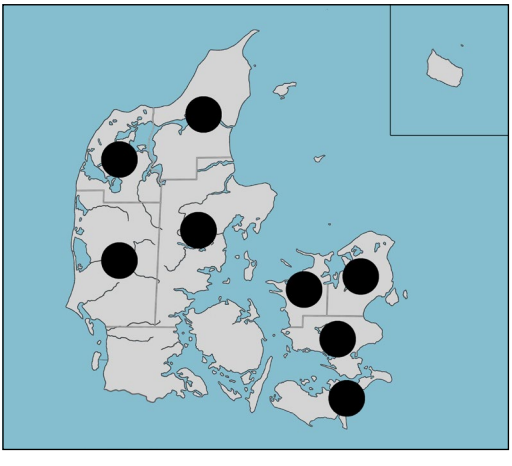

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

70. *Rhyparochromus pini* (Linnaeus, 1758)
Stor frøtæge

Stor frøtæge er en stor, ret mørk frøtæge. Hovedet og de lange antenner er sorte, og pronotum er sort forrest, mens den bageste del er brun med sorte punkteringer. Pronotums smalle siderande er gulbrune, og scutellum er sort med en lys spids. Dækvingerne er gulbrune med en sort og hvid plet bagest. Membranen er ensfarvet sort eller mørkebrun - af og til med en lille lys plet forrest. Benene er lange og sorte. Arten er altid langvinget. Længde: 6,8-8,1 mm.

Stor frøtæge er forholdsvis let at kende. Den minder meget om *Rhyparochromus phoeniceus* (s. 184), men hos denne art er membranen sort med en smal, hvidlig rand. Hos stor frøtæge er randen ensfarvet sort - ofte er der dog nogle få lyse pletter nær randen. Hos *R. phoeniceus* er der en smal mørk siderand på pronotum, hos stor frøtæge er pronotums kanter ensfarvet hvidgule. Stor frøtæge vil desuden kunne forveksles med *Rhyparochromus vulgaris* (s. 188), men denne kendes på de markante elfenbenshvide partier på pronotums sider. *Graptopeltus lynceus (*s. 170) samt *Xanthochilus quadratus* (s. 190) ligner også, men disse kendes på pronotums brede, gullige siderande.

Levestederne er solvarme og ofte sandede lokaliteter som heder, overdrev, ruderater og vejkanter. Arten træffes både ved kanten af nåleskov og i skovbryn, hvor der vokser eg (*Quercus*) og andre løvtræer. Voksne og nymfer opholder sig det meste af tiden nede på jorden i græsvegetationen, under lyngplanter eller mellem vissent plantemateriale. Arten er ikke bundet til bestemte planter, men lever af frø fra mange forskellige slags urter. Den flyver udmærket, og hvis det er varmt, kan den gå på vingerne. Som regel findes den dog i den lave vegetation. Den kan løbe hurtigt, og den er ikke helt let at fange.

De voksne tæger overvintrer i den tørre og visne vegetation. De er tidligt fremme efter overvintringen og kan ofte træffes allerede i marts-april. Parring og æglægning finder sted om foråret, og hunnen lægger sine æg i vissent plantemateriale eller på jorden. Nymferne kan findes i en lang periode fra maj og frem til august, og de nye voksne tæger er fremme fra august. Der er én årlig generation.

Stor frøtæge er udbredt i hele landet, og den må regnes for ganske almindelig. På egnede lokaliteter kan den ofte findes i antal, og det er én af de arter, som man oftest har held til at finde, hvis man leder målrettet efter frøtæger.

Arten er kendt fra det meste af Europa, hvor den kun mangler højt mod nord. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Asien til Sibirien, Kina og Korea. Den findes også på De Kanariske Øer (Tenerife).

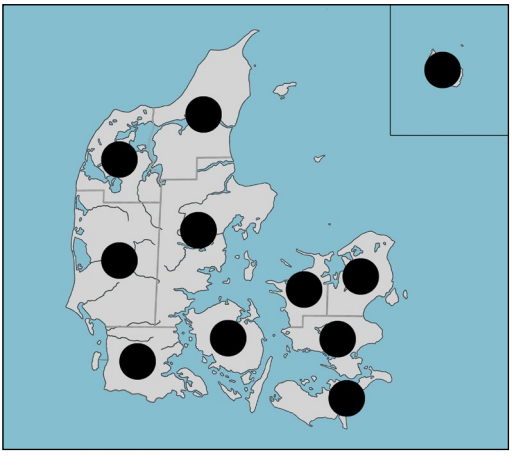

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Nymfe (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 12,19,20,33,44

71. *Rhyparochromus vulgaris* (Schilling, 1829)

R. vulgaris er en stor, mørk frøtæge. Hoved og antenner er sorte, og pronotum er sort forrest, mens den bageste del er mere eller mindre brun eller gråbrun med sorte punkteringer. På den bageste del af pronotums sider findes desuden markante og artskarakteristiske elfenbenshvide partier. Scutellum er sort med en lys spids, og dækvingerne er gulbrune med en sort og en hvid plet bagest. Membranen er sort med en lille hvid plet på spidsen, og arten er altid langvinget. Længde: 6,9-8,1 mm.

R. vulgaris kan forveksles med *Rhyparochromus phoeniceus* (s. 184) og stor frøtæge, *Rhyparochromus pini* (s. 186), men kendes på de meget karakteristiske elfenbenshvide partier på siden af pronotum. Den vil også overfladisk kunne forveksles med *Graptopeltus lynceus* (s. 170) og *Xanthochilus quadratus* (s. 190), men disse arter kendes på pronotums brede, gullige siderande. *R. vulgaris* har langt smallere og kun delvist gullige siderande.

Arten findes på mange forskellige lokalitetstyper, og den træffes både i naturområder og i kulturlandskabet. Både nymfer og voksne opholder sig det meste af tiden nede på jorden, hvor de lever af frøene fra mange forskellige slags planter. Hvis det er varmt, kan de voksne tæger gå vingerne, men som regel findes de nede på jorden i den lave og tætte vegetation.

De voksne tæger overvintrer - ofte under sten, under tørre grene eller under løs bark. Det sker også, at dyrene søger ind i huse og skure i forbindelse med overvintringen - eller gemmer sig i en brændestak. Parring og æglægning finder sted om foråret, og nymferne kan findes fra maj og gennem det meste af sommeren. De nye voksne tæger er fremme fra sidst i juli eller i august. Der er én årlig generation.

Den 3. januar 2011 fandt Jes Elnif et eksemplar af *R. vulgaris* i en brændestak på Djursland. Der kendes stadig kun dette enkelte eksemplar, og det er usikkert, om det drejer sig om et indslæbt individ - eller om dyret er kommet hertil ved egen hjælp. Måske har arten én eller flere bestande her i landet, og vi bør især kigge efter den i de sydlige landsdele.

R. vulgaris er fundet i store dele af Mellem- og Sydeuropa, men den mangler mod nord. Det ser dog ud til, at den breder sig nordpå. Den var førhen ikke kendt fra England, men både i 2010 og i 2011 blev der fundet flere eksemplarer i London-området. Udbredelsen fortsætter østpå gennem det sydlige Rusland og Lilleasien til den Kaspiske Region. Arten er desuden indslæbt til Nordamerika.

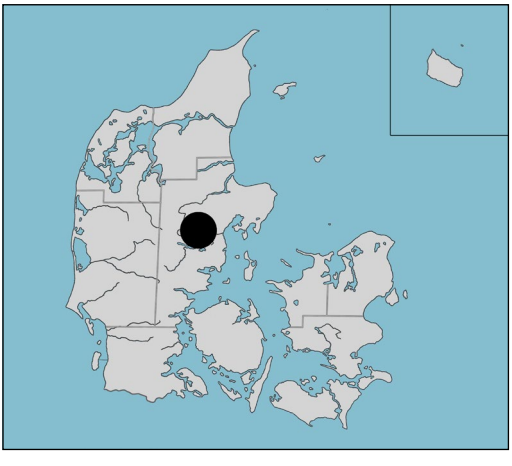

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: T. Bantock)

72. *Xanthochilus quadratus* (Fabricius, 1798)

Syn. *Rhyparochromus immaculatus* Royer, 1919

X. quadratus er en relativt slank, mellemstor frøtæge. Hovedet er sort med store øjne og mørkebrune antenner. Pronotum har brede, gullige siderande. Bortset fra de gullige siderande er forreste afsnit af pronotum sort med tre, små gulbrune pletter ved forkanten, bageste del brun med tæt sort punktering. Scutellum er sort, og den midterste punktrække på clavus er buet og ikke parallel med den yderste punktrække. Dækvingerne er brune med sort punktering og en markant sort - ofte rhombeformet - plet bagest. Membranen er hvid eller hvidgul med en mere eller mindre langstrakt, sort plet på midten. Arten optræder med både langvingede individer og individer med reducerede vinger. Længde: 4,6-5,8 mm.

X. quadratus vil umiddelbart kunne forveksles med *Graptopeltus lynceus* (s. 170), som også har karakteristiske brede og gullige siderande. *X. quadratus* kendes dog på den overvejende hvidlige membran og på, at den midterste punktrække på clavus er buet og ikke parallel med den yderste punktrække (som hos *Rhyparochromus*-arterne - se foto s. 44). *X. quadratus* kan også minde om vore tre *Rhyparochromus*-arter (s. 184-189), men kendes på pronotums brede siderande. Hos *Rhyparochromus*-arterne er pronotums siderande langt smallere. *X. quadratus* er desuden lidt mindre end de fire nævnte frøtæger.

Arten findes på tørre, sandede og solvarme lokaliteter med sparsom vegetation. Dyrene lever af frøene fra mange forskellige slags planter, og de opholder sig mest nede på jorden. I solskin er både voksne og nymfer meget aktive, og her kan man se dem løbe meget hurtigt rundt på jorden. Langvingede individer er udmærkede flyvere, og de klatrer også af og til op på lave vækster.

De voksne tæger overvintrer. Parring og æglægning finder sted om foråret, og i maj lægger hunnen sine æg i vissent plantemateriale eller mellem græsrødder. Nymferne kan findes gennem hele sommeren fra juni til august, og de nye voksne tæger er fremme fra juli eller august. Der er én årlig generation.

Der kendes kun ganske få fund fra Danmark - alle fra det østlige Falster. Etiketterne er uden dato, men dyrene er indsamlet af J.C. Schiødte (1815-1884) og R.W.T. Schlick (1839-1916), og det drejer sig således om meget gamle fund. Arten er muligvis forsvundet fra landet.

X. quadratus er fundet i store dele af Europa, men mangler i England og i det meste af Skandinavien. Den kendes fra det sydlige Sverige, men ikke fra Norge og Finland. Arten findes også i Nordafrika, og udbredelsen fortsætter østover gennem det centrale Asien til det vestlige Sibirien.

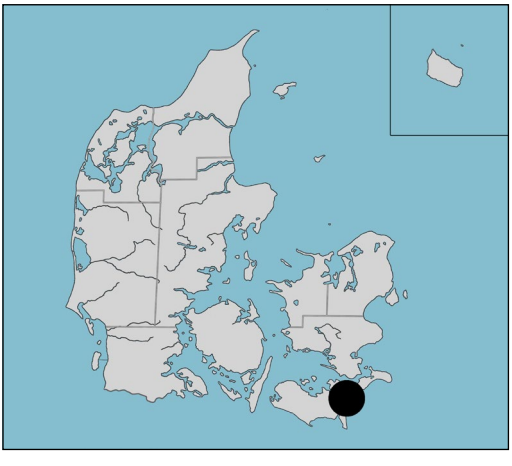

1
2

1. Imago (Foto: E. Wachmann)

2. Sandskæg (*Corynephorus canescens*) (Foto: L. Skipper)

73. *Acompus rufipes* (Wolff, 1804)
Baldrianfrøtæge

Baldrianfrøtægen er en lille til mellemstor frøtæge med et skinnende udseende og meget korte, tætliggende hår. Det sorte hoved er bredt med store, udstående øjne. De inderste antenneled er overvejende rødbrune, det yderste sort, og det inderste led har ca. samme længde som øjets bredde. Pronotum er sort og skinnende med tæt og kraftig punktering. Scutellum er sort, og dækvingerne gulbrune med sort punktering. Membranen er lys med et par mørke pletter. Arten er oftest kortvinget, langvingede individer er ret sjældne (se s. 15). Længde: 3,6-4,4 mm.

Baldrianfrøtægen vil især kunne forveksles med *Lasiosomus enervis* (s. 194) og de tre arter fra *Stygnocoris*-slægten (s. 196-201) - især brun frøtæge, *Stygnocoris sabulosus* (s. 200). Baldrianfrøtægen kendes fra *L. enervis* på, at pronotum overalt har kraftig og ensartet punktering. Hos *L. enervis* er forreste del af pronotum glat med få punkteringer. Desuden er *L. enervis* forsynet med lange lyse hår. Hos *Stygnocoris*-arterne er det inderste antenneled længere end øjets bredde, hos baldrianfrøtægen har det inderste antenneled ca. samme længde som øjets bredde.

Levestederne er fugtige, delvis skyggede lokaliteter som enge, moser og områder langs søer og åer. Arten findes som regel på steder med høj urtevegetation - hvor den især træffes på baldrian (*Valeriana*), som er dens værtsplante. Modsat mange andre frøtæger opholder dyrene sig mest oppe på planterne, hvor de lever af de modnende frø. Det betyder også, at arten er forholdsvis let at registrere, da den kan ketsjes.

De voksne tæger overvintrer på tørre, beskyttede steder - f.eks. under døde grene, vissent løv eller i mospuder. Parring finder sted i perioden fra maj til juli, og hunnen lægger sine æg i værtsplanternes blomsterstande. Nymferne kommer frem i løbet af sommeren, og de bliver oppe på planterne, hvor de lever af de modnende frø. Den nye generation viser sig fra august, og tægerne kan nu findes til hen på efteråret, hvorefter de går til overvintring. Der er én årlig generation.

Baldrianfrøtægen hører til blandt vore mere almindelige arter. Den er udbredt i næsten hele landet, og der er især mange fund fra Sjælland og det østlige Jylland. Arten er endnu ikke kendt fra Nordvestsjælland, men det kan sagtens skyldes den generelt dårlige udforskning af insekter i dette distrikt.

Arten kendes fra det meste af Europa, hvor den dog mangler højt mod nord og i de sydlige områder. Den findes desuden i det østlige Rusland, i Sibirien og Kina. Arten er tidligere meldt fra Nordafrika, men her drejer det sig sandsynligvis om en fejlbestemmelse.

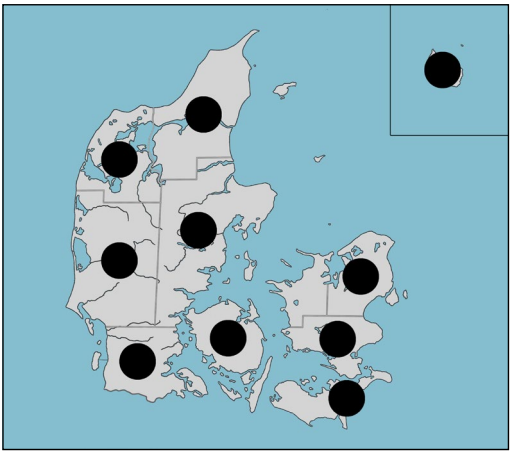

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Nymfe (Foto: L. Skipper)
3. Typisk levested (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 15

74. *Lasiosomus enervis* (Herrich-Schaeffer, 1835)

L. enervis er en lille til mellemstor skinnende frøtæge med fine, lange hvidgule hår. Hovedet er sort og bredt, og øjnene er store og udstående. De tre inderste antenneled er rødbrune, det yderste sort, og benene er gulbrune eller rødbrune. Forreste del af pronotum er sort og glat med kun få punkteringer, den bageste del gulbrun med kraftigere punktering. Scutellum er sort, og dækvingerne er gulbrune med tydelige punkteringer og svage sorte partier bagest. Membranen er lys og gennemsigtig, og arten er altid langvinget. Længde: 3,6-4,2 mm.

L. enervis kan især forveksles med baldrianfrøtægen, *Acompus rufipes* (s. 192) og vore tre *Stygnocoris*-arter (s. 196-201) - først og fremmest *Stygnocoris sabulosus* (s. 200), som den ligner rigtig meget. *L. enervis* kendes dog med sikkerhed på, at forreste del af pronotum er sort og glat med kun få punkteringer, mens bageste del er gulbrun med kraftigere punktering. Hos *A. rufipes* og *Stygnocoris*-arterne er pronotum overalt med kraftig og ensartet punktering.

Arten træffes især på fugtige og delvis skyggede lokaliteter som skovbryn, skovlysninger og frodige enge, men kan også findes på mere tørre og sandede biotoper som heder, overdrev og klitter. I England er den desuden fundet på græsmarker, hvor der er kalk i jorden. Både voksne og nymfer lever af frø fra mange forskellige slags planter, og dyrene kan findes både nede på jorden og oppe i værtsplanterne.

De voksne tæger overvintrer gemt i vissent plantemateriale. Dyrene kan være meget tidligt fremme efter overvintringen, men parring og æglægning foregår først i maj-juni. Nymferne kan ses gennem hele sommeren og i begyndelsen af efteråret, og den nye generation er fremme fra sidst på sommeren. De voksne tæger holder længe ud, inden de går til overvintring - og da de som nævnt også er meget tidligt fremme efter overvintringen - kan de findes det meste af året. I Tyskland og England er de voksne tæger således registreret i alle årets måneder. Der er én årlig generation.

Der kendes kun tre danske eksemplarer af denne art. To af disse er indsamlet ved Sorø. Etiketterne er uden funddato, men dyrene er sandsynligvis fra midten eller slutningen af 1800-tallet. Det tredje dyr er fra Bølshavn på Bornholm, indsamlet af H. Lohmander i 1938.

L. enervis kendes i et område fra Sydsverige (Skåne), Danmark (Sjælland og Bornholm) og det sydlige England til det nordlige Sydeuropa. Fra Sydøsteuropa fortsætter udbredelsen østpå til Kaukasus. Arten findes normalt kun ganske fåtalligt, og den regnes de fleste steder for sjælden eller meget sjælden.

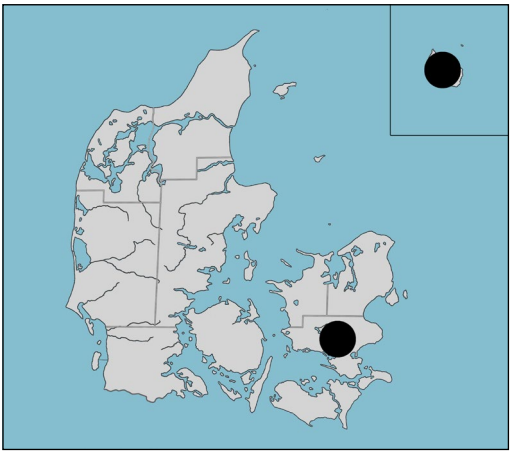

1
2

1. Imago (Foto: I. Altmann)

2 Imago (Foto: T. Bantock)

75. *Stygnocoris fuligineus* (Geoffroy, 1785)

S. fuligineus er en lille, ret mørk og mat frøtæge med korte og fine hår. Det sorte hoved er bredt med store, udstående øjne. 1. og 4. antenneled mørke, de øvrige ofte mere eller mindre lyse. Det inderste antenneled er længere end øjets bredde. Pronotum er sort med brunlige pletter bagest og overalt med kraftig og ensartet punktering. Scutellum er sort, og dækvingerne er mørkebrune med tydelig punktering og nogle mere eller mindre tydelige sorte pletter. Membranen er mørkegrå eller brunlig med lysere ribber og en lys plet inderst, og arten er altid langvinget. Lårene er mørke og skinneben og fødder rødbrune. Bagfodens 1. led er ca. lige så langt eller kun en anelse længere end 2. og 3. led tilsammen. Længde: 2,5-3,5 mm.

S. fuligineus kan forveksles med sine nære slægtninge *Stygnocoris rusticus* (s. 198) og brun frøtæge, *Stygnocoris sabulosus* (s. 200). Hos *S. fuligineus* og brun frøtæge er bagfodens 1. led ca. lige så langt eller kun en anelse længere end 2. og 3. led tilsammen. Hos *S. rusticus* er bagfodens 1. led ca. dobbelt så langt som 2. og 3. led tilsammen. Denne er desuden oftest korvinget, mens *S. fuligineus* altid er langvinget. *S. fuligineus* og brun frøtæge adskilles ved hjælp af behåringen og lårenes farve. *S. fuligineus* har korte, tilliggende hår og mørke lår. Brun frøtæge har lange hår og lyse lår. Se evt. også *Lasiosomus enervis* (s. 194).

Arten kan træffes på mange forskellige typer biotoper - både i åbne områder med lav vegetation og i mere skyggede og delvis tilgroede lokaliteter. Dyrene opholder sig mest på jorden, men ses også af og til oppe på urter og buske. De lever af frø fra mange slags planter.

Der er to årlige generationer. Normalt overvintrer de voksne tæger, og i april og maj ses parring og æglægning. Nymferne er fremme fra maj - de voksne fra august, hvor parring og æglægning finder sted. I september og oktober forvandler de nye nymfer sig til voksne tæger. Dyrene fra den anden generation kan nu ses til langt hen i november. Det sker, at enkelte "sene" nymfer må overvintre.

S. fuligineus er fundet i store dele af landet, og den mangler kun at blive registreret fra distriktet Lolland-Falster-Møn. Der er flest registreringer fra Sjælland og i den sydøstlige del af Jylland. Arten må nok betragtes som ret almindelig, men noget lokal.

Arten kendes i Europa fra Skandinavien sydpå til Middelhavet, og den er også fundet i Nordafrika samt på Madeira og De Kanariske Øer. Udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Kaukasus.

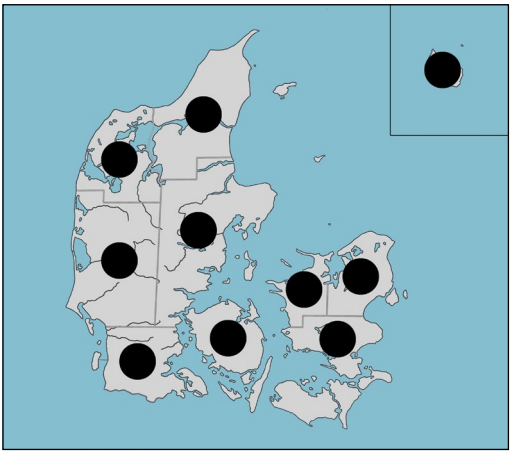

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imago (Foto: L. Skipper)

76. *Stygnocoris rusticus* (Fallén, 1807)

S. rusticus er en lille meget mørk, næsten sort frøtæge. Hovedet er bredt med store, udstående øjne, og 1. og 4. antenneled er mørke, 2. og 3. lysere. Det inderste antenneled er længere end øjets bredde. Pronotum, scutellum og dækvinger er sorte med tydelig og ensartet punktering, og membranen er mørkegrå eller brunlig med lysere ribber. Arten er langt overvejende kortvinget, men langvingede individer forekommer også. Lårene er mørke, og skinneben og fødder er gulbrune eller rødbrune. Bagfodens 1. led er ca. dobbelt så langt som 2. og 3. led tilsammen. Længde: 3,1-4,4 mm.

S. rusticus kan især forveksles med slægtningen *Stygnocoris fuligineus* (s. 196), men kan bl.a. kendes på længden af bagfodens 1. led. Hos *S. rusticus* er bagfodens 1. led ca. dobbelt så langt som 2. og 3. led tilsammen. Hos *S. fuligineus* er bagfodens 1. led ca. lige så langt eller kun en anelse længere end 2. og 3. led tilsammen. Hos *S. rusticus* er pronotum desuden ensfarvet sort - hos *S. fuligineus* er den forreste del sort og den bageste del forsynet med brune partier. Ydermere er *S. rusticus* oftest kortvinget, mens *S. fuligineus* altid er langvinget.

Arten er fundet på mange slags åbne og delvis tilgroede og skyggefulde lokaliteter: skovlysninger, frodige enge, moser, overdrev og heder. Den kan også en træffes på brakmarker, lettere tilgroede ruderater og i haver og parker. Dyrene er ikke bundet til bestemte værtsplanter, men lever af frø fra mange forskellige slags vækster. De opholder sig mest på jorden, men de voksne kan også findes oppe på urter og buske, hvor de suger de på umodne frø.

Æggene overvintrer, og nymferne viser sig fra maj. De voksne tæger kan findes fra slutningen af juli, og parringen foregår i august og september. Æglægningen finder sted i en lang periode fra september til december, og det sker, at nogle af de voksne tæger - især hunner - overvintrer og lever frem til begyndelsen af foråret.

S. rusticus er almindelig og udbredt i store dele af landet. Arten er dog tilsyneladende mest østlig, og den er især fundet på Øerne og i Østjylland. I resten af Jylland er der kun få fund, og den er endnu ikke registreret i Vestjylland.

Findes i næsten hele Europa, hvor den kun mangler højt mod nord og mod sydvest. Den kendes desuden fra det centrale Asien og er også registreret i Nordamerika og Canada, hvor den imidlertid regnes for indslæbt.

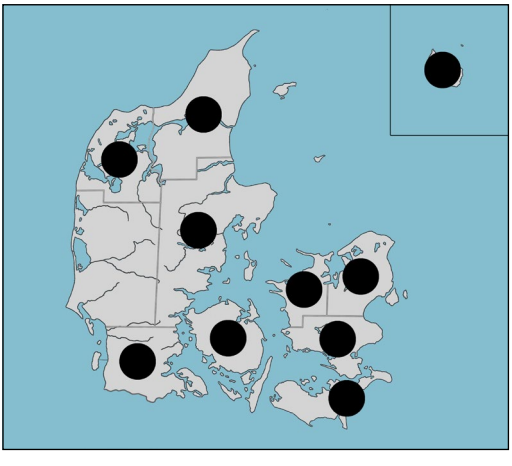

1
2

1. Imago (Foto: L. Skipper)

2. Imagines i parring. Kortvinget han til venstre, langvinget hun til højre (Foto: L. Skipper)

77. *Stygnocoris sabulosus* (Schilling, 1829)

Brun frøtæge Syn. *Stygnocoris pedestris* (Fallén, 1807); *Stygnocoris pygmaeus* (R.F. Sahlberg, 1848)

Brun frøtæge er en meget lille brunlig frøtæge. Hovedet er bredt med store, udstående øjne, og de tre inderste antenneled er rødgule eller brungule - 4. led er mørkt. Det inderste antenneled er længere end øjets bredde. Pronotum er sort med svagt brunlig bagrand og tydelig og ensartet punktering. Scutellum er sort, og dækvingerne er brungule med kraftig punktering. På pronotum, scutellum og dækvinger ses karakteristiske, lange lyse hår. Membranen er mørkegrå eller brunlig med lysere og mørkere partier, og arten er altid langvinget. Benene er gulbrune eller rødbrune, og bagfodens 1. led er ca. lige så langt som 2. og 3. led tilsammen. Længde: 2,4-3,2 mm.

Brun frøtæge ligner slægtningen *Stygnocoris fuligineus* (s. 196). Den kendes på de lyse lår og de karakteristiske, lange lyse hår på pronotum, scutellum og dækvinger. *S. fuligineus* har mørke lår og kort og fin behåring. Brun frøtæge ligner dog især *Lasiosomus enervis* (s. 194), som imidlertid kan kendes på, at forreste del af pronotum er glat med ganske få punkteringer. Hos brun frøtæge er pronotum overalt med tydelig og ensartet punktering. Også langvingede individer af baldrianfrøtæge, *Acompus rufipes* (s. 192) ligner. Denne kan dog kendes på de korte, nedliggende hår, og på at 1. antenneled er på længde med øjets bredde, hvor det hos brun frøtæge er tydeligt længere.

Levestederne er ofte lokaliteter med sand- eller kalkbund, men brun frøtæge træffes også på mange andre biotoper - både åbne og delvis skyggede. Hedelyng (*Calluna vulgaris*) er en vigtig værtsplante, men arten lever også af frø fra mange andre slags urter og græsser.

Arten overvintrer i ægstadiet, og nymferne klækkes i maj. De voksne tæger viser sig fra august, og parringen sker i august og september. Æglægningen finder sted fra september og somme tider helt frem til januar. Enkelte af de voksne tæger - især hunner - kan overvintre, og de kan findes frem til marts-april.

Udbredt og almindelig i Danmark, hvor den er registreret i alle distrikter på nær Nordvestjylland. Der er flest registreringer fra Sjælland og den østlige del af Jylland, hvilket dog sandsynligvis skyldes, at de fleste amatørentomologer udforsker disse områder.

Brun frøtæge findes i det meste af Europa. Den er fundet højt mod nord og er således registreret nord for Polarcirklen. Den kendes også fra Nordafrika, og udbredelsen fortsætter østpå gennem Rusland til Sibirien og Japan. Den findes også i Nordamerika og i Canada.

NB: Se note om *Stygnocoris pygmaeus* (s. 10), der af nogle regnes som en selvstændig art.

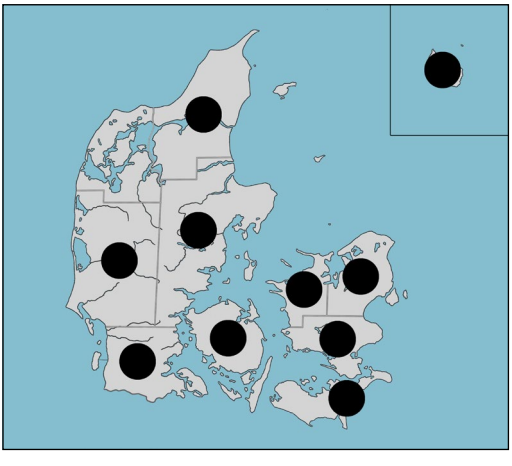

1. Imago (Foto: L. Skipper)
2. Imago - nyforvandlet (Foto: L. Skipper)
3. Nymfe (Foto: L. Skipper)

Suppl. fotos: s. 11

SYSTEMATISK OVERSIGT

NR	Videnskabeligt navn	Dansk navn	Autor
	Familie Lygaeidae s. str. (Underfamilie Lygaeinae)		
1	*Lygaeus equestris*	Soldatertæge	(Linnaeus, 1758)
	Familie Lygaeidae s. str. (Underfamilie Orsillinae)		
2	*Nysius ericae*		(Schilling, 1829)
3	*Nysius graminicola*		(Kolenati, 1845)
4	*Nysius helveticus*		(Herrich-Schaeffer, 1850)
5	*Nysius senecionis*		(Schilling, 1829)
6	*Nysius thymi*	Timianfrøtæge	(Wolff, 1804)
7	*Orsillus depressus*	Cypresfrøtæge	(Mulsant & Rey, 1852)
8	*Ortholomus punctipennis*		(Herrich-Schaeffer, 1838)
	Familie Lygaeidae s. str. (Underfamilie Ischnorhynchinae)		
9	*Kleidocerys resedae*	Birkefrøtæge	(Panzer, 1797)
	Familie Cymidae (Underfamilie Cyminae)		
10	*Cymus aurescens*		Distant, 1883
11	*Cymus claviculus*		(Fallén, 1807)
12	*Cymus glandicolor*	Starfrøtæge	Hahn, 1832
13	*Cymus melanocephalus*		Fieber, 1861
	Familie Blissidae (Underfamilie Blissinae)		
14	*Dimorphopterus spinolae*		(Signoret, 1857)
15	*Ischnodemus sabuleti*	Smaltæge	(Fallén, 1826)
	Familie Geocoridae (Underfamilie Geocorinae)		
16	*Geocoris ater*	Storøjet frøtæge	(Fabricius, 1787)
17	*Geocoris grylloides*		(Linnaeus, 1761)
	Familie Artheneidae (Underfamilie Artheneinae)		
18	*Chilacis typhae*	Dunhammertæge	(Perris, 1857)
	Familie Heterogastridae (Underfamilie Heterogastrinae)		
19	*Heterogaster urticae*	Nældefrøtæge	(Fabricius, 1775)
	Familie Oxycarenidae (Underfamilie Oxycareninae)		
20	*Macroplax preyssleri*		(Fieber, 1837)
	Familie Rhyparochromidae (Underfamilie Rhyparochrominae)		
21	*Tropistethus holosericus*		(Scholtz, 1846)
22	*Drymus brunneus*		(R.F. Sahlberg, 1848)
23	*Drymus ryeii*		Douglas & Scott, 1865
24	*Drymus sylvaticus*	Skovfrøtæge	(Fabricius, 1775)
25	*Eremocoris abietis*		(Linnaeus, 1758)
26	*Eremocoris fenestratus*		(Herrich-Schaeffer, 1839)
27	*Eremocoris plebejus*		(Fallén, 1807)
28	*Eremocoris podagricus*		(Fabricius, 1775)
29	*Gastrodes abietum*	Grankogletæge	Bergroth, 1914
30	*Gastrodes grossipes*	Fyrrekogletæge	(De Geer, 1773)
31	*Ischnocoris angustulus*		(Boheman, 1852)
32	*Lamproplax picea*		(Flor, 1860)
33	*Scolopostethus affinis*	Jordbærfrøtæge	(Schilling, 1829)

NR	Videnskabeligt navn	Dansk navn	Autor
34	*Scolopostethus decoratus*		(Hahn, 1833)
35	*Scolopostethus grandis*		Horváth, 1880
36	*Scolopostethus pictus*		(Schilling, 1829)
37	*Scolopostethus pilosus*		Reuter, 1875
38	*Scolopostethus puberulus*		Horváth, 1887
39	*Scolopostethus thomsoni*		Reuter, 1875
40	*Aphanus rolandri*		(Linnaeus, 1758)
41	*Emblethis denticollis*		Horváth, 1878
42	*Gonianotus marginepunctatus*		(Wolff, 1804)
43	*Macrodema microptera*		(Curtis, 1836)
44	*Pionosomus opacellus*		Horváth, 1895
45	*Pionosomus varius*	Håret frøtæge	(Wolff, 1804)
46	*Pterotmetus staphyliniformis*		(Schilling, 1829)
47	*Trapezonotus anorus*		(Flor, 1860)
48	*Trapezonotus arenarius*	Sandfrøtæge	(Linnaeus, 1758)
49	*Trapezonotus desertus*		Seidenstücker, 1951
50	*Trapezonotus dispar*		Stål, 1872
51	*Megalonotus antennatus*		(Schilling, 1829)
52	*Megalonotus chiragra*	Klitfrøtæge	(Fabricius, 1794)
53	*Megalonotus dilatatus*		(Herrich-Schaeffer, 1840)
54	*Megalonotus praetextatus*		(Herrich-Schaeffer, 1835)
55	*Megalonotus sabulicola*		(Thomson, 1870)
56	*Sphragisticus nebulosus*		(Fallén, 1807)
57	*Ligyrocoris sylvestris*		(Linnaeus, 1758)
58	*Pachybrachius fracticollis*		(Schilling, 1829)
59	*Pachybrachius luridus*		Hahn, 1826
60	*Plinthisus brevipennis*		(Latreille, 1807)
61	*Plinthisus pusillus*		(Scholtz, 1847)
62	*Graptopeltus lynceus*		(Fabricius, 1775)
63	*Peritrechus angusticollis*		(R.F. Sahlberg, 1848)
64	*Peritrechus convivus*		(Stål, 1858)
65	*Peritrechus geniculatus*		(Hahn, 1832)
66	*Peritrechus lundii*		(Gmelin, 1790)
67	*Peritrechus nubilus*		(Fallén, 1807)
68	*Raglius alboacuminatus*		(Goeze, 1778)
69	*Rhyparochromus phoeniceus*		(Rossi, 1794)
70	*Rhyparochromus pini*	Stor frøtæge	(Linnaeus, 1758)
71	*Rhyparochromus vulgaris*		(Schilling, 1829)
72	*Xanthochilus quadratus*		(Fabricius, 1798)
73	*Acompus rufipes*	Baldrianfrøtæge	(Wolff, 1804)
74	*Lasiosomus enervis*		(Herrich-Schaeffer, 1835)
75	*Stygnocoris fuligineus*		(Geoffroy, 1785)
76	*Stygnocoris rusticus*		(Fallén, 1807)
77	*Stygnocoris sabulosus*	Brun frøtæge	(Schilling, 1829)

Litteratur & referencer

- Andersen, N.M. & S. Gaun. 1974. Fortegnelse over Danmarks tæger (Hemiptera, Heteroptera). Entomologiske Meddelelser 42: 113-134.
- British Bugs. An online identification guide to UK Hemiptera. https://www.britishbugs.org.uk/index.html
- Burdfield-Steel, E.R. & D. M Shuker. 2014. The evolutionary ecology of the Lygaeidae. Ecol Evol. 2014 Jun; 4(11): 2278–2301. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4201440/
- Danmarks Fugle og Natur. https://www.fugleognatur.dk/
- Enghoff, H. og E. Schmidt Nielsen. 1977. Et nyt grundkort til brug for faunistiske undersøgelser i Danmark, baseret på UTM-koordinatsystemet. Entomologiske Meddelelser 45: 65-74.
- Frederiksen, S., F.N. Rasmussen & O. Seberg (red.). 2012. Dansk flora. 2. udgave. Gyldendal.
- Hoffmann, H.J. 2017. Artenliste der in Deutschland vorkommenden Wanzen-Arten (Heteroptera) (Stand Mai 2017). http://www.heteropteron.de/entGerm.htm
- Jensen-Haarup, A.C. 1912. Tæger. Danmarks Fauna bind 12. Gad, København.
- Jacobsen, O. 1914. Nye og sjældne danske Tæger. Entomologiske Meddelelser 10: 89-95.
- Jacobsen, O. 1915. Nye og sjældne danske Tæger II. Entomologiske Meddelelser 10: 246-250.
- Jacobsen, O. 1917. Nye tæger siden 1912. Flora & Fauna 23: 54-57.
- Jacobsen, O. 1920. Fund af nye og sjældne Tæger i 1915-19, samt Bemærkninger om nogle Arter, der hidtil stod upaaagtede eller ubestemte i afdøde Konservator Schlicks Samling. Entomologiske Meddelelser 13: 128-135.
- Jørgensen, J., S. Breiting, K. Schnack & B. Troen. 1999. Danske navne på danske tæger, cikader, bladlopper, mellus og skjoldlus. Projekt Danske Dyrenavne. Entomologisk Forening og Danmarks Lærerhøjskole.
- Pericart, J. 1998. Hemipteres Lygaeidae euro-mediterraneens, Volume 1-3. Faune de France 84A-C. Online på: https://faunedefrance.org
- Rintala, T. & V. Rinne. 2011. Suomen luteet. 2. painos. Hyönteistarvike Tibiale Oy. Helsinki.
- Sauer, F. 1996. Wanzen und Zikaden nach farbfotos erkannt. Fauna Verlag, Karlsfeld.
- Schmidt, H. T. 1978. Nye danske tæger (Hemiptera, Heteroptera). Entomologiske Meddelelser 46: 63-64.
- Skipper, L. & S. Tolsgaard. 2013. Danmarks tæger - en oversigt. I: Skipper, L. Danmarks blomstertæger. Danmarks Dyreliv, bd.12. Apollo Booksellers.
- Southwood, T. R. E. & D. Leston. 1959. Land and Water Bugs of the British Isles. Frederick Warne & Co. Ltd. London.
- Wachmann, E. 1989. Wanzen beobachten - kennenlernen. Melsungen.
- Wachmann, E., A. Melber & J. Deckert. 2007. Wanzen. Band 3. Die Tierwelt Deutschlands (Teil 78). Goecke & Evers. Keltern.
- Wachmann, E., A. Melber & J. Deckert. 2012. Wanzen. Band 5. Die Tierwelt Deutschlands (Teil 82). Goecke & Evers. Keltern.
- Wagner, E. 1966. Wanzen oder Heteropteren (I. Pentatomorpha). Die Tierwelt Deutschlands 54.Teil. Gustav Fischer Verlag.

Modsatte side: Håret frøtæge (*Pionosomus varius*). Foto: Jens Søgaard Hansen.

REGISTER

abietis (*Eremocoris*) 18,22,**96** (ill. 37,**96-97**)
abietum (*Gastrodes*) 11,**104** (ill. 14,17,**104-105**)
Acompus 192-193
affinis (*Scolopostethus*) 11,22,**112** (ill. 19,38,**112-113**)
alboacuminatus (*Raglius*) 26,**182** (ill. **182-183**)
angusticollis (*Peritrechus*) **172** (ill. 43,**172-173**)
angustulus (*Ischnocoris*) 13,26,**108** (ill. **108-109**)
annulipes (*Remaudiereana*) 26 (ill. 26)
anorus (*Trapezonotus*) **140** (ill. **140-141**)
antennatus (*Megalonotus*) **148** (ill. **148-149**)
Aphanus 126-127
arenarius (*Trapezonotus*) **142** (ill. 12,13,17,40,**142-143**)
Artheneidae (familie) 82-83
Artheneinae (underfamilie) 82-83
ater (*Geocoris*) **78** (ill. **78-79**)
aurescens (*Cymus*) 23,24,**66** (ill. 23,**66-67**)
Baldrianfrøtæge 18,23,**192** (ill. 15,**192-193**)
Birkefrøtæge 14,16,21,22,24,26,30,**64** (ill. forside,14,16,17,18,**64-65**)
Blissidae (familie) 74-77
Blissinae (underfamilie) 74-77
brevipennis (*Plinthisus*) 13,**166** (ill. 14,42,1**66-167**)
Brun frøtæge 13,**200** (ill. 11,**200-201**)
brunneus (*Drymus*) 14,22,**90** (ill. **90-91**)
Chilacis 82-83
chiragra (*Megalonotus*) **150** (ill. 41,**150-151**)
cimbricus (*Stygnocoris*) 10
claviculus (*Cymus*) 23,**68** (ill. **68-69**)
contractus (*Taphropeltus*) 27 (ill. 27)
convivus (*Peritrechus*) 27,**174** (ill. **174-175**)
Cryptorhamphidae (familie) 11
Cymidae (familie) 66-73
Cyminae (underfamilie) 66-73
Cymus 66-73
Cypresfrøtæge 13,22,**60** (ill. 14,26,**60-61**)
decoratus (*Scolopostethus*) **114** (ill. 38,**114-115**)
denticollis (*Emblethis*) 17,**128** (ill. **128-129**)
depressus (*Orsillus*) 13,22,**60** (ill. 14,26,**60-61**)
desertus (*Trapezonotus*) 11,**144** (ill. 40,**144-145**)
dilatatus (*Megalonotus*) **152** (ill. 24,**152-153**)
Dimorphopterus 74-75
dispar (Trapezonotus) **146** (ill. 40,**146-147**)
distinguendus (*Peritrechus*) - se *convivus* (*Peritrechus*)
Drymus 90-95
Dunhammertæge 18,23,24,30,**82** (ill. **82-83**)
Emblethis 128-129
enervis (*Lasiosomus*) 26,**194** (ill. **194-195**)
equestris (*Lygaeus*) 13,19,21,**48** (ill. 6,11,21,**48-49**)
Eremocoris 96-103
ericae (*Nysius*) **50** (ill. 34,**50-51**)
fenestratus (*Eremocoris*) 26,**98** (ill. 27,**98-99**)
fracticollis (*Pachybrachius*) 23,**162** (ill. **162-163**)
fuligineus (*Stygnocoris*) **196** (ill. **196-197**)
Fyrrekogletæge 22,**106** (ill. **106-107**)
Gastrodes 104-107
geniculatus (*Peritrechus*) 26,**176** (ill. 14,42,**176-177**)
Geocoridae (familie) 78-81
Geocorinae (underfamilie) 78-81
Geocoris 78-81
glandicolor (*Cymus*) 23,24,30,**70** (ill. 21,35,**70-71**)
Gonianotus 130-131
graminicola (*Nysius*) **52** (ill. 34,**52-53**)
grandis (*Scolopostethus*) **116** (ill. 38,**116-117**)
Grankogletæge 11,**104** (ill. 14,17,**104-105**)
Graptopeltus 170-171
groenlandicus (*Nysius*) 15
grossipes (*Gastrodes*) 22,**106** (ill. **106-107**)
grylloides (*Geocoris*) 17,**80** (ill. **80-81**)
hamulatus (*Taphropeltus*) 27
helveticus (*Nysius*) 17,**54** (ill. 34,**54-55**)
Heterogaster 84-85
Heterogastridae (familie) 84-85
Heterogastrinae (underfamilie) 84-85
holosericus (*Tropistethus*) 26,**88** (ill. **88-89**)
huttoni (*Nysius*) 27
Håret frøtæge 13,**136** (ill. **136-137**,205)
immaculatus (*Rhyparochromus*) - se *quadratus* (*Xanthochilus*)
Ischnocoris 108-109
Ischnodemus 76-77
Ischnorhynchinae (underfamilie) 64-65
jacobaeae (*Nithecus*) 27 (ill. 27)
Jordbærfrøtæge 11,22,**112** (ill. 19,38,**112-113**)
Kleidocerys 64-65
Klitfrøtæge **150** (ill. 41,**150-151**)
Lamproplax 110-111
lapponicus (*Geocoris*) 27
Lasiosomus 194-195
lavaterae (*Oxycarenus*) 26
leucopterus (*Blissus*) 19
Ligyrocoris 160-161
lundii (*Peritrechus*) 26,**178** (ill. **178-179**)
luridus (*Pachybrachius*) 23,26,**164** (ill. **164-165**)
Lygaeidae s.str. (familie) 48-65

Lygaeinae (underfamilie) 48-49
Lygaeus 48-49
lynceus (*Graptopeltus*) 13,14,18,**170** (ill. 47,**170-171**,bagside)
Macrodema 132-133
Macroplax 86-87
marginepunctatus (*Gonianotus*) 14,**130** (ill. **130-131**)
Megalonotus 148-157
melanocephalus (*Cymus*) 23,**72** (ill. **72-73**)
microptera (*Macrodema*) 22,30,**132** (ill. 23,**132-133**)
modestus (*Oxycarenus*) 27
nebulosus (*Sphragisticus*) 17,**158** (ill. **158-159**)
Ninidae (familie) 11
Nithecus 27
nubilus (*Peritrechus*) **180** (ill. 5,**180-181**)
Nysius 50-59
Nældefrøtæge 18,22,**84** (ill. 16,**84-85**)
obliquus (*Cymus*) - se *aurescens* (*Cymus*)
opacellus (*Pionosomus*) 13,**134** (ill. **134-135**)
Orsillinae (underfamilie) 50-63
Orsillus 60-61
Ortholomus 62-63
Oxycarenidae (familie) 86-87
Oxycareninae (underfamilie) 86-87
Oxycarenus 26,27
Pachybrachius 162-165
Pachygronthidae (familie) 11
pedestris (*Stygnocoris*) - se *sabulosus* (*Stygnocoris*)
Peritrechus 172-181
phoeniceus (*Rhyparochromus*) 13,**184** (ill. **184-185**)
picea (*Lamproplax*) **110** (ill. **110-111**)
pictus (*Scolopostethus*) 18,**118** (ill. **118-119**)
pilosus (*Scolopostethus*) **120** (ill. **120-121**)
pini (*Rhyparochromus*) 13,**186** (ill. 12,19,20,33,44,**186-187**)
Pionosomus 134-137
plebejus (*Eremocoris*) **100** (ill. 37,**100-101**)
Plinthisus 166-169
podagricus (*Eremocoris*) 26,**102** (ill. **102-103**)
praetextatus (*Megalonotus*) 18,**154** (ill. 17,**154-155**)
preyssleri (*Macroplax*) 18,26,**86** (ill. 14,**86-87**)
pseudograndis (*Scolopostethus*) - se *grandis* (*Scolopostethus*)
Pterotmetus 138-139
puberulus (*Scolopostethus*) **122** (ill. **122-123**)
punctipennis (*Ortholomus*) 14,17,**62** (ill. **62-63**)
pusillus (*Plinthisus*) 13,15,**168** (ill. **168-169**)
pygmaeus (*Rhyparochromus*) 10
pygmaeus (*Stygnocoris*) - se *sabulosus* (*Stygnocoris*)
quadratus (*Xanthochilus*) 26,**190** (ill. **190-191**)
Raglius 182-183
Remaudiereana 26
resedae (*Kleidocerys*) 14,16,21,22,24,26,30,**64** (ill. forside,14,16,17,18,**64-65**)
Rhyparochromidae (familie) 88-201
Rhyparochrominae (underfamilie) 88-201
Rhyparochromus 184-189
rolandri (*Aphanus*) 14,18,21,26,**126** (ill. 26,**126-127**)
rufipes (*Acompus*) 18,23,**192** (ill. 15,**192-193**)
rusticus (*Stygnocoris*) **198** (ill. **198-199**)
ryeii (*Drymus*) 22,**92** (ill. 14,**92-93**)
sabuleti (*Ischnodemus*) 14,17,18,19,24,30,**76** (ill. 7,14,24,**76-77**)
sabulicola (*Megalonotus*) **156** (ill. **156-157**)
sabulosus (*Stygnocoris*) 13,**200** (ill. 11,**200-201**)
Sandfrøtæge **142** (ill. 12,13,17,40,**142-143**)
Scolopostethus 112-125
senecionis (*Nysius*) **56** (ill. 34,**56-57**)
Skovfrøtæge 22,**94** (ill. 36,**94-95**)
Smaltæge 14,17,18,19,24,30,**76** (ill. 7,14,24,**76-77**)
Soldatertæge 13,19,21,**48** (ill. 6,11,21,**48-49**)
Sphragisticus 158-159
spinolae (*Dimorphopterus*) 14,17,18,**74** (ill. **74-75**)
staphyliniformis (*Pterotmetus*) 14,26,**138** (ill. 8,**138-139**)
Starfrøtæge 23,24,30,70 (ill. 21,35,70-71)
Stor frøtæge 13,186 (ill. 12,19,20,33,44,186-187)
Storøjet frøtæge 78 (ill. 78-79)
Stygnocoris 196-201
sylvaticus (*Drymus*) 22,**94** (ill. 36,**94-95**)
sylvestris (*Ligyrocoris*) 14,17,**160** (ill. **160-161**)
Taphropeltus 27
thomsoni (*Scolopostethus*) 11,22,**124** (ill. 16,38,**124-125**)
thymi (*Nysius*) 17,**58** (ill. 34,**58-59**)
Timianfrøtæge 17,**58** (ill. 34,**58-59**)
Trapezonotus 140-147
Tropistethus 88-89
typhae (*Chilacis*) 18,23,24,30,**82** (ill. **82-83**)
urticae (*Heterogaster*) 18,22,**84** (ill. 16,**84-85**)
varius (*Pionosomus*) 13,**136** (ill. **136-137**,205)
vulgaris (*Rhyparochromus*) 13,26,**188** (ill. **188-189**)
Xanthochilus 190-191

Danmarks frøtæger omhandler en af de mere forsømte og ukendte grupper af tæger. 77 arter er kendt fra Danmark, men alene siden årtusindskiftet er 9 nye arter meldt for landet.

I bogen beskrives i tekst og billeder for første gang samtlige kendte danske arter med gennemgang af kendetegn, lignende arter, biologi, levested samt udbredelse.

Herudover rummer bogen generelle afsnit, der omhandler emner såsom ynglebiologi, føde, fjender og forsvar - samt meget andet.

Danmarks frøtæger indeholder fotos af alle danske arter i voksenstadiet - ofte suppleret med billeder af nymfer, typiske levesteder eller værtsplanter.

Bogen henvender sig til såvel alment naturinteresserede som til insektkyndige.

ISSN 0109-7174

Lars Skipper
Ole Fogh Nielsen

Danmarks frøtæger

APOLLO BOOKSELLERS

Danmarks frøtæger

Lars Skipper & Ole Fogh Nielsen

APOLLO BOOKSELLERS